T.C.
GENELKURMAY BAŞKANLIĞI
ANKARA

ATATÜRK'ÜN NOT DEFTERLERİ VI

Genelkurmay ATASE ve Genelkurmay Denetleme Başkanlığı Yayınları

ANKARA
GENELKURMAY BASIM EVİ
2005

Kapak Fotoğrafı: 20 Haziran 1907'de kıdemli yüzbaşılığa terfi eden Mustafa Kemal'in Şam'daki Kurmay Heyetine katılmadan önceki fotoğrafı.

T.C.
GENELKURMAY BAŞKANLIĞI
ANKARA

ATATÜRK'ÜN NOT DEFTERLERİ VI

MUSTAFA KEMAL'İN İSTİHKÂM VE TOPÇULUK, STRATEJİK TAARRUZ VE STRATEJİK SAVUNMA İLE SUBAYLAR İÇİN YAZILMIŞ OLAN HİZMETİ SEFERİYE TALİMNAMESİNE AİT TUTTUĞU NOTLAR

Genelkurmay ATASE ve Genelkurmay Denetleme Başkanlığı Yayınları

ANKARA
GENELKURMAY BASIM EVİ
2005

TÜRK SİLÂHLI KUVVETLERİ
ATATÜRK ARAŞTIRMA VE EĞİTİM MERKEZİ (ATAREM)
BİLİM KURULU BAŞKANI

Korg. Eyüp KAPTAN

ATAREM BİLİM KURULU ÜYELERİ

Dr. (E) Tümg. Güngör CEBECİOĞLU
Prof. Dr. Gülnihal BOZKURT
Prof. Dr. M. Cihat ÖZÖNDER
Doç. Dr. Ömer TURAN
Doç. Dr. Yusuf SARINAY
Dr. Öğ. Alb. Yavuz ÖZGÜLDÜR
Dr. (E) Öğ. Alb. Ali GÜLER
Dr. Öğ. Yb. Zekeriya TÜRKMEN

YAYIN KURULU

Dr. Öğ. Alb. Yavuz ÖZGÜLDÜR
Dr. Öğ. Yb. Zekeriya TÜRKMEN
Tar. Uz. Z. Gülru ÇELEN
Tar. Uz. Aydın ÖZGÖREN
Tar. Uz. Dilek ÇAVUŞ

Bu kitaptaki yazı, resim ve belgelerin her hakkı saklıdır; ancak kaynak gösterilmek suretiyle iktibas edilebilir.

GENELKURMAY BASIM EVİ
YAYIN NUMARASI:

SUNUŞ

Tarihe yön veren, toplumsal değişimi gerçekleştiren büyük önderler, köklü bir tarihe sahip büyük milletlerin bağrından çıkarlar. Fikir ve düşünceleri ile Türk milletine yön vermiş olan ATATÜRK, kurduğu çağdaş Türkiye Cumhuriyeti ile Türk tarihinde en büyük yenilikleri gerçekleştirmiş, ulusuyla bütünleşmiş bir önderdir.

ATATÜRK, kalıplaşmış fikirlerden uzak duran, milletini bir arada tutarak harekete geçirmesini ve elde tuttuğu kuvveti yararlı kılmasını bilen, gerçekçilikten asla ödün vermeyen, önderlik ettiği ulusun ruh ve vicdanındaki eğilimleri gören ve onu eyleme dönüştüren büyük bir liderdir.

ATATÜRK, okuyan, okuduğunu başöğretmen olarak Türk ulusuna öğretmeye çalışan, ulusuyla bütünleşmiş bir önderdir. Önder şahsiyetler ulusların kaderine yön veren kişilerdir. Onlar söyledikleri, yazdıkları ve uygulamaları ile ulusların hafızalarında derin izler bırakan insanlardır.

Nutuk, Türk hitabet sanatının şaheserlerinden biridir. ATATÜRK'ün Nutuk adlı eserinin dışında, özellikle askerlik konusunda yazmış olduğu eserler, onun genç subaylık dönemindeki meslekî bilgisinin gücünü ortaya koymaktadır. ATATÜRK tarafından kaleme alınan, eserlerin bilimsel olarak incelenip yayımlanması hiç şüphe yok ki yakın dönem Türk tarihinin aydınlatılmasına önemli katkı sağlayacaktır. ATATÜRK'ün Askerî Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) ve Denetleme Başkanlığı Arşivinde bulunan not defterlerinin de bu bağlamda ayrıca değerlendirilmesi ve bilim dünyasına kazandırılması; Osmanlı tarihinin son dönemi ile Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet dönemi tarihimize ışık tutması bakımından özel bir önem arz etmektedir.

ATATÜRK'ün Osmanlıca ve Lâtin harfleri ile kaleme aldığı notları içeren defterler, Türk Silâhlı Kuvvetleri ATATÜRK Araştırma ve Eğitim Merkezi (ATAREM) uzmanları tarafından titiz bir çalışma ile bugünkü yazıya aktarıldıktan sonra değerlendirmeye tâbi tutularak yayıma hazırlanmıştır.

ATATÜRK, Türk tarihinde olduğu kadar dünya tarihinde de önemli bir yere sahip asker-devlet adamıdır. Onun askerî stratejiye yönelik görüş ve düşünceleri, Harp Okulundan subay olarak mezun olduktan, Türk ordularının 5 Ağustos 1921 tarihinde başkomutanı olduğu zamana uzanan süreçte giderek olgunlaşmış; dünya harp tarihinde kazandıkları başarılarla haklı bir şöhrete kavuşmasına sebep olmuştur. Özellikle Çanakkale Savaşı'ndaki başarısı onun tüm dünyada tanınmasını sağlamış; askerî strateji ve taktik konularında da bir deha olduğunu kanıtlamıştır. Tarihte büyük izler bırakmış bir lider olarak ATATÜRK daha Harp Okulu ve Harp Akademisi yıllarında ve daha sonra kurmay subay olarak görev yaparken harp tarihine, taktik ve meselelerin çözümlenmesine yönelik derslere büyük ilgi duymuş, onlarla ilgili notlar almıştır. ATASE ve Denetleme Başkanlığı Arşivinde muhafaza edilen bu defterlerden; Mustafa Kemal ATATÜRK'ün İstihkâm ve Topçuluk (K: 44, G: 7), Stratejik Taarruz ve Stratejik Savunma (K: 44, G: 8) ve Subaylar İçin Yazılmış Olan Hizmeti Seferiye Talimnamesi (K: 45, G: 1) konularında

tuttuğu notları içeren ve askerî konulara ait bilgilerin yer aldığı defterler bir arada değerlendirilmiştir.

"ATATÜRK'ün Not Defterleri: VI" (Mustafa Kemal'in İstihkâm ve Topçuluk, Stratejik Taarruz ve Stratejik Savunma ile Subaylar İçin Yazılmış Olan Hizmeti Seferiye Talimnamesine Ait Notlar) adlı bilimsel çalışmayı TSK ATATÜRK Araştırma ve Eğitim Merkezi (ATAREM) Genel Sekreterliğinde görevli iken yayıma hazırlayan Araştırmacı ve Konferansçı Dz. Kur. Bnb. Halil ZENGİN'e, J.Yzb. Necdet KOPARAN'a ve ATAREM Genel Sekreterliği personelinden Tarih Uzmanı Z.Gülru ÇELEN'e, Tarih Uzmanı Aydın ÖZGÖREN'e, Tarih Uzmanı Dilek ÇAVUŞ'a teşekkür ederim. ATAREM Yayın, Danışma Kurulu tarafından da incelemeye tâbi tutulan bu çalışma, ATATÜRK'le ilgili yapılan bilimsel çalışmalar için önemli bir kaynak eser olacağı gibi, bilim dünyasına da önemli bir katkı sağlayacaktır.

Eyüp KAPTAN
Korgeneral
ATASE ve Dent. Başkanı

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ

İÇİNDEKİLER..... III

ÖN SÖZ..... V

KISALTMALAR..... VII

AÇIKLAMALAR..... IX

BİRİNCİ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL'İN İSTİHKÂM VE TOPÇULUK, STRATEJİK TAARRUZ VE STRATEJİK SAVUNMA, SUBAYLAR İÇİN YAZILMIŞ OLAN HİZMETİ SEFERİYE TALİMNAMESİNE AİT NOTLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ (K: 44-G: 7, K: 44-G: 8, K: 45-G: 1)

A. Mustafa Kemal'in İstihkâm ve Topçuluk Hakkında Tuttuğu Notların Değerlendirilmesi (K: 44-G: 7)..... 1

B. Mustafa Kemal'in Stratejik Taarruz ve Stratejik Savunma Hakkında Tuttuğu Kayıtların Değerlendirilmesi (K: 44-G: 8)..... 3

C. Mustafa Kemal'in Subaylar İçin Yazılmış Olan Hizmeti Seferiye Talimnamesine Ait Notlarının Değerlendirilmesi (K: 45-G: 1)..... 5

İKİNCİ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL'İN İSTİHKÂM VE TOPÇULUK, STRATEJİK TAARRUZ VE STRATEJİK SAVUNMA, SUBAYLAR İÇİN YAZILMIŞ OLAN HİZMETİ SEFERİYE TALİMNAMESİNE AİT NOTLARININ GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARIMI

A. Mustafa Kemal'in İstihkâm ve Topçuluk Hakkında Tuttuğu Notların Günümüz Türkçesine Aktarımı (K: 44-G: 7)..... 11

B. Mustafa Kemal'in Stratejik Taarruz ve Stratejik Savunma Hakkında Tuttuğu Kayıtların Günümüz Türkçesine Aktarımı (K: 44-G: 8)..... 39

C. Mustafa Kemal'in Subaylar İçin Yazılmış Olan Hizmeti Seferiye Talimnamesine Ait Notlarının Günümüz Türkçesine Aktarımı (K: 45-G: 1)..... 44

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL'İN İSTİHKÂM VE TOPÇULUK, STRATEJİK TAARRUZ VE STRATEJİK SAVUNMA, SUBAYLAR İÇİN YAZILMIŞ OLAN HİZMETİ SEFERİYE TALİMNAMESİNE AİT NOTLARININ ÖZGÜN METİNLERİ VE ÇEVİRİM YAZILARI

A. Mustafa Kemal'in İstihkâm ve Topçuluk Hakkında Tuttuğu Notların Özgün Metinleri ve Çevirim Yazıları (K: 44-G: 7)..... 69

B. Mustafa Kemal'in Stratejik Taarruz ve Stratejik Savunma Hakkında Tuttuğu Kayıtların Özgün Metinleri ve Çevirim Yazıları (K: 44-G: 8)..... 133

C. Mustafa Kemal'in Subaylar İçin Yazılmış Olan Hizmeti Seferiye Talimnamesine Ait Notlarının Özgün Metinleri ve Çevirim Yazıları (K: 45-G: 1)..... 169

DİZİN (Şahıs, Yer Adları)..... 257

ÖN SÖZ

Mustafa Kemal ATATÜRK, sömürgecilere karşı mücadelesi yolunda gerçekleştirdikleri ile sadece Türk milleti için değil, tüm mazlum milletler için de büyük bir önder ve yol gösterici olmuştur. O bir subay olarak mesleğe başladığı ilk günlerden itibaren çalışmaları ile de etrafındakileri aydınlatmaya, askerî bilgi birikimi ve stratejik görüşleri ile de yol göstermeye çalışmıştır. Özellikle Harp Okulu ve Harp Akademisindeki öğrencilik yıllarında yaptığı çalışmalarla ve daha sonra bu okullara yaptığı ziyaretlerde öğrencilere yönelik ders mahiyetindeki açıklamalarında, Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında başrolü oynadığı muharebelerde uyguladığı taktikleri engin askerî bilgisi ile açıklamış ve bugün de istifade edeceğimiz bilgileri aktarmıştır.

Mustafa Kemal ATATÜRK, harp tarihindeki yaptığı incelemeler ve edindiği tecrübeler doğrultusunda çevresindeki komutanları, subayları ve askerî okullardaki öğrencileri her fırsatta yetiştirmeye; bilgi birikimi ve düşüncelerini aktarmaya gayret etmiş; bir öğretmen tavrıyla bunları anlatmaktan büyük bir haz duymuştur.

ATASE ve Denetleme Başkanlığı Arşivinde yer alan ATATÜRK'e ait askerî konuları içeren üç not defteri bir arada değerlendirilmiştir. İncelediğimiz ilk not defterinin (K: 4-G: 7) herhangi bir tarih kaydı bulunmamakla birlikte, bu not defterinin Balkan Savaşları'ndan sonraki döneme ait olması ihtimali oldukça yüksektir. ATATÜRK bu not defterinde, harp tarihinden edindiği bilgilerden hareketle, kale muharebelerinde uygulanan taktikleri, istihkâm faaliyetlerini ve topçu bataryalarının tertibi ile ilgili hususları şekillerle izah etmiştir. Bu defterde, XIX. yüzyıldaki kale muharebelerinin nasıl icra edildiğini anlamak bakımından önemli bilgiler yer almaktadır.

İncelenen diğer not defteri (K: 44-G: 8) Mustafa Kemal'in Harp Akademisi öğrencisi iken tuttuğu harp ilkelerini konu alan dersle ilgili hususları kapsamaktadır. Mustafa Kemal bu defterinde, harp ilkelerinden stratejik taarruz ve savunma konularını ayrıntılarıyla işlemekte ve XIX. yüzyılda yapılan harpleri bu çerçevede değerlendirmektedir. Harp Akademilerinde verilen harp tarihi derslerinde işlenen konular içinde, ATATÜRK'ün bu not defterindeki bilgilerinin de aktarılmasının yararlı olacağı mütalâa edilmektedir.

Bu ciltte değerlendirmeye tâbi tutulan bir diğer not defteri (K: 45-G: 1)nde de Mustafa Kemal'in yine Harp Akademisindeki öğrencilere durum muhakemesi veya harp oyunu derslerinde verdiği bilgilere ait kayıtlar yer almaktadır. Defter muhtemelen Balkan Savaşları'ndan sonraki tarihlerde kaleme alınmıştır. Bu not defterinde Kur.Bnb. Mustafa Kemal, meselelerin nasıl hazırlanacağını, durum muhakemesinin nasıl yapılacağını ve bu kapsamda plân tatbikatı/harp oyununun nasıl oynanacağını ayrıntılı bir şekilde anlatmaktadır. Bu not defterinde yer alan bilgilerin özellikle Kara Harp

Akademisi öğrencilerine durum muhakemesi derslerinde ve plân tatbikatlarında yardımcı olacağı değerlendirilmektedir.

ATATÜRK ve dönemiyle ilgili olarak yapılan araştırmalarda en önemli kaynaklardan birisinin şüphesiz ki bizzat ATATÜRK'ün kendi düşüncelerini yansıtan, kendi kaleminden çıkmış kaynaklar olduğu bilinen bir gerçektir. Nitekim, ATATÜRK'ün Kurtuluş Savaşı dönemindeki düşüncelerini yansıtan en önemli kaynak eser Nutuk'tur. Onun düşüncelerini yansıtan kaynaklardan birisi de hiç kuşkusuz bizzat kendi kaleminden çıkan not defterleridir. Nutuk ve diğer temel nitelikteki anı türü eserler ile birlikte bu not defterleri okunduğunda, ilginç ve bir o kadar da önemli gerçekler ortaya çıkmaktadır.

ATATÜRK'e ait not defterlerinin 34 tanesi ATASE Başkanlığı Arşivinde bulunmaktadır. Defterlerin bir bölümü, günlük olarak, bir bölümü de askerî, siyasî, toplumsal ortam hakkında meydana gelen gelişmeleri yansıtan ve yorumlayan notlar hâlinde tutulmuştur. Bu bakımdan defterler belirli bir zaman dizini takip etmemektedir. Yayıma hazırladığımız bu defter, Mustafa Kemal'in Harp Akademisinde öğrenci iken kimi zaman günlük olarak çeşitli konularla birlikte askerî ve siyasî konuları kaydettiği önemli bir defterdir. Üç bölüm hâlinde ele alınan eserin birinci bölümünde defterlerin kısa bir değerlendirilmesi yapılmış; ikinci bölümde defterlerin günümüz Türkçesine aktarımı yapılmış; üçüncü bölümde ise defterlerin özgün metinleri ve çevirim yazıları konulmuştur. Çalışmanın sonuna, dizin ilâve edilmiştir.

ATASE ve Denetleme Başkanlığı Arşivi ATATÜRK Koleksiyonları bölümünde yer alan bu defterlerin bilimsel bir şekilde işlenerek araştırmacıların hizmetine sunulması bu alandaki bir boşluğu dolduracağı gibi, ATATÜRK ve dönemiyle ilgili bilimsel çalışma yapanlara da yeni bir ufuk açacaktır.

Zekeriya TÜRKMEN
Dr. Öğ. Yb.
Araş. ve Konf.

KISALTMALAR

a.g.a.	: Adı geçen arşiv
a.g.e.	: Adı geçen eser
ATAREM	: Atatürk Araştırma ve Eğitim Merkezi
ATAZB.	: Atatürk Koleksiyonu (Ziraat Bankasından Gelen Evrak)
Bk.	: Bakınız, bak
Ds.	: Dosya
F.	: Fihrist
G.	: Gömlek
Gnkur. ATASE ve Dent. Bşk.lığı Arşivi	: Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd ve Genelkurmay Denetleme Başkanlığı Arşivi
Hz.	: Hazırlayan
K.	: Kutu
Kls.	: Klâsör
No.	: Numara
s.	: Sayfa
TSK	: Türk Silâhlı Kuvvetleri

AÇIKLAMALAR

Dekovil	**:** Demir yolu vasıtası
Erkânıharbiye namzedi	**:** Kurmay adayı
Fırka	**:** Tümen
Liva	**:** Tugay
Maydos	**:** Eceabat
Miralay	**:** Albay
Mitralyöz	**:** Makineli tüfek
Mülâzım	**:** Teğmen

BİRİNCİ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL'İN İSTİHKÂM VE TOPÇULUK, STRATEJİK TAARRUZ VE STRATEJİK SAVUNMA, SUBAYLAR İÇİN YAZILMIŞ OLAN HİZMETİ SEFERİYE TALİMNAMESİNE AİT NOTLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ (K: 44-G: 7, K: 44-G: 8, K: 45-G: 1)

A. MUSTAFA KEMAL'İN İSTİHKÂM VE TOPÇULUK HAKKINDA TUTTUĞU NOTLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ (K: 44-G: 7)

Değerlendirmeye Alınan Defterin Tanıtımı

Mustafa Kemal (ATATÜRK)'in muhtemelen Harp Okulu veya Harp Akademisinde gördüğü harp tarihi eğitimi esnasında tutmuş olduğu notları içeren defter, ATASE ve Denetleme Başkanlığı Arşivinde, ATATÜRK Koleksiyonları bölümünde Kutu: 44, Gömlek: 7 numarada kayıtlı bulunmaktadır.

Kutu: 44, Gömlek: 7 numaralı defter

10 x 15 cm ebadında, sarı karton kaplı, küçük boy, çizgili bir defterdir. Mürekkepli kalemle Osmanlıca rik'a tarzı el yazısıyla 32 sayfa olarak kaleme alınmıştır. Cep not defteri şeklinde küçük boy bir defterdir. Defterin tamamında notlar çok düzgün tutulmuş ve şekillerle de desteklenmiştir. Kale muharebeleri ile ilgili taktik bilgileri ve istihkâm faaliyetlerini içermektedir.

Defterin K: 44-G: 7 numaralı ilk sayfası:

"Gizlilik:

Bir müstahkem mevzi hücumu 2 türlüdür." cümlesiyle başlamaktadır.

Defterin en sonunda yer alan 7aoa sayfasında ise;

"Eğer hücum kısmî baskın hücumu ile yapılırsa başarı ihtimali artar.

(Kars hücumu bu türdendir.)" cümlesi yer almaktadır.

Defterin İçerik Açısından Değerlendirilmesi

Kutu: 44, Gömlek: 7 numaralı defter

Bu defterde, yapılan ve yapılması muhtemel kale muharebelerinde, daha çok kaleyi kuşatacak birliklerin uygulaması gereken taktikler, topçu birliklerinin tertibi ve istihkâm faaliyetleri ile kale içinde savunan birliklerin savunma yöntemleri hakkında ATATÜRK'ün görüşleri, kendi eliyle yazdığı genel hususları içeren bilgiler bulunmaktadır.

Defterde bulunan notların, Mustafa Kemal'in Harp Akademisinde öğrenci iken tuttuğu derslere ait olduğu, bu bilgilerin günümüzde uygulanan istihkâm, düşman birliklerine yaklaşma, düşmana ait stratejik seviyedeki

tahkim edilmiş mahallerine sızma harekâtında yardımcı doküman olarak kullanılabileceği değerlendirilmektedir.

Defterin ilk sayfası kaleye icra edilecek hücumun çeşitleri ve kale muharebelerinin safhaları hakkında bilgileri içermektedir.

Defterin 7a sayfasında, kale muharebesinin ilk safhası olan kuşatma harekâtı ve bu harekâtta süvarinin yapması gerekli görevler, ileri arazi muharebeleri hakkında bilgiler ile 1870'te icra edilen savaşta Alman Muhasara Ordusu Başkumandanı General Verdün'ün General Burbaki'ye uyguladığı taktikten bahsetmektedir.

Defterin 7aa ve 7aaa sayfalarında, kuşatma harekâtında uygulanması gerekli taktikler hakkında General Burbaki'nin değerlendirmeleri, kuşatma hattı, birliklerinin özellikleri, kaleyi muhafaza eden birliklerin kale dışına çıkışları esnasında kuşatan kuvvetlerin hareket tarzları, muhasara hazırlıkları ve hücum cephesi hakkında bilgiler bulunmaktadır.

Defterin 7ab ve 7aba sayfalarında, kale kuşatma plânı, hücum topçusunun mevzi, muhasara (kuşatma) bölgesinin özellikleri ve Rusya'da mevcut olan iki muhasara birliğinin birinin sahip olduğu silâhlar hakkında bilgiler verilmektedir.

Defterin 7ac ve 7ada sayfalarında, topçu birliği, barut mağazaları, cephane veya ateşli mühimmat alanı, istihkâm alanı, demet tezgâhları, ara ambarlar, gözetleme mevkileri, yük taşıma ambarı, topçu muharebesi ve topçu bataryalarının vazifelendikleri görevlere göre tanımlarını içeren bilgiler bulunmaktadır.

Defterin 7af ve 7afa sayfalarında, Birinci ve İkinci Mevzi bataryalarının görevleri, silâhları, General Bilbalmon'un konu ile ilgili görüşleri Alman ve Fransız ordularının bu tür harplerde kullandıkları silâhlar ve Fondblonk Savaşı'nda kullanılan silâhların türleri ve tabyaların durumlarını hakkında bilgiler verilmektedir.

Defterin 7aha ve 7al sayfalarında, kaleye yaklaşmak için yapılması gerekli siperler, taktikler, kazı türleri ve uygulanış şekilleri, mevzi inşası ve türleri ve bu mevzi ve siperlerin şekilleri hakkında bilgiler yer almaktadır.

Defterin 7al sayfası, dairevî hendeğin hazırlanışını ve Osmanlı-Rus Savaşı'nda (1877 Plevne Muhasarası'nda) kazılan siperleri, kale muharebesinin önemli aşamalarından birisi olan kale bedenlerinde burçların (gediklerin) açılması ve Bremen bataryalarından verilen örnekleri kapsamaktadır.

Defterin 7ala ve 7aoa sayfaları kaleye yapılacak hücum yöntemleri, hücum ateşinin birleştirilmesi, iç kaleye hücum ve lâğım muharebeleri ve cebrî hücum hakkında bilgiler vermektedir.

B. MUSTAFA KEMAL'İN STRATEJİK TAARRUZ VE STRATEJİK SAVUNMA HAKKINDA TUTTUĞU KAYITLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ (K: 44-G: 8)

Değerlendirmeye Alınan Defterin Tanıtımı

Mustafa Kemal (ATATÜRK)'in muhtemelen Harp Okulu veya Harp Akademisinde gördüğü harp tarihi eğitimi esnasında tutmuş olduğu notları içeren bu defter, ATASE ve Denetleme Başkanlığı Arşivinde, ATATÜRK Koleksiyonları bölümünde Kutu: 44, Gömlek: 8 numarada kayıtlı bulunmaktadır.

Kutu: 44, Gömlek: 8 numaralı defter

10 x 15 cm ebadında, sarı karton kaplı, küçük boy, çizgili bir defterdir. Mürekkepli kalemle el yazısı olarak Osmanlıca rik'a tarzı yazı ile 16 sayfa olarak kaleme alınmıştır. Defter, cep not defteri şeklinde küçük ebattadır. Mustafa Kemal'in harp ilkelerinden stratejik taarruz ve stratejik savunma konularında görüşlerini ihtiva etmektedir

Defterin K: 44-G: 8-1 numaralı ilk sayfasında:

"Stratejik taarruz, esasen, önce, yıpratılmış bir ikinci hedefin üzerine sevk edilebilen siyasî fikirlere; ikinci olarak, amaca varabilmek için gerekli kuvvete; üçüncü olarak, düşmana karşı başarı elde etme hususunda kanaate varılmasına imkân tanır." cümlesi yer almaktadır.

Defterin en sonunda 44-8 aga sayfasında, "Amerika Birleşik Devletleri'nin nüfusu bir asır önce 1800'de 5.000.000, 1861'de 31.000.000, şimdi 76.000.000'dur. Bu kadar azalan bir Avrupa'da göç eden 20.000.000 ve her yıl göç etmekte olan 400.000 kadar halk ise de asıl kendi ülkelerinde çoğalmıştı." cümlesi yer almaktadır.

Defterin İçerik Açısından Değerlendirilmesi

Mustafa Kemal, bu not defterinde genel olarak harp ilkelerinden taarruz ve savunma stratejisinden bahsetmiştir. Gerek Çanakkale'de, Kafkasya, Doğu ve Filistin cephelerinde gerekse Kurtuluş Savaşı'nda harp ilkelerini başarı ile uygulamış bir kişi olarak Mustafa Kemal, bu not defterinde Napolyon döneminde uygulanan stratejik taarruz ve stratejik savunma ilkelerinden örnekler vermiştir. Defterin kapağındaki etikette "Erkânıharp Namzedi Mülâzım (Kurmay Adayı Teğmen) Mustafa Kemal" ibaresinin bulunması, bu defterin, Mustafa Kemal'in Harp Akademisinde öğrenci iken tuttuğu notlardan birisi olduğu düşüncesini kuvvetlendirmektedir.

Stratejik taarruz, harekât alanında harp imkân ve kabiliyetleri bakımından üstün olan kuvvetler tarafından uygulanmaktadır. Bu yöntemin, ana düşüncesinin sürekli taarruz noktasında toplandığı ifade edilmektedir. Zafere ulaşmada etkin bir yöntem gibi görülse de yapılacak olan hatalar ile kuvvet kaybının fazla olması nedeniyle harp yenilgiyle sonuçlanabilmektedir.

Stratejik taarruz uygulayan kuvvet, harbin her aşamasında girişimi elden bırakmamalı ve rehavete kapılmamalıdır.

Mustafa Kemal, not defterinde Rusya Seferi'ne çıkan Fransızları yani Napolyon'un 1812'de 442.000 kişilik bir ordu ile hareket ettiğini fakat 3 ay sonra Moskova önlerine geldiğinde 95.000'e düştüğünü, diğer taraftan 1810'da İspanya Seferi'nde 400.000 Fransız askerinin Pirene sıradağlarını aşıp Lizbon'daki sınır istihkâmı önüne geldiğinde 45.000 kişiye düştüğünü, 1829 yılında Mareşal Diyebiç komutasındaki 160.000 kişilik bir ordunun Edirne karşısına geldiği zaman bu kuvvetin 20.000'e gerilediğini, keza Almanların da 1870'te Fransız sınırını geçtiklerinde 372.000 askerden bir buçuk ay sonra Paris önlerine geldiğinde bu kuvvetin sadece 171.000 olduğunu belirterek stratejik taarruzun kolay bir hareket tarzı olmadığını usulüne uygun olarak tatbik edilmezse sonucun ağır olacağını vurgulamıştır. Bununla birlikte Mustafa Kemal, Lizen Meydan Muharebesi'nde General Verdün'ün stratejik taaruz ve 40.000 kişilik bir ordu ile 120.000 kişilik bir ordu üzerinde sağladığı üstünlüğü de belirtmiştir.

Not defterinin 8ac sayfasında, stratejik taarruzun; yürüyüşten meydana gelen yorgunluk, ateşkese mecbur olmak, ileri harekâtta coğrafî engelleri aşma zorunluluğu ve zamana çok fazla bağımlı kalmak gibi mahzurları olduğu belirtilmektedir.

Stratejik savunma, düşman kuvvetleri nereden gelirse gelsin, geri çekilme esnasında ve çatışma noktasına gelinceye kadar zaman kazandırır. Bu tür savunmada, dost kuvvetlerin iç noktalara kadar içeri çekilmesi esnasında ve yardıma gelen kuvvetlerle birleşmesi sonucunda düşman yıpratılır ve çatışma noktasına gelindiğinde anî bir taarruz ile yenilgiye uğratılır. Ayrıca, düşman ordusu kendi hazırlıklarını tamamlayıncaya kadar tam bir sessizlikle beklenerek zayıf ve eksik tarafları tespit edilir ve bütün kuvvetler ile hücum edilir.

Defterin 8ada sayfasında stratejik savunmanın aslında kesin bir yöntem olmadığı ve hiçbir zaman da olamayacağı belirtilmektedir. Burada savunmadan hücum zamanının vaktinin gelmesinin beklendiği bir taarruz ifade edilmek isteniyor.

Stratejik savunmayı Sakarya Meydan Muharebesi'nde etkin bir şekilde uygulayarak İstiklâl Savaşı'nın kazanılmasını sağlayan Mustafa Kemal, not defterinde, Fransız kuvvetlerinin 1812'de İspanya'da, 1870'te Sedan Savaşı'ndaki hezimetlerinde Almanya'nın bu stratejiyi bu savaşlarda iyi uyguladıklarını belirtmiştir.

Defterin 8aea sayfasında her ayın on beşinde güneşin doğuş saatlerini gösteren bir çizelge bulunmaktadır. Bundan maksat, o dönemlerde icra edilen taarruzların genelde sabah, yani alacakaranlıkta yapıldığından bunu tespit amacıyla yapıldığı değerlendirilmektedir. Ayrıca, o dönemdeki Rus harp okullarının sayısı ile yerleri ve Rus deniz kuvvetlerinde bulunan subay sayıları belirtilmektedir.

Defterin 8afa sayfasında stratejik savunmanın mahzurlarından bahsedilmekte 8af, 8ah ve 8aha sayfalarında ise küçük yararlı bilgiler verilmektedir.

C. MUSTAFA KEMAL'İN SUBAYLAR İÇİN YAZILMIŞ OLAN HİZMETİ SEFERİYE TALİMNAMESİNE AİT NOTLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ (K: 45-G: 1)

Değerlendirmeye Alınan Defterin Tanıtımı

Mustafa Kemal (ATATÜRK)'in muhtemelen Balkan Savaşları'ndan sonraki tarihlerde tutmuş olduğu notları içeren defter, ATASE ve Denetleme Başkanlığı Arşivinde, ATATÜRK Koleksiyonları bölümünde Kutu: 45, Gömlek: 1 numarada kayıtlı bulunmaktadır.

Kutu: 45, Gömlek: 1 numaralı defter

17 x 21 cm ebadında, mavi kaplı karton kapaklı, orta boy, çizgili bir defterdir. Mürekkepli kalemle Osmanlıca rik'a tarzı el yazısıyla 44 yaprak olarak kaleme alınmıştır. Günlük defteri şeklinde bir defterdir. Defterin tamamında notlar çok düzgün bir şekilde tutulmuştur. Başlıklar kırmızı mürekkepli kalemle belirgin bir şekilde yazılmıştır. Ayrıca, defterin kapağında yabancı bir arma bulunmaktadır. Plân tatbikatlarının icra edilmesine yönelik bilgilerin bulunduğu defterin K: 45-G: 1 nolu ilk sayfası:

Defter, Almanya ve Fransa'yı gösteren haritayı (Defterde matbu olarak yer almaktadır.) takiben, Subaylar İçin Plân Tatbikatı Eğitimlerinin Faydası başlığı ile başlamakta, son sayfası olan K: 45-G: 1boa: "Adı geçen bölük komutanı Teğmen A demir yoluna ulaşır ulaşmaz, önce, demir yolu civarında 600 metre kadar ilerleyen birçok sivil işçinin varlığını bildirmesi emrini almıştır." cümlesiyle sona ermektedir.

Defterin İçerik Açısından Değerlendirilmesi

ATATÜRK'ün kurmay subaylık hayatı ile ilgili bugüne kadar çeşitli araştırmalar yapılmış olmakla birlikte onun bu dönemini aydınlatan bu eseri şimdiye kadar bilim dünyasına sunulmamıştır. Elimizdeki bu defter, onun Harp Akademisi öğrencilerine, kurmay subaylara veya komutanlara verdiği harekât ve taktik dersleri kapsamında, mesele çatılması, durum muhakemesinin yapılması ve bu doğrultuda plân tatbikatının icrası ile ilgili dersleri ihtiva eden notları içermektedir. Defterin başında veya sonunda herhangi bir şekilde yazılış tarihi ile ilgili bir kayıt bulunmamakla birlikte içinde geçen birtakım ifadelerden Balkan Savaşları'ndan sonraki tarihlerde yazıldığına kanaat getirmekteyiz. Mustafa Kemal'in bu not defterinde izah ettiği konuları harp tarihinden edinilen derslerle de desteklemesi konulara olan hâkimiyeti ve dersleri verdiği kişilerin önemli şahsiyetler olduğu kanaatini pekiştirmektedir.

ATATÜRK'ün not defterlerinden biri olan bu eser, o dönemdeki küçük birlikler tarafından icra edilen plân tatbikatları ile ilgili meselelerin çatılması, durum muhakemelerinin yapılması ve verilen kararların nasıl icra edildiğine ilişkin örnekler, açıklamalar ve yöntemleri içermektedir. Bu çerçeve dâhilinde TSK personelinin icra edeceği faaliyetlere ışık tutabileceği değerlendirilmektedir.

Bu deftere ek yapılan harita, daha çok Fransa'yı kapsadığından meselede adı geçen yerleri içine almamaktadır. Meselede adı geçen yerler Almanya'nın kuzey bölgelerinde bulunmaktadır. Günümüzde yapılan plân tatbikatları genellikle sanal haritalarda gerçeğe uygun olarak yapılmaktadır. Bahse konu meselede geçen mevki isimlerinin kısaltılmış ve Almanya'nın kuzeyindeki bir bölgeye ait olması o zamanda da meselelerin tamamının olmasa bile bir kısmının sanal olarak işlendiği kanaatine varmaya neden olmaktadır.

ATASE ve Denetleme Başkanlığı Arşivinde bulunan bu defter 44 sayfadan ibarettir. Defterin giriş bölümünde plân tatbikatlarının subaylara sağladığı yararlardan bahsedilmektedir. Özellikle birlikleri sevk ve idare yeteneklerinin, olaylara bakışlarının ve isabetli karar verme kabiliyetlerinin arttırılmasına, durum muhakemesi yapma, birlikleri harekât alanında konuşlandırma ve bizzat karar verme ve verdikleri kararları uygulama yeteneklerinin artırılmasına büyük katkı sağladığı belirtilmektedir.

Defterin 1a sayfasında tatbikatın genel olarak hazırlanmasından, plânlamasından ve bu tatbikatların personele sağladığı fayda nispetinin nasıl artırılacağı hususlarında bilgiler vermektedir. Ayrıca, tatbikat eğitimlerinin hazırlanmasında ve uygulanmasında karşılaşılan güçlükler ile izlenen maksat ve yöntemler belirtilmektedir. Bahsedilen amaç ve yöntemlerin, o günün şartları düşünüldüğünde, oldukça yapıcı, öğretici hususları içerdiği görülmektedir. Günümüzün plân tatbikatı hazırlama çalışmalarına ışık tutacağı değerlendirilmektedir.

Defterin 1ae sayfasında bahsedilen birinci meselenin bir bölümü not defterinde bulunmamaktadır. Bu nedenle yapılan değerlendirmelerde, yanlış anlamaya mahal vermemesi için pek fazla yorum yapılmaması; sadece bahsedilen konulara yer verilmesi daha uygun bulunmuştur. Defterin bu bölümünde, birinci ve ikinci meseledeki tatbikat sahalarının özelliklerine yer verilmiş ve bu özellikler verilen örneklere yansıtılmıştır.

Defterin 1af ve 1ai sayfalarında anlatılan birinci örnekte, meselenin bir bölümünde bulunan ve eğitime hazırlık maksadıyla bölük seviyesindeki bir birliğe nasıl emir verildiği ve bu emirlere göre birliğin icra ettiği hareket tarzları belirtilmektedir. Meseledeki coğrafî mevki isimleri İngilizce ve Türkçe yazılışlardan farklı olması ve kısaltma kullanılması nedeniyle tam olarak tespit edilemese de gerçeğe çok yakın mevkiler olduğu değerlendirilmektedir. Bu nedenle çeviri metninde tam olarak tespit edilemeyen mevkilerin karşısında tırnak işareti içinde, olması çok muhtemel

mevkiler belirtilmiştir. Defterin bu bölümlerinde, plân tatbikatı meselesinde adı geçen birliklerin hareket tarzlarından bahsedilmektedir. Meselede adı geçen silâhlar ve ulaşım yöntemleri o günün koşullarına göre yazılmasına rağmen, hâlen bu yöntemlerden istifade edilecek hususlar bulunmaktadır.

Defterin 1aj ve 1ak sayfalarında belirtilen meselede, tatbikat sahası olarak, örtme ve gizlenme taktiklerinin uygulanmasına, haritada yön bulma kabiliyetlerinin artırılmasına imkân sağlaması ve civar arazilerin verimli topraklardan ibaret olması nedeniyle ormanlık arazinin seçildiği değerlendirilmektedir.

Tatbikatlarda, tüm harekâtın aynı mahalde cereyan etmesi arzu edilmeyen bir husus olması nedeniyle tatbikat arazilerinin zaman zaman değiştirilmesi gerektiği neticesine varılmaktadır. Bu kural meselede ele alınmıştır.

Bu defterde belirtilen meselede, cephane, erzak, hasta veya yaralı nakilleri ve harp yükümlülüklerinin (seferde el atılan mallar) açık olarak yazılması öngörülmektedir.

Defterin 1am ve 1ap sayfalarında, mesele çatılırken harp vergilerinin toplanması ve bu işlemin nasıl himaye edilmesi gerektiği açıklanmaktadır.

ATATÜRK o dönemde, özellikle sınırların, demir yollarının ve telgraf hatlarının korunmasının ve çatılacak meselelerde, bu tür senaryolara ağırlık verilmesinin önem arz ettiğini, sınır bölgelerinde alınması gerekli tedbirleri, düşmanın bu bölgelere yönelik faaliyetlerini belirtmektedir.

Not defterinde “harp oyunu” ifadesine yer verilmemiştir. Özelliklerinin anlatıldığı “harb-i sagire (küçük harp)” teriminden harp oyununun kastedildiği değerlendirilmektedir. Plân tatbikatlarında çatılan meselenin bazı kuralları olduğu, bu kurallar (subayların kazanması gerekli yetenekler) günümüzde de geçerliliğini sürdürmektedir. Ayrıca bu eğitimlerin (mesele içeriği) gelişen duruma göre isabetli olarak tespit edilmesi neticesinde, gerçek harp ortamı ile benzeşen değerlendirilmelere varılabilir. Bu da icra edilen harplerde elde edilen başarıyı bu nispette artırılabilir.

Defterin 1ar ve 1ay sayfalarında subayların, birlik komutanlıklarında nasıl olgunluğa ulaştırıldığı anlatılmaktadır. Burada subaylara önce takımlara kumanda ettirilerek taarruz, savunma, takip ve geriye çekilme gibi hareketler yaptırılmaktadır. Bu yöndeki kabiliyetlerin artırılması ve sonra bir takım daha ilâve edilerek aynı hareketler yaptırılmaktadır. Böylece kumanda ettikleri birlik miktarı arttırılarak aşama aşama eğitilmeleri sağlanmaktadır.

Subayların bu kabiliyetlerinin arttırılmasına yönelik eğitimlerin gerçek şartlara uygun olması ve istihbarat faaliyetlerinden elde edilen doğru bilgilerle desteklenmesine o dönemde de önem verilmektedir. Bunun için istihbarat personelinin ve bu maksatla görevlendirilen keşif personelinin eğitimlerine ayrıca önem verilmesinden tatbikatların ciddiyet ve seviyesinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca düşmanın olmadığı

istihbarat bilgilerine dayalı faraziyeler doğrultusunda da eğitimlerin yapılarak personelin aldatmalara karşı tepkilerinin ölçüldüğü değerlendirilmektedir.

Defterin 1az ve 1ba sayfalarındaki 4'üncü mesele, birlik komutanlarının durum muhakemeleri yaparak bir karara varmaları ve bu kararları tatbik etmelerine yönelik ayrıntılı bilgiler içermektedir. İcra edilen plân tatbikatlarındaki amaç, yeni yetişen subayların meselede belirtilen genel durum çerçevesinde olaylara daha geniş bakış açılarıyla bakmalarını, meseleleri anlamada kıvraklıklarının geliştirilmesi, girişim kazandırma ve tereddütsüz karar verme gibi yeteneklerin kazandırılmasıdır. Bu amaçlara ulaşma çabalarının yanı sıra, amirlerin maiyetindeki subayların cesaretlerini artırmaya yönelik gayret sarf etmelerinin istenmesi subaylara verilen değeri göstermektedir.

Defterin 1bb ve 1bd sayfalarında plân tatbikatlarının temelini teşkil eden meselelerin sade, seri ve açık olarak yazılmasının öneminden bahsedilmektedir. Defterdeki örnekler incelendiğinde meselelerin özellikle icra tarzı kısımlarının kısa, açık ve sade oldukları görülmektedir. Günümüzde icra edilen harp oyunu veya plân tatbikatı meselelerinde de icra tarzı bölümlerinin en ufak bir yanlış anlamaya mahal vermeyecek şekilde kısa, özlü, anlaşılır ve açık yazılmaları tercih edilmektedir. Ancak, defterde meselelerin ayrıntılı yazılmasından da bahsedilmektedir. Bu ayrıntının genel durumda olması meseleyi kavrama açısından bizlere kolaylık sağlayabilir; ancak icra tarzının ayrıntılı olması durum muhakemesi yapan komutanı hatalı karar vermeye sevk edebileceğinden bu bölümün çok ayrıntılı yazılmamasının uygun olacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca komutana verilecek vazifenin açık ve anlaşılır olması ve komutanın girişimci olması önem arz etmektedir.

Defterin 1be ve 1bh sayfalarında meselelerin subayların fikir üretmelerine elverişli olması gerektiğinden bahsetmektedir. Bununla birlikte, subayın muharebe tecrübesinin, harp tarihi bilgisinin ve düşünme kabiliyetinin (önsezileri ile birlikte) olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Verilen iki meseleden ilki uzun ve ayrıntılı yazılmış ve bu tarz yazılan meselelerin subayların genel çerçevede durumu kavradıklarından, ikinci meselenin kısa yazılmasından dolayı çeşitli noktalarda tereddüt etmelerine neden olduğu belirtilmektedir. Yazı tarzı bakımından çok uzun tarzda yazılmış meseleler yerine vaziyeti anlaşılır ve açık olarak anlatan meseleler çatılmalıdır.

Haritalarda mevki isimlerinin tatbikatta kullanılan yerlerle aynı olması ve ölçeklerin tatbikatın boyutuyla orantılı olması, yazı tarzının ve tabirlerin tatbikat talimnamesine uygun olması gerektiğini belirtmektedir.

Defterin 1bi sayfasında, tarafların kışladan çıkarak tatbikata başlamadan önceki toplanma yerine gittiklerinden ve buradan da tatbikatın başlama mevkilerine intikal ettiklerinden bahsedilmektedir. Burada önemli

olan hususun toplanma yerinin birtakım kıstaslara göre seçilmesinin gerektiği vurgulanmaktadır.

Defterde, toplanma mevkilerinden daha önce verilen tatbikat başlama saatine göre veya emirle ileri harekete geçilerek tatbikata başlandığı belirtilmektedir. Tatbikata belirli bir zamanda veya emirle başlanmasının tatbikatın başarısına etki ettiği ileri sürülmektedir. Günümüzde yapılan eğitimlerde de bu hususlara dikkat edilmektedir. Tatbikatın emirle başlaması durumunda birliklerin şaşırtma ile karşılaşma olasılıklarının artması söz konusu olacağından gerçek duruma göre bir eğitim yapılması söz konusu olsa da bu tür bir eğitimin gereksiz gayret sarfına neden olması sebebiyle pek tercih edilmemesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Defterin 1bn ve 1boa sayfalarında tatbikatın nasıl sevk ve idare edildiğinden bahsedilmektedir. Tatbikat esnasında, eğitimi idare eden makam tarafından tatbikatın belirli safhalarında tatbikatı icra eden personele sorular sorulması eğitimden daha fazla verim elde edilmesi bakımından önem arz etmektedir.

Defterde bahsedilen eğitim faaliyetleri, yöntemleri, tatbikat meselelerinin hazırlanışı ve tatbikatın icra edilmesi ile ilgili hususların gerçeğe uygun, o dönem itibarıyla seviyesinin son derece yüksek olduğu görülmektedir. Ancak çağımız harp silâh ve vasıtaları ile XIX. yüzyılda kullanılanlar arasında büyük farklar vardır. Gelişkin topçu, zırhlı birlikler ve hava kuvvetleri ile tahkimli mevkilere taarruz ve onları ele geçirme kolaylaşmış ve XX. yüzyılın başlarında Erkânıharbiye Mektebinde öğretilen taktikler önemli ölçüde değişmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL'İN İSTİHKÂM VE TOPÇULUK, STRATEJİK TAARRUZ VE STRATEJİK SAVUNMA, SUBAYLAR İÇİN YAZILMIŞ OLAN HİZMETİ SEFERİYE TALİMNAMESİNE AİT NOTLARININ GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARIMI (K: 44, 7, K: 44, 8, K: 45, 1)

A. MUSTAFA KEMAL'İN İSTİHKÂM VE TOPÇULUK HAKKINDA TUTTUĞU NOTLARIN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARIMI

K: 44-G: 7

Gizlilik:

Bir müstahkem mevzi hücumu 2 türlüdür:

1. Muntazam (Düzenli).

2. Gayrimuntazam (Düzensiz).

Muharebenin aşamaları aşağıda belirtilmiştir:

1. Kalenin kuşatılması.

2. Kalenin belirlenen cephesine hücum.

3. İkinci hattın zaptı.

4. Merkez bölgenin zaptı.

5. Geri çekilme esnasında belirlenen tabyaları veya mevziyi susturmaktır. Bu hücumlarda genellikle iki aşama vardır: Birinci aşama, topçu muharebesidir. Kaleyi kuşatan topları kuvvetli atışlarla savunan birliklerin toplarını, mühimmat ambarlarını tahrip etmeye tahrip edilen yerden birliğini yürütmeye gayret eder. Bunun yapılabilmesi zamana, malzeme ve istihkâmın durumuna bağlıdır. İkinci aşama, lâğımdan hücum veya yaklaşma yollarına dönük değil, istihkâma adım adım, gizli olarak ilerlemekten ibarettir. Bu gizlilik istihkâma doğru açılan hendekler vasıtasıyla sağlanır. Buna hendeklere yaklaşma yolları denir.

1. Kuşatma: Kalenin dışarı ile bağlantısı kesilerek bir şerit teşkil edildikten sonra kuşatılan birliklerin çıkışlarını engellemeye elverişli muharebe hattı düzenlenir. Daha gerisinde her türlü ihtimale karşı bir de ikinci hat tesis edilir ki bunların tamamına muhasara hattı veya kuşatma hattı denir.

İstihkâm tarihinde kaleye karşı bir (karşı bölge) ve dışarıdan gelecek yardıma karşı (ters bölge) adıyla iki hat tesis edilir. 1854 Kırım Seferi'nde Müttefikin Ordusu Mençikof Ordusuna karşı Akkirman

7a

Köprüsü'ne bir tersine bölge tesis etmişti. 1870'te ise atış alanı önünde Alman Muhasara Ordusu Başkomutanı General Verdün tarafından General Burbaki'ye karşı Herıkur Geçidi, Lizen hattı sağlamlaştırılmıştır. Fakat bu hat istihkâmdan oldukça uzakta olmalıdır.

Muhasara ordusu kuşatacağı kalenin ön tarafına bir veya iki kolordudan bir yan yürüyüş yapmaya mecbur olduğundan şayet kalenin savunması, başlangıçta yapılırsa bahse konu yan yürüyüş taktiği oldukça tehlikeli olur. Eğer savunma yapan birlikler ileri araziyi işgal etmiş ise kuşatma birlikleri bahse konu yan yürüyüş hareketini 20-25 km'den yapmaya mecburdur. Yan yürüyüşün gizlenmesi için muhasara kolunda süvari askeri bulunması lâzımdır.

Süvarinin Görevi

Süvarinin bizzat kuşatma görevi çok önemlidir. Süvari, düşmanın koparma alma taktiğini önler. Demir yollarını, telgrafları, şehre giden yolları tahrip ve köprüleri kullanılmaz hâle getirir. Yani, kuşatma yolları için gerekli olan şeyleri yerine getirir veya tahribi idare eder. Savunma birlikleri her noktada kuvvetli bulunamayacağından, süvari kolları kaleyi savunan birliklerin zayıf noktalarını ve bu birliklerin iyi gözetleme yapmadıkları bölgelerde, kalenin seyyar askerî birlikleri ile çatışmaya girer ve kale birliklerinin manevî gücünü kırar. Süvari topçusu ve gerisinde piyade kuvvetleri bulunursa daha hızlı hareket ederek kuşatma kolunun yan yürüyüşünü gizler.

İleri Arazi Muharebeleri

Kuşatma kolları, savunma yapan birliklerin işgal ettiği insanların oturduğu yerleri işgal eder. Savunma yapan birlikler ise sahra istihkâmı ile takviye edilen ve bazen birkaç büyük çaplı topla işgal ettiği araziyi

7aa

kolay kolay terk etmeyeceğinden ileri arazide birtakım muharebeler meydana gelir. Bazen bu muharebeler birkaç gün devam eder. Aynı General'e (Burbaki'ye) göre, hazır olunan zamanda meydana gelecek kale savaşlarında bu arazinin hattı, kuşatma alanından büyük çaplı topların gelmesi ile etkili olur. Kalenin bağlantısının kesildiği günden itibaren (geçici kuşatma) veya (Birinci Kuşatma) meydana gelir. İleri arazi muharebelerinin ardından müdafaa eden tabyalar hattına çekilmeye mecbur olur ise bu savunan tabyalar hattına uzaklaştırıldığı günden itibaren kesin kuşatma veya (iç kuşatma) meydana gelir.

Kuşatma Hattı

Muharebe hattı denilen kuşatma hattı, meskun mevkilerin, ormanların ve uygun mevkilerin savunma yapacak bir hâle dönüştrülmesinden oluşur. Muharebe hattının ilerisi, ileri karakol hattı ile gizlenir. İleri karakolun ...

asıl çevreden 2500-3000 metre mesafede bulunur. Muharebe hattının tabyalardan uzaklığı 4000-5000 metre olmalıdır ki topların en tesirli olduğu menzilin dışında olsun.

Destek hatları denilen ikinci hattan maksat, birinci hattı yarmayı başaran savunma birliklerinin ilerlemesini durdurma ve geri çekilmeyi emniyete almak bakımından büyük toplanma merkezinin bulunduğu yeri ve konak mahallelerini gizlemektir. İkinci hat üzerinde yapılacak tahkimat, birinci hattakinden daha azdır. İkinci hat tabyalardan 10-15 km uzakta tesis edilir. Söz konusu hatlar telgraf veya telefon ile genel karargâhı birleştirir.

Bölgelere Ayırma ve Kuşatma Askerinin Kuvveti

Kuşatma hattı, savunma bölümünde belirtildiği gibi açıklamalar gereğince birtakım bölgelere ayrılıp her bölge bir ana askerî birliğe verilir. (Tümen veya tugay) kuşatma askerinin kuvveti, muharebe kolu üzerinde olduğu varsayılarak [Bir Alman miline (7,5 km'ye) bir tümen gelecek şekilde] hesap edilir. Bu hâlde kuşatma altına alınan birliğin kuvveti, savunan kuvvetin 2-3 misli olmalıdır. ... çeşitli sınıflardan

7aaa

ibaret olmak nizamiyeden, bir kısmı ve ikinci askerî hattan kuvvet hazırlanarak teşkil olunur.

Çıkış Esnasında Kuşatan Kuvvetlerin Hareket Tarzı

Muharebe hattını işgal eden tümenler çıkış kollarını gördüğü zaman taarruz ateşiyle karşılık verirler. (Çıkış yapan müdafaa kuvvetlerinin miktarı, emniyet altına alınan birliklerin miktarının toplam 1/3'ünden fazla olamayacağından, herhâlde sonuç kuşatan kuvvetler tarafında kalır.) Şayet kuşatan kuvvetler muharebe hattının ilerisinde geri çekilmeye mecbur olursa ikinci hat üzerinden yardım edilir. Böylece çıkış yapıldığı zaman komşu tümenlere telgrafla bildirileceğinden bahse konu tümenler sağa ve sola çark harekâtı ile çıkış yapan birliklerin kanatlarını kuşatırlar.

Özellikle Kuşatma Hazırlıkları

Kuşatma kıt'a başı olduktan sonra çevirme harekâtı hazırlıkları başlar. Öncelikle kalenin hücum noktasının keşfi yapılır. Savunma bölgesinin her noktasına aynı şiddetle hücum edilmesi mümkün olmadığından iki veya üç tabya oluşturulur. Bu tabyalarda oluşturulan hatta hücum cephesi denir.

Hücum Cephesinin Yeniden Oluşturulabilmesi İçin Gereken Şartlar

1. Bizzat istihkâmın özelliği: Kalenin avcı istihkâmları ileri çıkarak dış cepheyi oluşturmuş veya çok kötü inşa edilmiş.

2. İstihkâm civarındaki arazinin özelliği: Düz arazide hücum zordur. Çünkü bataryalar için gizli yerler bulunmaz. Bozuk arazi tercih edilir. Kayalık zemin, sulu arazi, hücum cephesi olamaz.

3. Tabya açısından kabul edilen hücum cephesinin genel müdafaaya tesiri olmalıdır ve hücum cephesindeki istihkâmlar ile ikinci hat arasında göl,

7ab

su, bataklık gibi coğrafî mevkiler bulunmamalıdır.

4. Düşünülen hücum cephesine, malzemenin kolayca nakli için ülkelerin iç taraflarında mükemmel bir bağlantı bulunmalıdır.

5. Gizli yaklaşma mümkün olmalıdır.

Savunan birliklerin çıkışını engellemeye elverişli bulunmalıdır. Bu şartların bazıları harp durumuna göre değişebilir.

Kuşatma Plânı

Saldırı cephesi seçildikten sonra kalenin düşmesine kadar kuşatan birliklerin ne yöne hareket edeceğini bildiren plâna "kuşatma plânı" denir. Bu plân da genel bakış açısıyla ele alınır. Çünkü her şeyin önceden keşfi mümkün değildir.

Saldırı Topçusunun Himaye Mevzii

Kurulacak saldırı topçusunun tayini esnasında mevzi bataryalarının saldırılardan etkilenmemesi için piyade ve sahra bataryaları ile muharebe hattının ilerisinde ve saldırı tarafının yan veya ileri tarafında bir mevzi kurulur ve buna "himaye mevzii" denir.

Kuşatma Mevzii

Saldırı bölgesi, tabyalardan iki üç istihkâmı içine alır. İki tabya ile civarında bulunan tabyaların toplam ateşli silâhlarının mevcudu (230-240) arasındadır. Buna göre top sayısı bakımından üstün olmak için saldırandan hiç olmazsa bir buçuk kat, yani 360 ile 480 ateşli silâha lüzum vardır. İşte bu ateşli silâhlar ve onların dosyaları ve diğer malzemeleri ve mühimmat arabaları genel heyeti (topçunun kuşatma mevzisi)ni oluşturur. Bundan başka istihkâmın yarısını oluşturan alet ve edevatı, araba ve diğer malzemeleri dikkate alınacak olursa en büyük askerî devletlerde bile birkaç kaleyi defalarca kuşatacak çeşitli malzemelerin bulunmaması doğaldır.

Rusya'da bulunan iki kuşatma malzeme ve teçhizatından her birinin sahip olduğu silâhlar

Adet	**Çap**	
60	15	santimetrelik ağır top
140	15	santimetrelik hafif top
20	10,7	santimetrelik top
20	21	santimetrelik havan
80	17	kaval havan

Almanya'da beş büyük takım vardır. Her büyük takımda dört takım ve her takımda bir mühimmat kolu vardır.

7aba

Bundan başka iki özel takım vardır. Bir takımın mürettebatı

Adet	Çap	Oranı
24	12 cm ağır top	40/100
12	15 cm ağır top	20/100
6	15 cm çemberli top	15/100
6	21 cm büyük havan	10/100
6	15 cm büyük havan	10/100
6	9 cm büyük havan	1/100

Malzeme, Teçhizat hâlinde

Adet	Çap
40	9 cm top
40	15 cm kaval havan
120	12 cm ağır top
120	15 çemberli top
40	15 kısa top
40	12 şeşhaneli havan
———	
400	

Bunun 344 tanesi batarya hâlinde, geriye kalanı ise daha önce bahsedildiği gibidir.

1870 tecrübesine göre savunmada her topa 500 atım cephane lâzım olup günlük her top 60-80 atım sarf ettiğine göre cephane tedariki konusunun ne derece önemli olduğu meydana çıkmıştır.

Kuşatma Mevzilerinin Birleşmesi

Kuşatma mevzilerinin sevk ve ulaştırması, bölgeyi kuşatmadan sonradır. Bununla birlikte seyyar ordularının gerisinde hafif kuşatma mevzisi adıyla bir mevzinin kaydırılması bu konuda ihtisas yapmış kişiler tarafından tavsiye edilmektedir. Almanya ordularında hafif kuşatma mevzisi malzeme ve teçhizatı resmen kabul edilmiştir. (Hafif kuşatma malzeme ve teçhizatı 12-15 cm'lik kısa top, 21'lik havan ile uzun 12'lik toptan meydana gelir.) Kuşatma mevzisinin alet ve edevatı tedarik edildikçe mevzi olarak seçilen

bölgeler durumlarına göre birleştirilir. Kuşatma alanında hat başı istasyonundan alana kadar malzemeyi nakledecek arabalar, demirci ocağı, alet ve edevat, mermi, fişekler ve barutun birinci kademesi (top başına bin atım hesabıyla), birinci mevzi bataryalarının ateşli silâhları, iki büyük eşya ve mühimmat malzemesinin ikinci kademesi ihtiyaç hasıl oldukça kullanılmak üzere ateşli silâhların geri kalanı konur.

7ac

Büyük Alan veya Topçu Alanı

Ateşli silâh mühimmatı ve mermiler hesap edilerek yukarıda sayılan malzeme sırasıyla alan olarak seçilen yere yerleştirileceğinden bunun yeri hücum arazisinin gerisinde tabyalardan korkulmayacak bir mesafede (yaklaşık 10 km) yola yakın olmalıdır. Dekovil ile hat başı istasyonu arasında ulaşım olmalıdır.

Mükemmel alan 4 hat olarak kurulur. Birinci hatta bu toprak üzerinde uzun ve kısa toplar, ikinci hatta havan ve büyük kundaklı toplar, üçüncü hatta alet ve edevat, dördüncü hatta döşemeler ve silâhlar bulunur. Hatlar arasında 20 metre mesafe bırakılır.

Küçük Alan

Günlük lâzım olan alet ve edevatın dağıtılmasında kullanılan emniyetli kaynak yerlerini içeren ambarlarda kurulur. Bunlar cephane içermediğinden tabyalara yakın olmasının bir mahzuru yoktur. Bahse konu kaynakları içeren bir ulak yoksa büyük alan civarında, alan içinde, ordugâh tarzında küçük alan kurulur. 40 m aralıklarla dört hat üzerine kurulur. Birinci hatta demirci tezgâhları ve edevatı, ikinci hatta alet ve edevat, mühimmat yapımına mahsus edevat ve eşyayı taşıyan arabalar, üçüncü hatta nakliye ve sanayi bölüklerinin bulundukları yer, subayların ve kuşatma takımına bağlı işçilerin bulundukları yer vardır. Görülüyor ki küçük alanda kısmen eşya bulunduğundan topçu inşaatının bir çeşit atölyesi demektir.

7aca

Barut Mağazaları

Barut mağazaları, kesinlikle düşman mermilerinin tesir etmediği yerlerde ve tabyalar hattından en az 10 km uzakta ve kolayca su sağlanabilecek yerde kurulur. Çeşitli mağazalara Dekovil vasıtasıyla bağlantısı bulunur. Topçu alanının gerisinde birbirinden 200 metre aralıkla inşa edilir. Her mağaza 25.000 kg barut içerir. Köy ve şehirlerden uzak bulunmalıdır. İçinde yangına karşı bir önlem olmalıdır. Bu mağazalar ile hücum topçu mevzi arasında ateşli mühimmat alanı kurulur.

Cephane veya Ateşli Mühimmat Alanı

Cephane alanı 200 adım mesafeli üç hat üzerinde düzenlenir.

Birinci hatta dolu mermiler, hartuç ve tapalar; ikinci hatta kartuş ve mermileri doldurma tezgâhı; üçüncü hatta boş mermiler, barut ambarı ve tapa tezgâhı bulunur.

Cephane alanının büyük alana dekovil ile bağlantısı bulunmalı ve cephane alanı ile hücum topçu mevzi arasında ara cephane ambarı kurulmalıdır.

İstihkâm Alanı

İnşa işlemi ve kazı için istihkâmın pek çok alet ve edevatı vardır. Kazma, kürek, balta, lâğım edevatı, kum torbaları dinamit ve hücum merdivenleri gibi malzemelerin kaleye yakınlığında hiçbir zarar yoktur.

7ad

Demet Tezgâhları:

Kule alanına ve orman civarında kurulur. Koruma malzemesini, hazırlamakla görevlendirilen birlikler çeşitli yerlerde veya imalâthane olarak belirtilen yerlerin her birinde ordugâh kurarlar. Bu malzeme konak civarında hazırlattırılarak, seferberlikte el konulan arabalar ile (ara ambara) nakledilir.

Ara Ambarlar

Mevzi bataryaları ile alanlar arasındaki mesafe fazla olursa bu ambarlar tesis edilir. İstihkâmlardan 3-4 km uzaktaki bu ambarlara 24 saatlik malzemeye havi-ara ambar denir. Bunlar mevzi bataryalarının aşağı yukarı 1000 metre gerisinde bulunur ve düşmanın dikkatini çekmeyecek yerlerde düzenlenir. İşe giden erler bu ambara uğrayıp alet ve edevat alırlar. Birinci süvari, inşaat işleri ilerledikçe ara ambarlar arasında kalacağından her hücum istikametinin ve hendeklerin gerisinde geçici bir yerde ara ambar yapılır.

Gözetleme Yerleri

Muharebe hattında veya bu hattın koruması içinde en uygun ve gözetlemeye imkân veren gizli yerlerde gözetleme evleri düzenlenerek kuşatma birliklerinin her türlü hareketi gözetlenir. Gerekirse (balon kapitif)* vasıtası ile düşmana dair bilgi alınır. Gözetleme yerlerinin ve başkomutanın karargâhlarıyla bağlantısı kurulur. Her gözetleme yeri ihtiyatı dört, beş küçük rütbeli subay ile yerine getirilir. Köprücü takımı ayrıca alan hâlinde, büyük alan civarında bulunur ve sonra lüzum görülen yerlere sevk edilir.

Yük Taşıma Ambarı

Büyük alan civarında düzenlenir. Tren bölükleri (büyük ağırlık bölükleri ve kafile arabaları) büyük alan civarında kurulur.

* O zamanda kullanılan bir tür gözetleme aracı olduğu değerlendirilmektedir.

7ada

Kuşatma ordusunun komuta ve idare heyeti kuşatmayı yaptıktan sonra, süvari askerî sahra ordusuna gönderilerek yerine 1/4 oranında topçu ve piyade ile değiştirilir. Kuşatma ordusu, kuşatma başkomutanının komutası altındadır. (Karargâhta kurmay heyeti, bir istihkâm, bir topçu komutanı ve sıhhiye, levazım reisleri ve başlıca askerî birliklerin komutanları bulunur.)

Hücum bölgesindeki askerin idaresi hendek komutanına verilir. 24 saatte bir değiştirilir. Bundan başka tümen komutanının emrinde olmak üzere bir de sandık görevlisi vardır. Bunun görevi süreklidir. Yanına birkaç yardımcı subay verilir. Sandık memurunun görevi; topçu ve istihkâm sınıfının hizmetlerini düzenlemek ve personeli iş başına sevk etmektir.

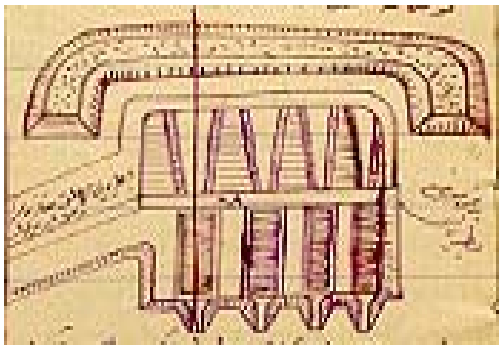
Yapılacak iş için her hücum bölgesine ittifak (hücum reisi) adıyla bir subay komuta eder. Bunun görevi çalışma yerinde işi idare etmek ve meydana gelen durumu hendek görevlisine raporla bildirmektir. Yapılacak işi eşit olarak ayırmak genelde faydalı ise de askeri kendi dairelerinin dışında istihdam etmemelidir.

Topçu Muharebesi Devri

Topçu Mevzi

Bundan sonra topçu iki mevzi alarak savaşlarda (birinci, ikinci mevzi bataryaları) adıyla anılır. Yapılan haberleşmeye göre silâh nakli, menzil görevlilerinin veya topçunun tekrar mevzi almasını gerektirmektedir. Topçunun görevi savunma birliklerinin toplarını ve diğer düzenlemelerini alt üst ve tahrip etmektir. Topların hücum cephesine karşı 3-4 km mesafede yerleştirilmesine gayret edilir. Topçu mevzinin yardımı 8-10 km olabilir. Fakat ağır toplar 1000 metreden daha fazla dağınık olmamalıdır. Topların hat başı istasyonundan mevziye nakli Dekovil vasıtasıyla mümkün olur. Bataryaların düzeni şekilde olduğu gibi 80 cm

7ae

ve önü örtülü bir omuz siperinden ibarettir. Toplar birbirlerinden ara siperlerle ayrılır. Bir batarya genellikle 4 toptan ibarettir. Bunlar gerekli olan

ilk yere, ara gizleme bölümlerindeki yuvalara konur. Personel için bile korunaklı yerleri olur. Batarya mevzilerinin inşasının bir gecede yapılması gerekir. Ancak zaman uygun değilse öncelikle önemli hedeflere karşı bulunan bataryalar yapılır. Diğerleri ertesi gece hazır hâle geldikten sonra hep birlikte ateş açılması sağlanır.

Hücumun en zayıf aşaması olan bu gece, savunma birlikleri elektrik ışığı ile aydınlatılır. Savunma birlikleri dışarıda olup bitenleri görmek ve belki de çıkış yapmak isteyeceğinden gerekli olan makinelerin yerleştirilmesi ve çıkışların engellenmesi ve himaye mevzisinin korunması gereklidir.

Bataryalar yaptıkları göreve göre isimler alırlar. Doğru veya engelli olmak üzere ... araziyi icra eder. (İnfilak bataryası) top namlusu doğrudan atış ile tahrip etmek üzere görevlendirilmiş bataryalara demontaj bataryası ismi veriliyor ki inşaatı doğrudan veya dolaylı atış ile tahrip etmeye görevlendirilmiş olanlara demaliyon-tahrip bataryası denildiği gibi burç (gedik) açan bataryalara burç bataryası, zırhlı kuleye atış yapanlara da zırhlı burç bataryası, eğer batarya makine ateşini yaparsa makine ateşli batarya, son olarak salvolu atış yapan bataryaya da havan veya salvolu atış bataryası adı verilir.

Bataryalar tamamen hazırlandıktan sonra bilinmeyen bir hedefe beraber ateşe başlarlar. En tehlikeli hedef üzerine ateş birleştirilir. Sonra tehlikeleri oranında ateş yönlendirilir.

 (Şekil 10)

7aea

“Gözetlemeye Hazır İstihkâmat” adlı eserinde General Sör Palmern aşağıdaki noktayı anlatıyor: Birinci mevzi bataryaları, kuşatma hattı üzerine, kuşatma birlikleri epeyce yerleştikten sonra ve alanların gerekli mühimmatı alındıktan sonra inşa edilir. Bunlar muharebe hattının istihkâmatı ve bataryaları himayesinde ve yolların yakınında kurulur. Müdafaa eden birlikler ileri mevzileri işgal etmiş ise tabyalar hattan aşağı yukarı 4000 metre mesafede mevzi alır. Bu mesafe tabyaların yukarıdan alınabilen yüzlerine ... işi yapabilmesine uygundur. Gerçekte 12-15 cm’lik şarapnel 4500 metre mesafede 20 derece öne indirerek alevli, her birinin 1/4’ü 30 derece açıyla altına saplanır. Bundan dolayı gelişigüzel oluşan tozlar nedeniyle ateşli silâhlara ve bu şarapnellere karşı muharebe edilemez ve rastgele oluşan tozların içinde bulunan erlere şarapnel parçaları isabet edebilir. Hatta bu gibi durumda General Fondenzavier, savunma yapan birliklerin ileri mevzi olsa bile birinci mevzi bataryalarının 4000 metrede yerleştirilmesini teklif etmektedir. Çünkü atış yapacağı mermi şarapneldir. Bazen birinci mevzi

bataryalarının önünde bu dış mevzilerin 1700 ile 1800 metre mesafesindeki uygun noktalara bataryaların ikinci kademesi yerleştirilirse, çarpışmanın devam edeceği süre içerisinde ateş edeceklerinden, fayda sağlaması bakımından iki kademeyi kullanmaktan yana olan askerî mühendislerin fikirlerine göre birinci mevzi bataryalarının tamamını yalnız bir gecede donatmak mümkün değildir. Birinci kademe bataryalarının himayesi altında ikinci kademe bataryalarının donatılması kolaydır. Çünkü birinci kademe bataryaları tabya ve dış mevkii işlerinin hiç olmazsa bir kısmını kendi üzerine çeker. Almanlar birinci kademeyi tabyaların aralıklarının karşısına yerleştirirlerdi. Bu suretle istihkâmların ön cephelerini gelişigüzel ve nezaret ateşiyle devirmek mümkün olur.

7af

İkinci kademe tabyalara cepheden hücum edilmesi mümkündür. İkinci kademede şeşhaneli havanlar, tahrip bataryaları yerleştirilir. Bu bataryalar hücumun ilerlemesi hâlinde dahi mevzi değiştirmezler. Bu nedenle bu bataryalar ikinci mevzi bataryaları ismini alırlar. Hatta daha sonra ikinci savunma hattına karşı ikinci mevzi bataryaları oluşturulmuş olur. Birinci mevzi bataryalarının yerine getirecekleri görevler aşağıda belirtilmiştir:

1. Dış mevziler ele geçirilmemiş ise onların kısmî hücumla zaptını kolaylaştırmak.

2. İlâve ve geçici bataryaları devirmek ve savunma yapan tabyalar arasında sonradan inşa edilmeye başlanan bataryalara engel olmak.

3. Çıkış karargâhına karşı gelen köprü, geçit gibi bağlantı yollarını devirmek.

4. Tabyaların savunma vasıtalarını tahrip etmek (Doğru ve salvolu atışlarla).

5. Hücum eden tarafların işgal edeceği bazı önemli bataryalar üzerine savunma yapan birliklerin açacağı ateşi başka tarafa çevirmeye sebep olmak amacıyla ateş etmek.

6. Şehri bombardımana tutmak.

Not: Buradaki bombardımandan amaç şehri teslim ettirmek değildir. Ancak şehrin savunmaya elverişli kısımlarını, belli başlı mekânları top ateşine tutmaktır. Çünkü şehrin teslimi amacıyla yapılacak bombardıman, kalenin tüm bölgelerini ateş altına alacak şekilde havan bataryalarının yerleştirilmesi ile olur. Tabyaların düşmesinden önce şehrin teslimi ancak adı geçen tabyalar ve merkezin etrafının tahliyesinin açıkça görülmesi, halkın ileri gelenlerinde yetki olmaması veya vatana ihanet hâlinde olur.

7. Rastgele alınan mevzileri ve bu mevzilerdeki örtüleri direkt ateş ile devirmek.

8. İç tarafta korunaklı yerlerdeki ara örtüleri, alan, batarya veya ateşli silâhları ve mağazaları tahrip etmektir.

7afa

Mevzi bataryalarının, yerlerini tabyaların gerisine (bahçe, çimen, çalılık, hudut duvarları gibi mevkilerden istifade edilerek) nakledilmediği durumlarda, onarım ve inşaların gizlenmesi, korunması ve savunma yapan tarafın kendi mermilerinin düştüğü noktalarını görmemeleri ve bu sırada zor durumda kalmış bataryaları korumak amacıyla yaklaşık 1 metre açıkta inşa edilir. Zemin bozukluğunun veya örtülü bir yerin gerisinde inşa edilmeyen bataryaları gizlemek için ağaç dalları, römorkör kullanılmalı veya 100-150 metre ileride bir gizlenme yeri inşa edilmelidir. 1854'te Sivastopol'da bazı bataryaların 50-60 metre ilerisinde küçük bir omuz örtüsü yapılması neticesinde müttefik bataryalarının gerçek mevzileri Ruslar tarafından tam olarak tespit edilemediğinden Rusların atışları kısa düşmüştü.

Birinci Mevzi Bataryalarının Silâhları

Bu silâhlara (15 cm'lik çelik çemberli top, 21 cm'lik obüs ve havandır.) birkaç sahra topu ve yüksek kundaklı makineli tüfek ilâve edilmelidir. Bu makineli tüfekler barikat üzerinden atış yapmaya uygundur. Çıkışlara karşı da kullanılır. Bataryanın ileri ve baş tarafında bulunmaktadırlar. Bunlar sonradan oradan alınarak birinci mevziye ve bu mevzinin sahiplerine verilir.

Birinci mevzi bataryalarının iki kademe olarak düzenlenmesi durumunda öncelikle birinci kademe ateş açar. Sonra ikinci kademenin ikmali ve teçhizi kendi ateşi ile gizlenir ve himaye edilir. Ancak bu hâlde fayda az olur. En uzak kademedeki tabyalar, yakın aralıklarla ön taraflara kurulmalıdır. Çünkü tabyalar, kademe derinlikleri sebebiyle vurulması kolay hedeflerdir. Hâlbuki aralıklardan yarı gömülmüş ve derinliği az bataryaları vurmak daha güçtür. Müstahkem mevzi hücumunu yazanlardan General Sör Bilbalmon bu konuda hemfikir değildir. Onların fikrine göre ikinci kademe bataryaları birinci kademenin yarısı kadar derinliğe sahip olmalı ve yarıya yakın aralıklarla tabya oluşturulmalıdır.

7ag

Bilbalmon der ki 2500 metre mesafede mevzinin, değişen ortalama yarılma miktarı veya tespit edilen bataryaların derinliğini geçmesi durumunda bahse konu yarılma olmadığı gibi bataryaların çalışması da büyük ölçüde engellenir. Ancak ikinci mevzi bataryaları veya birinci mevzi bataryalarının ikinci kademesi bunda etkili olabilir. Bataryalarının iç zemin aralığı 7-8 cm genişliğindedir. ... 10,5 cm'lik çelik çemberli topunun 9 kg barut hakkı ile 3000 metre mesafeye seri atış yapması durumunda ortalama yarık 11,5 metre, 2000 metre mesafede 10 metredir. 6 kg barut hakkıyla aynı mesafelerde yırtılmaların miktarı 11-13 metre olur. Hücum, savunma yapan kuvvetler gözetleme faaliyetlerini tamamlamadıkları zaman kademenin büyük kısmı bu yarıklara yönlendirilmelidir. Gerçekte hücumun birinci amacı,

bu bataryaların ateş açmasını engellemek veya ertelemektir. Çünkü böyle hücum yapan taraf için en tehlikelisine, General Bilbalmon, Almanya ve Fransa askerî okullarında öğretilen derslerin bir noktası ile bile aynı fikirde değildir. O da şudur:

(Alman okullarında 3000 metre aralıkla dört tabyaya karşı) Birinci kademe 12 bataryadan ibarettir. Bunlar 36 kıt'a uzun ve 36 kıt'a kısa 15'lik toplardır. İkinci kademe aynı miktar bataryadan ibarettir. Silâhları 15'lik 48 kısa top ve 25'lik 24 kıt'a şeşhaneli havandır. Bunlardan başka askerin çıkış tarafı için 9 cm'lik 40 top vardır.

Fondblonk'ta birbirinden 4000 metre aralıklı ve 47 kıt'a ateşli silâhlı iki tabyaya hücum için, kuşatma altına alacak birlikler kuşatılan birliklerin ancak 240 kıt'a ateşli silâhlarına karşı koyabildiğine göre kuşatma altına alan birliklerin 2-3 katı fazla topu içeren bir kuşatma mevzisine sahip olması yani en az 360 topu bulunması gerekir ve birinci mevzi bataryalarının teçhizatı mevzideki ateşli silâhlarının yarısına yani 180 topa sahip olmalıdır.

7aga

Ateşe başlandığında gerekli olan orta ve büyük tesiri elde etmek için bu kuşatma mevzi yeterli değildir. Gerçekte kuşatmayı yapan 3000 metre aralıkta altı toplu 20 mevzi batarya inşa edebilir. General Bilbalmon'a göre savunma yapan birliklerin üç aralık ve muharebe tabyasının biraz sağındaki muharebeye katılabilecek yedişer kıt'a top dâhil olduğu hâlde 456 kıt'a ateşli silâha sahip olması gerekir.

7

14

14

7 tabyalardan

18

18 aralıklardan

170

170

170

___

456 duruma göre bataryalardan, aralıklardan

görüldüğü gibi düşmanın Alman örneğine göre birinci kademede 12x6=72 top ve eğer ikinci kademe anîden ateş açarsa 144 top aracılığıyla Fransız örneğine göre 180 kıt'a ateşli silâhla savaşa başlanır. Bu hâlde harp durumu hiç şüphesiz 1854 Sivastopol önlerinde (17 Ekim) Fransızların 52 kıt'a ateşli silâhı ile ateşe başlaması gibidir. Rus Generali Totloben, 64 kıt'a

ateşli silâhla savunduğundan 4-5 saat sonra Fransız bataryaları susmaya mecbur olmuştu. Hâlbuki İngilizler 72 topla tahrip edilmiş ve Rus bataryalarına karşı başarı sağlanmıştı. Müttefikler başlangıçta 175 kıt'a ateşli silâh ile harbe tutuşmuş kuşatma sonunda 806'ya ulaşmıştı. İşte bu görüşlere göre günümüzde kale harplerinde maddî ve manevî büyük bir tesir meydana getirmek için kuşatma birliklerinin mevzi bataryalarına 700 kıt'a top ve obüs verilmesiyle ile işe başlamalıdır.

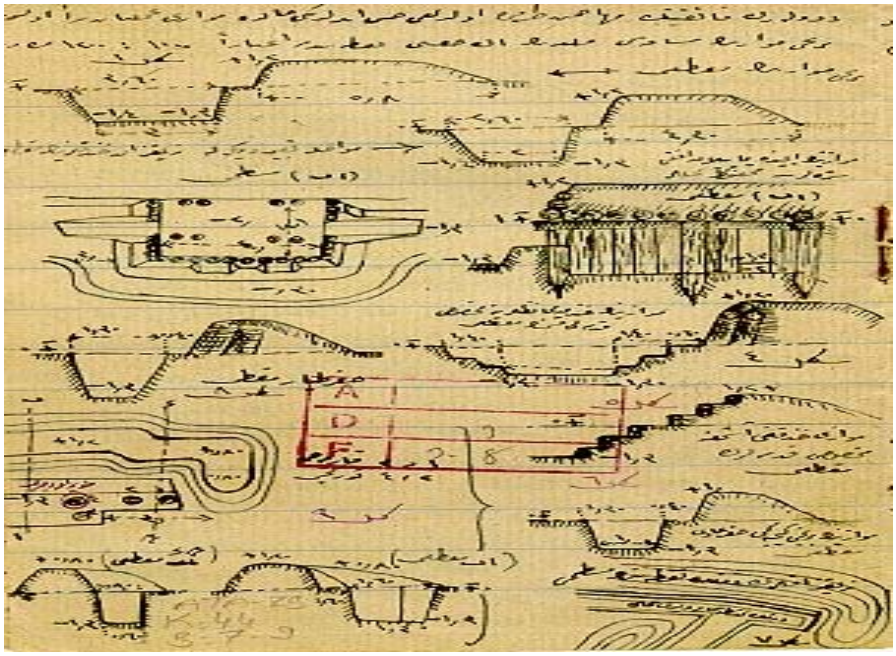
400 kıt'a ateşli silâhlar ile bugünkü büyük bir müstahkemin kuşatılması düşünülemez. En azından bu kuvvetle iki kuşatma mevzisiyle iyi netice arzu edilir. (Zamanı Hazır İstihkâmatı; c.2, s.178)'de kayıt altındadır.

7ah

Birinci Piyade Mevzi ve Birinci Süvari Mevzi

Topçu ateşiyle savunma yapan kuvvetin istihkâmlarının, toplarının ve düşmanın hazırlıklı olmadığının anlaşılması üzerine süvari harekete geçer. Birinci mevzinin mesafesi tamamının en kısa noktasından itibaren 1000-1200 metredir. Birinci mevzinin düzeni

7aha

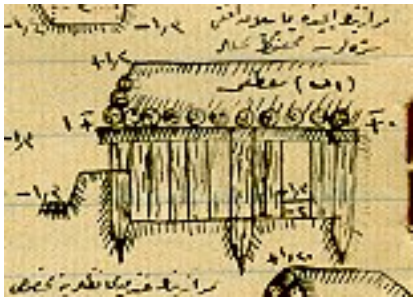
veya zamanla nakledilen silâhlar ve mevzilerin örtüleri yeterli olduğundan, bataryaların mevzi değiştirmesinin gerekmesi durumunda zırhlı kuleye yer açmak için direkt atış yapacak bataryalar ve 15'lik havanlar ve makine ateşi yapacak makineli tüfek topları birinci mevzi civarına nakledilir. Hücum edilen tabyaya komşu tabyalardaki toplar ile karşı topçu mevzisini ve bu mevzinin yanlarını muhafaza için seri ateşli toplar birinci mevzi civarına nakledilir. Birinci mevziye nakledilecek topların nakli pek çok güçlükle yapılır. Mevkii gözetlemeleri tıpkı birinci mevzi bataryalarında olduğu gibidir. Yalnız gizlenmeye daha fazla dikkat edilir. Bu bataryalarla tek tek veya beraber olarak defalarca atış yapılır ve birinci mevzi bataryalarıyla takviye olunur.

SİPERLER YOLUYLA (DÜŞMANA) YAKLAŞMA

Siperler yoluyla düşmana yaklaşılan hendekler kaleye doğru yapılır. Bir kısım kuvvetle kaleye yaklaşılır. Savunma yapan kuvvetin kaleye çıkışlarına diğer kısımla yardımcı olunur. Süvari tümeninin yollarından istihkâma doğru ilerleyen kısımlarına hendek yolları denir. Bu yollar birtakım kesik kesik yollardan ibarettir ve bu yolların eğimi kaleye yaklaştıkça artar. Mevziler ise hücum olunan tabyaların cephesine mevzi olarak kurulmuş örtülü bir yoldur. Mevziler hendek yollarını kazma işlemini baskınlardan korur. Hendek yolları kaleye gizli yaklaşacak istikametlerde yapılır. Mevziler ise çıkış yollarını görebilecek şekilde hâkim ve gözetleme faaliyetinin kolay yapıldığı noktalarda inşa edilir. Mevzilerin askerî hedefler civarında tesis

edilmesinde yarar vardır. Hendek yollarının enkazının süvarininki kadar olmasına gerek yoktur.

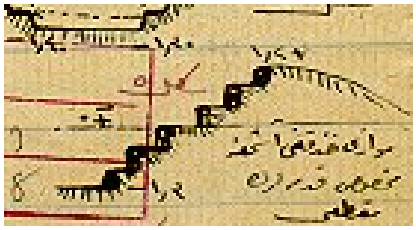
Mevzilerin derinliklerinde, mermi parçalarından askerin korunması için korunaklı bölümler yapılır. (Şekil 3)

Hendek muhafızları yani ihtiyatlar için kademeli sandık (şekil 4)

ve kademeli siperler (şekil 5) tesis edilir.

Kaleye doğru ilerledikçe düşmanın hendek yollarının içini görmemesi için muntazam bir şekilde örtü ve havale ile gizlenir.

7ai

Birliklerin çoğunluğuna verilen malzemenin istihkâmdan rastgele alınmaması için açılı yollar yapılır.

Kazı çeşitleri:

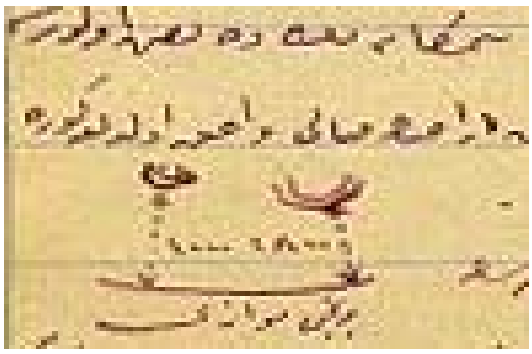
1. Adî kazı: İşçiler gizliliği dikkate almadan hendeği defalarca kazarlar.

2. Seri kazı: İşçiler, içi toprak dolu bir istihkâm tertip ederler, kendilerini gizlerler, piyade kurşunlarından zarar görmeyecek şekilde hendeği kazarlar.

3. Mükemmel kazı: Daha önce başlatılmış bir hendeğin kazısını tamamlayarak boyunu uzatmak şartıyla, kazdığı tarafı yan ve ön tarafa atarak siperlerin gizlenmesi için yapılan kazıdır.

BİRİNCİ PİYADE MEVZİ VEYA BİRİNCİ MEVZİLER

Birinci mevziler, hendeğe hücum etmek için gerekli zamanı kazandırır. Kazılacak mesafenin azalmasına yardımcı olmak amacıyla mevzilerin istihkâm mevkine yaklaşmasında fayda vardır. Ancak istihkâma pek yakın olursa istihkâm faaliyetleri esnasında personel kaybı söz konusu olabilir. Bununla birlikte arazinin dağınık olması söz konusu olduğunda 800 ile 1000 metre arasında bir mesafe bırakılması uygun olur. Kalenin gövdesi üzerinde ve tabyaların işgal edilmeleri üzerine hücum cephesinin en sağ noktasından itibaren 800 ile 1000 metre mesafede, işaret edilen bataryaların içeri girmesiyle meydana gelen hatta (mevzilerin tanzimi) denir (Birinci piyade mevzi).

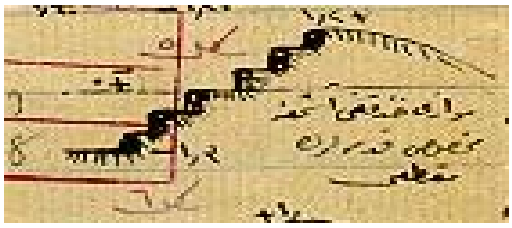
Mevzilerin inşa usulleri

Mevzilerin işlevi, istihkâm subayı aracılığıyla ... aynı işaret ve gayet karanlık bir gecede ileri karakol nöbetçileri takviye edilir. İstihdam edilecek işçinin sayı olarak eşit bir (hendek muhafızı) birliği tayin olunur. Hendek muhafızı, süvarinin ilerisinde bir mevzi işgal eder. Savunma yapan ... için topçu ateşinin şiddet ve hedefi değiştirilmez. Bu esnada piyade askeri sandık ambarından (ara ambardan) bir kazma ile bir kürek alıp, kazmayı sol eliyle ve küreğin demiri aşağı gelmek üzere sağ eliyle tutar. Tüfekler omuza asılır. Fişekler nispeten dolu bulunur. Sohbet etmek, sigara içmek yasaktır. Herhangi bir yöne askerler ikişer kol nizamında görülse de düzenli olarak bir uca ulaşırlar. Birinci olarak, dizi şeklinde durup düşmana karşı tuzakları andıran bir sıra olur. İkinci dizi birinci diziyi geçerken iki adım

7aia

aralıklı durur. Bir şeye rastlayan asker gizlenmek için hemen yere yatar. İşçilerin tamamı mevzi üzerinde tanzim edildikten sonra subay kısık bir sesle “çalışın” komutunu verir. Bu komut diğer erler tarafından tekrar edilir. Erler tüfekleri beş adım geri koyarak işe başlar. Birinci gece mevziler Şekil

6’da olduğu gibi inşa faaliyetinde bulunur. Bu işlem esnasında savunma yapan birlikleri elektrikle düşmanı aydınlatırsa işçiler hemen yere yatar. Örtülü hendeğe gelince bunun arkasına gidilir. Eğer düşman tarafında elektrik varsa düşman savunma birliklerinin gözünü kamaştırmaya veya çalışmaları engellemeye gayret eder. Sabahleyin işçiler değiştirilir yani gelen erler hendeğin gerekli bağlantılarını yapar. Mevzi derinliklerinde birbiri ardında emniyetli yerler, gözetleme yerleri, telgraf ve gözetleme merkezi ve geceleyin yolu bulmak için renkli fener vs. düzenlenir. Elbette bu usule gündüz kazısı denir ki savunma birliklerinin şarapnel ve kurşun yağdırması hâlinde uygulanması imkânsız olduğundan bu çalışma gayet sisli ve kapalı havalarda uygulanabilir. Birlikler elektrik ile sürekli düşmanı rahatsız ederse mevzilerin asayişi (Hohenlohe usulü ile) mümkün olur. Düşman, tabyalar hattına 1000 metre kadar yaklaşmayı başarırsa, civar birlikler avcı çukurlarını güçlendirirken yeniden mevzi alırlar. Fakat bu usul henüz denenmemiştir. Mevziler görevlerini tam olarak yapmazlar da savunma birlikleri çıkış yaparsa nöbetçiler karakol bölükleri üzerine ve ambarlarda mevziye çekilir. Çıkış engellendikten sonra kazı çalışması devam eder. Bu mevzileri geri tarafa hendek yolları ile bağlamak için başka askerî birlikler çalıştırılır.

(Şekil 6)

Mevzilerin Genişliği

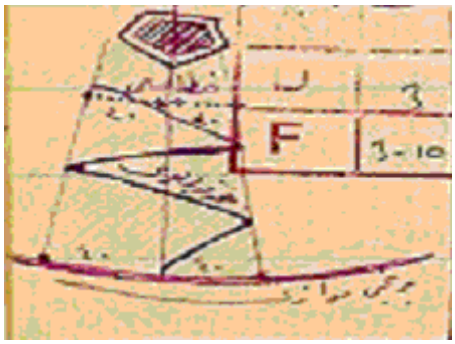
Mevziler 5-6 kilometre uzakta bulunur. Tabur ve tabur işgaline uygun oldukça, bir defada inşa olur veya başlangıçta inşa işlemi aralıklı olarak yapılır ve sonradan birbirlerine bağlanır. Mevzilerin aralığı 2000 metre olabilir. Bunun inşasına 1600 er, ulaşım kollarının korunması için 400 hendek muhafızı olarak 1000 er lâzımdır. Taburların üç bölüğü mevzilerde, bir bölüğü ihtiyatta olmak üzere geri kalanı korunaklı hendekte bulunur. Her tabur iki telgraf aracılığıyla birbirleriyle irtibatlıdır.

7aj

Hendek yolları veya her iki tarafın birbirine yaklaşması neticesinde yaklaşma yolu birinci mevziden başlardı. Ancak şimdi düşman mermisinden zarar görülmeye başlayınca ve ilerlemek mümkün olmayınca hendek yolları yapılmaya başlandı. Bunun için kuramsal kural, birinci mevzinin üzerinde bulunmak şartı ile tabyanın asıl hattına göre sağ ve sol tarafın 40 ve tabya civarında 30 metreye, direkler üzerindeki ortalama tepe noktalarının birleşmesiyle meydana gelen duvar dâhilinde yaklaşma yolu inşa edilir.

Yaklaşma yolu gizli yerlerden geçmeli; ancak istenilen hedefe ulaşılabilmesi için asıl hat civarından ayrılmamalıdır.

Hendek Yollarının Gizlenmesi ve Çevresi: Hem görünmeden ilerlemek hem de kaleye yaklaşmak için örtü yapılır. Bu işlem kazıdan sonra zor olduğundan istihkâmın en tehlikeli çıkış açısına karşı mümkün olduğu kadar uzakta doğru ve hesap edilerek hendeğe bir yön verilir. Eğimli arazide yaklaşma yolları bazen düşman tarafından gözetlenebilir. Bu, her hendek kıt'ası bir kat uzatılarak önlenebilir. Bu suretle hendek yollarının en iyileri kırık hat şeklini alır. Böylece istihkâma başlanıldığı zaman parça yollar bir diğerine

fazladan bağlanılır. İki hattın birleştiği noktada bırakılan dirsek (Şekil 7) hem ara ambar hem de emniyetli bölge olabilir. Düşman, kaleye yaklaştıkça adî kazı ile ilerlemek mümkün olmaz. Çünkü yaklaşma yolları düşman ateşine maruz kalır. Bu hâlde seri kazı veya uçucu kazı usulüne baş vurulur.

(Şekil 7)

Seri Kazı Yönteminin Uygulanışı

Yapılacak yol üzerinde birbirine birleşik olarak içi toprak dolu siperler yerleştirilerek, savunma birliklerini piyade ateşine karşı korumak için yapılır. Bunların sınıflandırması iki türlüdür:

1. Nakil Usulü: Bu usulde her işçi bir kum dolu parçayı taşıyarak daha önce ayrılmış yere gelir. Sepeti yere koyar ve tepenin arkasına gelerek sür'atle yeri kazarak toprağı tepenin içine doldurur. Bu set kendisinin gizlenmesini sağlar. Bu yöntemin gece yapılması gerekir.

2. Yuvarlamak Usulü: Bir küçük rütbeli subay içi toprak dolu bir malzemeyle tepeyi örter, diğer malzemeleri siperin etrafına yerleştirir. Fakat gizlilik piyadededir.

7aja

Seri kazının miktarı kadar mermi örtüsü yapılmalıdır. Seri kazı sınırlı genişlikte olur. Düşman görmeden ve gece yapıldığından bu işe gizli kazı da denir.

Hatırlatma: Gerektiği zaman birinci mevzide, 15'lik havan, savunma yapan birliklerin seyyar toplara karşı ateş etmek üzere seri ateşli toplar ve 9 cm'lik top bulunur.

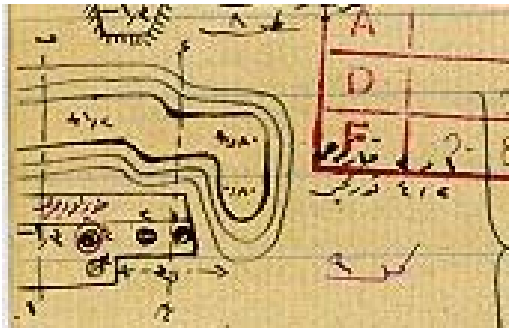
İKİNCİ PİYADE MEVZİSİ VEYA İKİNCİ MEVZİLER

Hendek başları ilerledikçe, düşman tarafından baskın ve saldırıya uğrama tehlikesi artmaktadır. Bununla birlikte işçilerin birinci mevzilerde korunması zor olacağından tabyalar hattından 400 ile 450 metre mesafede hendek başlarının birbirine bağlantısı başka bir hendek ile sağlanarak ikinci mevzi oluşturulur. Bunun inşa yöntemi hakkında kesin bir kural yoktur.

Karakol günlükleri aracılığıyla inşa edilen korumalı hendeklerden yararlanarak mevzi oluşturulabilir. Ancak bundan evvel saldırı topçusu, kalenin savunma birliklerini epeyce sarsmalıdır. Böylece ileri karakollar kalenin 400 metre mesafesine yaklaşabilir. Bunun yapılması birincinin aynıdır. Hücum topçusu çıkış istikametlerine doğru şiddetli ateş edeceğinden düşman artık çıkışlardan kurtulamaz. Geceleri işçiler, ikinci mevzilerde bulunur ve ilerisine gözetleyici çıkarır. İhtiyatlar birinci mevzilerde bulunurlar. Durum harbe uygun ise ikinci piyade mevzisinde 15'lik havan ve seyyar toplara karşı seri ateşli toplar bulunur.

Mükemmel Kazı

İkinci mevzilerden sonra yaklaşma işlemi daha zor olur ve ... onlar daha çok toplamı oluşturacaklarından işlem yavaşlar. İşlerin gizlenme ve himayesi için 2-3 parça yarım mevzi yapılır ve derinlere hendek muhafızları yerleştirilir. Bunlara savunma birlikleri tarafından muhtemel baskınlar düzenlenebilir. Daima cebrî bir saldırı beklenebilir; fakat kazı işleminde devam edilmelidir. Kaleye yaklaştıkça hendeğin şimdiye kadar yapılanların üzerine gizlenmesi mümkün olacaktır. Bu durumda kazının icrasına en uygun olan (mükemmel kazı) (adım kazı) (yuvarlanıcı kazı) usulüne baş vurulur. Mükemmel kazı, hendek başında bulunan ve örtü ile gizlenen işçinin önündeki bir yeri kazmak için hendeğin dolu yerine inilmesinden ibarettir. (Şekil 9)'da bir numaralı kazmacı ve bir usta oturur ve kazıyı yaptırır, (gelberi) ile bakraçlar

(Şekil 9)

7ak

arasından toprağı ileri geri hareket ettirir, yanına ve 50 metre önüne kendisini gizlemek için örtü oluşturur. 2 Numaralı kürekçi, kazılmış toprağı ambara çeker. Daha sonra oradan alarak bir numaralı baş üstünden aşırmak üzere toprağı hendeğin başına atarak örtü oluşturur. Kazmacının önündeki örtü toprak kazıldıkça yuvarlanarak öndeki örtüye eklenir veya uzun kürekle ileri sürülür. Bazen hendek başına kum torbası veya bir ot ile örülmüş bir örtü yapılarak işçiler gizlenir ve zaman zaman torba veya örtü ileri yuvarlanır. Bu işleme yuvarlanıcı kazı denmektedir. 3-4 numaralı erler hendeğin enine gerekli enkazı ulaştırırlar. Bu yolda yapılan çalışmaya kurmalı kazı denir. Bazen hendek başında iki kazmacı ve bir usta ve geri tarafta iki kürekçi olduğu hâlde kazı çalışması devam eder. Bu hâlde hendeğin eni 1,30 metre olur ki buna da kurmasız kazı derler. Bahse konu 4 işçi her saat başında değiştirilir. Mükemmel kazı usulü kullanılması uygun bir çalışma değildir. En eğitimli işçi saatte bir metre ileri gidebilir. Bundan dolayı kazı işlemi adım adım gerçekleşir. Bir de tam örtülü kazı (derin kazı) usulü vardır. Bu da hendeği iki metre derinliğinde kazmak ve bir ay tepeyi el arabaları ile geri nakletmekten ibarettir ki bunun yapılması tabi ki daha basittir.

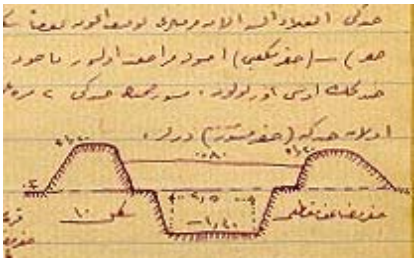
ÜÇÜNCÜ PİYADE MEVZİ, ÜÇÜNCÜ MEVZİ, HÜCUM MEVZİLERİ

Yaklaşma yollarını, tabyadan 150 metre mesafedeki hendek başları bir hendek ile genişletilerek emniyete alınmak için üçüncü mevzi veya saldırı mevzi oluşturulur. Bunun için yorulmamış erlerin çalıştırılması ve hareketli zırhlı kalkan örtülerinin kullanılması zorunludur. Savunma yapan birlikler çok hareketli ise üçüncü mevziden önce bir ara mevzi açılması uygun olur. Esas usul ikinci mevzi gibidir.

Zayıf Kazı

Üçüncü mevziden ve hatta bazen ikinci mevziden sonra şimdiye kadar açıklanan kazı usullerinin hiçbiri uygulanamaz. Çünkü kesik yollardan yararlanmak imkânsızdır. Bu nedenle çalışmaların tamamlanması çok zaman ve emek gerektireceğinden bu işlem

iğne ile kuyu kazmak gibi düşünülebilir. Bu hâlde zayıf kazı usulünün uygulanması gerekir. Bu işlemde yan yana iki kazı faaliyeti yapmak gerekir. (Şekil 10)

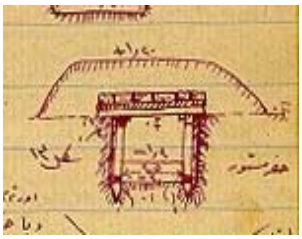
(Şekil 10)

Bu çalışma hendeğin sağ ve sol ön tarafı toprak ile örtülü olarak istihkâma doğru ilerlemekten ibarettir. İstihkâma birlikte ilerlenir. Fakat bu yol pek çabuk ve rastgele alınacağından (Şekil 11) her 15 ve 20 metrede dirsek bırakılır. Bu suretle tüm yüzey karabayır şeklini alır.

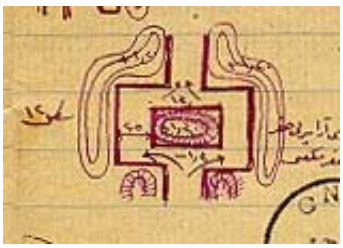

(Şekil 11)

Hendeği rastgele hedef alan mermilerin tasnifi için bazen (Şekil 12) ortada bir kazı (parçalı kazı) usulüne başvurulur. Yahut daha uygun olan (Şekil 13)'teki gibi hendeğin üstü örtülür. Gizli kısım hendeğin iki metre derinliğinde yapılır. Üstü örtülü olan hendeğe gizli kazı hendeği denir.

(Şekil12)

(Şekil13)

7al

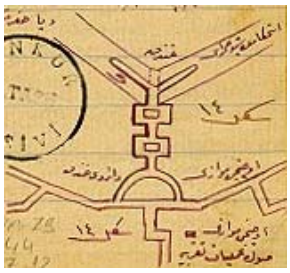
Dairevî Hendek

Başlangıçtaki üç mevziden sonra yarım daire şeklinde ve iki tarafa “T” şeklinde birer hendek daha ilâve olunarak 15’lik havan yerleştirilirdi. (Şekil 14) Bugünkü günde bu uygulama mantıklı olsa da sahranın genişliği uygun olursa ayrı bir usul de uygulanmaya çalışılır. Parçalı kazı sayesinde gizli yola kadar lâğım yoksa ilerlemek mümkündür. Eskiden gizli yol boyunca birçok kademede, birçok şekilde ara yol (taçlama) çalışması yapılırdı.

Uyarı: Mevzilerin sayısı hakkında kesin bir kural yoktur. Savunma yapan kazı faaliyetine göre 4-5 veya daha fazla olur.

1854 Sivastopol’da (Malakof) kulelerinde, düşmanın 7 adet mevzisi ve 2 numaralı genişliğe karşı 7, 3 numaralı derinliğe karşı 5 zorunlu mevzi yapması gerekmişti. 1877 Plevne Kuşatması’nda 2 numaralı hat boyunca bir tümene karşı, kuşatma birlikleri 6 mevziyi (Şekil 13) tekrar kazmıştır. Çünkü Osmanlılar Rusların hücumuna 3 defa önem vermemişlerdi. İşte bu hücumla Ruslar, harp edecek yerin olmaması nedeniyle kuşatmayı düzenlemeyi hedef almışlardır. Küçük birliklerin yok edilmesi: Yukarıdaki çeşitli kazıların yapılması esnasında savunma yapan taraf, eli bağlı durmayarak saldırmak için ileri atılmaya çalışacaktır.

Hucüm edenler açıkgözce hareket ederse çıkış kolları, birkaç engeli devirmekten veyahut hedeflerin bazı bölgelerini korumaktan başka bir şeye muvaffak olmaksızın geri çekilirler. Ancak düşmanın çok ilerisine yürümemelidirler.

(Şekil 14)

Gedik Açılması

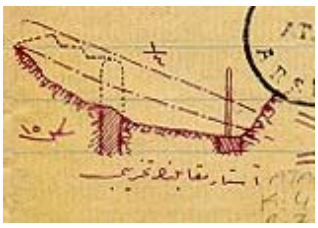
Bir tabyada burç yani gedik açmak: Gediklerin açılması düşmanın dışarı çıkmasını sağlamakla birlikte düşmanın bizi görmesini de engeller. Cepheler üzerinde gedik açmak kanat ve bölümlere göre daha kolaydır. Gediğin genişliği 30-40 metredir. Kuşatan tarafın kuvvetini bölmek için bir istihkâma birkaç noktadan gedik açılır. Bu şekil gedik açma usulü top veya lâğımla olur.

Bremen Bataryaları: Bremen için en uygun mesafe 700-1200 metredir. Bazı askerî mühendislere göre, Bremen’in açılması hendeğe inmeden önce yapılmamalıdır. Çünkü savunma yapan taraf burasını ya

derhâl tamir eder veya oraya lâğım düzenler. Gerçi bu düşünce doğru ise de Bremen açılması savunma yapan tarafın manevî kuvvetini yıkar ve bazen de anlaşma ile teslime neden olur. Almanlar 1870 (Hahon) Kuşatması'nda 1650 metre gedik açmışlardı.

7ala

Zırhlı kule içindeki top namlularını tahribe ve kule güneyinde ise geri çekilme atışında gedik açmaya gayret edilir. Düşman piyadesi tabyalara 300 metre yaklaştığında 15'lik havan kullanmak gerekir. Bu havanlar hafif, seyyar ve kurulması gayet kolaydır. En dehşetli yanı dumanlı ateşle düşmanı döven ve Dörtvin şeklinde, seyyar bataryaları tahrip etmek için ikinci ve bazen üçüncü mevzide 9 cm'lik veya 70 mm'lik seri ateşli toplar kullanılır. Fünyeleri veya ... kapağı hendek tabyadaki daire parmaklıkları ağır havanlarla tahrip etmeye gayret edilerek ağır obüsler ile bu vazifeyi görebilir. Ancak onların ileriye nakli lâzım gelir. Bundan başka seyyar mevzinin gerisinde bir takım veya adî furaj aracılığıyla lâğım düzenleri yapılarak (Şekil 15)'e göre hacmi ölçüsünde ve civarları yıkılabileceği gibi bir anda hendeğin düşeceğinden içine alma veya ölçme işaretinin yerine geçen demir parmaklıkları tam açıkta kalır.

(Şekil 15)

Bundan sonra 400-800 metre ve belki daha uzakta kurulan Bremen bataryaları aracılığıyla doğru atış ile parmaklıkları tahrip edip örtüde gedik açabilir. [Eğer ambarlar eski usulde yani kâgir duvar (taş veya tuğladan yapılmış duvar)[1]dan yapılmış ise] öncelikle iyi eğitimli personel ile yatay yarık açılır. Böyle duvar parçasının ve basit torpil mermilerinden özellikle yararlanılarak Bremen'in açılması tavsiye edilmektedir. Molotof savunmasının düzeni gizli istihkâm (ekrazist) aracılığıyla mahvedilir. Eskiden bu, biri aracılığıyla (Şekil 16) hendek örtme işlemi esnasında ve hendeğe ulaşıldığında uygulanırdı.

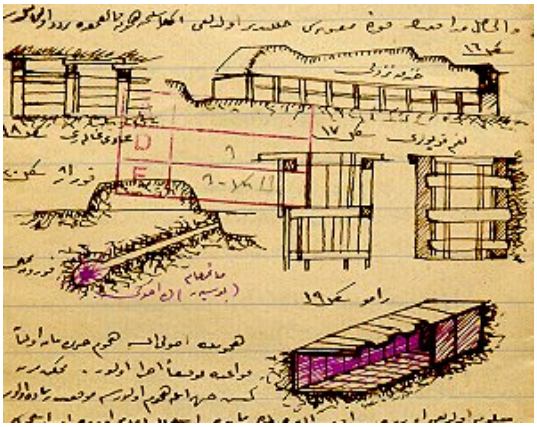

(Şekil 16)

[1] Gnkur. ATASE ve Dent. Bşk.lığı Kütüphanesi, Türkçe Sözlük 2, s.756.

Hâlen fiiliyatta bulunacak iktidarda ise onlara karşı hendek içinde korunaklı yerler ve hendek geçiş ameliyesi yapılır idi. Bundan sonra tecrübe işleminden önce o derece zorlukla karşılaşmaksızın torpil mermileri aracılığıyla öncelikle tahrip edilmiş olması tercih edilir. Havanla mahallin, hendeklerin ... başka yollar açmak çareleri aranır. Fakat hangi doğru savunma birliklerinin kolu saldırırsa tâbi olanların kıymeti düşman için pek pahalı olur.

7am

Hücum: Son mevziye yerleşen kuşatma birlikleri tarafından kalenin bir hazırlığı olmadığı ve ayrı olarak mevzileri ve Molotof düzeni tahrip edilmiş bulunduğu ve komşu tabyaların obüs bataryaları susmaya mecbur olduğu ve hususuyla yardımcı ve iç bataryalar uzaktan topçu muharebesi esnasında harap olmuş olduğu ve her tabyada silâh emniyeti dahi tam olarak sağlanamadığı ve sonuç olarak savunma birliklerinin manevî kuvvetinin zarar gördüğü anlaşılınca hücuma kalkmakta tereddüt etmemelidir.

Hücumun usulü ise hücum sırasında açıklanan kurallara göre yapılır. Bilindiği üzere mümkün mertebe savunma yapan tarafın emniyet silâhlarını (hangar topları) en son zamanda kullanmak üzere gizleyerek ateşe başlamalıdır. Düşmana daha çok zarar vermek için hücum zamanı sabah ve akşam vakitleridir. Ancak savunma yapan birlikler bu zamanların tehlikeli olduğunu bilmesi sebebiyle uygun şekilde hareket ederler. Hatta Fransa 1854 Molotof Hücumu'nda öğle vakti savunmayı nasıl yapmışlardı? Hücum zamanından birkaç saat önce toplar şiddetle ateş etmeye başlar ve böylece savunma yapan taraf gizlenme araçlarını kullanamadan dağılır. Topların şiddetle ateşe başlamaları hücum zamanının bir belirtisi olarak kabul edilebilir. Bu nedenle savunma yapan tarafı aldatmak için birkaç gün önce şiddetli ve aralıklı top ateşi başlatmalıdır.

7ama

Hücum ateşinin birlikte açılmasında en iyi yöntem kuşatma başkomutanının saatiyle kolordu komutanlarının saatini ayar etmektir. Bu sırada toplar ateşi kesmeyip, atışı tahrik eden unsurun süresini uzatırlar. Hücum kolları, önlerinde subaylar bulunduğu hâlde yürürler. Hendek mevzisinde hâlâ mevziler tahrip olunmamış ise istihkâm işçileri hemen mevzilerin kaidelerine büyük dinamit koyarak onları havaya uçurur veya pencerelerinden içeri dumanlı ve gazlı çeşitli maddeler atarak mevzilerin içinde bulunanları dumana boğarlar. Gedik açılan yerden hücum kolları girerken savunma yapan taraf ya taş, lâğım (kaleleri düşürmek için gedik açmak veya düşman ordugâhına zarar vermek maksadıyla açılan ve barut konulup atılan yerler hakkında kullanılan bir tabirdir)[2] veya torpilleri ateşler veya savunma yapan birlikler el bombaları atarak hücum kollarının derinliklerine düşmesini sağlarlar. Bu durumda subaylara büyük iş düşmektedir. Kuvvetin önünde ileri atılarak personelin teşvikini artırırlar ve çetin muharebeye sebep olurlar. Düşmana karşı kuvvetli bir direniş sağlanarak düşmanın püskürtülmesi esnasında kendisine bir avcı mermisi isabet ederse bu mermi yarasına saksağan yuvası denir.

İstihkâm ve lâğımların yanları, kat ve barut ve bunlarla ilgili alet mağazaları işgal edilir. Daha sonra mümkün ise savunma yapan birliklerin topları kendisine karşı kullanır ve ikinci bir hücuma hazırlanır.

Özel Durumlar

Bahse konu işlemin kayalık veya sulu arazide uygulama kabiliyeti olmadığı bilinen bir gerçektir. Böyle arazide bir kısım personel ile kum torbalarından örtü oluşturularak ilerlenir. Gerçi bu çok zor bir eylem olsa da Sivastopol Kuşatması'nda kullanılmış olmasına bakılırsa imkânsız olmadığı da görülmektedir. Yukarıda açıklanan çeşitli işlemlerin düzenli bir şekilde ve harfiyen uygulanması gerekir. Savunma yapan tarafın kuvveti ve metaneti sarsılmış ve siperlerinde gedikler açılmış ise düzenli bir hücumun bazen heyecan ve aşamalarını hazırlamaya ve zor bir hücuma teşebbüs edilebilir.

İKİNCİ HAT İSTİHKÂMLARIYLA MERKEZ ÇEVRESİ VE İÇ KALEYE HÜCUM

Bunun için faaliyetler alınan yardım aynı şartlarda ise uygulanır. Savunma yapan kuvvetlerin maddî ve manevî gücü parçalanmış olduğundan düşmanın karşılaşacağı zorluk pek sayılmaz. Kısmî hücum uygulanmasında başarı ihtimali çok fazladır.

[2] M. Zeki Pakalın; Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü II, s.347.

7an

Lâğımlar Muhaberesi

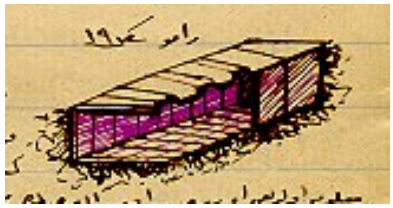
Yukarıda hücum edilen istihkâmların ilerisinde lâğım düzeni olmadığı farz edilmişti. Tabyanın önünde savunma yapan tarafta lâğım düzeni oluşturulmuş ise lâğımların kural olarak çevreleri 120 ile 130 metre olduğundan zemin altı savaşlarında mecburiyet vardır. Bu savaşlar kuşatmanın süresini çok fazla uzatacağından kuşatan tarafa fayda sağlamaktadır. Üçüncü mevzinin önünde lâğımlar kurulur. Böylece savunma yapanın ramo ve galerilerini tahrip için düşman tarafından yapılacak tüm çalışmalarda gayret sarf etmeye başlar. Bu çalışmalarla birtakım lâğım şeritleri bir kenara alınarak savunma yapan tarafın karşı lâğımları tahrip edilir. Bunun için lâğımlar bölgesinde birtakım kuyular kazılır. Ondan sonra istihkâma doğru galeri veya ramolar uzatılır. Kuyuların kaideleri kare şeklindedir. Açılan çukurlar 1,32 ile 1,80 metredir. Kuyuların ... neticelerden art arda konulmuş sandıkvarî hırsovalar ile tutturulur. Hırsovalar ya bağımsız veya birbirine bağlı olarak hazırlanırdı. (Şekil 17) Galeri ve ramoların kullanılması aşağıdaki gibidir:

	Yükseklik	Genişlik (metre)
En büyük galeri	2	2,10
Büyük ramo	1	2,80
Muharebe ramosu	570	560

Galeri ve ramoları doldurmak için üst tarafına birtakım tahtalar aracılığıyla hırsovalar konur. (Şekil 11)

(Şekil 11)

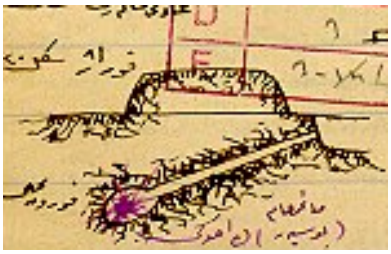
Ramolarda dahi tıpkı kuyular misali sandıkvari hırsovalar kullanılır. (Şekil 19) Lâğımlar levhasından yapılan kuyular aracılığıyla geçitlere

geçilerek birtakım saldırı yolları yapılır. His ve kullanma yordamıyla bu yollardan geçilse de rehber kullanmakta fayda vardır. Bahse konu geçitler savunma yapan tarafın geçitleri üzerine yönlendirilir. Yeteri kadar ve devamlı dâhilî bir tesir elde edildikten sonra bir fırın kurulur. Barut gazının geliş yoluna doğru (geri tarafa) genişlememesi için bu noktalarda geçit yahut Ramo ... ile örtüldükten sonra lâğıma ateş verilir. Lâğım patlatıldıktan sonra yüzeyde koni şeklinde bir çukur meydana gelir ki buna lâğım hunisi denir. Huni meydana gelir gelmez düşmanın hemen derinliklerine girerek ilk bölüm üzerine avcılar dizdirilir. Diğer ramolar inşa edilerek ilerlenir. Böylece hücum cephesi önünde yaklaşık olarak aynı yükseklikte bir sıra lâğım hunisi oluşturarak bunları hendek yolları gibi kullanır.

7ana

Ancak savunma yapanın ön tarafında ramolar inşa ederek düşmanın lâğım yolları üzerine hücum eder. İşte o zaman yer altı savaşlarına girişilir ki bu savaşlarda düşmanın geçitlerini tahrip etmeye ve savunma yapan tarafın ise bahse konu geçitlerden yola çıkarak hücum düzenini alt üst etmeye çalışır. Bu çeşit savaşlar sebebiyle birkaç hafta kaybolur. Bundan dolayı hücum için gerekli olan şekle getirmek üzere istihkâm subaylarının (Busyer) ve (Bit)'in furajları kullanıldığı için kuyular ile ramoların kullanılmasına gerek kalmaz. Furaj denilen (Şekil 20) görünürde üstüvaneli (silindir biçiminde) bir delikten ibarettir ki lâğım kurgusuyla vücuda getirilir.

(Şekil 20)

Bundan sonra gereği kadar barut dökülerek bir lâğım fırını oluşturulur. Böylece işçiler, lâğımlar bulunduktan sonra lâğım fırınlarından meydana gelen hunilere nakledilerek savunma yapan tarafın geçitlerini harekete geçirir.

Lâğım Vasıtası ile Gedik Açılması

Böyle bir gedik açılmasına ihtiyaç duyulduğu zaman hendeğe girilip zayıf kazı usulü ile talep edilen yere gidilir. Gerek görülürse gizli kazı yöntemi uygulanır ve duvara birkaç lâğım fırını yerleştirilir. Bu fırınların yakılması ile 20 metre eninde bir gedik açılır. Görülüyor ki lâğım ile gedik açılması düşman için gayet tehlikelidir; ancak bu işlem zor olduğundan top aracılığıyla gedik açmak tercih edilir.

Gayrimuntazam (Düzensiz) Hücumlar

Dört türlü düzensiz hücum vardır. Bunlar:

1. Baskın.

2. Zorunlu Saldırı.

3. Ateş Gücü.

4. Abluka'dır.

1. Baskın: Baskın hücumu, muhafız birlikleri emniyeti tam olarak sağlayamıyorsa, düzeni uygun değilse ve kale içi ile kuşatan birliklerin birbirlerinden haberdar olmadan kuşatılacak kaleler için uygulanır. Baskının uygun olarak yapılabilmesi için düşmana karşı icra edilecek hareket hakkında hiçbir belirti gösterilmemelidir. En uygun zaman güneşin doğuşu ve batışı zamanlarıdır. Gecenin düşmana verdiği yıkıntıdan faydalanarak hareket gizlenir. Sisli hava da baskına uygundur.

7ao

Güneşin doğuş zamanı baskın yapılırsa savunma yapan tarafın gündüz vakti hücuma uğrama tehlikesi vardır. Aksine güneşin batış zamanı baskın yapılması daha uygundur. Çünkü gece baskında bulunanlar, sabaha kadar tahkimat yapabilirler. Ertesi gün yeni noktaya istinaden hareket edilir. Baskının icrası için çeşitli kollar düzenlenir. Her kolda bir piyade müfrezesi ve onun ilerisinde istihkâm ve topçu erleri ve en ileride bir öncü kuvvet bulunur. İstihkâm erleri ikinci derecede önemi haiz tahrip için gerekli malzemeyi taşır. Hücum borazanlarının ötmesiyle düşman ateşinden etkilenmeyen yerlerde örtme ve gizlenme faaliyetleri yapılır. Topçu personeli ise savunma yapan birliklerin toplarının etkisini azaltacak araçları taşır.

Kollar hizasında ilerlenir, sigara içilmez, ateş ve fener yakılmaz. Mümkün olduğu kadar sadece silâh kullanılır. Bu şekilde hücum kolları tabyanın kapısından sessizce girmeye çalışırlar. Girebilenler şiddetli ve sür'atle hareket ederler ve kuvveti çok göstermek suretiyle düşmanı yanıltmak için istihkâmın dâhiline katılırlar. Kaleye girince istihkâm erleri avcı siperlerini inşa etmeye, topçu erleri de topları tahrip etmeye çalışırlar. Yardımcı sınıftan oluşan bir genel ihtiyat birliği baskın kolları gerisinden takip eder. Başarı sağlanması durumunda onlara dayanak sağlar. Başarısız olunması durumunda yapılacak geri çekilme hareketini himaye eder. Baskın yapılan kollar, yapan kollara barut mağazalarını ve erzak ambarlarını ateşleyerek zarar verir. Bu hareket yapılırken şansın da yaver gitmesi gerekir. Bununla birlikte başarısız olunması durumunda büyük bir endişeye kapılmamalıdır. Bundan dolayı ara sıra bu hücum üzerinde çalışarak tecrübe kazanmak gerekir. Bu öyle bir oyundur ki her zaman kazanılır, nadiren kaybedilir.

2. Zorunlu Saldırı: Bu da baskın saldırısına benzer. Muhafız birlikleri, durumu kötü ve yetersiz olan veya manevî kuvveti yerinde olmayan kalelere gönderilir. Ancak muntazam kalelere zorunlu saldırının başarılı olması nadirdir. Gerçek istihkâmatın yapılmasının kesinleştiği tabyalara veya topçu

ateşi sonucunda belirli personeli kalmış tabyalara kısmî hücum yapılırsa başarı sağlanır.

7aoa

Kısmî hücumun yapılmasına gelince, gerçek istihkâmlar yapılması durumunda kollarda olduğu gibi öncelikle keşif harekâtı, sonra topçu muharebeleri, sonra saldırı yapılır. Yine topçu muharebesi gayet uzun müddet devam ederek örtüler tahrip edilir. Kısmî saldırı muntazam saldırının bir benzeri gibi düşünülmelidir.

Kollar:

1. Kolbaşı (savaş düzeninde).

2. İşçiler yani işçi kolu ve ihtiyatlar.

3. Saldırı kolu.

4. Genel ihtiyat olmak üzere 4 kısma ayrılır.

Topçu şiddetle örtülere ateş ederken, düşmanın ateş altındaki durumundan faydalanarak, saldırı kolları kullanılan mevkilere kadar ilerler. Bu sırada işçiler kullanılan mevkileri tahrip ederek gedikler açar. Kolbaşı bu gediklerden geçerek istihkâm üzerine atılır. Atıldığı kolbaşlarının ateşe maruz kalmasını veya bahse konu ateşle durdurulmalarını sağlayabilirler. Bunun için istihkâm personeli hedefe atılarak yardımcı güçler vasıtasıyla düşmanın gizlenme örtülerini havaya uçurmaya ve pencerelerinden yakıcı fişekleriyle düşmanı dumana boğmaya çalışır. Saldırı kolu örtüyü tırmanarak istediği gibi istihkâmın içini basar ve ele geçirdikleri siperlere yerleşirler. İstihkâm personeli emniyetli yer meydana getirirler. Eğer taş lâğımlar, torpiller, vesaireler varsa istihkâm askerleri bunların bağlantı temellerini bularak yanlarından aşmaya gayret eder. Eğer saldırı kısmî baskın saldırı ile yapılırsa başarı ihtimali artar.

(Kars saldırısı bu türdendir.)

Yazıldı diğer defterde[3]

B. MUSTAFA KEMAL'İN STRATEJİK TAARRUZ VE STRATEJİK SAVUNMA HAKKINDA TUTTUĞU KAYITLARIN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARIMI (K: 44-G: 8)

8

STRATEJİK TAARRUZ

Stratejik taarruz; esasen, önce, yıpratılmış bir ikinci hedefin üzerine sevk edilebilen siyasî fikirlere; ikinci olarak, amaca varabilmek için gerekli kuvvete; üçüncü olarak, düşmana karşı başarı elde etme hususunda

[3] Bu kayda rağmen defterin diğer bölümü bulunamamıştır.

kanaate varılmasına olanak tanır. İnsanın doğasında işi aksatmamak güdüsü vardır. Bir işe başladıktan sonra, insan yavaş yavaş gevşemeye yüz tutar ve gevşemekte olduğunu anlayamaz. Büyük önem verilen iş iyi bir şekilde gidiyorsa, işlerin iyi gitmediği koşullarda insan doğası daha büyük bir gevşekliğin

8a

içinde kırılmaya başlar. Çünkü insan kazandıkça kendini beğenmiş bir hâl alır. Kendini beğendikçe olur olmaz şeylere kapılır. Kısacası, bir taarruz düzenleyip, kesintisiz olarak ilerlenecek olursa, bu durum, diğer hükûmetlere de cesaret verecek ve yeni sorunlar baş gösterecek ve bundan dolayı, siyasetin genel durumu her toplum için uygun olmayacaktır.

Kırım Seferi'nde Avusturya Hükûmetinin kışkırtmaları, Son Osmanlı-Rus Harbi'nde İngiltere'nin Harekâtı

8aa

1812 Seferi'nde, Bonapart, Niyemen suyunu 442.000 kişilik bir ordu ile geçmişti. Ancak 3 ay sonra Moskova'ya geldiği zaman, adı geçen ülkenin eli altındaki ordunun tamamı yalnız 95.000 kişiden ibaret bulunuyordu. 1810 yılında İspanya Seferi'ne çıktığı şartlar ve genel duruma gelince, zikredilen seferin akıbetinin yukarıda bahsedilen seferden farklı olduğu söylenemez.

İlkbaharda çiçekler yeryüzüne güzellik vermeye başladığı zaman, çiçek gibi 400.000

8aaa

Fransız askeri, Pirene sıradağlarını aşarak İspanya ovalarına birer birer dökülmüştü. Bu askerler bir dakika bile durmadan sürekli ilerlediler. Bir sürü zafer ve başarı kazandılar. Ancak, sonunda Mareşal Masena bütün harekâtın kesin sonuç verdiği yere Yaş [Lizbon civarındaki (Toresti Madrası) sınır istihkâmı] önüne yalnız 45.000 kişilik bir ordu ile gelebilmişti. 1829 yılı ilkbaharında, Mareşal Diyebiç Rusya Hükûmetinin Balkan yarımadasının fethi için kendisine

sene 74 = 1803-1829

1318

74

1244

8ab

vermiş olduğu 160.000 kişilik bir orduya komuta ediyordu. Hâlbuki, General Diyebiç Edirne karşısına geldiğinde elinde yalnızca 20.000 kişiden ibaret kuvvet bulunuyordu. 1878 yılında Tuna'yı atlamış olan 460.000 kişilik

bir ordudan yalnız 100.000 kişilik bir kuvvet Çatalca önüne gelebilmişti. Hâlbuki anılan kuvvetin yarısı, çok kötü hastalığa yakalanmış, hasta askerlerden oluşmuştu.

Almanlar 1870 yılında Fransız sınırını geçtiği zaman 372.000

8aba

kişilik bir orduya sahipken yalnız bir buçuk ay sürmüş olan bir seferden sonra ancak 171.000 kişiden oluşan bir kuvvetle Paris önlerine gelebilmişlerdir. Taarruz düzenindeki çok uzun olan muharebe hattı eğitimi gören askerî birliklerden oluşan 40.000 kişilik bir ordu ile, Lizen Meydan Muharebesi'nde General Verdün[4] bu sefer yenilmiş olacaktı. Ancak, eğitimi az, ahlâk, askerî hâl ve hareketleri bakımından daha kötü olan 120.000 kişilik büyük bir ordu

8ac

orada bir sonuca ulaşamamıştı.

Taarruz düzeni ve bunun sakıncaları:

a. Yürüyüşte meydana gelen yorgunluklar,

b. Ateş kesmeye mecbur olmak,

c. İleriye doğru yürürken karşı karşıya kalınan ufak tefek coğrafî engellerden yararlanmaya genellikle mecbur olmak,

d. Zamana çok fazla bağımlı kalınması.

STRATEJİK SAVUNMA

Stratejik savunma bir harekât çeşididir. Savunma güçleri, düşman ordusunun, nereden gelirse gelsin işgal ettiği mevzide

8aca

onun harekâtını ve geride bulunan diğer harekâta, çarpışma yerine gelinceye kadar gerekli olan zamanı kazandırmış olur.

İkinci bir stratejik savunma usulü vardır. Bu usulde, savunan güçler, saldıranın önünden çekile çekile sonunda, ülke topraklarının içine kadar sokulur. Böyle bir harekât tarzının başlıca faydası, çok fazla zaman kazanmak ve o sayede düşman ordusunu, kesin çarpışma olmadan önce meydana gelecek, doğal ve siyasî tesirlerle tamamen yenilgiye uğratmaktır. Savunma güçlerinin yönünü, söylediğimiz gibi hareket ettirdiğimiz zaman genellikle taarruz ordusundan daha

[4] "Verdün" Fransa'da bir yer ismi olmakla birlikte metinde generalin soyadı olarak kullanıldığı değerlendirilmektedir.

8ad

güçlü hâle gelebilir. Çünkü, daima kendi ülkesine, kendi servet kaynağına doğru çekilir ve oradan, ilk aşamada hazır olmayan büyük birliklerle birleşir.

Stratejik taarruzun üçüncü usulü, düşman ordusu kendi hazırlığını yapıncaya kadar tam bir sessizlikle beklemek ve sonra, onun kusurlarını, zayıf noktalarını bir bir ortaya koymak ve anîden bütün kuvvetlerle düşmana saldırmaktır. General Blome yazdığı “Strateji” kitabında şu üç türlü stratejik savunma yöntemine; alan savunması, geri çekilme ve taarruz savunması ismini vermiştir.

8ada

Stratejik savunma, aslında kesin bir yöntem değildir ve hiçbir zaman olamaz. Çünkü burada bir savunmadan çok saldırı zamanının gelmesini bekleyen bir taarruz demek isteniyor. Bazen çok yakında görülen tehlikeler, bir ulusun karşı koymaya olan direncini artırmaya sebep olabilir. 1808-1812 tarihleri arasında İspanya’da, 1812’de Almanya, Sedan yenilgisinden sonra, 1870’te Fransızlar aynen bunun gibi hareket etmişlerdi. Büyüklük olarak bunun tersi

8ae

İtalya’da başına gelen felâketten dolayı, taarruz ordusunun hayatta kalmasını kolaylaştırmak için ülkenin bütün doğal kaynaklarından yararlanmak amacıyla birkaç kola ayrılmaya mecbur olur. Sonunda düşman bundan yararlanarak bu kolları birer birer imha edebilir. En güzel örnek, 1814 yılının 10 Şubatından 14’üne kadar Napolyon’un Sicilya ordusuna karşı yapmış olduğu hücumdur. Buna karşın, Yedi Yıl Savaşı’nın ilk aşamasında Büyük Frederik Savunma Muharebesi’ni adı geçen usulde büyük ölçüde kullanmıştı.

8aea

Her ayın 15’inde güneşin doğuş saatleri

Saat	Dk		Saat	Dk		Saat	Dk	
2	21	Kasım	9	23	Temmuz	11	21	Mart
2	37	Aralık	10	35	Ağustos	10	00	Nisan
1	55	Ocak	11	58	Eylül	9	2	Mayıs
12	39	Şubat	1	17	Ekim	8	46	Haziran

Bazı faydalı bilgiler

Rusya'nın 6 yerde Harp Okulu vardır. Bunlar, Odesa, Sen Petersburg, Kazan, Tiflis, Vilnar ve İrkutks. Rusya Deniz Kuvvetlerinde 55 Amiral, 92 albay, 313 binbaşı, 724 yüzbaşı ve 366 mühendis vardır.

8af

Alman ticaret gemilerinde 43.000, Fransız ticaret gemilerinde de 27.000 tayfa çalışmaktadır. 1899-1900 tarihlerinde genel ticaretin % 17,5'i İngiltere'ye, % 11,7'si Almanya'ya aittir.

8afa

Stratejik Savunmanın Sakıncaları

1. Yer değişikliği yapılmadığından asker arasında bulaşıcı hastalık.

2. Manevî kuvvetin artırılması.

Doğal savunmayı

Kural 1: Az kayıp.

8ag

Pipina'm köpük sevgilim ...

Sana yanıyorum ... alev

Oh Pipina Pipina ...

Nehir gel şimdi

Gel şimdi, gel Atena

Gel kollarıma*

8ah

Ticaret, zanaat ve ziraatta mevcut ilerleme derecesinde birinci Amerika, ikinci Almanya'dır. Edison'un telgrafı bundan 24 yıl önce 1878'de icat edildi. Önceleri kovanları madenî idi, şimdi balmumu ve diğer bileşiklerden yapılıyor. New York'un nüfusu bir asır önce 100.000'di, şimdi 3,5 milyondur. Burada birbirine ... 350 liradır. Amerika'nın ticarî kaydı, 30 yıl önce 3 milyar; şimdi dört katı yani 12 milyardır. Bu miktarın

8aha

7 milyarı dış ticarettir.

* Lâtin harfleriyle Yunanca olarak yazılan bu cümlelerin Rumca bir şarkı sözü olduğu tahmin edilmektedir.

8ai

Terbiye ve ahlâk dairesinde hayatı sürdürmeyi, orada her gün yalnız saf ve temiz hayatta, ruhu beslediği zannedilen rüzgarlarla yaşayan insanların masumiyeti içinde en güzel mutluluğu bulacaklarını anlatmaktı. Amerika Birleşik Devletleri'nin nüfusu bir asır önce 1800'de 5 milyon, 1861'de 31 milyon, şimdi 76 milyondur. Bu kadar azalan bir Avrupa'dan göç eden 20 milyon ve her yıl göç etmekte olan 400.000 kadar halk ise de asıl kendi ülkelerinde çoğalmıştı.

C. MUSTAFA KEMAL'İN SUBAYLAR İÇİN YAZILMIŞ OLAN HİZMETİ SEFERİYE TALİMNAMESİNE AİT NOTLARININ GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARIMI (K: 45-G: 1)

Fransa ve Almanya'yı gösteren harita.

1a 01/02 Ekim 1913

GİRİŞ

Subaylar İçin Plân Tatbikatı Eğitimlerinin Faydası

Piyade üst subayları için hazırlanan görevler kapsamında, subaylara plân tatbikatının dersi verilirken birliklerin başlangıçta nasıl konuşlandırılacağının öğretilmesi çok önemlidir.

Piyade üst subaylarına verilen görevler önemlidir ve bu görevi başarmak için bu personelin elinde her türlü imkân vardır. Bu durum dikkate alınarak subaylara açık ve anlaşılır görev verilir. Karşılıklı olarak yapılması suretiyle yarar sağlayan plân tatbikatı eğitimleri çok iyi netice vermektedir. "En çok fayda sağlayan plân tatbikatı eğitimleri subaylara belirli ve açık bir görev verilmesi suretiyle yapılan eğitimlerdir. Bu eğitimler, askerin sevk ve idare yeteneklerini geliştirdiği gibi olaylara bakışını ve isabetli karar verme kabiliyetlerini geliştirerek harekât alanında uygun konuşlanma düzenini oluşturma ve bizzat kararlar verme ve verilen kararları uygulama fırsatını elde etmelerini sağlar."

Bu eğitimlerden sadece icra edenler değil aynı zamanda icra ettirenler de büyük ölçüde yararlanır.

1aa

Bu tür tatbikat eğitimlerinin hazırlanması ve idaresinden sonra aslî kuvvetlerin oluşturulması gerekmez. Tatbikatın gidişatı için kullanılacak kuvvetlerin gerektiği kadar olması ve tatbikatın muhakemesinin doğru yapılması tatbikatın yapılması için yeterlidir.

Tatbikat esnasında komutanın veya harekâtı idare eden müdürün bulunduğu yere göre tatbikattan elde edilen fayda gözden geçirilir.

Subaylar için plân tatbikatları çok faydalı olduğu için hep birlikte uygulanması uygun görülmektedir. Subaylara bir yıl zarfında birden fazla görev verildiği takdirde yapılan eğitimlerden elde edilen faydalarda azalmalar görülür. Bu azalmanın nedenleri, eğitimlerdeki değerlerin gerçek olması, gerçekte asla maruz kalınmayacak durumlara sevk etmesi, muharebe hakkında yanlış fikirler vermesi ve tatbikat sonrasında abartılı beyanların verilmesi olarak sıralanabilir.

Son zamanlarda yapılan savaşlardaki örneklerden alınan dersler de dikkate alındığında bu eğitimlerin yapılması daha yararlıdır.

1ab

Şüphesiz gerçeğe aykırı ve anlamsız muharebe durumlarından da sakınmak gerekir. Bu sakınma idare ile ilgili bir husustur.

Tatbikat Eğitimlerinde Karşılaşılan Güçlükler

Tatbikat eğitimlerinin az yapılmasının gerçek sebebi bu talimlerin içerdiği zorluklardır. Bu zorlukları göz ardı etmek mümkün değildir. Bununla birlikte zorluklar, ihmal edilemeyecek kadar önemlidir. Daima yakınılarak söylenen zaman azlığı, subaylarımızda bir üstünlük havası belirmesi pek dikkate alınmamalıdır.

Uygun tatbikat sahaları her yerde bulunmamaktadır. Bu gibi arazi uzun süre her birliğin elinde yoktur. Küçük tatbikatlar yapılırken tarlalardaki tarıma zarar verilmemelidir. Bu tatbikatların idaresi oldukça zor olduğundan genelde tatbikatlar yapılmaz veya yapılırken zorluklarla karşılaşılır. Bahsedilen durumda tatbikatın zorluğu veya karşılaşılması muhtemel zorluklara rağmen yapılması gerekir.

1ac

Bununla birlikte, tecrübeler gösteriyor ki mükemmel askerî mevkiler ve her mevsimde yararlanılabilecek arazi bulmak mümkündür. Yalnız araziyi araştırmak ve bulunanla yetinmek gerekir.

Başlıca zorluklardan biri de meselenin hazırlanmasıdır. Karşılıklı bulunan birliklerin sayıları azaldıkça, önemlerine uygun olmak üzere gelişmeleri aydınlatmak, eğitimin maksadına ve öğretilmesine ilişkin hususları ortaya koymak zorlaşır.

Küçük tatbikatların idaresi de kolay değildir. Çünkü her iki tarafın komutanlarının kararı kabul ve harekâtı icra etmede tamamen serbest bırakmak gerektiği gibi, tatbikatta tamamen belirli ve açık bir amaca da ulaşmak gerekir. Hâl böyle iken, tatbikatın gereği olarak her türlü durumu da göz önünde bulundurmak gerekir. Harekât müdürlerinin çoğu için geçerli olmak üzere, tatbikatın sonucunda eleştirilerini yapmada zorluklarla karşılaşmaları ihtimali göz önüne alınarak, eleştiriler, özel hususlara yer verilmemek koşuluyla, diğer birlikler ve büyük rütbeli subayların huzurunda yapılabilir. Şayet özel hususlara yer verilirse zor durumda kalabilirler.

Yazılan vazifedeki hükümlerin, bazı tereddütleri de beraberinde getirmesi muhakkaktır.

1ad

Bu Eserde İzlenen Amaç ve Yöntem

Bu eser, iki özel meselede, doğal zorlukların derinlemesine araştırılması ve bu zorlukların altından kalkılmasına hizmet etmektedir.

Bu iki meselenin her birinin ardından tatbikatın hazırlanması, idaresi, müdürün eleştirisi ve bazı belirli safhalarda komutanın yazılı vazifesi ile meşgul olacağız. Önce meselenin uygulamalı çözümünü ortaya koyacağız. Bu çözümün ortaya çıkaracağı düşünceler, onu değişik bakış açılarından düşünmeye sevk edecektir. Daima talimnamelere ve başlıca tatbikat yönergesine dayanarak kararlarımızı kabul ve onları tenkit edeceğiz. Tartışılan meselenin başlangıcında olduğu gibi müdür tarafından başka kararı gerektiren çeşitli durumlardan bu kararların doğruluğunu kanıtlayan hususlar bulacağız. Böylece, eğitimin tamamını kapsayacak bir örnek çıkarılmasına çalışacağız. Yeni düzenlemeler çerçevesinde bu yöntemlerin kullanılmasını sağlayacağız.

1ae

Birinci meseledeki tatbikat sahası geniş bir ormanlık memlekettir. Bu nedenle işlemin küçük ölçekli bir haritada yapılmasına rağmen müdür için birtakım zorluklar vardır.

İkinci meselede, orta nitelikteki hareket kabiliyetini haiz bir bölge arazisinde başarıdan uzak bir genel durum sergileniyor. Burada zorluklara neden olan şey, özellikle eğitimin hazırlanmasıdır. Bu iki mesele, subayların plân tatbikatı ile ilgili iki tür kapsamlı çalışmayı içerir. Birincisi düşük çaplı bir savaştan alınmış bir meseledir. İkincisi ise birliklerin daha büyük kuvvetlerle sıkı irtibatta bulunulduğu farz edilmiş bir durumu göstermektedir. Eklerden birinde bulunan “değerlendirme”de belirtilen kuralların uygulaması gibi, daha özet değerlendirilmiş şartlardaki hususlar için de çalışmanın hazırlanması ve idare edilmesine ilişkin değerlendirmeler bulunur. Bütün bu örnekler eserin amacına harfiyen uymak üzere seçilmiştir. Bu örnekler özellikle başarıyla yapılmış tatbikatlar hakkında bilgileri içermektedir.

Bunların dikkat çekici örnekler olduğu düşünülmelidir.

1af

Birinci Örnek

Eğitime Hazırlık

3 Temmuzda sözlü bir emir, ertesi günün sabahı, taburun iki bölüğünün karargâhın avlusunda hazır bulundurulmasını bildiriyordu. 6 ncı Bölüğün saat 05.10’da, 7 nci Bölüğün saat 05.35’te buluşması ve elbise,

saat ve alınacak cephaneye dair gerekli emirler verilmiştir. Her bölüğün kırmızı bir flâması ve herkesin kırmızı kolluğu bulunacaktı.

4 Temmuz sabahı 6 ncı Bölük içtimasında tabur, yaveri, Teğmen B'ye ait meseleyi ulaştırdı. Yaverin nezaretinde bölük iki takıma ayrıldığı ve cephanenin dağıtıldığı sırada Teğmen B mesele hakkında bilgi alıyordu.

Teğmen B için mesele

Mavi taraf;

[(Oppel-Kan. (Kahnsdorf)-Ofl. (oflingen)] demir yolu kırmızı ordunun geri çekilme hattıdır. Kan. (Kahnsdorf) ve Jeschnitz istasyonları ile Oder nehri üzerinde Casel Köprüsü hafif bir şekilde işgal edilmiştir.

Mavi ordu birlikleri kendi toprakları dâhilinde bulunan Hotz. (Hotzum)'e ulaşmışlardır.

3 Temmuzda 100 kişilik bir bölük Teğmen

1ag

B'nin komutası altında Casel ormanı içindeki Kan. (Kahnsdorf)-Leteil şimendifer yolunu tahrip etmek göreviyle Ober-Ofl.'den gönderildi.

Teğmen B gece Obervel. (Obervellmar)'e ulaştı. 4 Temmuz sabahı Rogan'da nehri kayıklarla geçmeyi başardı.

Tabur Komutanı M

Alayın birliklerinden iki takıma ayrılmış 6 ncı Bölük;

İçtima yeri, Grab'ın güneybatı köşesi [Oder. (Odernhardt)'ın doğu sahilinde ve Rogavla'nın karşısındaki orman], eğitime başlama saati 07.00'dir.

Not: 1. Pazubentler içtima yerinde takılacak.

2. Düşmanın bir mangası kırmızı flâma ile bölüğü belirtir.

Teğmen B sabah saat 05.20'de, belirlenen içtima yerine hareket eder. Oraya tatbikata başlanacağı zamandan 20 dakika önce ulaşır. İçtima yerine gelirken uygulayacağı tedbirler hakkında muhakeme yapar.

1ah

6 ncı Bölük için söylenen şeyler, 25 dakika sonra 7 nci Bölük için söylenilmiş oluyordu.

Teğmen A için mesele

Kırmızı taraf

[Ofl. (Oflingen)-Kan. (Kahnsdorf)-Oppel] demir yolu, düşman toprakları dâhilinde kırmızı birliğin çekilme hattıdır. Kan. (Kahnsdorf)'da hafif bir menzil

birliği vardır. Leteil istasyonu ve Oder. (Odernhardt) üzerindeki Casel Köprüsü koruma altındadır.

Düşman birlikleri Hotzen yakınlarında görülmüştür. 4 Temmuzda Casel ormanı içinde Kloswitz-Pennewitz ve Rachlou-Kloswitz yolları arasında şimendiferin yüklenmesi esnasında onarım yapılacaktır. Aynı günün sabahı bazı düşman piyadelerinin sabah saat 04.20'ye Ficherei'ye, sonra da Casel'den Kloswitz'na geldikleri görüldü.

Menzil Komutanı Teğmen A'yı onarım işlemini korumak üzere iki takımla gönderir.

1ai

Birlikler: Y'den 2 takıma ayrılmış 7 nci Bölük.

Toplanma Yeri: Klod (Klotten) üzerindeki demir yolu köprüsü (kuzey sahili), tatbikat başlangıcı: sabah saat 07.00'de.

Not: 1. Düşmanda pazubent vardır.

2. Askerin yerel çalışma bölgesinin sınırları beyaz flâmalarla gösterilmiştir.

3. Bir düşman mangası kırmızı flâma ile bir bölüğü belirtmektedir. [5]

1aj

Eğitim Hazırlığına İlişkin Değerlendirilen Arazinin Keşfi

Bu meselede, Casel devlet ormanının batı kısmı tatbikat sahası olarak seçilmiştir. Ormanın bu kısmında bulunan ağaçlar, adam boyunda kesilmiş ve kalan büyük ağaçlar ise muhafaza edilmiştir. Ormanın kesilmesi personel açısından pek zor değildir.

Bununla birlikte müdür, bir gün önce ormanın keşfini yapmıştı. Tatbikattan önce arazinin ayrıntılı bir keşfinin yapılması sürekli tavsiye edilirdi. Özellikle, küçük tatbikatlarda harita üzerinde gösterilmeyen önemli arızalarla daha sonra sorun olabileceği düşünülmelidir. Orman sık ağaçlarla dolu, çoğu yeri bataklık ve çukur idi.

Müdür, arazi üzerinde bu ayrıntıları düşünmek suretiyle meselelerin icra tarzları hakkında kesin fikir edinebilir.

Savunma mevzisinin önündeki ateş alanının kıymeti ve ileri karakol görevi yapan çeşitli yerlerin görüş dairesi, kısacası belirli istikametlerde arazinin hâkimiyeti hakkında doğru bir fikir edinmek müdür için çok önemlidir. Bu hususta yapılacak hatalar, her iki tarafın komutanlarının uygulayacakları tedbirler hakkında hatalı hususlar içeren emirler vermelerine neden olabilir. Bundan korunmak için ara sıra araziyi

[5] Onarım görevlerinde yanlışlığa neden olabileceğinden demir yolu yakınında kırmızı flamaların kullanılması yasaklanmıştır.

1ak

gözetlemek ve incelemek gerekir.

Ayrıca, genel olarak bir arazinin hücuma uygun olduğu, tüm harekât süresince kullanılacağı kabul edilmelidir. Böyle bir durumda varsayımların veya tatbikata müdür tarafından bir ara verilerek tatbikatın yapıldığı sahanın değiştirilmesi gerekebilir. İşte müdür, daha başlangıçta bu noktaları ayrıntılı olarak düşünür ve buna göre tatbikatı yönlendirirse daha başarılı bir tatbikat olur.

Tatbikatın Faraziyesi (Varsayımı)-Küçük Harpten Gerekli Yerler

Bu birinci meselenin faraziyesi küçük harpten alınmıştır. Ancak bu tür varsayımlar genellikle rastgele düşüncelerden elde edilir. Çünkü bu varsayımlarda grup olarak hareket eden küçük piyade müfrezeleri söz konusudur. Daha önce söylenildiği gibi, birbirlerine karşı harekât icra eden müfrezeler ne kadar küçük olursa mesele hazırlamadaki zorluk o kadar büyük olur. "Filân tümen H'den Des'e yürüyecektir" dediğimiz zaman bu görev gerçekte harbe uygun görülebilir. Fakat aynı görev falan bölüğe verilmiş ise gerçeğe uygun olup olmadığının izah edilmesi gerekir. Çünkü önemli olan husus, harpte bölükler yalnız olarak harekât icra yerinde dolaşmazlar.

Plân tatbikatlarına ait çok miktarda mesele meydana getirildiğinden dolayı bu açıklamanın yapılması gerekli görülmüştür. Bununla beraber,

1al

düşmanın serbest avcılarının veya tümünün taarruz ve önlemeleri esnasında cephane, erzak veya hasta kafilelerine refakat ve harp yükümlülüklerinin icrasını gizlemekten bahseden faraziyeler pek tavsiye edilmez.

İki Tarafın İlerlemesine Mükemmel Birlikleri Dâhil Etmek

Her gün icra olunan uygulamalı tatbikatlarda, birliklerin birbirlerine karşı tahrik edilmesi tercih edilir. Bu durum mutlak surette göz önünde bulundurularak, faraziyelerde mükemmel birlikler söz konusu edilmelidir. Tatbikatın aşamaları, sonsuz değişkenleri kapsadığından dolayı harp zamanında tamamen icra edilemez. Düşünülen şekil, daima tamamlanmadan kalır. Büyük birliklerin bir yorgunluktan sonraki rehavetine, kanlı bir muharebeden sonraki derin heyecana barış zamanında yer yoktur. Bununla birlikte bu bakış açısından birlik komutanlarını eğitmek mümkün değildir. Barış zamanında yapılabilecek şeyler harp oyunu, birlikleri konuşlandırma meselesi ve büyük manevralardır.

Kafile Muhafızlığı ve Menzil Görevinden Alınmış Diğer Yöntemler

Bir kafilenin korunması bir tatbikat meselesi olarak kabul edilmez. Ancak korunacak arabalardan ibaret kolu göstermek gerekirse çeşitli renkli flâmalar kullanılır. Piyade personelinin yürüyerek veya koşarak

1am

teşkil edeceği bir kilometrelik uzunlukta bir kola gerek olmadığını ve bundan kesinlikle sakınmak gerektiğini düşünmek uygun olur. Menzil görevi eğitimi yapılacaksa buna uygun yerler seçilebilir. Tatbikatta menzil görevi verilecekse, gerçek harbe uygun meseleler bulunabilir. Örnek olarak gelecekteki görevleri zikrederiz. Bir menzil noktasının gizlenmesi ve buna bir müfrezenin taarruz etmesi, müfrezenin tamamen emin olmayan bir bölgede yürüyüşü ve böyle bir müfrezeye karşı pusu kurarak taarruz edilmesi, bu gibi bir müfrezenin menzil hattı dışında gece konaklaması ve bunun ordugâhına geceleyin taarruz (Ek'teki 4'üncü meselenin ilk durumuna müracaat) edilmesi örnek olarak verilebilir.

Harp Vergilerinin Toplanması ve Onun Himayesi

Harpte, harp vergilerini toplama işlemi, genellikle orduların gerisinde ve menzil hattının dışında yapılır. Düşman ülkesinde savaş vergilerinin toplandığı bölgeler de düşmana mensup olanlar tarafından taarruza uğrayabilir. Kale muharebelerinde düşman ileri karakolları karşısında bile savaş vergisi toplanabilir. Fakat sahra muharebelerinde bu şekilde vergi toplama işlemi pek yapılmaz. Mesele çatmada bu husus göz önünde bulundurulmalıdır.

1an

Barış zamanı eğitimlerinde savaş vergilerinin toplanmasının korunması için yapılan muharebeler gereği nedeniyle yapılır. Aslında bu gibi faaliyetler yanlış fikirler vermeye uygundur. Örneğin, bölükler bir fakir köyün erzakını toplamayı gizler de amacından uzaklaşarak üstün bir düşmana karşı hezimete uğrayıncaya kadar muharebe ederse kesinlikle elde edilen sonuç sarf edilen gayrete değmez. Gerçekte, birlik komutanı muharebenin amacından saparak savaş vergilerini toplamaktan vazgeçerken, tatbikatta ise birlik komutanının son derece inatçı bir şekilde muharebe ettiği görülür.

Bazen bir muharebe görüntüsündeki plân tatbikatında sarf edilen gayretin, bir savaşta sarf edilecek gayretten daha fazla olduğu düşünülmelidir.

Müdür, bir savaş vergisinin alındığı sırada birliğini ve bir muharebenin icrasını göstermeyi amaçlayabilir. Ancak böyle bir hareketin icrasıyla çok zaman kaybetmemesi gerekir.

Bir Sınırın Himayesi-Demir Yolu ve Telgraf Hatlarının Korunması

Sınırın, demir yolu veya telgraf hatlarının korunmasına dair meseleler daha fazla tercih edilmelidir. Savaş alanı olarak düşünülen bu sahalarını son zamanlarda çok

1ao

önem kazandığı söylenmektedir. Gelecekte küçük savaşa ait hususları bunlardan ayırmak gerekir. Sınırların korunmasında, özellikle sınır bölgelerinde seferberliği temin etmek amacı güdülür. Savaşan her iki tarafın barış zamanından itibaren sınır boylarına birlikler yığmaları durumunda, bu göreve (bir sınırın himayesi-demir yolu ve telgraf hatlarının korunması) ihtiyaç duyulduğu gibi harekâtı da kolaylaştırır. Düşmanın ustaca taarruzlarının toplanma bölgesinde, halkın silâh altına alınması ve ikmal birliklerinin toplanması, savaş vergilerinin toplanması, seferberlik için gerekli hayvanların ve arabalarının kolayca bir yerden bir yere nakli sağlanabilir. Bütün bu değişik hususlar için en yakın yerlerden temin edilen muhafızlara ihtiyaç vardır. Sınır bölgelerinde bulunan bütün demir yolları ve telgraf hatları, seferberlik ve birliklerin toplanma noktası göz önüne alındığında son derece önem kazanırlar. Doğrudan doğruya harekât bölgesinde bulunan şimendifer ve telgraf hatlarının da korunması çok önemlidir. Anlaşılıyor ki bahse konu düşman sınırda keşif ve gözetleme faaliyetleri için sürekli tacizlerde bulunacaktır.

Eğer demir yolu veya telgraf hattı, düşman topraklarında çok fazla ilerlemiş bir ordunun ulaşımını ve muhaberesini temin etmekte ise onların düşman tarafından sürekli gözetim altında tutulması ihtimali daha yüksektir.

Piyade, basit araştırmalarını her yerde bizzat yapabilir. Bu gibi araştırmalar sonradan muharebe birliği

1ap

tarafından yapıldığı takdirde, daima korunacaktır. Demir yollarının korunmasında ise istasyonların ve inşa malzemelerinin sabit olarak elde bulunması gereklidir. Hatta bu noktalar, aralarında bulunan keşif kollarıyla nezaret altında bulundurulur. Böyle olduğu hâlde düşman bir tahribata başarılı olursa, hattı tamir etmek ve tamir faaliyetini de korumak gerekir. Şüphe yok ki bu tarz fikirlerde çeşitli tatbikat meselelerine esas teşkil edebilecek maddeler bulunur. (Birinci örneğe bakınız.)

Bu tür tatbikatlar her garnizonun civarında yapılabilir. Her yerde köprüsü, gözleri hazır ve doldurulmuş olan bir demir yolu bulunur. Her genel yol boyunca telgraf tellerinin uzadığı farz edilir. Bununla birlikte her tarafta bir sınırın korunması ile ilgili tatbikatların yapılması mümkündür. Eğer sınır veya sahil uzakta ise, en yakın il sınırının veya bir akarsu, bir sıradağ gerektiğinde sınır olarak kullanılabilir.

1aq

Küçük Savaşın Değerlendirilmesi

Bir mesele çatan kimse küçük savaşın aşamalarından bir tatbikat konusu almadan önce küçük savaşın kurallarını çok iyi bilmelidir. Savaşta edinilen tecrübe eksik olunca değerlendirme o eksiği telâfi etmelidir. Kendine özgü bir fikre sahip olduğuna inanan hiçbir dimağ başkaları tarafından bulunmuş olan meseleleri kopya etmekle yetinemez. Ancak subaylar plân tatbikatları meselesi çatsalar bile, o tatbikatları idare etmek mecburiyetinde bulunanların tamamı, sonraki tarihlerde ve küçük harplerden elde edilen faydalı sonuçlardan yararlanmaya çalışmalıdırlar.

Meselenin genel kuralları:

Harekât müdürü, tatbikat arazisini çok iyi tanır ve tatbikattaki amacı uzun süre tekrar ettirirse meseleyi tarafların komutanlarına tam olarak öğretebilir.

Bu meseleler asıl itibarıyla ve şeklen bazı şartları yerine getirmelidir. Ayrıca eğitim seviyesini, subayların birliklere komuta etme yeteneklerini artırmaya, tertiplenme ile ilgili fikirlere açıklık getirmeye ve tatbikat anında bizzat kararın kabul edilmesi ile o

1ar

kararı uygulamak fırsatını vermeye yönelik olmalıdır. Bu hususlar talimnamelerde yer almalıdır. (7 nci bahis)

Subayların Birlik Komutanlıklarında Olgunlaşması

Subaylara çeşitli araziler üzerinde bir dizi tatbikatlarda birliğini komuta ettirerek olgunluğa erdirilmeleri sağlanır.

Subay, bir bölüğü komuta etmeye hazır olmadan önce takımının çeşitli düzenleme durumlarında taarruz, savunma, takip ve geriye çekilme, yürüyüş ve ileri karakol görevlerinde sevk ve idare meselelerine alışmayı her durumda hatta bilinmeyen bir arazide gece vakti veya sisli zamanlarda personelin eli altında tuttuğu evlere sığınmayı öğrenmelidir. Subaya önce bir takım daha sonra da bir takım ilâve kuvvet verilmek suretiyle bir bölüğü komuta etmesi sağlanır.

Bu tarz eğitimin aşamaları gayet iyi takip edilmelidir. Bu ilerleme birdenbire olmaz. Müdürün dikkat edeceği husus, yalnız subaya birtakım tatbikatlar yaptırmaktan ibaret olmayıp aynı zamanda gerek arazinin seçilmesi ve gerekse kuvvetin artırılması bakımından, bu talim ve tatbikatların yenilenmesine ihtiyaç duyulması

1as

bakımından, bahse konu birliklerin sevk ve idaresinde hasıl olacak zorlukları bertaraf etmek olmalıdır.

Söz konusu meselede görevler, üsteğmenlerin seferberlik hâlinde yerine getirecekleri görevlerdir. Ancak talimlerde bu görevler herhangi bir kıdemde bulunan teğmenlere verilir. Görevi yerine getiren personelin harp zamanında yapacağı faaliyetler, barış zamanında yapılacak gözlemler sonucunda ortaya çıkarılmalıdır.

Subay ve üst subay rütbesinde tüm subaylar birliklere komuta etmeyi öğrenmelidir. Seferberlik tatbikatlarında takımlar ve bölükler için sefer mevcudu kadar personel tahsis edilmelidir. (Seferiye, madde: 28)

Subayların Birlikleri Konuşlandırmaya Yönelik Kabiliyetlerinin Artırılması

Her şeyden önce muharebeyi idare edecek komutanların birlikleri konuşlandırma ile ilgili kabiliyetlerini artırmak için meselelerin gerçek harbe uygun olması gerekir. Gerçekte meselelerin, çatılan durum ve verilen görevi karşılaması gerekir. Bundan dolayı meselelerin ilk taslakları bu husus dikkate alınarak irdelenmelidir. Tecrübeler, meselelerin genellikle harp şartlarına göre değiştirildiğini gösterir. Bu nedenle, harekât müdürü elde ettiği tecrübelerden, gerçek durum karşısında kalınca, çatılan meselelerin gerçeğe uygun olduğuna kanaat getirmiştir. Bu tür gerçeğe uygun olarak yapılan eğitimlere,

1at

yol ile veya demir yoluyla yapılan nakliyatın koruması, tarafların ileri karakollarını ayıran bölgede ve bu bölge civarında daha büyük düşman birliklerinin atıl kaldığı bir sırada (faraziyelere göre) hafif kuvvetlerle bir taarruz, binlerce (karışık) piyade birlikleri tarafından uzun yürüyüşler, benzer örnekler olarak gösterilebilir.

Meydan muharebesinde yakından tam bir emniyet için piyade keşif kolları mutlaka oluşturulmalıdır. İleride bundan bahsedilecektir. Bunlar sayesinde daha kuvvetli piyade birlikleri ile ilgili önemli bilgiler ayrıca istenecektir.

Savaşta Düşman Hakkında Elde Edilen Bilgilerin Doğruluğunun Teyit Edilememesi

Muharebede haberlerden istenen doğruluk, özellikle düşmanın durumu ve hareketleri ile ilgili hususları içermesi bakımından çok büyük önem taşır. Bir meselede gerçeğe ulaşılması için bu husus göz önünde bulundurulmalıdır.

Genellikle, düşman hakkında, düşmanın ileri karakol mevzileri ve bir kısım kuvvetleri hakkında bilgi elde edilebilir.

Muharebelerde, düşmanla karşılaşmak ve düşmanın tamamen üstün olması durumu göz önünde bulundurularak doğru rapor bildirmek zorunludur. Fakat bu bilginin doğruluk derecesine bakılmalıdır.

Tespit edilen ifade yerine "Teğmen B'ye Grabnia'da (o derenin sağ sahilinde) yaklaşık 100 asker kuvvetinde

1au

bir piyade birliği görüldü." demek istenilebilir mi? Böylelikle olması gereken durum teğmene açık seçik görünecektir. Ancak düşman bölgesinde pek fazla bilgi sahibi olunmayan sahada fazla süvari birliği olmazsa düşman hakkında bu kadar kesin bilgi alma olanağı yoktur.

Bir birlik komutanının, düşman kuvvetinin muhtemel durumu ve harekâtı hakkında bilgi elde etmesi yapacağı harekâtın türünü belirleyecektir. Eğer subay aldığı önemli bilgilere göre kendisi durumdan vazife çıkarırsa tatbikat daha faydalı olur. Harpte doğru ve önemli haberler, usulen yetersiz, gerçekten uzak veya anlamsız olan diğer haberlerle birleştirilir ve bir inceleme yapılır.

Bir haberin kaynağı durum değerlendirmesi için önemlidir. Bir asker keşif kolunun tespit ettiği bilgiler ile sıradan birinin tespit ettiği bilgiler arasında fark vardır. Ancak bir haberin doğruluk derecesi ve önemi başlangıçta açık ve anlaşılır değildir. Bu haberlerden faydalı olan noktaları ortaya çıkarmak için genellikle özel bir uzmanlığa (çabuk anlamaya) ihtiyaç vardır. Bu uzmanlık (çabuk anlama), keşif birliğinin tertiplenme biçimine ve eğitimine bağlıdır. Tatbikatların hazırlanması ve birliklerin sevk ve idaresinde bu husus dikkate alınmalıdır. Hatta bazen aldatma amacıyla gecikmiş ve doğruluğu olmayan bilgiler göndermek gerekir. Bu, görevliyi, haberin yalnız içeriğini değil belki de aldığı evrakın baş tarafını da okumaya sevk eder.

1av

Bu husus bile aşama kaydedilerek temin edilir. Tecrübesiz bir kimsenin durumu anlaması sağlanır. Daha kabiliyetli subaya daha ciddî görevler verilir. Ancak meselede düşmanla ilgili hiçbir bilgi verilmemesi de doğru değildir. Çünkü bu hâlde subayın düşman hakkında pek fazla bilgi edinememesine neden olur. O hâlde bir meselenin beyan ve ifadesinde mümkün olduğu kadar kısaltma kullanılmamalı ve istenen amaca, gelecekte ulaştıracak şekilde olmalıdır.

Barış Zamanında Yapılan Eğitimlerde Elde Edilen Bilgiler Nasıl Doğrulanır?

Meselelerin yazılma tarzları, düşmanın durumunda doğru bilgilerin temin edilmesi bakımından yeterli değildir. Ancak, barışta tarafların bir askerî mevkiye mensup olmasından ve belki aynı kışladan çıkmasından dolayı elde edilen bilgilerin doğruluğuna kuşku getirmemelidir. Daima flâmalar taşınarak

ve gerekli oldukça her iki tarafın komutanlarına adı geçen flâmaların işaret ettikleri bilgilerin hayatî önem taşıdığı belirtilebilir. Bu suretle flâmalar işe karıştırılsa bile bilgilerin doğruluğuna gölge düşmeyebilir. Tatbikat esnasında tarafların biri zayiata uğrayabilir ve takviye şart olabilir. Rastgele veya bir özel emir gereği civarda tatbikat

1ax

yapan bir bölük her iki taraf komutanları tarafından görünmeden harekâta katılabilir. Tabi ki böyle ciddî bir mesele çok iyi değerlendirilmelidir ki bu tür değişiklikler gerçeğe aykırı düşmesin.

İki taraf aynı kışladan çıkıyorlarsa tatbikata başlamadan önce verilen emri yerine getirmek ve düşmanın gidiş yollarını tutmak için taraflara çeşitli saatlerde ve çeşitli yollardan harekât yaptırılır. Her surette tatbikatın cereyan ettiği müddette sadece her iki tarafın komutanlarının değil; her keşif personelinin, hatta her askerin zihin ve fikirlerini uyanık tutmaya ve eğitmeye çalışılmalıdır. Amaca ulaşmak için istisna olarak düşmanın olmadığı istihbarat bilgisinin bulunduğu bir ortamda gerçekleştirilen eğitimler de yapılmalıdır. Ancak daha önceden de bilindiği üzere her iki tarafın müfrezeleri aynı tarafa mensup olsun. Bu eğitimlerde taraflar mutlaka kolluklarını taşırlar. Ancak bu kolluklar meseleye göre verilir ve toplanma yerinde bulunur. Bundan başka bu tür meselelerde düşman olmasa dahi düşmanın teçhizatı hakkında bilgi verilmelidir.

1ay

Düşmanın Mevcut Olmadığı İstihbarat Bilgisine Dayanan Faraziyeler Çerçevesinde İki Müfreze İçin Düzenlenen Tatbikat

Savaşta usulüne göre nerede ve ne zaman düşmana rastlanacağı bilinmez. Barış zamanında ise birkaç saatlik kısa bir süre zarfında düşmanla temas vuku bulacağı bilinmektedir. Çarpışmanın meydana geleceği yerle ilgili daha önceden yaklaşık bir fikir edinmek mümkündür. Asıl manevralarda da bu durum bir dereceye kadar böyledir ve değiştirilemez. Ancak askerî mevki yakınlarında yapılan daha küçük tatbikatlarda böyle değildir. İstisna olarak bu tatbikatlarda müfrezelerin aradıkları düşmanla karşı karşıya getirilmeleri yerine belki de bekledikleri kendi taraflarına mensup bir müfrezeyle karşı karşıya getirilmeleri söz konusu olabilir. Bu hâlde adı geçen müfrezelerin temas ederek anlaşmaları ve aynı amaca ulaşmak için gayret sarf etmeleri gerekir. Gerçi, harp tecrübeleri bu durumun genellikle zorunlu olduğunu ve müfrezelerin birbirleriyle sür'atle ve kolaylıkla karşılaşmadıklarını gösteriyor. Hatta barış zamanında bile böyle bir tatbikatı yaptırmak isteyen bir kimse bile aynı durumu belirtecektir.

Düşmanla karşılaşacaklarını hesap edip hiçbir şey bulamayan müfrezelerin durumu, karşılaşma esnasında ellerine verilen tüfek boş olduğu

hâlde, kullanacakları tüfeğin dolu olduğunu zanneden nişancının hâline benzer.

1az

Müfreze için, bir nişancının gördüğü hatanın aynısını, başka bir nişancı görse bile hata üzerinde durmaması tercih edilir. “Daha düşmanla karşılaşılmadı.” şeklindeki bilgilerle asla yetinilmemelidir. (Seferiye, madde: 63) Görülmeyen takviye birliğiyle irtibat ve onunla ortak harekâta karar verme ile ilgili olarak verilen raporlar şüpheye sebep olduğundan göz ardı edilir. Tatbikatlar bu gibi bilgilerin mahzurlarını birlik komutanlarına gösterirler. Bu mahzurları onlar görür ve uzun süre bundan faydalanırlar. Bu tür meseleler ekte mevcuttur. (4’üncü mesele)

Birlik Komutanlarının Kararları Kendiliğinden Kabul Etmesi ve Bu Kararları Uygulamaları İçin Fırsatlar

Tatbikatlar, birlik komutanlarının karar ve hüküm vermek hususunda fikirlerini keşfetme fırsatı vermelidirler.

Meseleler, taraf komutanına bizzat görevini ortaya çıkaracak şekilde çatılarak azamî derecede bu görevi yerine getirmeyi sağlamalıdırlar. (Seferiye: 12) Bu eserin 75’inci sayfasında bahse konu meselede olduğu gibi, subaylara belirli bir görev verildiği takdirde, sadece icraat vasıtalarını değiştirmeleri yeterli değildir. Meseleyi öyle çatmalıdırlar ki

1ba

çeşitli şekillerde hazırlanan ve plânlanan bir yürüyüşün yönü veya saldırının istikametini seçme veya savunma için seçilecek hattı kesin olarak tayin etmelidirler. Aksi takdirde plân tatbikatları, subayların yetiştirilmesi açısından hiçbir fayda sağlamaz. Harekât müdürü, tarafların birbirleriyle karşı karşıya gelmeyeceği veya muharebenin iyi bir yerde meydana gelmeyeceği endişesine kapılmamalıdır. Çünkü tatbikata istediği yönlendirmeyi yapabilmesi için başka yeterli vasıtaya sahiptir.

Subaylara özel plân tatbikatları, yeni yetişen subayların sadece bakış açılarına yön vermeyi sağlamakla kalmamalı, subayların anlama şekillerine, fikrî kabiliyetlerine, mantıkî ifadelerine ve her şeyden önce verdikleri kararların arkasında sağlam durmalarına hizmet etmelidir. Her bir subay en iyi durumlarda bile sorumluluktan çekinmeyerek bütün maddî ve manevî güçlerini sarf etmekle görevlidir. Amirler, emrindeki subayların cesaret duygularını harekete geçirip ve artırmaya zaman harcamalıdırlar.

(Seferiye, madde: 4)

1bb

Meselelerin Kısalığı ve Azlığı

Eğitim sayesinde taarruz edilen bir mevzide meydan gelen olaylar ve bu olaylara göre hareketlerin tanzim edilmesi aşama aşama öğrenilir. Bu olay sade, seri ve açık şekilde olmalıdır.

Bu değerlendirmeye göre meselelerin uzun ve ayrıntılı şekilde yazılı olarak verilmiş olandan daha kısa olması istenir. Sonra yazılacak muhtemel metin tercih edilmelidir.

Mavi Taraf

Teğmen A'nın komutası altında 14 Temmuz sabahı Casel ormanı içinde Kond-Lesch demir yolunda tahribat yapmak göreviyle 100 kişilik bir müfreze Grola'ya ulaştı. İki istasyon ile Oder ve Casel üzerindeki köprüler düşmanın işgali altındadır.

Kırmızı Taraf

Teğmen B'nin komutasında iki piyade takımı Klod-Lam ve Klo-Ban caddeleri arasında Kom-Len demir yolu üzerinde yapılacak tamiratı gizleme ve temin için 4 Temmuz sabahı Kond'dan gönderildi.

Bazı düşman piyade erleri Fischeri'de görülmüştür.

1bc

Meselenin bu tarzda yazılmasındaki güçlü ihtimal, tertiplenmede tesadüf söz konusu olmakla birlikte yapılması muhtemel tatbikat, daha ayrıntılı olarak verilen meseledeki ile aynı olmalıdır. Bununla birlikte daha ayrıntılı mesele tercih edilmelidir.

Bir mesele amaca ulaşmak için gereken her şeye sahip olmalıdır. Meselelerde verilen durumların ifadesinde, karargâh personelini şaşırtabilecek mahiyetteki her türlü ayrıntıdan kaçınılmalıdır.

Zikrettiğimiz iki ifade tarzından hangisi bu bakış açısına ulaşmaktadır?

Daha ayrıntılı olan birinci ifade şeklinden Teğmen A gerçekte vazifesini Obar-Flogsu'da alabileceğini düşünmediği gibi, tahrip ve taarruz için gerekli olan malzemeyle donatıldığı farz ve kabul edilmektedir. Bu meselede, Teğmen A'ya, tahribatı nasıl yapacağı hakkında kesin bir fikir vermesi ile birlikte işçilerin sayısını, ihtiyacı olan zamanı hesap etmekten başka yapacağı bir şey kalmamış oluyor. Sonra da birinci meseleden anladığına göre görevini yapar yapmaz, Oder'e geçmeye mecbur olduğunu düşünmektedir.

Buna dayanarak memleketi ve Casel civarını araştırarak işe başlamada başarısız olur ve geniş ve sık olan Oder ormanının karşısında diğer bir geçit noktası bulmaya mecbur kalır.

1bd

Meselede adı geçen Rogout-Lussoki'de bulunan kayıklardan faydalanacağı söylenmiş olduğu için geriye çekilmenin bu yönden daha kolay olacağı bilinmektedir.

Teğmen B, tatbikatın başladığı Hotzemdotz'da düşman keşif kollarının yürüyüşünü öğrenmektedir. Teğmen B, Hok'tan Friheri'ye tek başına gelen düşman piyadelerinin oraya yalnız olarak gelebileceklerini ve gerçekte bundan daha kuvvetli bir müfrezeye sahip olduklarını düşünmektedir. Aynı meseleye göre düşman sabah saat 04.30'da nehrin sol sahilinde görülmüştür. Bundan düşmanın saat 07.00'de Oder'i geçmiş ve Casel'e çoktan ulaşmış olduğu anlaşılır. Bu bilgi daha ilk anda Teğmen B'nin hareket tarzı üzerine etki eder. Görülüyor ki maruz kalınabilecek bütün görüşler daha ayrıntılı olan birinci tarzda yazılmış meseleden çıkmaktadır. Daha yeni olan ikincisinden değil. Bununla birlikte ikinciye göre birinci meselenin iki kat daha faydalı olduğu anlamı ortaya çıkmaktadır. Öncelikle bu hususta, amaca uygun olarak, kabul etmeye uygun çok açık başlangıç görevi, ikinci olarak subaylar için büyük bir girişim vardır.

1be

Meseleler Subayların Fikir Üretmelerine Uygun Olmalıdır

Subay, beyan edilen meseledeki durumu çok çabuk olarak anlamalıdır. Bunda ne kadar çok başarılı olursa tatbikatın yapılması da o kadar iyi olur.

Muharebede subay, kendine verilen görev karşısında şaşırmamalı, görevi yerine getirirken ilâve kuvvet istemeden yerine getirmeli ve zaten öğrenmiş olduğu ilk duruma göre kararını birleştirmelidir. Barış zamanında durum böyle değildir. Bu hâlde durumu tanıtan sadece meseledir. Subayın muharebe tecrübeleri, harp tarihi ile ilgili bilgileri ve düşünme kabiliyeti[6] ne kadar az olursa durumu hemen kavraması o kadar zor olur.

Mesele, tabi ki genel anlam ve ifadedeki sadelik çerçevesinde değerlendirilmeye vesile olmaktadır.

1bf

27'nci ve 28'inci sayfalarda yazılı olan meseleler bu noktadan değerlendirilecek olursa pek anlamlı görülürler.

Durum ve görev gerçeğe yakın olmalıdır

Aslında, meselelerde durumun gerçek olmasını sağlayacak bazı ayrıntıları bulundurmak faydalı olabilir. Bu noktadan hareketle Teğmen A'ya

[6] Son derecede gözlenen hata ki çoğunluk itibarıyla düşünme hislerinin eksikliğinden ortaya çıkar. Subayın düşman ordusunu ilk bildirdiği yerde farz etmesidir. Hâlbuki bu zaman zarfında düşman, çeşitli harekât icra etmiş olur.

düşmanın menzil birliği arasında yapılmak üzere verilen görev, açıklama gerektirebilir. Bu açıklama ayrıntılı olan asıl meselede bulunur. Mavi taraf kendi memleketinde bulunmakta ve tatbikatı bölgesinde bulunan personele dayandırmaktadır. Kandrgui, Leichnit ve Casel'i koruyan düşman birlikleri zayıf ve bu sebeple az çok korudukları noktada sabit bulunmaktadırlar. Kısacası Ober-Oflayan'dan gelen müfrezeyi iyice düşünmeden yapılan bu hareket, geceden ve Oderworld'dan temin edeceği faydaya dayandırılmaktadır.

Diğer taraftan Teğmen B'nin vazifesi, geri çekilme hattı olan bir demir yolunun tamirindeki önemi ve düşman kuvvetlerinin burada bulunduğunu belirtmesinden dolayı makul sayılmaktadır. Hâlbuki menzil birliklerinin zayıf olması, menzil komutanının Hotzoryılo'da yapılan tamiratından düşmanın neden daha önce haber vermediğini ve onu niçin daha önce uzağa atmadığını açıklamaya uygundur.

1bg

İkinci tarzda daha kısa yazılan mesele çeşitli noktalarda çok tereddütlere yer bırakmaktadır.

Bağlı Yazışma Usulü: Çok Uzun Yazılmış Meseleler

Bu neticeye gelişim amaçsız değildir. Aslında çok kereler meselenin sadelikten uzak olması pek fazla istenmez. Çünkü durumu daha iyi anlaşılır ve açık yapmak için meseleyi yapanlar, iki cümleyi nitelemeyi ve tarif etmeyi tercih ederler.

Durum muhakemesinin sağlıklı yapılmasına elverişli olmayan mesele durumları çatmak ve bunları meseleye uydurmak gibi bir husus söz konusu olamaz. Ayrıca bu tür durumlar gerçek harpteki durumla asla birlikte ele alınmazlar. Çünkü harpte her şey sadedir.

Bir meselede lüzumsuz ayrıntıya girmekten sakınmak ve durum üzerinde değişiklikler yapmak hususları dikkatlerden uzak tutulmamalıdır. Verdiğimiz meselede söz konusu olduğu gibi, Teğmen A'ya ait durumda "Oflingen'deki mavi taraf için başarısızlıkla sonuçlanan bir muharebeden ve Brol üzerine geri çekilen düşmanın takip edilmesinden, menzil hizmetinin tesisinden, batı askerî birliklerinin Heisse'de toplanması ihtimalinden, Hotzenplaz'da bulunan ve ileri sürülen keşif kollarının harekâtından sebat hem gereksizdir hem de iyi değildir."

1bh

Bir harp sanatı tarihine bakıldığında harekâtta tedbirli olmak gerektiği ortaya çıkar. Ancak bütün bir harekâtın uzun ayrıntılarına plân tatbikatlarında yer verilemez. Gerçekten de meseledeki üslûp güzelliği, olayın ayrıntılı açıklamasından tamamen farklıdır. Bu tarzdaki üslûp, her askerî görevi başaracağım diye düşünülmesinin yanlış olduğunu göstermektedir.

Meselelerin Yazılmasındaki Genel Kurallar

Plân tatbikatları talimnamesindeki meselelerin yazım şekli aşağıda açıklanan kuralları kapsar: “Askerî mevki civarında yapılan tatbikatlar gibi küçük harekâtla (genel veya mantıklı) ilgi durumlar vermektense iki kelime ile bu durumları açıklayacak tarzda bir mesele çatmakla yetinilir.” Subaylara özgü plân tatbikatlarında basit şekilden çekinmek için sebepler azdır.

Bu madde hakkında özellikle yapılacak muhabereye, plân tatbikatı talimnamesinin yazılması ile ilgili genel kurallar 96-108’den daha çok bunlara nasıl bakıldığı önemlidir. 107’nci maddenin “Kısa cümleler kullanılırsa ve doğal bir şekilde yazmaktan kaçınıldığı takdirde yazıyı anlama daha kolay olur. Yazılan şeyi dikkatle okuması ve yazan kişi kendisini yazıyı alacak şahsın yerine koyması ve ona göre ifade tarzı ortaya koyması gerekir. Bu sayede açık ve anlaşılır bir

1bi

şekilde bunu ifade etmek ve genellikle yanlış anlaşılmaya yer vermemekle mümkün olur.” nasihatını, eğitimlerin hazırlanmasında asla gözlerden kaçırmamak gerekir. Tatbikatlarda yanlış anlamaya sebep olan şey genellikle meselenin açık ve anlaşılır yazılmamış olmasıdır.

Yazı malzemelerini mutlaka çeşitlendirmek gerekir. Bütün şüpheli noktalar açıklanmalıdır. Örneğin, toplanma mevkii: “Vrog’in güney çıkış noktasıdır.” demektense, toplanma mevki “Vrog’un Reu. (Reubach) istikametindeki çıkış noktasıdır.” demek, “Zul. (Zultenberg)” yönüne olan çıkış noktası ile karıştırılmaması için tercih edilir.

Mevkilerin isimleri, tatbikatta kullanılan haritada yazılı olduğu yerler olmalıdır. Kural olarak 1/100.000 ölçeğindeki karargâh haritası bir noktada aynı isimdeki mevkiler, nispî olarak önemli mevkilere ve bu mevkilerden olan uzaklıklarına göre tarif edilerek aranılır.

Çattığı meselelerin astlarına örnek olmasını isteyen üst rütbeli subaylar, yazılı tarz ve ifadeye ait tatbikat talimnamesinin belirttiği maddeleri sürekli göz önünde tutmalıdırlar.

Bu nedenle tatbikat talimnamesinin kullanılmayan düzenli olmayan tabirlerinden kaçınmalıdır. Küçük subay postası yerine, kazak postası, ordugâh yerine, hemen tesis edilmiş ordugâh, ordugâh komutanı yerine orada ikamet eden en kıdemli subay gibi ifadelerden özel görevler (meseleler) veren subayın isim ve rütbesiyle yararlanılmalıdır.

1bj

Özel görevler (meseleler) veren subayın, isim ve rütbesiyle imza edilmelidir. Tatbikattaki meydana geliş şekline göre gereken bilgiler sonradan verilir.

Meselelerde, genellikle görevlendirilecek birlikler, toplanma yerleri ve tatbikatın başlama saati yazılır.

Harekât müdürü tarafından sonradan kabul edilecek ve yazılı bilgilere girmeyecek olan tertibat eğer faydalı ise ek olarak kayıt tarzında yazılır. Kuvvetlerin gizli tutulması ile ilgili alınması gereken tedbirler yukarıda belirtilmiştir.

Tarafların Toplanma Yerleri

Meselede belirtilen toplanma yerinden amaç, tatbikata dâhil olmak için hareket edilecek yerdir. Bu toplanma bölgesiyle, askerî mevkiden çıkmak üzere toplandıkları yer (hatta bu iki yer birleşebilir) karıştırılmamalıdır.

Toplanma yerine gitmek için yapılacak yürüyüş, meseleye göre düşmanın denetim altında bulunan bir bölgede olabilir. Bununla birlikte yürüyüş daima vasat bir yürüyüşten başka bir şey değildir. Hiçbir bahane ile geride keşifçiler bırakarak, belirli bir saatten önce düşmanın tertibi hakkında bilgi elde edilemez. Barış zamanında durum ve şartlar itibarıyla, genellikle toplanma yerleri mutlaka harpte tarafların harekete başlamaları gereken yerler olmayabilir. Birlikleri gereksiz yere yormaktan kaçınmalı, gerçek harpte izlenmesi gereken yolun barış zamanındaki toplanma yerlerinden geçmemesi sağlanmalıdır.

1bja

Yolun barış zamanında takip edilememesinden dolayı toplanma yerleri müfrezeler

1bk

yolun barış zamanında takip edilememesi durumunda,[7] toplanma yerlerinin, müfrezelerin yürüyecekleri yollar üzerinden seçilmesi gerekir. Fakat bu seçimde her iki taraf komutanlarının karar almalarındaki gerekli serbestilerde keyfî davranmamaları gerekir. Toplanma yerleri, birbirlerinden gerektiği kadar uzak bulunmalıdır ki her iki taraf, başlangıç harekâtını yapmaları için gerekli sahaya sahip olabilsinler. (Seferiye: 574)

Toplanma yerleri ve emirlerin verildiği yer hakkında 72’nci sayfaya müracaat edilmelidir.

Tatbikatın Başlaması

Harekât müdürü büyük bir dikkatle tatbikatın başlangıç aşamasını özellikle belirli bir yerden başka rastgele bir yerde yaptırmak isterse bunu

[7] Takip ettiğimiz meselede ne Teğmen A’nın Gober’den geçmesi ve ne de B’nin Kle Demir Yolu Köprüsü’nden faydalanması mümkündür.

ayrıca düzenlemesi gerekir. (İkinci meseleye bakınız.) Her iki tarafın tatbikata başlama zamanının belirsiz olduğu durumlar olabilir ve bu husus tatbikatın başarısına etki edebilir. Taraflardan birinin tatbikatın safhalarını gözden geçirmesine gerek olabilir. Ancak, belirtilen zamandan önce ileri keşif karakolları gönderemez.

1bl

Sadece, oldukça sınırlı bir sahada doğrudan doğruya yakından kendini emniyet altına almak için uzman keşifçileri gönderebilir.

Mesele, bu noktada son derece anlaşılır olmalıdır. Bu husus meselede şu şekilde yazılabilir: "Tatbikat başladığı zaman ileri karakollar sabah saat 08.00'de mevzi tutacaklardır. Bu saate kadar X, Y, Z hattı keşifçiler tarafından bile geçilmeyecektir.

Toplanma yerine ve toplanma yerinden çarpışma yerine kadar olan mesafe hesaplanır. Tatbikatın başlayacağı kesin zamanın belirlenmesine gelince bir harita ve bir pergel mutlaka kullanılmalıdır. Küçük tatbikatları hazırlamak için 1/25.000 ölçekli haritalar kullanılabilir. (Tatbikatların sevk ve idaresinde askerî haritadan başkası kullanılmazsa) [Biz de askerî mevki civarının keşif usulüyle birkaç günde istenilen ölçüde haritasını çıkarabiliriz. Gelibolu ve Maydos (Eceabat)'ta biz çok tecrübe kazandık ve bu usulden çok yararlandık.]

Söz Konusu Meselenin Uygulanması

Meselemizde ileride yapılacak değerlendirmeler için tatbikatın başlama saati tayin edilmiştir. Teğmen B toplanma yerinden, tamirat yapılacak yere kadar 3 kilometre yürümeye mecburdur. Demir yollarının doldurulmasına sevk edilenler piyade yolunu takip edebilir. Biraz beklemeyi de hesaba dâhil edersek bu yürüyüş (3 kilometre x 11dakika) = 33 dakika sürecektir.

1bm

Teğmen A kendi toplanma yerinden aynı noktaya ulaşması için 4 kilometre katetmeye mecburdur. Kestirme yoldan gideceği farz edilerek, yolun bozukluğundan dolayı 4 x 12 = 48 dakikadan önce gelemez. O hâlde toplanma yerinden aynı zamanda hareket ettiği hâlde Teğmen A demir yollarından gerekli noktaya Teğmen B'den 15 dakika önce ulaşacak ve tamirat işlemini gizlemek ve yapmak için gerekli düzeni almasına zaman bulacaktır. Müdürün değerlendirmesine uygun olan da budur.

Teğmen A gerçekte en kısa yoldan hareket etmediği takdirde tatbikata başlama saati her iki taraf için aynı olabilir.

Kışladan, toplanma yerine kadar Teğmen B'nin yürüyeceği mesafe 5,5 kilometre ve Teğmen A'nın 6,5 kilometre tutar. Teğmen A kısmen kötü yolu takip etmeye mecburdur.

Tatbikattan önce yürünecek/gidilecek mesafe için, mevsim ve hava sıcaklık koşulları göz önüne alınırsa Teğmen B'ye gerekli olan zaman 5,5 x 10 + 20 = 75 dakika ve Teğmen A'nın ihtiyaç duyduğu zaman 6,5 x 12 + 22 = 100 dakikadır.

Eğer karargâhtan 05.00 ila 06.00 arasında hareket edilirse tatbikata başlama zamanı 07.00'ye kadar uzayabilir. O hâlde 6 ncı Bölük sabah saat 05.10'da, 7 nci Bölük sabah saat 06.35'te toplanmalıdır. 10 dakika sonra da hareket edilmelidir.

Harekât Hazırlığı

Harekâta hazırlanmak için gerekli zaman, söz konusu olan meselede harekât müdürü tarafından uzatılmıştır. Ancak sadece

1bn

toplanma yeriyle, işleme başlama zamanını uzatarak kışladan hareket zamanının belirlenmesi ve bunu tarafların gizlemesi tercih edilir. Birlikler tatbikata başlamadan önce yürüyüş yapmaya mecbur olduklarından gereksiz beklemelerden kaçınmalıdır. Hava sıcaklığı yol kat edilirken dikkate alınmalıdır. Hareket saatinin hesaplanması her genç subay için faydalı bir eğitimdir. (Mesele 2'ye)

Tatbikatın Sevk ve İdaresi

Tabur komutanının yaveri, Teğmen B'ye görevini tebliğ ettikten sonra at ile tatbikatın yapılacağı araziye gittik. Klod-Row tren yolunu geçerken gerekli zamanda gönderilmiş beyaz flâmalarla 1 onbaşı, 6 er eski demir yolu hattı üzerinde karşılaştı.

Yaver şubenin 300 metre güneyinden başlayarak 50'şer metre aralıklarla demir yolundan sonra kuzey ve güneyde flâmalar kullandırdı. Flâmaların ne anlama geldiği personele anlatıldı. Onlar yaklaşan her keşif koluna bu bilgiyi verecekti. Bununla birlikte yaver, komutanın belirlediği demir yolu geçidine ulaştı.

Harekât müdürünün emri üzerine 7 nci Bölük komutanı, Teğmen B'nin toplanma yerine gitti. Belirtilen şahıs harekât müdürünün emirlerinin icrasında / değiştirilmesinde hazır bulunacak ve hareketin tam zamanında olmasına dikkat edecek ve müfrezeye refakat edecekti.

1bo

Teğmen B ilerler ilerlemez Yüzbaşı, harekât müdürüne bilgi vermek üzere yukarıda bahsedilen demir yolu geçidine ulaşır.

Bizzat 6 ncı Bölüğe refakat eden harekât müdürü, Teğmen A'nın toplanma yerine gitmişti. O subayla aynı zamanda demir yolu geçidine ulaşacaktı. Teğmen A meselede verilen yere ulaşmış, personelin çantalarını yerine koydurarak personeli istirahat ettiriyordu. Sabah saat 06.30'da Teğmen A, personelini etrafında topladı ve harekât müdürünün huzurunda yapılacak emri verdi.

1. Klod ve Le istasyonlarıyla Oder üzerindeki Casel Köprüsü düşman tarafından işgal edilmişlerdir.

2. Klod ile Le arasındaki demir yolu kısmında bir tahribat yapmak isterim.

3. X çavuş 1 nci Takımdan bir manga ile şimdi avcı teşkil edilecek ve Ofl. (Oflingen) üzerindeki ormanın demir yolu ve üzerine olan yürüyüşü gizlenecektir.

4. Ben 50 metreden birliğin bir kısmının başında olarak avcıları takip edeceğim.

5. Beklenmedik bir durumun ortaya çıkması hâlinde toplanma yeri Lesina değirmenidir.

Geri çekilme için bu hattı seçtiren neden hakkında müdür tarafından soru sorulması üzerine Teğmen A şu cevabı verdi:

"Plânlara göre kayıkların yanında muhafız olarak bir astsubayla 10 er bıraktım. Astsubaya Lesina değirmenine inerek nehrin gizli bir yerine ulaşmasını ve orada beklemesini emrettim.

1boa

Geldiğim yerden tekrar geri gitmek istemem. Oder. (Oderberg) yoluna nispeten Lesina'dan daha emin bir şekilde geçebilirim. Orada ise Casel'den hemen 4 kilometre uzakta açık arazide bulunurum."

Harekât müdürü Teğmen A'ya tahribatı ne tarzda yapacağını sorduğunda Teğmen şu cevabı verdi:

"Birkaç taraftan hattı tahrip etmek isterim. Bu işlem için bana en uygun görünen yer C ve D yolları arasında ormanda tahmin ettiğim yolu geçtiğim yerdir.

Sarfiyata göre Ober-Glo.den ağır ağaçlar, kesilmiş ağaç dalları, ağır çekiçler, makaslar, baltalar, kürekler getirdim. Bu malzeme Odernhardt'a

kadar arabalarla gönderilecek, personel çantalarını Obergle'de bırakacak ve işlem durdurulmaksızın yapabilecektir."

Sabah saat 07.00'de ileri yürüyüş başladı. Harekât müdürü, Casel ormanının girişine kadar Teğmen A'ya refakat etti ve hangi istikamette ve ne nizamda harekete devam ettiğini inceledi. Bununla birlikte dört nal ile yardımın beklediği noktaya gelerek ondan tamir işinin demir yolları üzerinde hangi tarzda yapıldığına dair bilgi aldı.

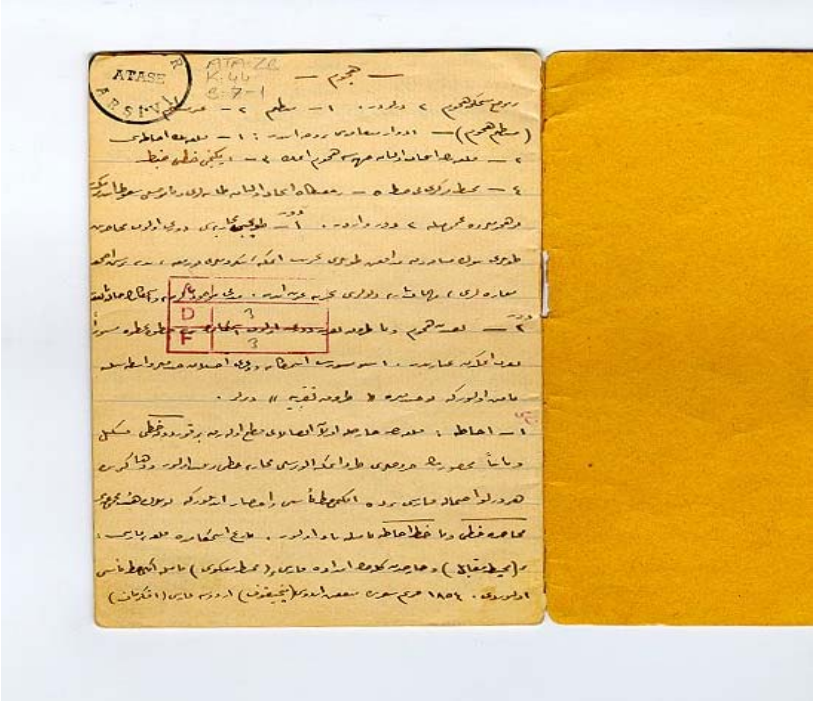
6 ncı Bölük komutanı, ileri harekât hakkında hüküm verebilmek için Teğmen A'nın yanında kaldı. Adı geçen bölük komutanı Teğmen A demir yoluna ulaşır ulaşmaz, önce, demir yolunun civarlarında 600 metre kadar ilerleyen birçok sivil işçinin varlığını bildirmesi emrini almıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL'İN İSTİHKÂM VE TOPÇULUK, STRATEJİK TAARRUZ VE STRATEJİK SAVUNMA, SUBAYLAR İÇİN YAZILMIŞ OLAN HİZMETİ SEFERİYE TALİMNAMESİNE AİT NOTLARININ ÖZGÜN METİNLERİ VE ÇEVİRİM YAZILARI

(K: 44-G: 7, K: 44-G: 8, K: 45-G: 1)

A. MUSTAFA KEMAL'İN İSTİHKÂM VE TOPÇULUK HAKKINDA TUTTUĞU NOTLARIN ÖZGÜN METİNLERİ VE ÇEVİRİM YAZILARI (K: 44-G: 7)

44-7

K: 44-G: 7

Setr

Bir mevzi-i müstahkeme hücum 2 türlüdür:

1. Muntazam

2. Gayrimuntazam (muntazam hücum)

Edvâr-ı müsademesi bervech-i âtîdir:

1. Kalenin ihâtası.

2. Kalenin intihap olunan cephesine hücum etmek.

3. İkinci hattı zaptı.

4. Muhit-i merkezîyi zapt

5. Ric'atgâh ittihâz olunan tabyaları veya mevzii sükût ettirmektir. Bu hücumlarda umumiyetle iki devir vardır. Birinci devir topçu muharebesi devri olup muhasirînin topları büyük müsademeden müdâfîin toplarını tahrip etmeye seğirdimleri yürütmeye bundan bir şey açmağa mağazaları mühimmât depolarını tahribe gayret eder. Müddet-i mevcut malzeme ve istihkâmın hâline tâbidir. İkinci devir lâğımdan hücum veya doğrudan doğruya istihkâkımın hatve be-hatve mestûren takarrüb etmekten ibarettir. İşbu mesturiyet istihkâma doğru açılan hendekler vasıtasıyla temin olunur ki bu hendeklere turuk-ı tekarrübiye derler.

1. İhtiyat: Kalenin hariçle olan ittisâlâtı kat'olunarak bir kordon hattı teşkil ve saniyen mahsurînin huruçlarını tard etmeye elverişli muharebe hattı tertip olunur. Daha geriye her türlü ihtimale karşı bir de ikinci hat tesis ve ihtizâr edilir ki bunların heyet-i mecmu'âsı muhasara hattı veya hatt-ı ihâta nâmıyla yâd olunur.

Tarih-i istihkâmda kaleye karşı bir (muhit-i mukabil) ve hariçten gelecek imdada karşı ve (muhit-i makus) nâmıyla iki hat tesis olunurdu. 1854 Kırım Seferi'nde müttefikîn ordusu Mençikof ordusuna karşı Akkirman

44-7a

7a

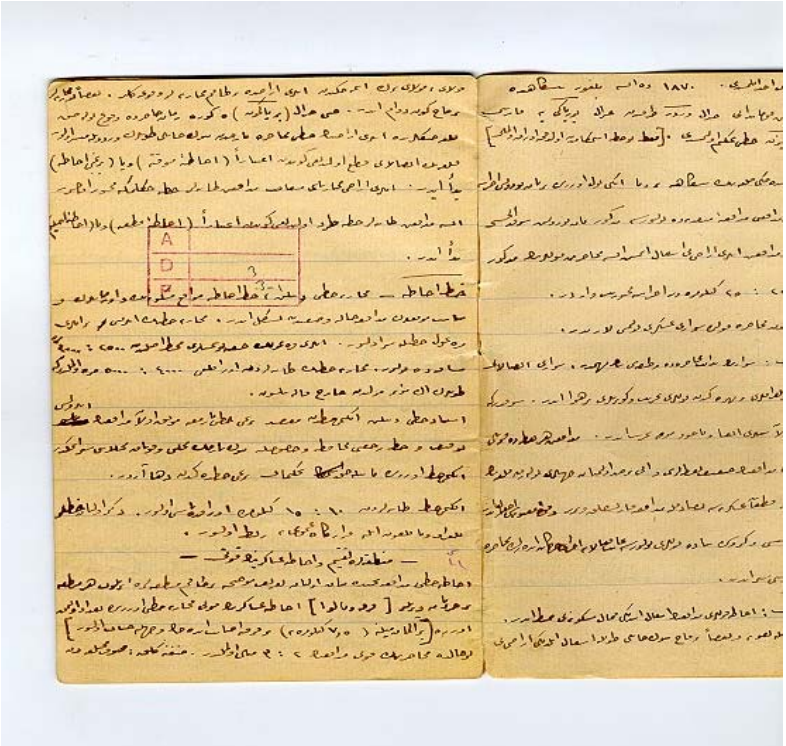
Köprüsü'ne karşı bir muhit-i makus ahz eylemişti. 1870'de ise poligon pişgâhında Alman Muhasara Ordusu Başkumandanı General Verdün tarafından General Burbaki'ye karşı Herıkur Geçidi ve Lizen hattı tahkim olunmuştu. Fakat bu hatta istihkâmdan oldukça uzak olmalı.

Muhasara ordusu ihâta edeceği kalenin pişgâhına bir veya iki kolordudan bir yan yürüyüş icrâsına mecbur olduğundan eğer kalenin müdafaası müdafaa-i baidiyede olursa mezkûr yan yürüyüşü sevkü'l- ceyşi gayet tehlikelidir. Eğer müdâfîin ileri araziyi işgal etmiş ise muhasirîn yollarının mezkûr yan yürüyüş hareketini 20-25 km'den icrâsında mecburiyet vardır. Yan yürüyüşün setri için muhasara kolunda süvari askeri bulunmak lâzımdır.

Süvarinin Vazifesi: Süvarinin bizzat muhasarada vazifesi pek mühimdir. Süvari ittisalâtı kat'eder. Demir yolları ve telgrafları ve şehre giden yolları tahrip ve köprüleri ber-havâ eder. Şu kadar ki muhasara yollarına lâzım olan şeyleri ifâ veyahut sevk-i tahrip eder. Müdâfîin her noktada kuvvetli bulunamayacağından itfâ süvari kolları müdâfiînin zayıf noktaları ve iyi tarassud olmayan cihetleri bulunabilen kalenin muhitine girer ve kalenin seyyâr kıtaat-ı askeriyesine tesadüfle müdafaaya karşılık verir ve kuvve-i maneviyesini ihlâl eder. Süvari topçusu ve gerisinde piyade kuvvetleri bulunursa gayet faâlâne icrâ-yı harekât ederek muhasara kolunun yan yürüyüşünü setreder.

İleri Arazi Muharebeleri

İhâta kolları müdâfaanın müdâfiînin işgal ettiği mahallî meskûneyi zapt eder. Müdâfîin ise sahra istihkâmı ile takviye ve bazen birkaç büyük çaplı topla işgal ettiği araziyi

44-7aa

7aa

kolay kolay terk etmeyeceğinden ileri arazide birtakım muharebeler vukua gelir. Bazen bu muharebeler birkaç gün devam eder. Aynı General (Burbaki'ye) göre zaman-ı hâzırda vuku bulacak kale cenklerinde işbu arazinin hattı muhasara parkından büyük çaplı topların vürûduyla müyesser olur. Kalenin ittisalâtı kat'olunduğu günden itibaren (ihâta-yı muvakkat) veya (birinci ihâta) bed'en eder. İleri arazi muharebâtına müteakip müdâfiîîn tabyalar hattına çekilmeye mecbur olur ise müdâfîin tabyalar hattına tard olunduğu günden itibaren ihâta-yı katiyye veya (ihâta-yı dâhiliye) bed eder.

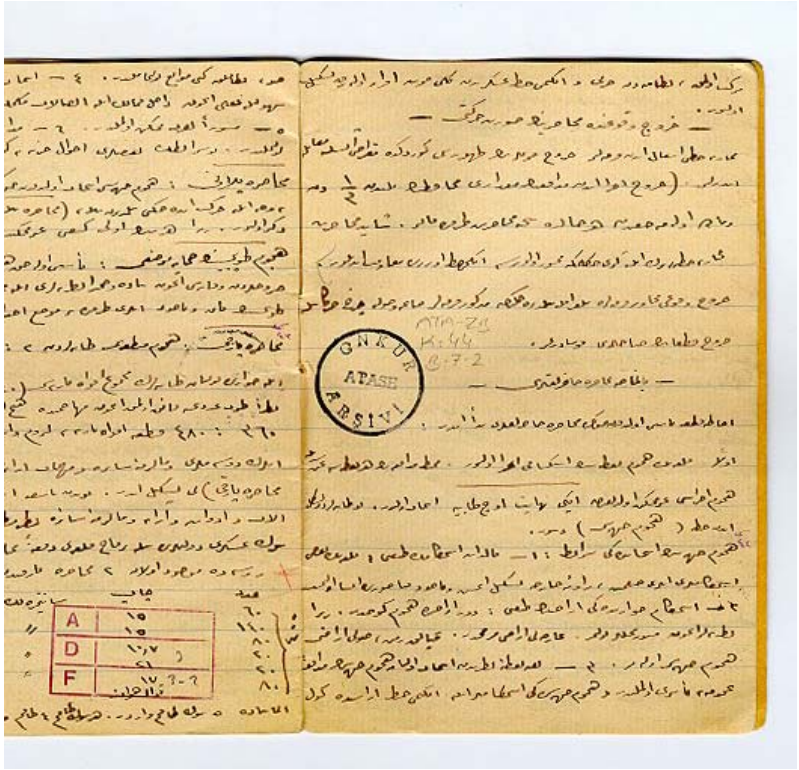
Hatt-ı ihâta

Muharebe hattı denilen hatt-ı ihâta mevâki-yi meskûnenin ve ormanların ve münâsip mevkilerin müdâfaa hâline vaz'ından teşekkül eder. Muharebe hattının ilerisi ve ileri karakol hattı ile setrolunur. İleri karakolun ... muhit-i aslîden 2500-3000 metre mesafede bulunur. Muharebe hattının tabyalardan ıraklığı 4000-5000 metre olmalıdır ki topların en müessir menzilinden hariç kalabilsin.

İstinât hattı denilen ikinci hattan maksat birinci hattı yarmağa muvaffak olan müdâfîinin ilerlemesini tevkîf ve hattı ric'at-ı muhafaza ve hususuyle büyük parkın mahallî ve konak mahallâtı setretmektir. İkinci hat üzerinde yapılacak tahkimât, birinci hattakinden daha azdır. İkinci hat tabyalardan 10-15 km uzakta tesis olunur. Zikrolunan hatlar telgraf veya telefon ile karargâh-ı umumiye raptolunur.

Mıntıkalara taksim ve ihâta-yı askeriyenin kuvveti

İhâta hattı müdafaa bahsinde beyân olunan tarif mucibince birtakım mıntıkalara ayrılır, her mıntıka bir cüzitama verilir. (Fırka veya liva) ihâta askerinin kuvveti muharebe kolu üzerinde ta'dât olunmak üzere bir Alman miline [(7,5 km'ye) bir fırka isabet edecek vech ile] hesap olunur. Bu hâlde muhasirînin kuvveti müdâfîinin 2-3 misli olmalıdır. ... sunûf-ı muhtelifeden

44-7aaa

mürekkep olmak nizamiyeden cüz'î ve ikinci hatt-ı askerîden küllî kuvvet ihzâr olunarak olarak teşkil olunur.

Huruç Vuku'unda Muhasirînin Suret-i Hareketi

Muharebe hattını işgâl eden fırkalar huruç kollarının zuhurunu gördüğünde taarruz ateşiyle mukabele ederler. (Huruç icra eden müdâfîinin miktârı muhafızınîn yekûn 1/3'ünden ziyade olamayacağından herhâlde netice muhasirîn tarafından kalır.) Şayet muhasirîn muharebe hattından ileri geri çekilmeye mecbur olursa ikinci hat üzerinde muâvenet edilir ki huruç vukuunu mücâvir fırkalara telgrafla bildirileceğinden mezkûr fırkalar sağa ve sola çark harekâtı ile huruç kıtaâtının cenâhlarını kuşatırlar.

Bilhassa muhasara hazırlıkları

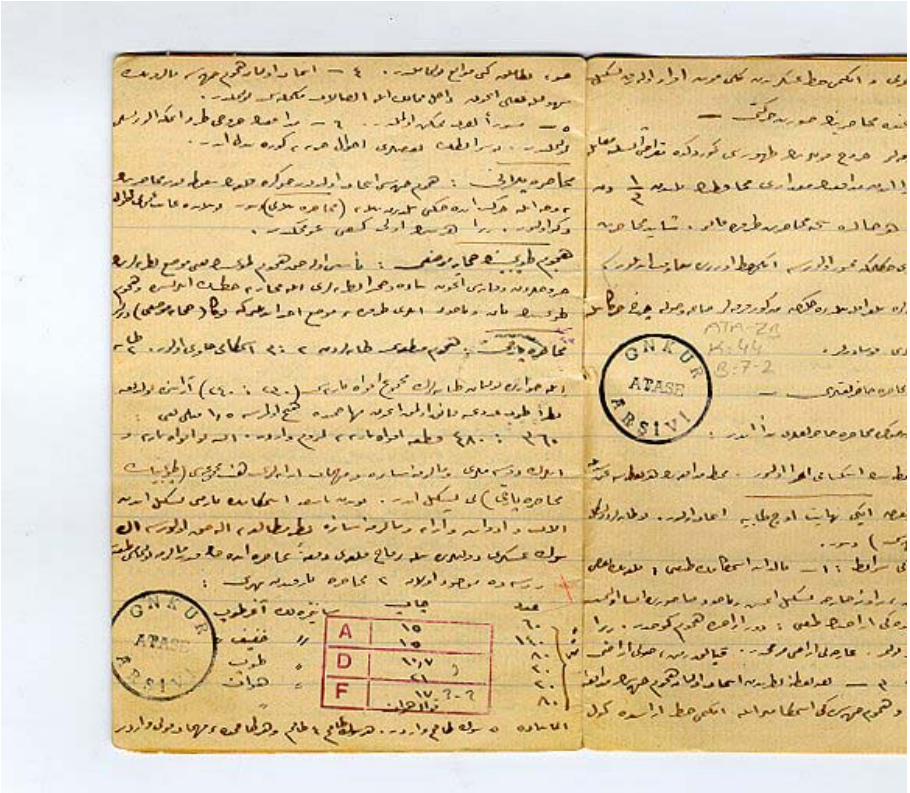
İhata kıt'a başı olduktan sonra muhasara hazırlıkları bed'en eder. Evvelâ kalenin hücum noktasının istikşâfı icrâ olunur. Muhit-i müdâafanın her noktası aynı şiddetle hücum icrâsı gayr-i mümkün olduğundan iki, nihayet üç tabya ittihâz olunur. Bu tabyalarda teşkil edilen hatta hücum cephesi denir.

Hücum cephesinin intihâbındaki şeraît

1. Bizzat istihkâmın tab'ı, kalenin avcı istihkâmları ileri çekilmiş zâviye-i harice teşkil etmiş veyahut fenâ surette inşa olunur.

2. İstihkâm civarındaki arazinin tab'ı: Düz arazide hücum güçtür. Zirâ bataryalar için mestur mahaller bulunmaz. Arızalı arazi tercihtir. Kayalık zemin, sulu arazi, hücum cephesi olamaz.

3. Tabya nokta-i nazarından ittihâz olunan hücum cephesinin müdâfaa-yı umumiyeye tesiri olmalıdır ve hücum cephesindeki istihkâmlar ile ikinci hat arasında göl,

44-7ab

su, bataklık gibi mevaki bulunmamalıdır.

4. İttihâz olunan hücum cephesi malzemenin suhuletle nakli için dâhilî memalik ile ittisalât-ı mükemmelesi bulunmalıdır.

5. Mestûren takarrüp mümkün olmalıdır.

Müdâfîin hurucu tard etmeye elverişli bulunmalıdır. Bu şerâitin bazıları ahval-ı harbiyeye göre tebeddül eder.

Muhasara Plânı

Hücum cephesi intihab olunduktan sonra kalenin sukûtuna kadar muhasirînini ne vechile hareket edeceğini bildiren plân (muhasara plânı) diyor. Bu plân da gayet umumî nazarla zikrolunur. Zirâ her şeyin evvelî keşfi gayr-i mümkündür.

Hücum topçusunun himâye mevzi'i

Tesis olunacak hücum topçusunun tayini, mevzii bataryalarının hücumlardan vikayesi için piyade ve sahra bataryaları ile muharebe hattının ilerisinde ve hücum tarafının yan veyahut ileri tarafında bir mevzi ahzedilir ki buna (himaye mevziî derler.)

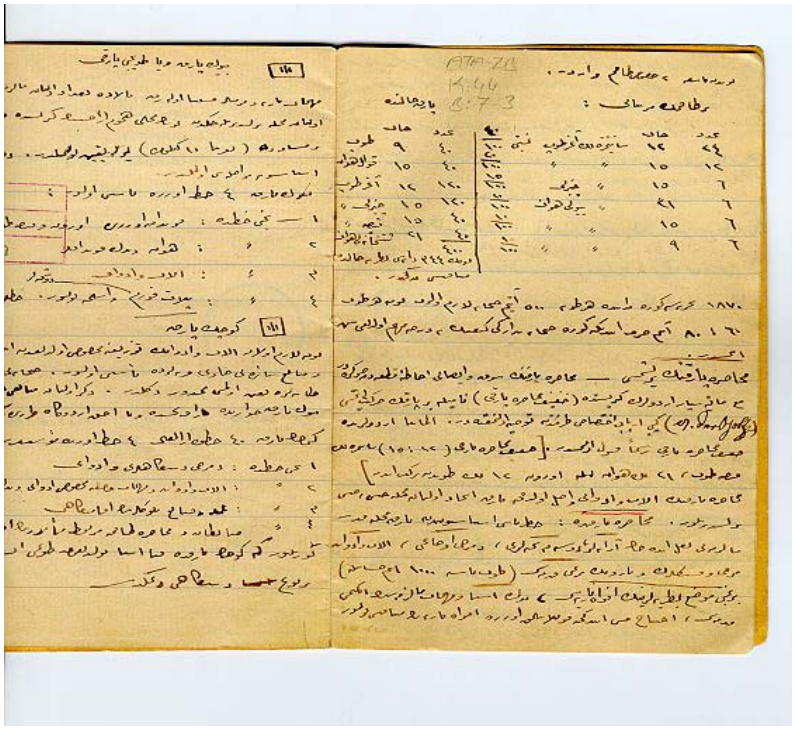
Muhasara Parkı

hücum mıntıkası tabyalardan iki üç istihkâma hâvi olur. İki tabya ile civarında bulunan tabyaların mecmu'ı efvâh-ı nâriyesi (230-240) arasında bulunduğuna nazaran top adedince faik olmak için muhacimde hiç olmazsa bir buçuk mil yani 360 ile 480 kıt'a efvah-ı nâriyeye lüzum vardır. İşte bu efvah-ı nâriye ve onların dosyaları ve malzeme-i saire ve mühimmât arabaları hey'et-i umumiyesi (topçunun muhasarât parkı)ni teşkil eder. Bundan başka istihkâmın yarısını teşkil eden alât ve edevâtına ve araba ve malzeme-i saire nazar-ı mütâlâaya alınacak olursa en büyük askerî devletlerinde bile birkaç kaleyi def'aten muhasara edecek fenn malzemesi bulunmaması tabiîdir.

Rusya'da mevcut olan iki muhasara parkından beheri

Adet	Çap	
60	15	Santimetrelik ağır top
140	15	Santimetrelik hafif top
20	10,7	Santimetrelik top
20	21	Santimetrelik havan
80	17	Kaval havan

Almanya'da beş büyük takım vardır. Her büyük takımda dört takım ve her takımda bir mühimmât kolu vardır.

44-7aba

7aba

Bundan başka iki hususî takım vardır. Bir takımın mürettebatı

Adet	Çap	Nispeti
24	12 cm ağır top	40/100
12	15 cm ağır top	20/100
6	15 cm çemberli top	15/100
6	21 cm büyük havan	10/100
6	15 cm büyük havan	10/100
6	9 cm büyük havan	1/100

Park hâlinde

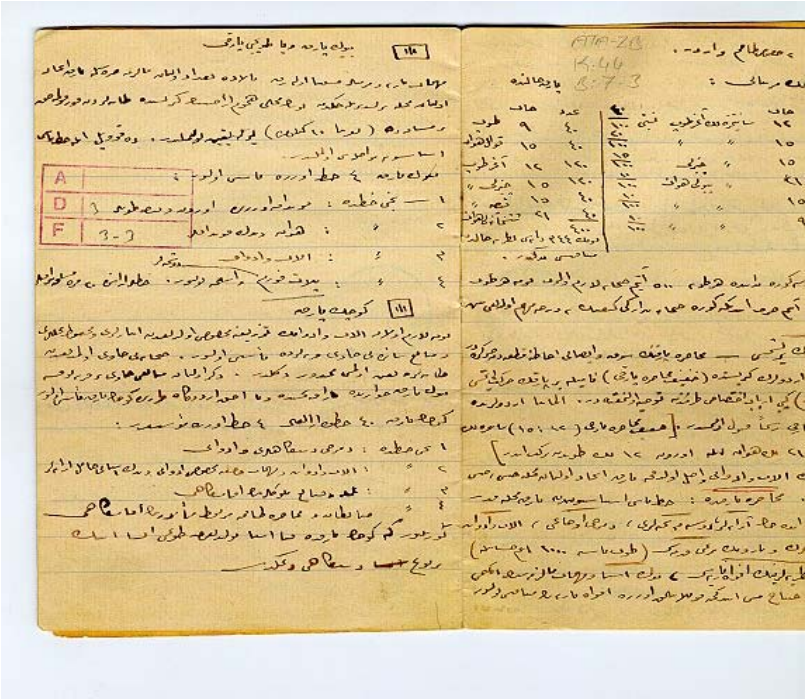
Adet	Çap
40	9 cm top
40	15 cm kaval havan
120	12 cm ağır top
120	15 çemberli top
40	15 kısa top
40	12 şeşhaneli havan
—	
400	

Bunun 344 tanesi batarya hâlinde mütebâkîsi mezkûrdur.

1870 tecrübesine göre müdâfaada her topa 500 atım cephâne lâzım olup yevmiye her top 60-80 atım sarf ettiğine göre cephane tedâriki keyfiyetinin ne derece mühim olduğu tebeyyün etmiştir.

Muhasara Parkının Birleşmesi

Muhasara parkının sevk ve isâli ihâta-yı mıntıkadan sonradır. Mamâfih seyyâr ordularının gerisinde (hafif muhasara parkı) nâmıyla bir parkın hareket etmesi gibi erbâb-ı ihtisâsı tarafından tavsiye olunmaktadır. Almanya ordularında hafif muhasara parkı resmen kabul olunmuştur. (Hafif muhasara parkı 12-15 cm'lik kısa top, 21'lik havan ile uzun 12'lik toptan terekküb eder.) Muhasara parkının alât ve edevâtı dâhil oldukça park ittihâz olunan mahalle cins cins birleştirilir. Muhasara parkında hat başı istasyonundan park mahalline kadar malzemeyi nakledecek arabalar ... demirci ocağı, alât-ı avadaniye, mermi ve fişeklerin ve barutun birinci kademesi (top başına bin atım hesabıyla) birinci mevzi bataryalarının efvâh-ı nâriyesi iki büyük eşya ve mühimmât malzemesinin ikinci kademesi ihtiyaç mes ettikçe kullanılmak üzere efvâh-ı nâriyenin mütebâkîsi konulur.

44-7ac

7ac

Büyük Park veya Topçu Parkı

Mühimmât-ı nâriye ve mermiler hesap olunarak bâlâda ta'dât olunan malzeme sırasıyla park ittihâz olunan mahalle yerleştirileceğinden bunun mahall-i hücum arazisinin gerisinde tabyalardan korkulmayacak bir mesafede (takriben 10 km) yola yakın olmalıdır. Dekovil ile hat başı istasyonuna muvasalası olmalıdır.

Mükemmel park 4 hat üzere tesis olunur. Birinci hatta: Bu toprak üzerinde uzun ve kısa toplar. İkinci hatta: Havan ve büyük toplar. Üçüncü hatta: Alât ve edevâtı. Dördüncü hatta: Plâtform döşemeler ve eslihâ bulunur. Hatlar arasına 20 metre mesafe bırakılır.

Küçük park

Yevmiye lâzım olan alât ve edevâtın tavziine mahsus olduğundan ambarları ve mahfuz menâbi-yi mahalleri hâvi depolarda tesis olunur. Cephaneye hâvi olmadığından tabyalara yakın olması mahzur değildir. Zikrolunan menâbii hâvi bir kurye yoksa büyük park civarında park içinde ve ordugâh tarzında küçük park tesis olunur. 40 m ve aralıklı dört hat üzerine müessesedir. Birinci hatta demirci tezgâhları ve edevatı, ikinci hatta alât ve edevat ve mühimmât hattına mahsus edevâtı ve eşyâya hâmil arabalar, üçüncü hatta nakliye ve sanayi bölüklerinin ikametgâhı, zabitân ve muhasara takımına merbut memurînin ikametgâhı. Görülüyor ki küçük parkta kısmen eşya bulunduğundan topçu inşaatının bir nevi destgâhı demektir.

44-7aca

7aca

Barut Mağazaları

Barut mağazaları kat'iyyen düşman mermiyâtından emin olan mahallerde ve tabyalar hattından lâ-akal 10 km uzakta ve kolayca su tedarik olunabilecek mahalde yapılır. Muhtelif mağazalara (dekovil) vasıtasıyla ittisalâtı bulunur. Eğer ya topçu parkının gerisinde birbirinden 200 metre aralıkla inşâ olunur. Her mağaza 25.000 kg barutu hâvi olur ve kurâ ve kasabattan uzak bulunmalıdır. Yangına karşı bir tertibâtı yapmalıdır. Bu mağazalar ile hücum topçu mevzii arasında mühimmât-ı nâriye parkı tesis olunur.

Cephane veya Mühimmât-ı Nâriye Parkı

Cephane parkı 200 hatve mesafeli üç hat üzerine tertip olunur:

Birinci hatta, dolu mermiler, hartuç ve tapalar.

İkinci hatta, kartuş ve mermilerin imlâ destgâhı.

Üçüncü hatta, boş mermiler, barut deposu ve tapa destgâhı.

Cephane parkının büyük parka dekovil ile ittisâli bulunmalı ve cephane parkı ile hücum topçu mevzi arasında mutavassıt cephane deposu tesis edilmelidir.

İstihkâm Parkı

Ameliyât-ı inşaiye ve hafriye için istihkâmın pek çok alât ve edevâtı vardır. Kazma, kürek, balta, lâğım edevâtı, kum torbaları, dinamit ve hücum merdivenleri vesaire kaleye takarrübde hiçbir be'si yoktur.

44-7ad

7ad

Demet Destgâhları

Kule parkına ve orman civarında tesis olunur. Hazer malzemesi ihzâra memur kıtaat vesaire veya imalâthane ittihâz olunan mahallerin her birinde ordugâh kurarlar. Lâkin eğer ya bu malzeme konak civarında ihzâr edilip tekâlif-i harbiye arabaları ile (mutavassıt depoya) naklolunur.

Mutavassıt Depolar

Mevzi-i bataryalar ile parklar arasındaki mesafe ziyade olursa istihkâmâtdan 3-4 km uzakta 24 saatlik malzemeyi hâvi depolar (mutavassıt depo) derler. Bunlar mevzi bataryalarının takriben 1000 metre gerisinde bulunur ve bunlar düşmanın nazar-ı dikkatine kaçmayacak mahallerde tertip olunur. İşe giden efrad bu depoya uğrayıp alât ve adevât alırlar. Birinci süvari emeliyât-i inşâiyesi ilerledikçe mutavassıt depolar arasında kalacağından her hücum istikâmetinin ve hendeklerin gerisinde mutavassıt bir mahalde depo yapılır.

Rasatgâhları

Muharebe hattında veya bu hattın himayesi içinde en müsâit ve nazardan mümkün mertebe mestur mahallerde rasatgâhları tertip olunarak mahsurînin her türlü hareketi tarassut olunur. İcâp ederse (balon kapitif) vasıtası ile düşmana dair ma'lûmat alınır. Rasatgâhların ve başkumandanın karargâhlarıyla itisalâtı tesis edilir. Her rasatgâh ihtiyatı dört, beş küçük zabit ile işgâl olunur. Köprücü takımı ayrıca park hâlinde büyük park civarında bulunur sonra lüzum görülen mahalle sevk olunur.

Bargir deposu

Büyük park civarında tertip olunur. Tren bölükleri (büyük ağırlık bölükleri ve kafile arabaları) büyük park civarında tesis edilir.

44-7ada

7ada

Muhasara ordusunun erkân ve idâresi ihâta tesis ettikten sonra süvâri askerî sahra ordusuna gönderilerek yerine 1/4 nisbetinde topçu ile piyade celp olunur. Muhasara ordusu muhasara başkumandanının taht-ı kumandasında olup ba'dehu (bir erkân-ı harbiye heyeti, bir istihkâm, bir topçu kumandanı ve sıhhiye, levâzım kısımları ve başlıca kıtaat-ı askeriye kumandanları bulunur.)

Hücum mıntıkasındaki askerin idâresi hendek reisleri kumandanına verilir. 24 saatte bir değiştirilir. Bundan başka fırka kumandanının maiyetinde olmak üzere bir de (sandık memuru) vardır. Bunun memuriyeti daimîdir. Yanına birkaç muavin zâbit verilir. Sandık me'murununun vazifesi topçu ve istihkâm sınıfının hıdmetlerini tanzim ve ameleyi iş başına sevk etmektir.

Ameliyât-ı takarrübe için her hücum mıntıkasına ittifak (hücum reisi) namında bir zabit kumanda eder. Bunun vazifesi ameliyât mahallinde işi idare etmek ve vuku' bulan ahvâli hendek memuruna ba-rapor bildirmektir. Yapılacak ameliyâtı müsâvaten taksim faydalı ise de askeri kendi dairelerinin haricinde istihdâm etmemelidir.

Topçu Muharebesi Devri

Topçu Mevzii

Bademâ topçu iki mevzi' alarak (birinci, ikinci mevzii bataryaları) namıyla yâd edilirdi. Muharebâta binaen eslihâ-yı nakliyenin menzil memurları veya tekrar topçu mevzii ahzedilmesini icâp ettirmektedir. Topçunun vazifesi müdâfîinin toplarını ve tanzimât-ı sairesini mahv ve tahrip etmektir. Topları hücum cephesine karşı 3-4 km mesafede teessüse gayret olunur. Topçu mevzi'nin imdadı 8-10 km olabilir. Fakat ağır toplar 1000 metreden ziyâde dağınık olmamalıdır. Topların hat başı istasyonundan mevziye nakli dekovil vasıtasıyla mümkün olur. Bataryaların tanzimi şekilde olduğu gibi 80 cm

44-7ae

ve belki de önü setirli bir omuz setrinden ibaret olup toplar yekdiğerinden ara setirleriyle ayrılır. Bir batarya ale'l-ekser 4 toptan mürekkep olur. İlk lâzım olan sahaya ara setirli içindeki yuvalara vaz' olunur. Efrad için dahi mahfuz mahalleri olur. Batarya mevzilerinin inşâsı bir gecede olmazsa en evvel mühim hedeflere karşı bulunan bataryalar yapılıp diğerleri ertesi gece ikmal olunduktan sonra ateş umumen birlikte açılır.

Tehacümün en zayıf devresi olan bu gece müdâfîin elektrik ziyâsıyla etrafı tenvîr ederek bir tertibât-ı inşaiyeyi görmek ve belkide huruç icra eylemek isteneceğinden makineler tertip ve huruçlara karşı tutunmanın himâye mevzîinin müdâfaa olması elzemdir.

Bataryalar ika edildikleri vezâife göre isimler alırlar. Doğru veya hailli olmak üzere ... araziyi icrâ eder. (İnfilâk bataryası) top namlusu direkt endaht ile tahribe me'mur bataryalara (demontaj bataryası) ismi veriliyor ki inşâatı direkt veya endirekt endaht ile tahrib etmeye me'mur olanlara (demaliyon-hedm bataryası) denildiği gibi burç açan bataryalara (burç bataryası), zırhlı kuleye endaht edenlere de (zırhlı burç bataryası), eğer batarya makine ateşini icra ederse (makine ateşli batarya) elhasıl safolu endaht eden bataryadan (havan veya safolu endaht bataryası) nâmı verilir.

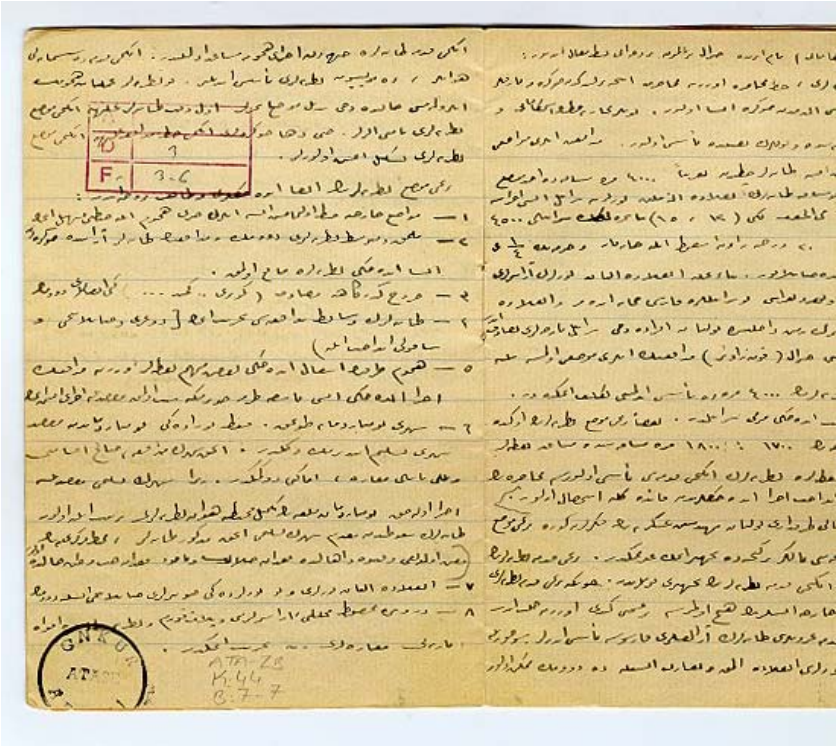
Bataryalar tamamen ihzâr olunduktan sonra meçhule beraber ateşe başlarlar. En tehlikeli hedef üzerine ateş cem' edilir. Badehu tehlikeleri nisbetinde ateş sevk ve tevcih olunur.

44-7aea

7aea

(Tarassudâta Hazır İstihkâmat) nâm adlı eserinde General Sör Palmern bervech-i atî noktayı makal ediyor. Birinci mevzi bataryaları, hattı muharebe üzerine muhasirîn epeyce yerleştikten sonra ve parklar mühimmât-ı lâzımesini aldıktan sonra inşa olunur. Bunlar muharebe hattının istihkâmatı ve bataryaları himayesinde ve yolların yakınında tesis olunur. Müdâfiîn ileri mevâzîi işgâl eylemiş ise tabyalar hattan takriben 4000 metre mesâfede ahz-ı mevzi edilir. Bu mesafe tabyaların bâlâda alınabilen yüzlerine ... işi icrâsı müsaittir. Filhakika yeni 12-15 cm'lik şarapneli 4500 metre mesafede 20 dereceye öne sükût ile hârubâr ve her birinin 1/4'ü 30 derece zâviye tahtında saplanır. Binaenaleyh alelâde alınan tozların efvâh-ı nâriyeyi ve bu şarapnellerle karşı muharebe edemez ve alelâde alınmayan tozların zemin dâhilinde bulunan efrada dahi şarapnel parçaları tesadüf eder. Hatta bu eşyaya (General Fondenzavier) müdâfîinin ileri mevzi olsa bile birinci mevzii bataryalarının 4000 metrede tesis edilmesini teklif etmektedir. Çünkü endaht edeceği mermi şarapneldir. Bazen birinci mevzi bataryalarının önünde bu mevâzi-i hariciyenin 1700 ile 1800 m mesafesinde müsâit noktalar bulunup da o noktalara bataryaların ikinci kademesi teessüs olunursa muhasaranın devamı müddetince endaht icra edeceklerinden faide gelene istihzâr olunur gibi iki kademe istimâl taraftarı bulunan mühendisîn-i askeriyenin fikirlerine göre birinci mevzi bataryalarının kaffesinin yalnız bir gecede teçhiz etmek gayr-i mümkündür. Birinci kademe bataryalarının himayesi tahtında ikinci kademe bataryalarının teçhîzi kolaydır. Çünkü birinci kademe bataryaların tabya ve mevâki-i hariciye işlerinin hiç olmazsa bir kısmını kendi üzerine celp eder. Almanlar birinci kademe gruplarını tabyaların aralıkları karşısında tesis ederler. Şu suretle istihkâmların yüzleri alelâde olmak ve nezaret ateşiyle de devirmek mümkün olur.

44-7af

7af

İkinci kademe tabyalara cepheden icra-yı hücuma müsait olunur. İkinci kademede şeşhaneli havanlar, romülyon bataryaları tesis edilir. Bu bataryalar ameliyât-ı hücumun ilerlemesi hâlinde dahi tebdil-i mevzii etmezler. Evvelâ vakit tabyalar aleyhine ikinci mevzi bataryaları nâmını alırlar. Hatta sonraları ikinci hattı müdafaa aleyhine ikinci mevzi bataryaları teşkil etmiş olurlar. Birinci mevzi bataryalarının ilka edecekleri vezâif bervech-i âtîdir:

1. Mevâzi-yi hariciye zapt olunmamış ise onların cüz'î hücum ile zaptını teshil etmek.

2. Mülhak ve mütavassıt bataryaları devirmek ve müdâfîinin tabyalar arasında sonraki inşaattaki bataryalara mânî olmak.

3. Huruç karargâhına müsadif (köprü, geçit gibi) isâlâtı devirmek.

4. Tabyaların vesâit-i müdâfaasını tahrip etmek (doğru ve saplanıcı ve salfolu endaht ile).

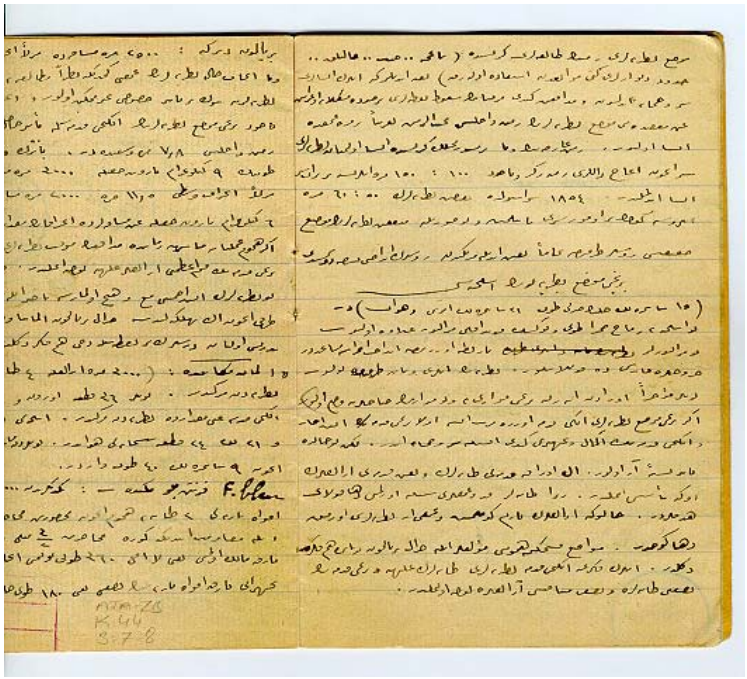
5. Hücum tarafeynin işgâl edeceği bazı mühim bataryalar üzerine müdafîinin icra edeceği ateşi başka tarafa çevirmeğe sebep olmak maksadıyla icrâyı ateş etmek.

6. Şehri bombardımana tutmak.

Not: Buradaki bombardımandan maksat şehri teslim ettirmek değildir. Ancak şehrin müdâfaaya sâlih aksamını ve belli başlı mağaza ve emâkini dövmektir. Zira şehrin teslimi maksadıyla icra olunacak bombardıman kalenin tekmil muhitine havan bataryaları tertip ile olur. Tabyaların sükûtundan mukaddem şehrin teslimi ancak mezkûr tabyalar ve muhit-i merkezi tahliyenin muayyen olduğu vücuhu ahalide fikdan-ı selâhiyet veyahut fikdan-ı hubb-ı vatan hâlinde olur.

7. Alelâde alınan mevziileri ve bu mevzilerdeki bu setirleri saplanıcı ateş ile devirmek.

8. Derûnunda mahfuz mahalli ara setirlerinin ve plâtform ve batarya veya efvâh-ı nâriyeyi mağazaları yine tahrip etmektir.

44-7afa

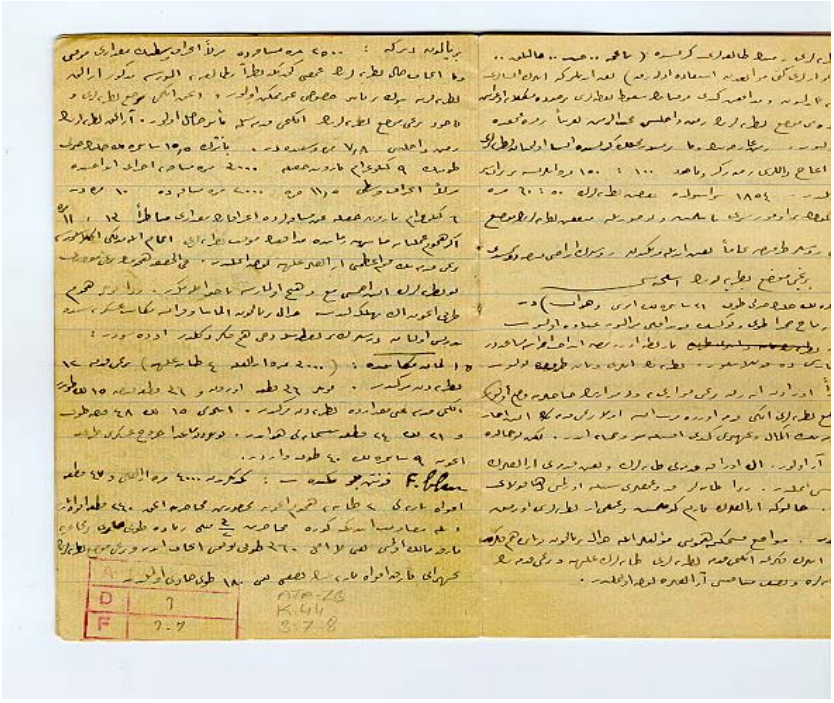
7afa

Mevzi bataryaları zeminini tabyaları gerisinde (bahçe, çimen, çalılık, hudut duvarları gibi mevâki'den istifade olunarak) nakledilmedikçe onarım inşaları setir ve himâye edilsin ve müdafîinin kendi mermiyâtının sükût noktalarını bu sırada müşkülâta uğramış aynı maksada mebni mevzii bataryalarının zemin-i dâhilîsini taht-ı zemin, takriben 1 metre açıkta inşâ olunur. Zemin arızasının veya bir meskun mahallin gerisinde inşâ olunmayan bataryaları setr için ağaç dalları, römorkor veyahut 100-150 metre ilersinde bir setr başı inşâ edilmelidir. 1854 Sivastopol'da bazı bataryaların 50-60 metre ilerisine küçük bir omuz setri yapılmış ve bu suretle müttefikin bataryalarının mevzi-i hakîkisi Ruslar tarafından tamamen ta'yin edilmediğinden Rusların endahtı kısa düşmüştür.

Birinci Mevzi Bataryalarının Eslihası

(15 cm'lik çelik çemberli top, 21 cm'lik obüs ve havandır.) Bu eslihaya birkaç sahra topu ve yüksek kundaklı mitralyöz ilâve olunup bu mitrayözler barikat üzerinden endaht icrâsına müsaittir. Huruçlara karşı da kullanılır. Bataryanın ileri ve baş tarafında bulunup bunlar muahharen oradan alınarak birinci kısım mevziye ve bu mevzinin sahiplerine vaz' olunur.

Eğer birinci mevzi bataryaları iki kademe üzere terettüp etse evvelâ birinci kademenin ateş açar ve ve ikinci kademenin ikmal ve techizi kendi ateşi ile setr ve himaye eder. Lâkin bu hâlde faidesi az olur. En uzak kademeli tabyaların ve yakın darbeli aralıkların önüne tesis etmelidir. Zira tabyalar kademe umkları sebebiyle vurulmuş kolay hedeflerdir. Hâlbuki aralıkların yarım görülmüş ve umku az bataryaları vurmak daha güçtür. Mevzi-i müstahkeme hücumunu müellifler ise General Sör Bilbalmon bu bâbda hem fikir değildir. Onların fikrince ikinci kademe bataryaları tabyaları aleyhine ve birinci kademenin nısfını tabyalara ve nısf-ı münasibi aralıklara tevcih olunmalıdır.

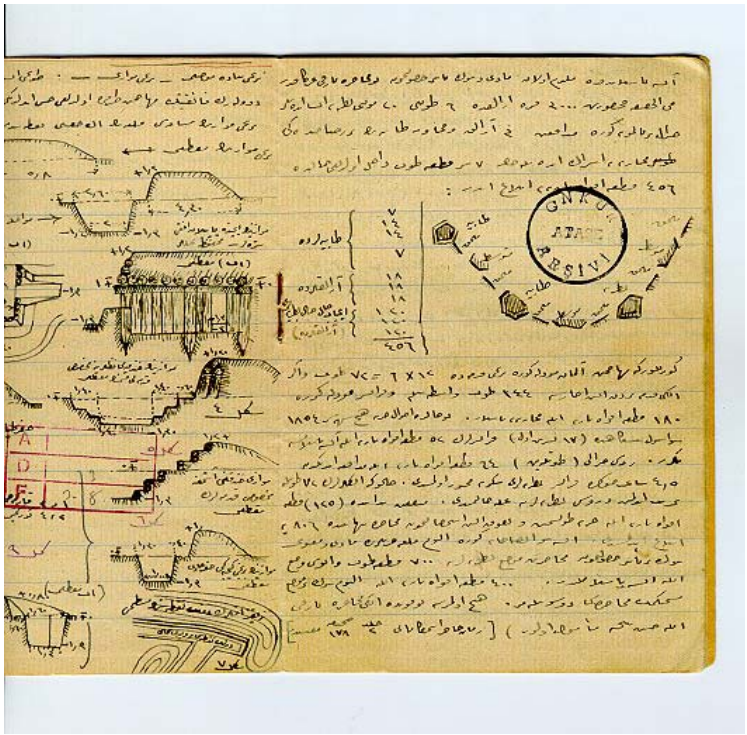
44-7ag

7ag

Bilbalmon der ki 2500 metre mesafede mübeddelen inhirak-ı vasatînin miktarı mevzii veya intihâb-ı hâl bataryaların umkunu geçtiğine nazaran mütâlaaya alınırsa mezkûr aralık bataryaların büyük bir baş hususu gayr-ı mümkün olur. Ancak ikinci mevzi bataryaları veyahut birinci mevzi bataryalarının ikinci kademesi ile tesir hasıl olur. Aralık bataryalarının zemin-i dahîlîsi 7-8 cm vüsa'tindedir. ... 10,5 cm'lik çelik çemberli topu 9 kg barut hakkı ile 3000 metre mesafeye icrâ-yı endahtıyla serian inhirâkı vasatî 11,5 metre 2000 metre mesafede 10 metredir. 6 kg barut hakkıyla aynı mesafelerde inhirakâtın miktarı satıren 11-13 metre eğer hücum ameliyatına münasebe zamanında müdâfîinin mucib-i nazariyelerini itmâm eylemediği anlaşılınca birinci kademenin kısm-ı azamı aralıklar aleyhine tevcih etmelidir. Filhakika hücumun birinci maksadı bu bataryaların ateş açmasını men ve hiç olmazsa tehir eylemektir. Zira böyle hücum tarafı için en tehlikelisine General Bilbalmon, Almanya ve Fransa mekâtib-i askerîsinde tedris olunan derslerin bir noktası ile dahi hem fikir değildir. O da şudur:

(Alman mekâtibinden 3000 metre aralıklar dört tabya aleyhine) birinci kademe 12 bataryadan mürekkeptir. Bunlar 36 kıt'a uzun ve 36 kıt'a kısa 15'lik toplardır. İkinci kademe aynı miktar bataryadan mürekkeptir. Eslihası 15'lik 48 kısa top ve 25'lik 24 kıt'a şeşhaneli havandır. Bunlardan maada hurûcu asker tarafı için 9 cm'lik 40 top vardır.

Fondblonk'da: Yekdiğerinden 4000 metre aralıklı ve 47 kıt'a efvah-ı nâriyeli iki tabyaya hücum için mahsurîn-i muhasirîn ancak 240 kıt'a efvâh-ı nâriye ye mukavemet ettiğine göre muhasirin 2/3 misli ziyade topu hâvi bir muhasara parkına mâlik olması yani lâ-akal 360 topu bulunması icap eder ve birinci mevzi bataryaları teçhizatı parka efvâh-ı nâriyenin nısfı yani 180 topa hâvi olmalıdır.

44-7aga

7aga

Ateşe başlandıkta müstelzem olan müsâvî ve büyük tesir husûli için bu muhasara parkı gayr-i kâfidir. Filhakika mahsurin 3000 metre aralıkta altı toplu 20 mevzi batarya inşâ edebilir. General Bilbalmon'a göre müdâfiîn üç aralık ve muharebe tabyasının biraz sağındaki muharebeye iştirâk edebilecek yedişer kıt'a top dâhil olduğu hâlde 456 kıt'a efvâh-ı nâriyeye iblâğ eder.

7

14

14

7: Tabyalardan

18

18: Aralıklardan

170

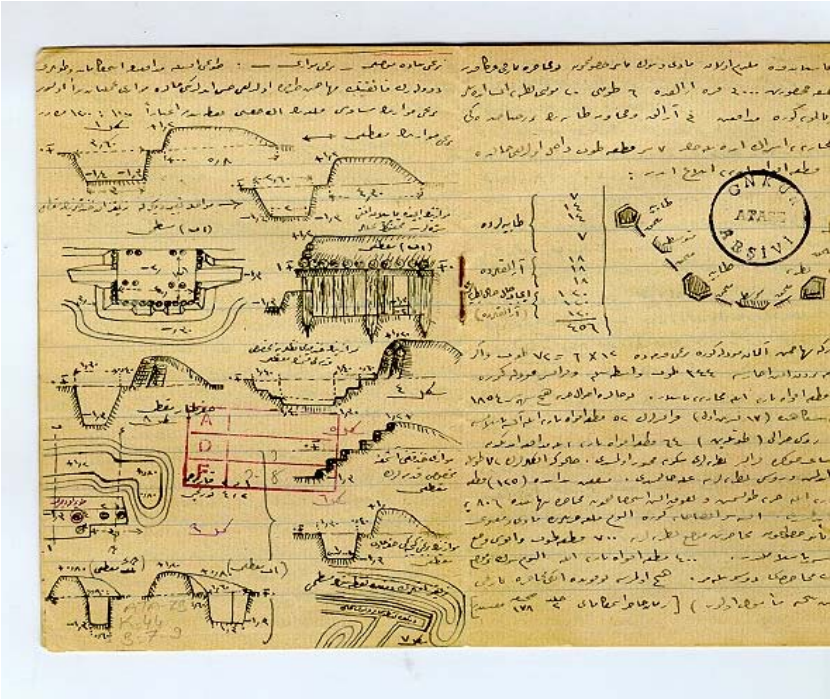
170

170

456 icâb-ı hâle göre bataryalardan, aralıklardan

görülüyor ki muhasimînin Alman modeline göre birinci kademede 12 x 6 = 72 top ve eğer ikinci kademe birden ateş açarsa 144 top vasıtasıyla ve Fransız modeline göre 180 kıt'a efvâh-ı nâriye ile muharebeye başlar. Bu hâlde ahvâl-ı harbe hiç şüphesiz 1854 Sivastopol pişgâhında (17 Teşrin-i evvel) = Fransızların 52 kıt'a efvâh-ı nâriye ile ateşe başlamasına benzer. Rus Generali Totloben, 64 kıt'a efvâh-ı nâriye ile müdâfaa ettiğinden 4-5 saat sonra Fransız bataryaları sükûna mecbur olmuştu. Hâlbuki İngilizler 72 topla tahrip edilip ve Rus bataryalarına galebe çalınmıştır. Müttefikini bidayette 175 kıt'a efvâh-ı nâriye ile harbe tutulmuş tefevvuk-ı ateş istihsâli için muhasara nihayetinde 806'ya iblâğ edilmişti. İşte bu ittisalâta göre izâhata elyevm kal' harblerinde maddî ve manevî büyük bir tesir husûlü için muhasirin mevzi bataryalarına 700 kıt'a top ve obüs vaz' ile işe başlamalıdır.

400 kıt'a efvâh-ı nâriye ile elyevm büyük bir mevzi-i müstahkemin muhasarası düşünülemez. Hiç olmazsa bu kuvvetle iki muhasara parkı ile hüsn-i netice me'mûl olur. (Zaman-ı Hazır İstihkâmâtı; Cilt: 2, Sayfa: 178)'de mukayyettir.

44-7ah

7ah

Birinci piyade mevzii, birinci süvari mevzii

Topçu ateşiyle müdâfîin istihkâmâtı ve topların düzelerek nakısının muhasirîn tarafından olduğu hissedildiği hâlde süvari ameliyâtına bed'en olunur. Birinci mevâzinin mesafesi cümlenin en sıkı noktasından itibaren 1000-1200 metredir. Birinci mevâzinin tanzimi

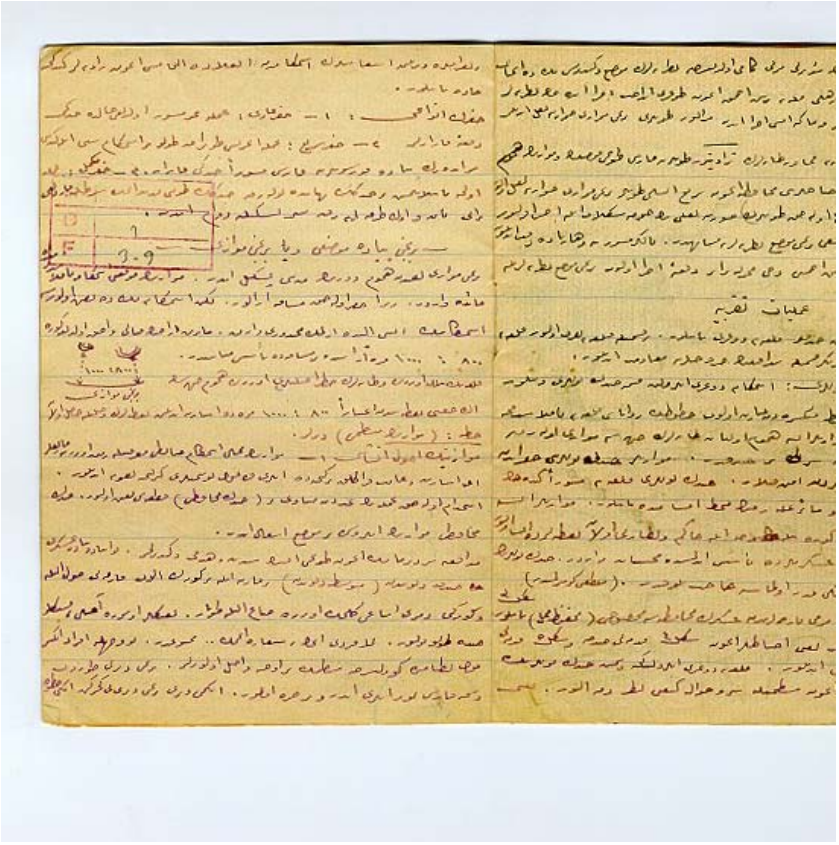
44-7aha

veya zamanla esliha nakliyesinin ve mevzilerin setirleri kâfi olduğundan bataryaların mevzi değiştirmesinin de icâp ile zırhlı kuleye zemin açmak için doğru endaht icra edecek bataryalar ve on beşlik havanlar ve makine ateşi icrâ eden mitralyöz topları birinci mevâzii civarına nakledilir. Hücum olunan tabyaya mücâvir tabyaların traditor topların karşı topçu mevziinin ve bu mevzinin cenâhlarını muhafaza için seri ateşli toplar birinci mevzi civarına naklolunur. Birinci mevziye naklolunacak topların sûreti nakli pek çok müşkilât ile icrâ olunur. Nazar-ı mevkileri tıpkı birinci mevzi bataryalarına müşabihtir. Yalnız mestûreye daha ziyade dikkat edilen bu bataryaların ateş açması dahi mücerret beraber def'aten icra olunur. Birinci mevzi bataryalarıyla takviye olunur.

AMELİYÂT- I TEKARRUBİYE

Ameliyât-ı tekarrubiye denilen hendekler kaleye doğru yapılır. Bir kısımla kaleye tekarrüb olunur. Kaleye süvari olan diğer kısımla müdâfîinin huruçlarına muâvenet edilir. Süvari fırkasının yolları, istihkâma doğru ilerleyen kısma hendek yolları denir. Bu yollar birtakım hutut-ı mükessereden ibaret olup hututun zıvanası kaleye yaklaştıkça ziyadeleşir. Mevâziler ise hücum olunan tabyaların cephesine mevâzi olarak tesis edilmiş setirli bir huduttur. Mevâziler hendek yollarını hafreden amaleyi baskınlardan emin kılar. Hendek yolları kaleye mesturen gidecek istikâmetlerde vesair ameliyesinin muhit-i aksamında yapılır. Mevâziler ise huruç kollarını görebilecek vechile hâkim ve nezareti olan noktalarda inşa olunur. Mevâzinin hedef-i askerilerde tesis edilmesinde muhassenât vardır. Hendek yollarının enkazı mevâzininki kadar olmasına hacet yoktur. (Mantığı gösterilmiştir.)

Mevâzi derûnunda mermi parçalarından askerin muhafazısına mahsus (mahfuz mahal) yapılır (Şekil 3). Hendek muhafızları yani ihtiyatlar için (Şekil 4) kademeli hendek ve (Şekil 5) kademeli siperler tesis edilir. Kaleye doğru ilerledikçe düşman hendek yollarının dâhilinin görmemek için muntazaman setir ve havale kimi nazardan alınır.

44-7ai

7ai

Cüzitamlara verilen eşyanın istihkâmdan alelâde alınmaması için zaviyeler geçtikçe cadde yapılır.

HAFRIN ENVA'I

1. Hafr-ı âdî: Amele gayr-i mestûr olduğu hâlde hendeği def'aten kazarlar.

2. Hafr-i seri': Amele içerisi toprak dolu bir istihkâm kendini setrederek piyade kurşunlarına karşı mestûren hendeği kazar.

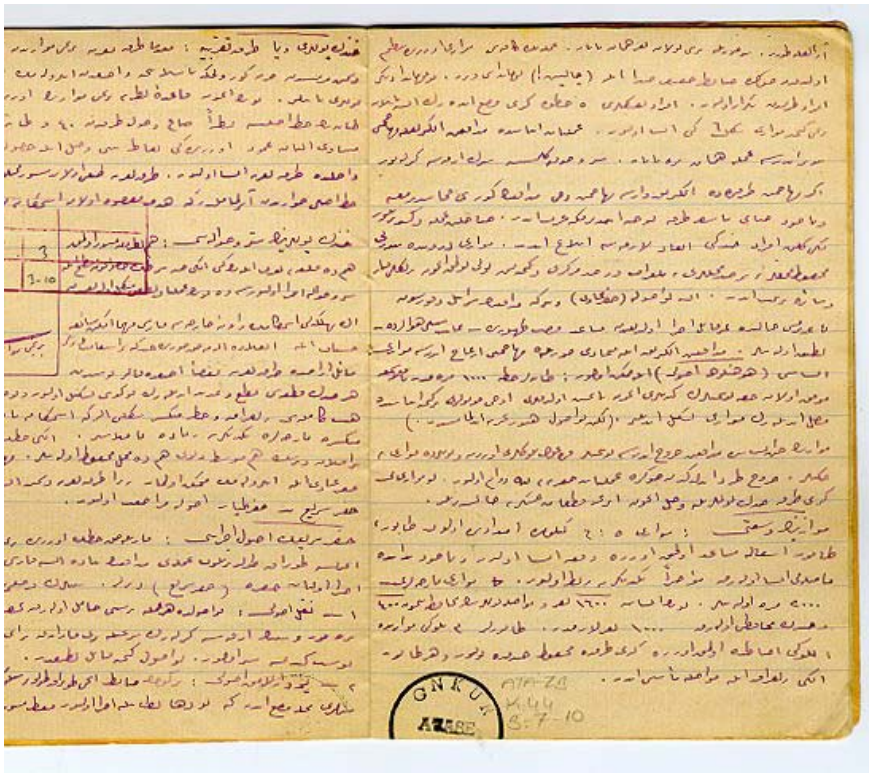
3. Hafr-ı mükemmel: Evvelce başlatılmış bir hendeğin nihayette bulunarak hendeğin tûl'ünü temdit etmek şartıyla kazdığı taralı yan ve ön tarafa atarak setr teşkiline lüzum eder.

Birinci Piyade Mevzii veya Birinci Mevâzi

Birinci mevâzi hendeğe hücuma vurmak müddetini teşkil eder. Mevâziin mevk-i istihkâma yaklaşılmasında fayda vardır. Zira hafr olunacak mesafe az olur. Lâkin istihkâma pek de yakın olursa istihkâm işi altında olmak mahzuru vardır. Binaenaleyh arazinin hâli dağınık olduğuna göre 800 ile 1000 metre arasında bir mesafede tesisi münâsiptir. Kalenin bedenleri üzerinde ve tabyaların zapt edilmeleri üzerine hücum cephesinin en sağı noktasından itibaren 800 ile 1000 metrede işaret edilen bataryaların dahliyle hasıl olan hatta (mevâzinin tanzimi) derler.

MEVÂZİİN USÛL-U İNŞÂSI

Mevâzilerin ameli istihkâm zabiti marifetiyle ... aynı işaret ve gayet karanlık bir gecede ileri karakol nöbetçileri gittikçe takviye edilir. İstihdâm olunacak amelenin adeden müsâvi bir (hendek muhafızı) kıt'ası tayin olunur. Hendek muhafızı mevâzinin ilerisinde bir mevzi işgal eder. Müdâfaa ... için topçu ateşinin şiddet ve hedefi değiştirilmez. Bu esnada piyade askeri sandık deposundan (mutavassıt depodan) bir kazma ile bir kürek alıp, kazmalı sol eliyle ve küreğin demiri aşağı gelmek üzere sağ eliyle tutar. Tüfekler omuza asılır. Fişekler nispeten dolu bulunur. Lâkırdı etmek sigara içmek memnudur. Ne vechile efrad ikişer kol nizamında görülse de muntazaman bir uca vâsıl olurlar. Birinci dizi durup düşmana karşı tuzakları andırır bir sıra olur. İkinci dizi birinci diziyi geçerken iki hatve

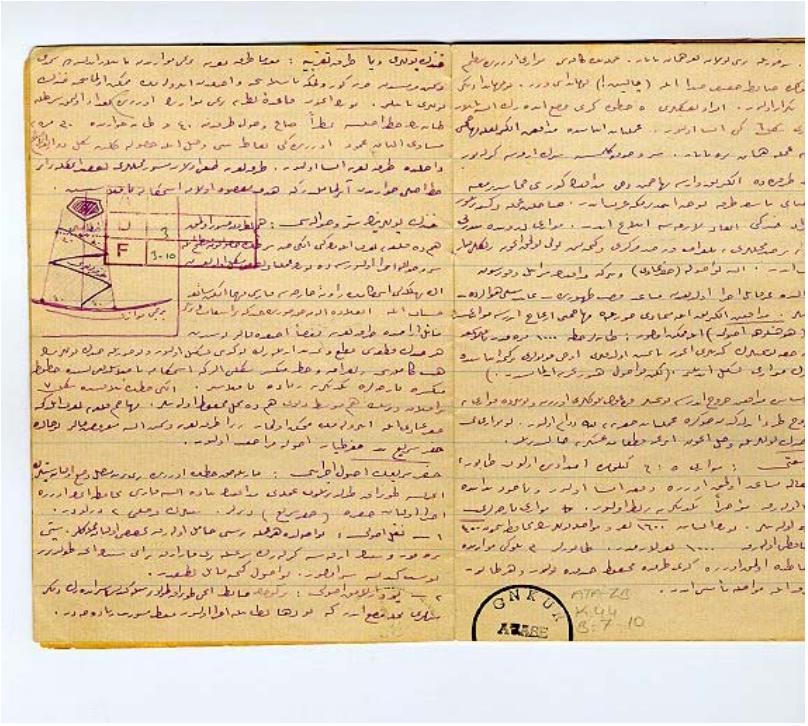

44-7aia

aralık durur. Setr suretiyle bir şey bulan nefer hemen yatar. Amalenin kâffesi mevâzi üzerinde tanzim olunduktan sonra zâbit hafif seda ile (çalış) kumandasını verir. Bu kumanda diğer efrad tarafından tekrar olunur. Efrad tüfenkleri beş hatve geri vazederek işe başlar. Birinci gece süvari Şekil 6 gibi inşa olunur. Ameliyat esnasında müdâfîin elektrikle muhasımı tenvir ederse amele hemen yere yatar. Setir hendeğe gelince bunun arkasına gidilir. Eğer muhasimîn tarafında elektrik varsa muhasimîn dahi müdâfîinin gözünü kamaştırmaya veyahut hâli başka tarafa tevcih ettirmeye gayret eder. Sabahleyin amele değiştirilir; yani gelen efrad hendeği in'ikad-ı lâzımesine iblâğ eder. Mevâzi derûnunda peyderpey mahfuz mahaller, tarassut mahalleri, telgraf ve tarassut merkezi ve geceleyin yolu bulmak için renkli fener vs. tertib eder. Elbette bu usûle (hafr-i nehâri) denir ki müdâfîinin şarapnel ve kurşun yağdırması gayr-i kabil-i icra olduğundan müsait vaziyet zuhurunu gayet sisli havalarda tatbik olunabilir. Müdâfîinin elektrik ile mütemâdi suretde muhasimini iz'aç ederse mevâzi asayişi (Hohenlohe usûlü ile) mümkün olur. Tabyalar hattına 1000 metre kadar yaklaşmaya muvaffak olan hasım komşuların kendileri için yapmış oldukları avcı çukurlarını berkitme esnasında kat'edilerek mevâzi teşkil edilir. Lâkin bu usûl henüz tecrübe edilmemiştir. Mevâzinin hıyn-i asayişte müdâfiîin huruç ederse nöbetçiler karakol bölükleri üzerine ve depolarda mevâziye çekilir. Huruç tard edildikten sonra ameliyat-ı hafriye devam olunur. Bu mevâziyi geri tarafa hendek yolları ile vasıl için ayrıca kıtaat-ı askeriye çalıştırılır.

MEVAZİNİN VÜS'ATI

Mevâzi beş, altı kilometre imtidadında olup tabur ve tabur işgaline müsait olmak üzere defaten inşa olur veyahut bidayette fasılalı inşa olarak muahharen yekdiğerine raptolunur. Mevâzi aralıkları 2000 metre olabilir. Bunun inşasına 1600 nefer ve muvasala yollarının muhafazası için 400 hendek muhafızı olarak 1000 nefer lâzımdır. Taburlar üç bölüğü mevâzide bir bölüğü ihtiyatta olmak üzere geri tarafına mahfuz hendekte bulunur. Her tabur iki telgraf ile muvasala tesis eder.

44-7aj

7aj

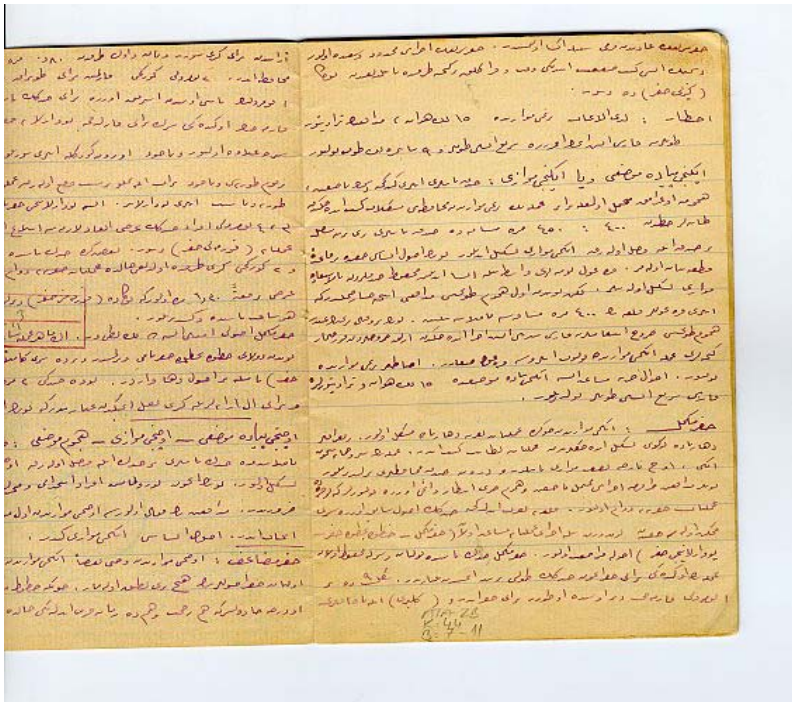
Hendek yolları veya tarafeyn tekarrübe bademâ turuk-ı tekarrübeye birinci mevziden başlar idiyse de şimdi düşman mermisinden zarar görülmeye başlayınca dâhilden ilerlemek mümkün olmayınca hendek yolları yapılır. Bunun için kaide-i nazariye birinci mevâzinin üzerinde ta'dat olunmak şartı ile tabyanın hattı aslîsine nazaran sağ ve sol tarafından 40 ve tabya civarında 30 metreye müsâvi alınan amut üzerindeki nukat-ı tepesi vasl ile husûle gelen şekil duvarındaki ve dâhilinde turuk-ı takarrübe inşa olunur. Turuk-ı takarrübe tâbi olan mestûr mahalleri takib etmekle beraber hatt-ı aslî civarından ayrılmamalıdır ki hedef-i maksut olan istihkâma başlanabilsin.

Hendek Yollarının Setr ve Havalisi: Hem nazardan mestûr olmak hem de kaleye takarrüb eylemek gibi iki kısım şartın husûl için tanzim ile setir ve havale icra olunursa da bunun ameliyattan sonra müşkil olduğundan en tehlikeli istihkâmın zaviye-i hariciyeye karşı mehmâemken mesafede hesap ile alelâde alınmayacak suretde hendeğe bir istikamet verilir. Meil arazide turuk-ı tekarrübe bazen açıkta kalır. Bu nispeten her hendek kıt'ası kat'-ı temdit edilerek bundan teşkil olunur ve bu suretle hendek yollarının heyet-i kâmilesi toprak ve hatt-ı mükesser şeklini alır ki istihkâma başlanıldığı nisbetinde hutut-ı mütekessire parçalara yekdiğerine ziyâde bağlanılır. İki hattın mülâkisinde (Şekil 7) bırakılan dirsek hem mutavassıt depoyu hem de mahallî mahfuz olabilir. Muhasım, kaleye tekarrüb eyledikçe hafr-i âdi ile ilerlemek mümkün olmaz. Zira turuk-ı tekarrübe düşman ateşine maruz kalır. Bu hâlde hafr-i seri ile hafr-ı tayyâr usûlüne müracaat olunur.

Hafr-i Serinin Usûl-i İcrâsı: Yapılacak hattın üzerinde birbirine muttasıl vazolunan şeylerin içerisine toprak doldurtulup amelesi müdâfiînin piyade ateşine karşı muhafaza etmek üzere icrâ olunan hafra (hafr-i seri) derler. Bunların kademesi iki türlüdür.

1. Nakil Usûlü: Bu usûlde her amele bir şeyi hamil olunarak tahsis olunan mahalle gelir. Sepeti yere kor ve tepenin arkasına gelerek sür'atle yeri kazarak toprağı tepenin içine doldurur. Bu set kendisine setrolur. Bu usûl gece kabil-i tatbiktir.

2. Yuvarlamak usûlü: Bir küçük zabit içi toprak dolu bir tepe gerisini siper ederek diğer şeyleri mahalline vaz' eder ki bu daha nizamla icrâ olunur. Fakat mestûriyet piyadededir.

44-7aja

7aja

Hafr-i serinin adedince mermi seddi inşa olunmalıdır. Hafr-i serînin icrâsı mahdut vüs'atta olur. Düşmanın işi kesb-i hakikat ettiği vakit ve karanlık bir gece zarfında yapıldığından buna gizli hafır da deniyor.

İhtar: Lede'l-icâb birinci mevâzide 15'lik havan, müdâfiînin travitör toplara karşı ateş etmek üzere seri ateşli toplar ve 9 cm'lik top bulunur.

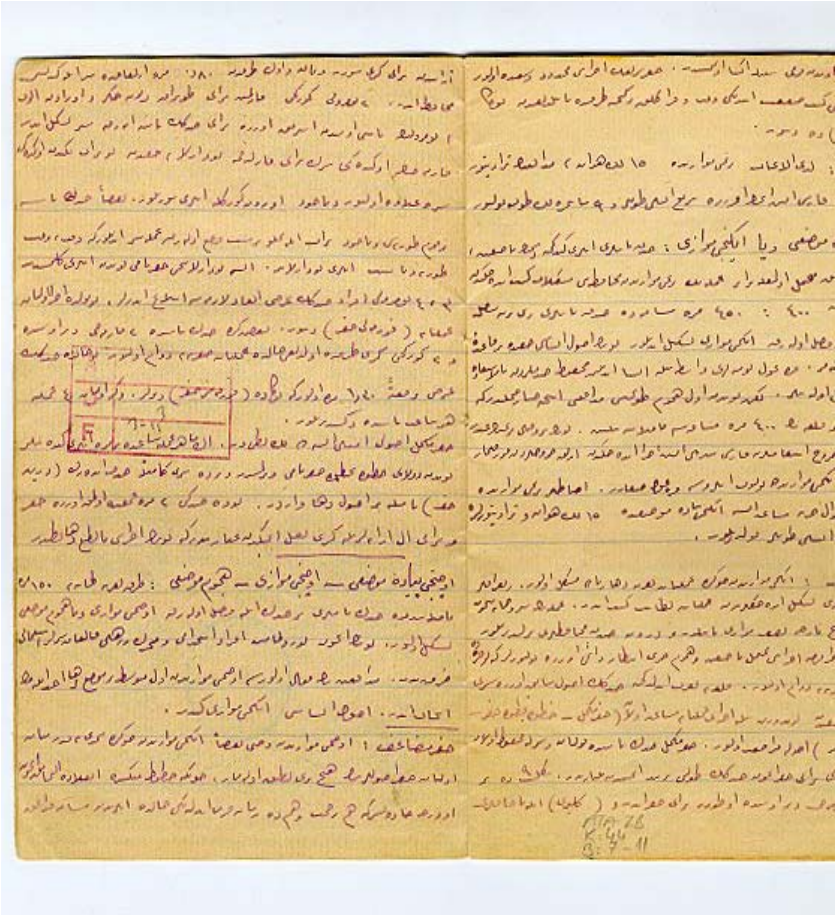
İkinci Piyade Mevzii veya İkinci Mevâzi

Hendek başları ileri gittikçe düşmanın baskın ve hücumuna uğramak muhtemel olmakla beraber amelenin birinci mevâzide muhafazası müşkilât kesb edeceğinden tabyalar hattından 400 ile 450 metre mesafede hendek başları birbirine nakli bir hendek ile vast olunarak ikinci mevâzi teşkil edilir. Bunun usûl-i inşası hakkında bir faide-i kat'iye beyân olunamaz.

Karakol yevmiyeleri vasıtasıyla inşa edilen mahfuz hendeklerden bil-istifade mevâzi teşkil olunabilir. Lâkin bundan evvel hücum topçusu müdafaayı epeyce sarsmalıdır ki ileri karakollar kalenin 400 metre mesafesine yaklaşabilsin. Bunun bir vaslı birincinin aynıdır. Hücum topçusu huruç istikametlerine karşı şiddetli ateş icra edeceğinden artık huruçlardan kurtulamaz. Geceleri amele ikinci mevâzide bulunup ilersi karakol çıkarır. İhtiyatlar birinci mevâzide bulunurlar. Ahvâl-i harbe müsait ise ikinci piyade mevziinde 15'lik havan ve travitörlere karşı seri ateşli toplar bulunur.

HAFR-I MÜKEMMEL

İkinci mevâziden sonra ameliyât-ı tekarrübe daha ziyâde müşkil olur ve anlar daha ziyade yekûnunu teşkil edeceklerinden ameliyat atalet kesb eder. Ameliyenin setr ve himayesi için 2-3 parça nısf mevâzi yapılır. Ve derûnuna hendek muhafızları yerleştirilir. Bunlar müdafiîn tarafından icrası muhtemel baskın ve hücum-ı cebri ve intizar-ı daimî üzere bulunurlar ki bunlar da bu sırada bu ameliyat-ı hafriyeye devam olunur. Kaleye tekarrüb edildikçe hendeğin usûl-i sâbık üzerine setri mümkün olacağından bunlardan bile icrâ-yı ameliyata müsait olan (hafr-ı mükemmel) hatve hafrl (yuvarlanıcı harf) usûlune müracaat olunur. Hafr-ı mükemmel hendek başında bulunan ve setirle mahfuz olunan amelenin önündeki bir yanı hafr için hendeğin dolu yerine inilmesinden ibarettir. Şekil 9'da bir numaralı kazmacı ve bir usta oturur ve bir ay eder. (Gelberi) ile bakraçları

44-7ak

arasından türâbı geri çevirir ve yanına ve ön tarafından 50 metre istikametinde setr ile kendisini muhafaza eder. 2 numaralı kürekçi kazılmış türâb-ı toprak depoya çeker ve oradan alıp bir numaralı başı üstünden aşırmak üzere türâbı hendeğin başına atarak setr teşkil eder. Kazmacının önündeki setir türâb kazıldıkça yuvarlanacağından bu türâb yeniden öndeki setre ilâve olunur veyahut uzun kürekle ileri sürülür. Bazen hendek başına kum torbası veyahut bir ot ile namlu bir setrolunarak amele setredilir ki vakit vakit torba veya setr ileri yuvarlanır. İşte yuvarlanıcı hafriyatı bundan ileri gelmiştir. 3-4 numaralı efrad hendeğin arzını enkaz-ı lâzımesine iblâğ ederler. Bu yolda icra olunan ameliyata kurmalı hafr denir. Bazı kere göre hendek başında iki kazmacı ve bir usta ve iki kürekçi geri tarafta olduğu hâlde ameliyât-ı hafriyeye devam olunur. Bu hâlde hendeğin arzı vus'aten 1,30 metre olur ki buna da kurmasız hafr derler. Zikrolunan 4 amele her saat başında değiştirilir. Hafr-ı mükemmel usûlü istimali ise pek nazarîdir. En mâhir amele saatte bir metre ileri gidebilir. Bundan dolayı hatve be hatve hafriyatı verilmiştir. Bir de setr kâmilen hedef ederek (derin hafr) nâmıyla bir usûlü daha vardır. Bu da hendeği iki metre umkuna hafr ve bir ay arabaları ile geri nakletmekten ibarettir ki bunun icrası bittabi daha basittir.

ÜÇÜNCÜ PİYADE MEVZİİ, ÜÇÜNCÜ MEVÂZİ HÜCUM MEVZİİ

Turuk-ı tekarrübe tabyaya 150 metre fasılasından hendek başları bir hendek ile vasl olunarak üçüncü mevâzi veya hücum mevzii teşkil olunur. Bunun için yorulmamış efrad istihdamı müteharrik zırhlı kalkan setirler isti'mâli zarurîdir. Müdâfiîn pek faal olursa üçüncü mevâziden evvel mutavassıt bir mevzi daha ihdas etmek icap eder. Usûl-i inşası ikinci mevâzi gibidir.

Hafr-ı Muzâif

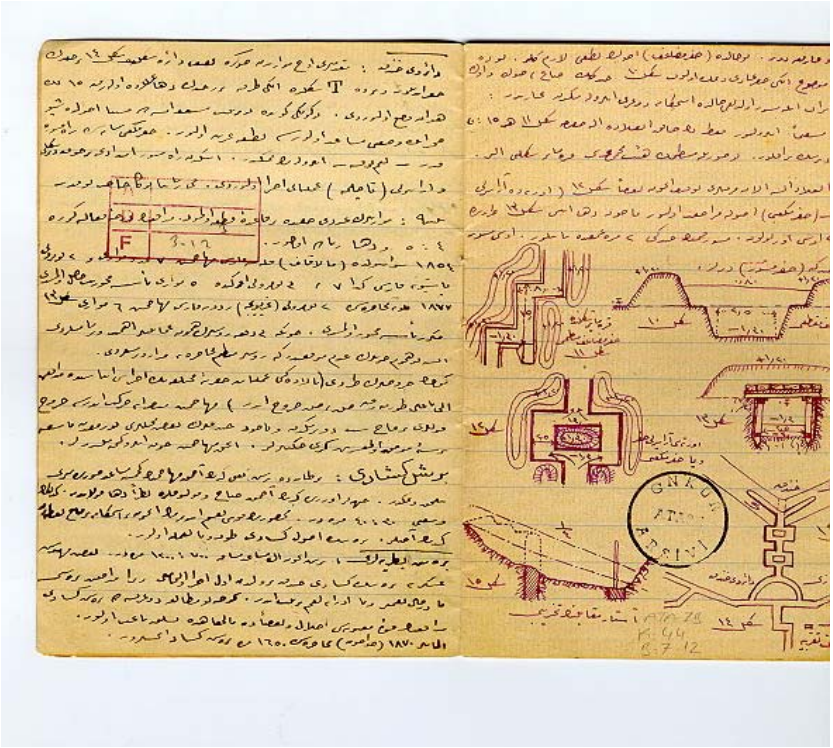
Üçüncü mevâziinden ve hatta bazen ikinci mevâziden sonra şimdiye kadar beyân olunan hafr usûllerinin hiçbiri tatbik olunamaz. Çünkü hutût-ı mükessire ve istifade olunmamak için o derece o kadar ziyadeleşir ki hem zahmet ve hem de zaman gayret edildiği hâlde onlardan mesafe kazanmak iğne ile kuyu kazmağa denir. Bu hâlde hafr-ı muzâif usûlünün tatbiki lâzım gelir. Bu da yan yana mevzi iki hafr-ı câri demek olup (Şekil 10) hendeğin sağ ve sol ön tarafları türâb ile mestûr olduğu hâlde istihkâma doğru ilerlemekten ibarettir. İstihkâma müstashiben ilerlenir. Fakat pek çabuk alelâde alınacağından (Şekil 11) her 15 ve 20 metrede dirsek bırakılır. Bu suretle sathın heyet-i mecmuası karabayır şeklini alır. Hendeği alelâde ateşe alan mermilerin tasnif için bazen (Şekil 12) ortada ara setirli hafr (hafr-ı mükesser) usûlüne müracaat olunur. Yahut daha iyi (Şekil 13) tarzında hendeğin üstü örtülür. Mestûr kısmı hendeğin iki metre umkunda yapılır. Üstü mestûr olunan hendeğe (hafr-ı mestûr) denir.

44-7aka

7aka

iğne ile kuyu kazmağa denir. Bu hâlde hafr-ı muzâif usûlünün tatbiki lâzım gelir. Bu da yan yana mevzi iki hafr-ı câri demek olup (Şekil 10) hendeğin sağ ve sol ön tarafları türâb ile mestûr olduğu hâlde istihkâma doğru ilerlemekten ibarettir. İstihkâma müstashiben ilerlenir. Fakat pek çabuk alelâde alınacağından (Şekil 11) her 15 ve 20 metrede dirsek bırakılır. Bu suretle sathın heyet-i mecmuası karabayır şeklini alır. Hendeği alelâde ateşe alan mermilerin tasnif için bazen (Şekil 12) ortada ara setirli hafr (hafr-ı mükesser) usûlüne müracaat olunur. Yahut daha iyi (Şekil 13) tarzında hendeğin üstü örtülür. Mestûr kısmı hendeğin iki metre umkunda yapılır. Üstü mestûr olunan hendeğe (hafr-ı mestûr) denir.

44-7al

7al

Dairevî Hendek

Makdemleri üç mevâziden sonra nısf daire (Şekil 14) bir hendek hafr edilir ve bir de T şeklinde iki tarafa biner hendek daha ilâve olunarak 15'lik havan vaz' olunurdu. Bugünkü günde bu tertip müstaîd olsa da müstesna usûlde şu sahranın vüs'ati müsait olursa tatbike gayret olunur. Hafr-ı mükesser sayesinde rah-ı mesture kadar lâğım yoksa ilerlemesi mümkündür. Eskiden rah-ı mestûr imtidâdınca birçok kademesi ve bir şekli ve ara yolu (taçlama) ameliyâtı icra olunurdu. ... Tenbih: Mevâzilerin adedi hakkında bir kaide-yi kat'iye olmuyor. Müdâfîinin hafr faaliyetine göre 4-5 veya daha ziyade olur.

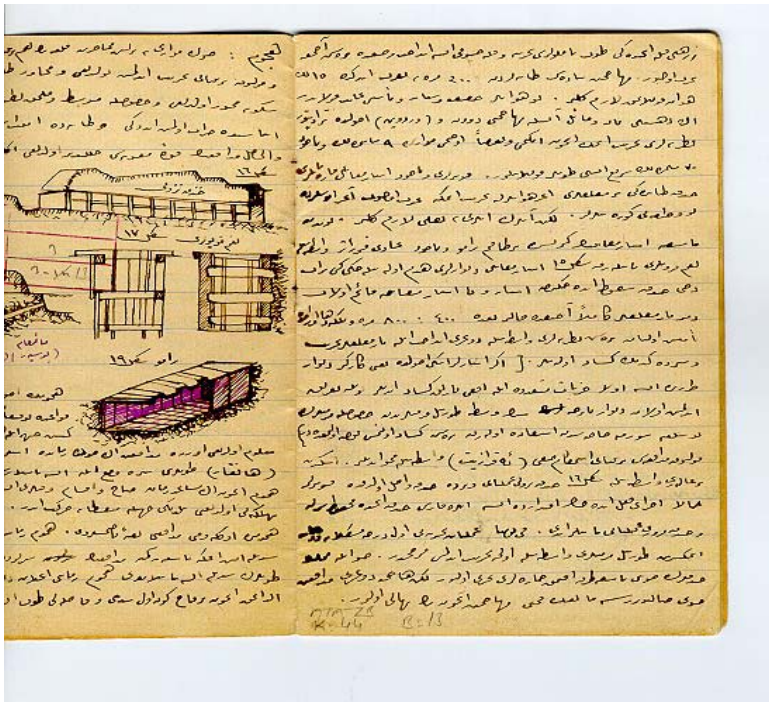
1854 Sivastopol'da (Malakof) kuleleri muhasimînin 7 adet mevâzi ve iki numaralı bastiyâne karşı kezâ yedi, üç numaralı umkta beş mevâzi teessüsüne mecburiyet tesisisine hasıl olmuştur. 1877 Plevne Muhasarası'nda iki numaralı hat boyunca bir fırkaya karşı muhasimîn 6 mevâzi (Şekil 13) mukarrer tesise mecbur olmuştur. Çünkü üç defa Rusların hücumuna Osmanlılar ehemmiyet vermemişlerdi. İşte bu hücum harplerin adem-i mevkiindeki Ruslar tanzim-i muhasaraya karar vermişlerdi. Küçük cüzitamların tardı: Bâlâdaki ameliyât-ı hafriye-yi muhtelifenin icrası esnasında müdâfiînin eli bağlı durmayarak saldırmak için huruç eder.

Muhacimin mutabassırane hareket ederse huruç kolları birkaç seddi devirmekten veyahut hedeflerin bazı mahallerini korumaktan başka bir şeye muvaffak olmaksızın geri çekilirler. Ancak muhasimîn çok ileri geçmemelidirler.

BURÇ KÜŞÂDI

Bir tabyada burç yani gedik açmak: Muhasimînin geçmesine müsait surette setirli bulunmak demektir. Cepheler üzerinde gedik açmak cenâh ve bölümlere nazaran daha kolaydır. Gediğin vüs'ati 30-40 metredir. Mahsurînin kuvvetini taksim ettirmek için bir istihkâma birkaç noktadan gedik açılır. Bu şekil usûl küşâdı top veya lâğımla olur.

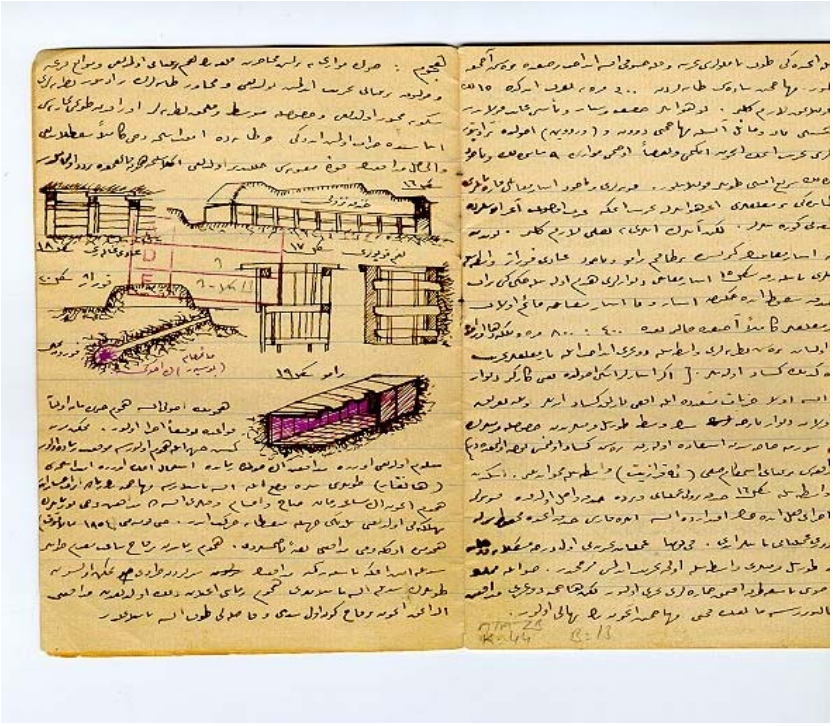
Bremen Bataryaları: Bremen için en müsait mesafe 700-1200 metredir. Bazı mühendisîn-i askeriye Bremen'in küşâdı hendeğe nüzûldan evvel icra olunmamalı; zira müdâfiîn burasını ya derhâl tamir veya oraya lâğım tertip eder. Gerçi bu mütalâ'a doğru ise de Bremen küşâdı müdâfiînin kuvve-i maneviyesini ihlâl ve bazen de bil-muâhede teslime bahis olur. Almanlar 1870 (Hahon) Muhasarası'nda 1650 metre burç küşâd etmişlerdi.

44-7ala

7ala

Zırhlı kule içindeki top namluları tahribe ve kule cenûbu ise endaht-ı ric'atte burç açmağa gayret olunur. Muhasimînin piyadesi tabyalardan 300 metreye tekarrüb ettikte 15'lik havan kullanmak lâzım gelir. Bu havanlar hafif ve seyyar ve tesisi gayet kolaydır. En dehşetli yan dumanlı ateşle muhasimîni döven ve (Dörtvin) usûlünde travitor bataryaları tahrib etmek için ikinci ve bazen üçüncü mevâzide 9 cm'lik veyahut 70 milimetrelik seri ateşli toplar kullanılır. Fünyeleri veyahut ... kapağı hendek tabyadaki daire parmaklıkları ağır havanlarla tahrib etmeye gayret olunup ağır obüsler ile bu vazifeyi görebilir. Lâkin onların ileriye nakli lâzım gelir. Bundan başka seyyar mevâzinin gerisinde bir takım veyahut âdi furaj vasıtasıyla lâğım tertipleri yapılarak şekil 15 istiab mukabili ve civarları hedm olunabileceği gibi bir an dahi hendek sükût edeceğinden istiabı veya iş'ar-ı mesâha'ya kaim olan demir parmaklıkları kâmilen açıkta kalır. Badehu 400-800 metre ve belki daha uzakta tesis olunan Bremen bataryaları vasıtasıyla doğru endaht ile parmaklıklar tahrib ve mestûre gedik küşâd olabilir. (Eğer ambarlar eski usûlde yani kârgir duvar tarzında ise evvelâ cüz'iyât-ı müstaide ile ufkî yarık küşâd edilir. Böyle tarif edilmiş olan duvar parçasının ve basit torpil mermilerinden boşluğa sürme hususuyla istifade olunarak Bremen'in küşâd olunması tavsiye olunmaktadır. Molotof müdafaası tertibâtı istihkâm-ı hafî (ekrazist) vasıtasıyla mahvedilir. Eskiden bu hâle biri vasıtasıyla Şekil 16 hendek sütûrlu ameliyat-ı ve bir de hendeğe vasıl olundukta konulur. Hâlen icra-yı fiil edecek iktidarda ise de onlara karşı hendek içinde mahfuz yerler ve hendek mürûr-ı ameliyatı yapılır idi. Fîma'bâd ameliyât-ı tecrübiye ol derece müşkilata düçar etmeksizin torpil mermileri vasıtasıyla evvelce tahrib edilmiş. Havanla muhallin hendeklerin ... başka turuk açmak çareleri taharri olunur. Lâkin hangi doğru müdâfiîin kolu saldırırsa tabiînin kıymeti muhasimîn için pek pahalı olur.

44-7am

7am

Hücum son mevâziye yerleşen muhasirîn kalenin hem bir tertibatı olmadığı ve mevâzi-i fer'iyye ve Molotof tertibatı tahrip edilmiş bulunduğu ve mücavir tabyaların bir obüs bataryaları sükuna mecbur olduğu ve hususuyla mütevassıt ve mülhak bataryalar. Uzaktan topçu muharebesi esnasında harap olmuş olduğu ve her tabyada emniyet-i esliha dahi kâmilen sakatlandığı velhasıl müdâfiînin kuvve-i maneviyesi haleldar olduğu anlaşılınca hücuma kalkmakta tereddüt olmamalıdır.

Şekiller bulunmakta.

Hücumun usûlü ise hücum sırasında beyân olunan kavaide terkifen icra olunur. Mümkün mertebe yerde ma'lûm olduğu üzere müdâfiîin en son zamanda istimal etmek üzere emniyet eslihası (hangar) toplar. Sütre vaz ile ateşe başlarsa muhasimîn pek ziyade irâs-ı hasarâta hücum için müsait zaman sabah ve akşam vakitleri ise de müdâfiîin dahi bu zamanların tehlikeli olduğunu bildiği cihetle mütetabık hareket eder. Hatta Fransa'yı 1854 Molotof Hücumu'nda öğle vakti müdafaayı nasıl yapmışlardı? Hücum zamanından birkaç saat mukaddem toplar şiddetle ateş etmeye başlar ki müdâfiîinin setirlerden tardı mümkün olsun. Topların şiddetle ateşe başlamaları hücum zamanı ilân demek olduğundan müdâfiîini aldatmak için birkaç gün evvel şiddetli ve fasılalı top ateşi başlamalıdır.

44-7ama

7ama

Hücum ateşinin tevhîdi bu bâbda mevcut olan usûllerin en iyisi muhasara başkumandanının saatiyle kolordu kumandanlarının saatini ayar etmektir. Bu sırada toplar ateşi kesmeyip endahtın muharrikini temdit ederler. Hücum kolları önlerinde zabitler bulunduğu hâlde yürürler. Hendek mevzisinde hâlâ mevziler tahrip olunmamış ise istihkâm amaleleri hemen mevzilerin kaidelerine büyük dinamit koymaları ile onları berhava etmek veya pencerelerinden içeri dumanlı ve gazlı mevadd-ı muhtelife atarak mevzilerin içindekilerini dumana boğarlar. Boş mahalinden hücum kolları girerken müdâfiîin taş, lâğım veya torpilleri ateşler veyahut müdâfiîinin eli humbaraları atarsa hücum kollarının derununa düşmesi melhûz olduğundan zabitânın gayreti pek mükemmel olması ve önlerine atılarak müdafaaya kalkışırsa orada kanlı bir muharebenin vuku'u melhuzdur. Muhasimin gayet şiddetli bir mukavemete dûçar olarak tard olunursa kendisine bir avcı mermisi batar ki buna saksağan yuvası derler.

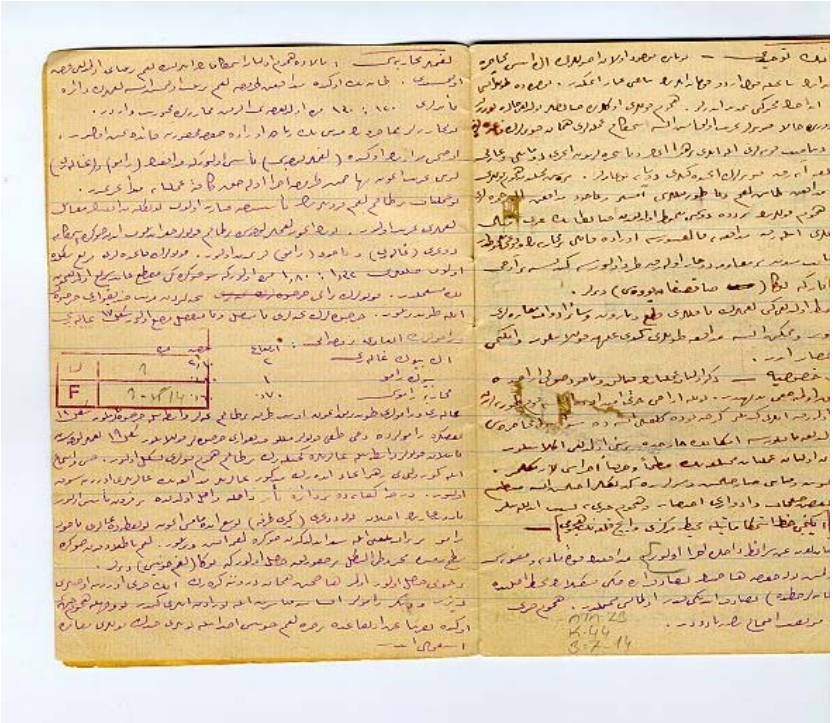
İstihkâm ve zapt olunduğu gibi lâğımların yanları kat ve barut vesair edevat mağazaları zapt edilir ve mümkün ise müdafaa topları kendi aleyhine kullanır ve ikinci bir hücumu ihzâr eder.

Halât-ı Hususiye

Zikrolunan ameliyatın kayalık veya sulu arazide kabil-i tatbik olmadığı bedihîdir. Böyle arazi cüz'î efrad ile kum torbalarından setr teşkil olunarak ileri gelirler. Gerçi bu da külfetli ise de Sivastopol Muhasarası'nda isti'mâl olunduğuna bakılırsa imkânın haricinde bir şey olmadığı anlaşılır. Bâlâda beyân olunan ameliyat-ı muhtelifenin muntazaman ve harfiyen icrası lâzım gelmez. Müdâfiîin kuvveti ve metaneti sarsılmış ve siperlerinde gedikler açılmış ise muntazam hücumun bazen heyecan ve edvâr-ı ihzâr ve hücum-ı cebriye teşebbüs edilebilir.

İKİNCİ HAT İSTİHKÂMÂTIYLA MUHİT-İ MERKEZİ VE İÇ KALENİN HÜCUMU

Bunun için ameliyata nusret aynı şerâit dâhilinde icra olunur. Müdâfiîinin kuvve-i maddiye ve maneviyesi münkesir olmuş olduğundan hasmının tesadüf edeceği müşkilâtın muhit-i aslîde (mütekarrer haneler hattında) tesadüf ettiği kadar olması muhtemeldir. Hücum-ı cüz'î icrasında muvaffakiyet ihtimali pek ziyâdedir.

44-7an

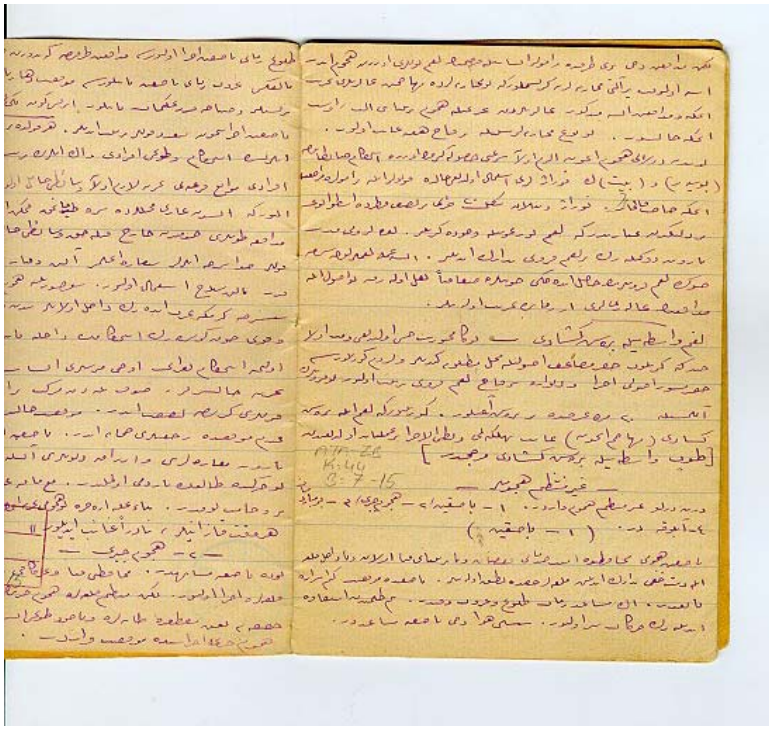
7an

Lâğımlar Muhaberesi

Bâlâda hücum olunan istihkâmâtın ilerisinde lâğım tertibatı olmadığı farz olunmuştu. Tabyanın önünde müdâfiîin tarafından lâğım tertip olunmuş ise lâğımların daire-i kaideleri 120 ile 130 metre oluğundan taht-ı zemin muharebelerinde mecburiyet vardır. Bu muharebeler muhasaranın mer'iyetini pek ziyâde uzatacağından mahsurîne fâide - bahşoluyor. Üçüncü mevâziin önünde (lâğımlar tevcihiyesi) tesis olunur ki müdâfiîinin (ramo) ve (galerileri) tahrip için muhasimîn tarafından icra olunacak kâffe-i ameliyâta mebden gayretlenmeye başlar. Bu ameliyat birtakım lâğım kordonlarının tesisinden kenarına alınıp bununla müdâfiîin mukabil lâğımları tahrip olunur. Bunun için lâğımlar bölgesinde birtakım kuyular hafr edilir. Ondan sonra istihkâma doğru (galeri) veyahut (ramolar) temdit olunur. Kuyuların kaideleri murabba şeklinde olup çukurlar 1,32 ile 1,80 metre olur. Kuyuların ... neticelerden mürettep sandıkvari hırsovalar ile tutturulur. Hırsovaların Tehyi'eleri ya müstakil veya muttasıl vaz' olunur. (Şekil 17) Galeri ve ramoların i'kadı bervech-i âtîdir:

	İrtifâ	Arzı (metre)
En büyük galeri	2	2,10
Büyük ramo	1	2,80
Muharebe ramosu	570	560

Galeri ve ramoları doldurmak için üst tarafına birtakım tahtalar vasıtasıyla hırsovalar konur. (Şekil 11) Ramolar dahi tıpkı kuyular misâli sandık vari hırsovalar kullanılır. (Şekil 19) Lâğımlar levhasından yapılan kuyular vasıtasıyla galerilere geçilerek birtakım hücum yolları teşkil olunur. His ve istima' ile görüldüğü gibi rehber ittihâz ederek mezkûr galeriler müdafaanın galerileri üzerine sevk olunur. Derece-yi kifayede ber-dâim tesir-i dâhile vasıl oldukta bir fırın tesis olunur. Barut gazının ihtilâk yoluna doğru (geri tarafa) tevsi' edememesi için bu noktalarda galeri yahut ramo ... ile setredildikten sonra lâğıma ateş verilir. Lâğım patlatıldıktan sonra sathî mikyasta mahrûtî şekil bir çukur hasıl olur ki buna lâğım hunisi derler. Huni hasıl olur olmaz muhasimîn hemen derûnuna girerek ilk hafr üzerine avcıları dizdirilir. Diğer ramolar inşaasına mübaşeret ile bundan ileri gider. Bu vechile hücum cephesi önünde takriben aynı irtifâda bir sıra lâğım hunisi ihdâsıyla bunları hendek yolları makamında isti'mâl eder.

44-7ana

7ana

Lâkin müdâfîin dahi beri tarafında ramolar inşasıyla muhasimînin lâğım yolları üzerine hücum eder. İşte ol vakit yer altı muharebelerine girişilir ki bu muharebelerde muhasimîn galerilerini tahrip etmeye ve müdâfiîin ise mezkûr galerilerden azimetle hücum tertibatını alt ve üst etmeye çalışır. Bu nevi muharebeler sebebiyle birkaç hafta muharebeler sebebiyle kayıp olur. Bundan dolayı hücum için elzem olan sureti husûle getirmek üzere istihkâm zabitânının (Busyer) ve (Bit)'in furajları isti'mâl olunduğu hâlde kuyular ile ramolarla müracaat etmeye hâcet kalmaz. Furaj denilen (Şekil 20) cüz'î bir nısf-ı nazarda üstüvâneli bir delikten ibarettir ki lâğım kurgusuyla vücuda getirilir. Bâdehû lüzumu kadar barut dökülerek bir lâğım fırını tedarik edilir. İşte, amele lâğımlar bulunmasından sonra lâğım fırınlarının hasıl edeceği hunilere safahaten naklolunarak bu husûle ait müdâfaanın galerileri az zamanda tahrik olabilir.

LÂĞIM VASITASI İLE BREŞ KÜŞÂDI

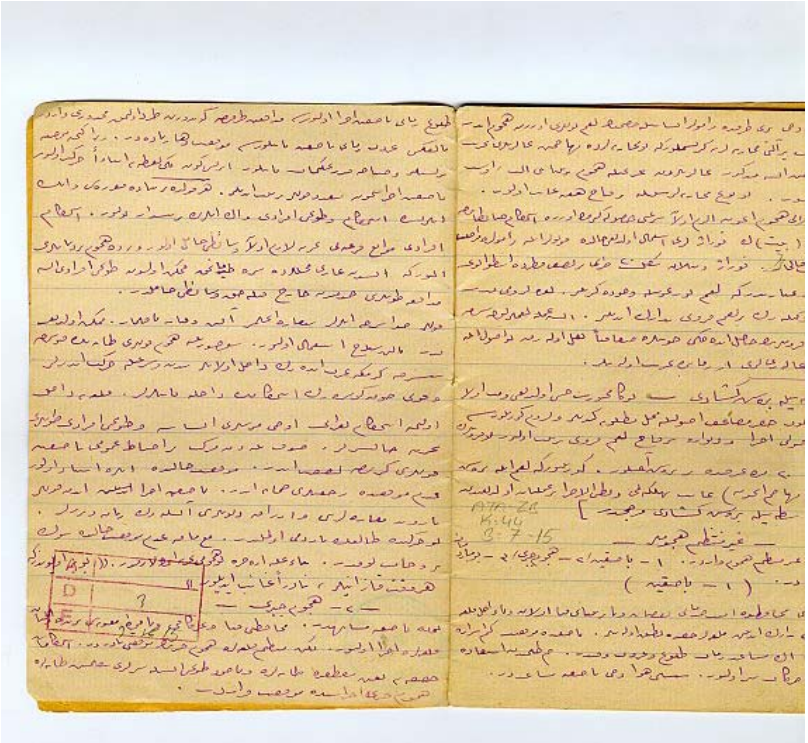
Buna mecburiyet his olduğu vakit evvelen hendeğe girilip hafr-ı muzâif usûlü ile mahall-i matluba gidilir ve lüzûm görülürse hafr-ı mestûr usûlü icra ve duvara birkaç lâğım fırını tertip olunur. Bu fırınların alınması ile yirmi metre arzında bir burç açılır. Görülüyor ki lâğım ile burç küşâdı (muhasım için gayet tehlikeli ve batiyü'l-icrâ bir ameliyat olduğundan top vasıtasıyla breş küşâdı müreccahtır.

GAYR-I MUNTAZAM HÜCUMLAR

Dört türlü gayr-ı muntazam hücum vardır:

1. Baskın,
2. Hücum-ı cebrî,
3. Bombardıman,
4. Ablukadır.

1. Baskın: Baskın hücumu muhafızda emniyet hıdmâtı noksan veya tertibatı fena olan veya dâhil-i kale ile dest-i hafî tedarik edilen kaleler hakkında tatbik olunabilir. Baskında muvafakat ketm-i esrâra tâbidir. En müsait zaman tülû' ve gurûb vaktidir. Gece zalâmından istifade edilerek hareket setrolunur. Sisli hava dahi baskına müsaittir.

44-7ao

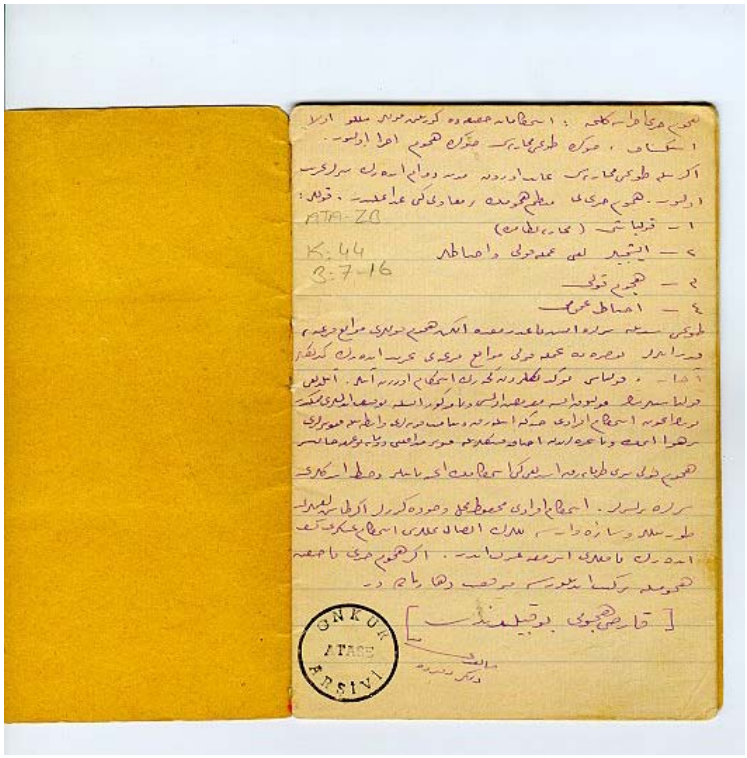
7ao

Tülû' zamanı baskın icra olunursa müdâfiîn tarafından gündüzün tard olunmak mahzuru vardır. Bilâkis gurûb zamanı baskın yapılırsa muvafakat daha ziyadedir. Zira gece boyunca yerleşilir bulunsalar ve sabaha kadar tahkimât yapılır. Ertesi gün yeni noktaya istinaden hareket olunur. Baskın icrası için müteaddit kollar tertip edilir. Her kolda bir piyade müfrezesi ve onun ilerisinde istihkâm ve topçu efradı ve en ilerisinde bir pişdar bulunur. İstihkâm efradı mevaki-i fer'iyeyi tahribe lâzım olan vesâite hâmil olur ve birden hücum borazanları öter ki ateşten ârî mahallelerde setre dayanmak mümkün olsun topçu efradı ise müdafaa toplarını hıdmetten hariç kılacak vesâiti hâmildir.

Kollar hizasında ilerler, sigara içilmez, ateş ve fener yakılmaz. Mümkün olduğu kadar yalın silâh isti'mâl olunur. Şu suretle hücum kolları tabyanın kapısından sessizce girmeye gayret ederek dâhil olanlar şiddet ve sür'atle hareket ederler ve kuvveti çok göstererek istihkâmın dahline katılırlar. Kaleye dâhil olunca istihkâm neferatı avcı metrisleri inşasına ve topçu efradı topları tahribe çalışırlar. Sınıf-ı bakiyeden mürekkep bir ihtiyat-ı umumî baskın kolları gerisinde takip eder. Muvaffakiyet hâlinde onlara istinad olunur. Adem-i muvaffakiyetle ric'atleri himaye eder. Baskın icra edilen, eden nakliye kollar barut mağazalarını ve erzak depolarını ateşleyerek ziyân verirler. Bu harekette talihin yardımı olmalıdır. Mamâfih adem-i muvaffakiyet hâlinde büyük bir vehamet yoktur. Binaenaleyh ara sıra bu hücumu tecrübe etmek lâzımdır. Bu böyle bir oyundur ki her vakit kazanılır, nadiren kaybedilir.

2. Hücûm-ı Cebrî

Bu da baskına müşabihtir. Muhafızı fena ve gayr-ı kâfi veya kuvve-i maneviyesi yerinde olmayan kalelere icra olunur. Lâkin muntazam kalelere hücum kuvvetinin muvaffakiyeti nadirdir. İstihkâmât-ı hakikiyenin tayini mütebakiyede tabyalara veyahut topçu ateşiyle sütreleri kalmış tabyalara hücum-ı cüz'î icrasında muvaffakiyet vardır.

44-7aoa

7aoa

Hücum-ı cüz'î icrasına gelince istihkâmât-ı hakikiyede görülen kollar misillû evvelâ istikşâf, sonra topçu muharebeleri sonra hücum icra olunur. Eğer yine topçu muharebesi gayet uzun müddet devam ederek setirler tahrip olunur. Hücum-ı cüz'î muntazam hücumun bir muâdaili gibi addetmelidir.

Kollar:

1. Kolbaşı (muharebe nizamında)

2. İşçiler yani amele kolu ve ihtiyatlar

3. Hücum kolu

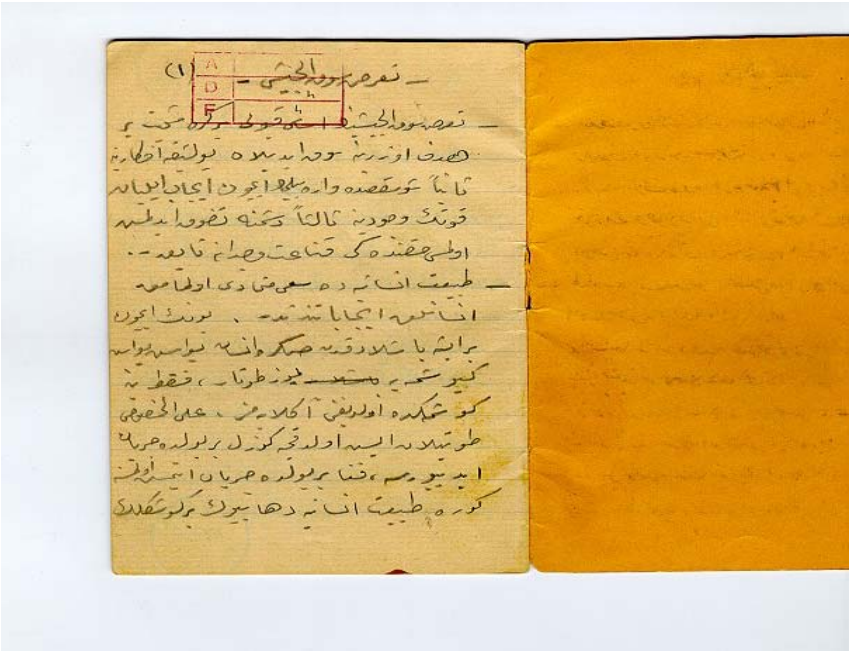
4. İhtiyat-ı umumî

Topçu şiddetle setirlere ateş yağdırmakta iken hücum kolları mevâki'-î mer'iyeye kadar ilerler. Bu sırada amele kolu mevâki'-i mer'iyeyi tahrip ederek gedikler açar. Kolbaşı bu gediklerden geçerek istihkâm üzerine atlar. Atıldığı kolbaşlarının kolun ateşe maruz olmasını veyahut mezkûr ateşle tevkif edilmeleri mümkündür. Bunun için istihkâm efradı hedefe atılarak metanet-i kaviyyeleri vasıtasıyla kolu setirleri berhavâ etmek veya pencerelerinden ihrak fişenkleriyle müessir müdâfiîini dumana boğmağa çalışır. Hücum kolu setri tırmanarak istediği gibi istihkâmın içi basılır ve zapt ettikleri setirlere yerleşirler. İstihkâm efradı mahfuz mahal vücuda getirirler. Eğer taş lâğımlarla torpiller vesaireler varsa bunların ittisal temellerini istihkâm-ı askerî keşfederek yanlarını aşırmağa gayret eder. Eğer hücumu cüz'î baskın hücumu ile terkip edilirse muvaffakiyet daha ziyâdedir.

(Kars hücumu bu kabildendir.)

Yazıldı diğer defterde.

B. MUSTAFA KEMAL'İN STRATEJİK TAARRUZ VE STRATEJİK SAVUNMA HAKKINDA TUTTUĞU KAYITLARIN ÖZGÜN METİNLERİ VE ÇEVİRİM YAZILARI (K: 44-G: 8)

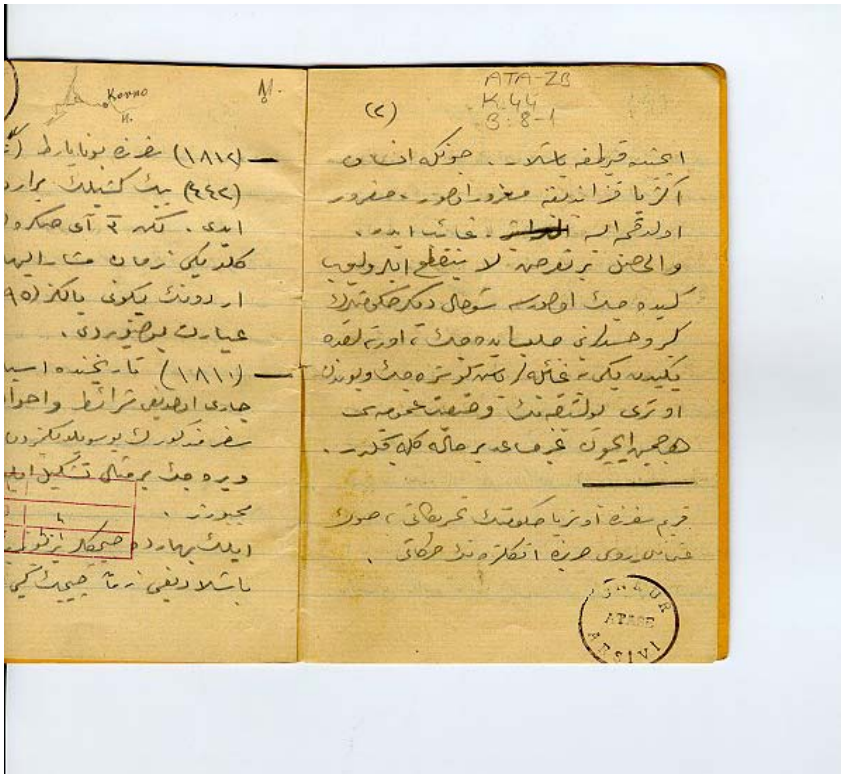

44-8

8

Taarruz-ı sevkü'l-ceyş

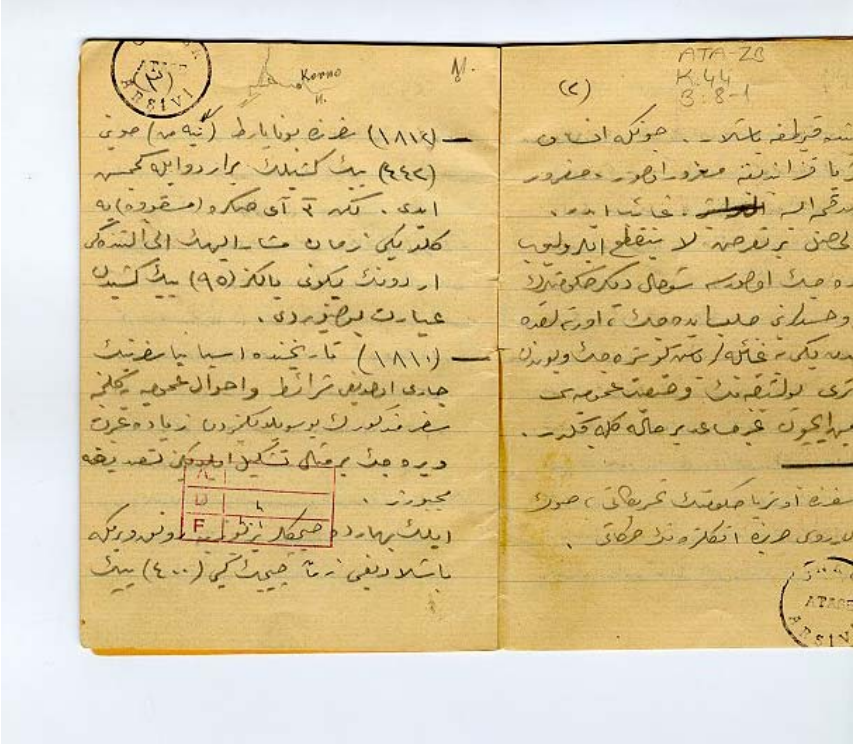
Taarruz-ı sevkü'l-ceyşin esas kabulü; bir kere müntehip bir ikinci hedef üzerine sevk edilebilen politika efkârına, saniyen şu maksada varabilmek için icab eyleyen kuvvetin vücuduna, sâlîsen düşmana tefevvuk edilmiş olması hakkındaki kanaat-ı vicdanî kabildir. Tabiat-ı insaniyede say'i mütemâdî olmamak insanlık icabâtındandır. Bunun için bir işe başlandıktan sonra insan yavaş yavaş gevşemeye yüz tutar; fakat yine gevşemekte olduğunu anlayamaz. Ale'l-husus tutulan iş oldukça güzel bir yolda cereyan ediyorsa, fena bir yolda cereyan etmiş olmasına göre tabiyet-i insaniye daha büyük bir gevşekliğin

44-8a

içinde kırılmaya başlar. Çünkü insan ekseriya kazandığına, mağrur olur. Mağrur oldukça ise gayib ider. Velhasıl bir taarruz lâ-yenkat'ı ilerleyip gidecek olursa şu hâl diğer hükûmetler kibir ve hasetlerini celb edecek ortalıkta yeniden yeniye gaileler baş gösterecek ve bundan ötürü politikanın vaziyet-i umumiyesi her cemiyet için gayrimüsait hâle gelecektir.

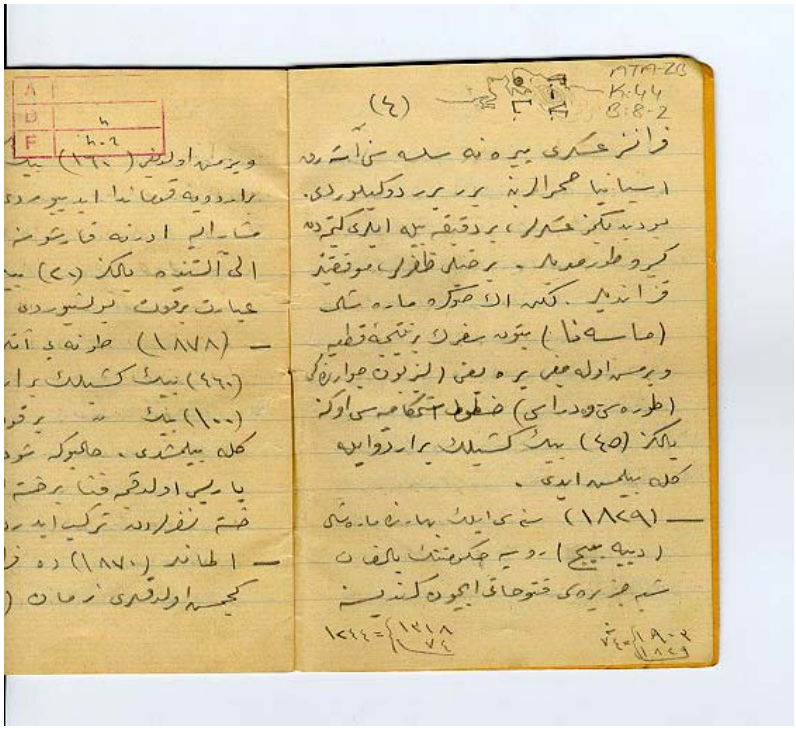
Kırım Seferi'nde Avusturya Hükûmetinin tahrikatı son Osmanlı-Rus Harbi'nde İngiltere'nin harekâtı.

44-8aa

8aa

(1812) Seferi'nde Bonapart'ın Niyemen suyunu (442) bin kişilik bir ordu ile geçmiş idi. Lâkin 3 ay sonra (Moskova)'ya geldiği zaman müşarünileyhin eli altındaki ordunun yekûnü yalnız (95) bin kişiden ibaret bulunuyordu. (1810) tarihinde İspanya Seferi'nin cari olduğu şerâit ve ahvâl-i umumiyeye gelince sefer-i mezkûrun bu söylediğimizden ziyâde gayret verecek bir misâl teşkil eylediğini tastike mecburuz. İlkbaharda çiçekler yer yüzüne revnak vermeğe başladığı zaman çiçek gibi (400) bin

44-8aaa

8aaa

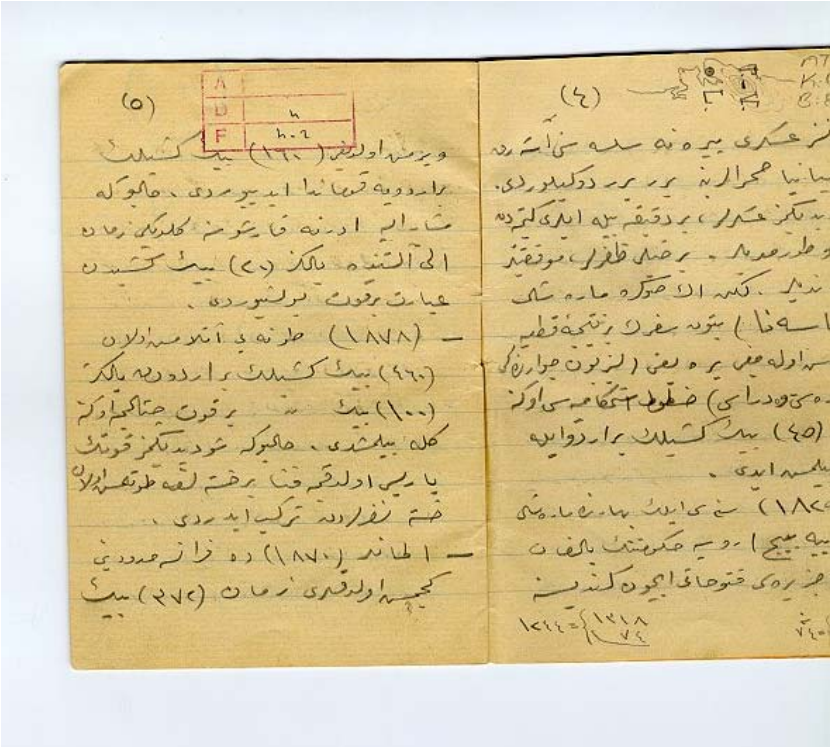
Fransız askeri Pirene silsilesini aşarak İspanya sahralarına birer birer dökülürdü. Bu dediğimiz askerler, bir dakika bile ileri gitmeden geri durmadılar. Bir hayli zaferler muvaffakiyetler kazandılar. Lâkin en sonra Mareşal (Masena) bütün seferin bir netice-i kat'iye vermiş olacağı yere Yaş [Lizbon civarındaki (Toresti Madrası) hutut-ı istihkâmiyesi] önüne yalnız (45) bin kişilik bir ordu ile gelebilmişti. (1829) senesi ilkbaharına Mareşal (Diyebiç) Rusya Hükûmetinin Balkan şibih cezîresi fütûhâtı için kendisine

sene 74 = 1803-1829

1318

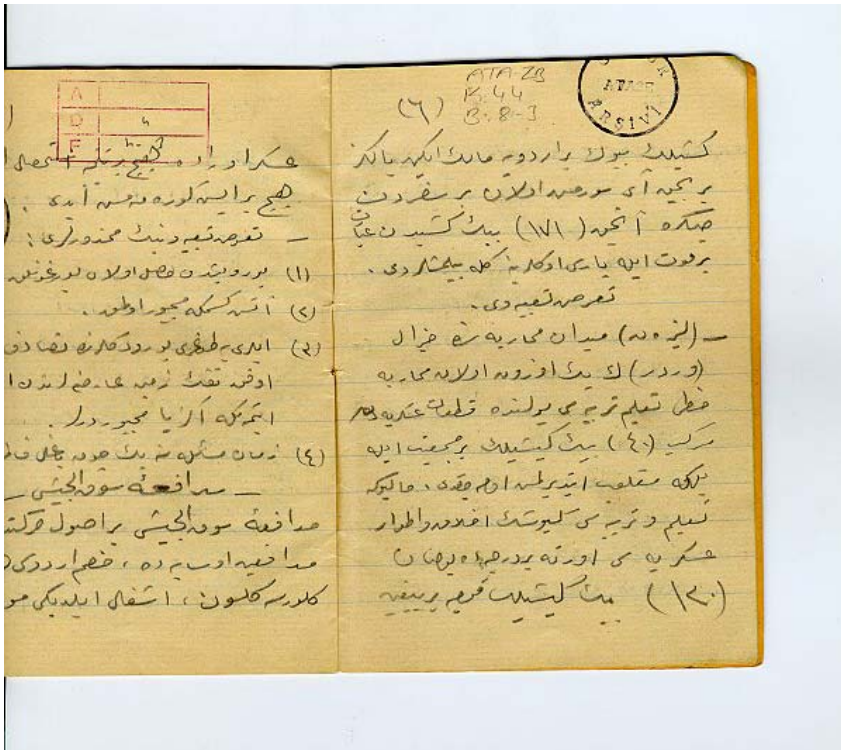
74

1244

44-8ab

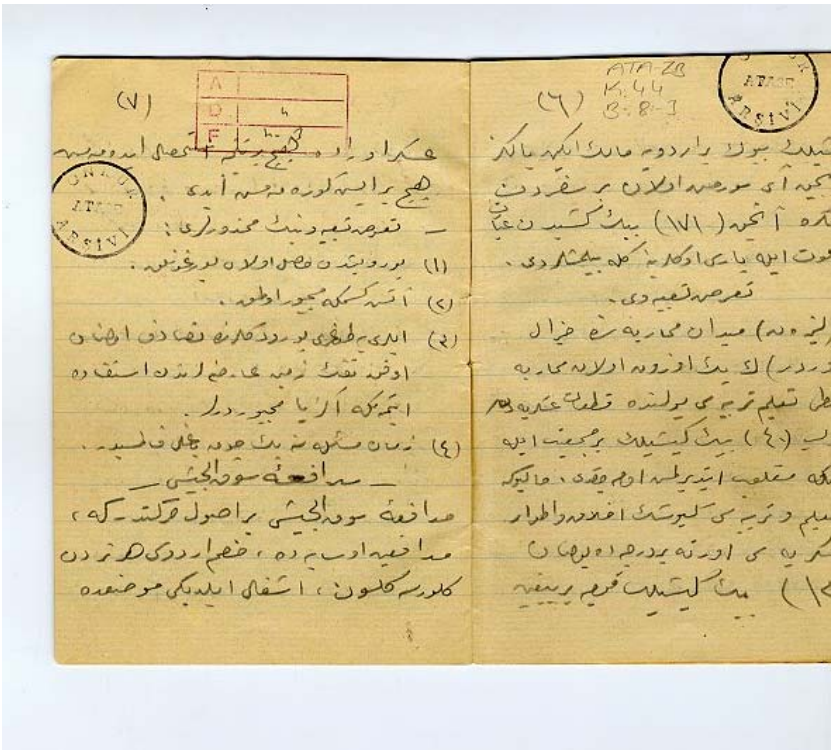
vermiş olduğu (160) bin kişilik bir orduya kumanda ediyordu. Hâlbuki müşarünileyh Edirne karşısına geldiği zaman eli altında yalnız (20) bin kişiden ibaret bir kuvvet bulunuyordu. (1878) Tuna'yı atlamış olan (460) bin kişilik bir ordudan yalnız (100) bin kişilik bir kuvvet Çatalca önüne gelebilmişti. Hâlbuki şu dediğimiz kuvvetin yarısı oldukça fena bir hastalığa tutulmuş olan hasta neferlerden terkip ederdi. Almanlar (1870)'de Fransız hududunu geçmiş oldukları zaman (372) bin

44-8aba

8aba

kişilik büyük bir orduya malik iken yalnız bir buçuk ay sürmüş olan bir seferden sonra ancak (171) bin kişiden ibaret bir kuvvet ile Paris önlerine gelebilmişlerdir. Taarruz tabiyeleri (Lizen) meydan muharebesinde General (Verdün)'ün pek uzun olan muharebe hattı ta'lim terbiyesi yolunda kıt'aatı askeriyeden mürekkep (40) bin kişilik bir cemiyet ile bu kere mağlûp ettirilmiş olacaktı. Hâlbuki ta'lim ve terbiyesi gevşek, ahlâk ve etvâr-ı askeriyesi üzerine bir derece bulunan (120) bin kişilik koca bir yığın

44-8ac

8ac

asker orada hiçbir netice istihsal edememiş hiçbir iş görmemişti. Taarruz-ı tabiye ve bunun mahzurları:

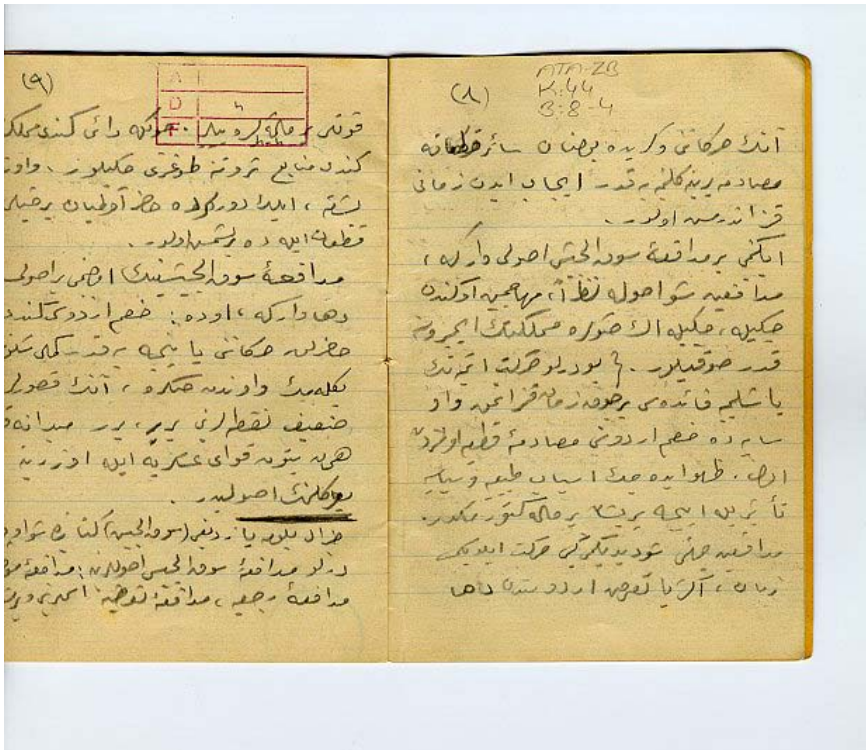
a. Yürüyüşten hasıl olan yorgunluk

b. Ateş kesmeye mecbur olmak

c. İleriye doğru yürüdüklerine tesadüf olunan ufak tefek zemin arızalardan istifade etmeğe ekseriye mecburdurlar.

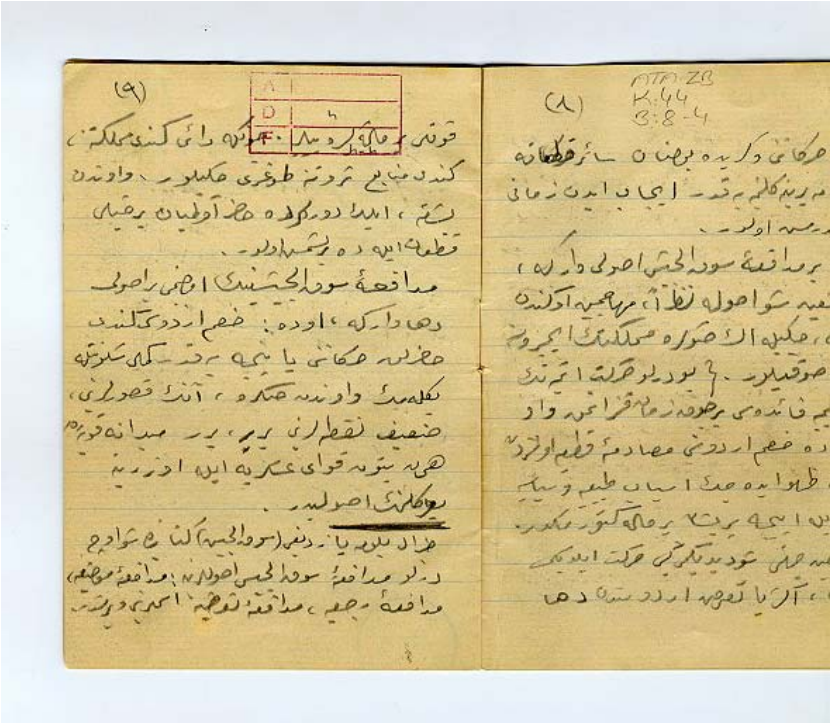
d. Zaman meselesine pek çok bağlı kalmalıdır.

Müdafa-yı Sevk'ül Ceyş: Müdafa-yı sevkü'l-ceyş bir usûl-i harekettir ki müdâfiîin o sayede hasım ordusu her nerden gelirse gelsin işgâl eylediği mevzi'de

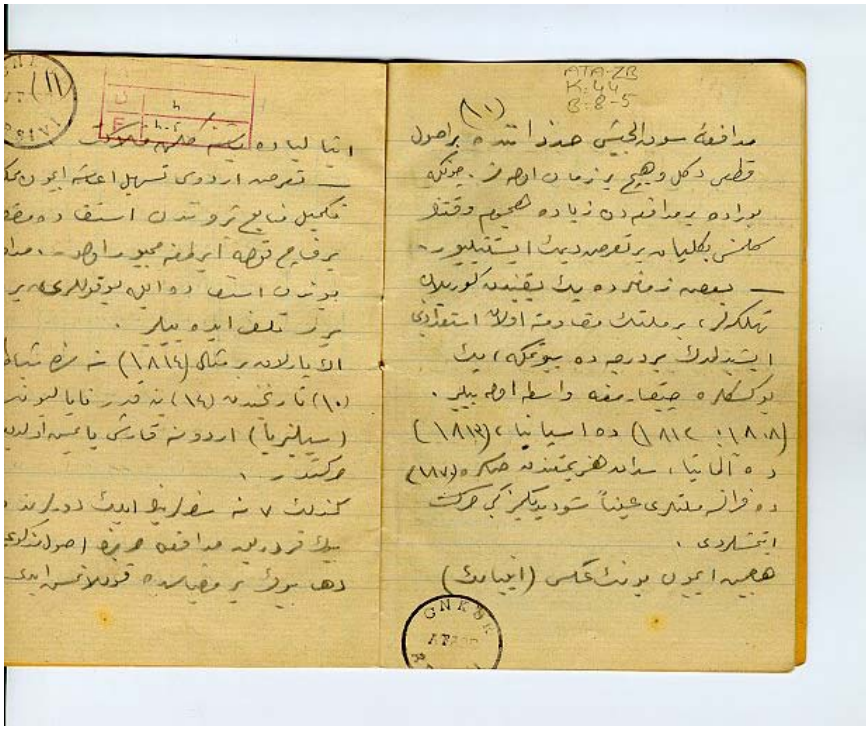
44-8aca

onun harekâtını ve geride bulunan sair harekâta müsademe yerine gelinceye kadar icab eden zamanı kazandırmış olur. İkinci bir müdafaa sevkü'l-ceyş usûlü vardır ki müdâfiîn şu usûle nazaran muhacimin önünden çekile çekile en sonra memleketin içerisine kadar sokulur. (Bu türlü hareket etmenin başlıca faidesi birçok zaman kazanmak ve o sayede hasım ordusunu müsademe-i kat'iye olmazdan evvel zuhur edecek esbâb-ı tabi'iye ve siyasiye te'siriyle epeyce perişan bir hâle götürmektir.) Müdâfiîn cihetini şu dediğimiz gibi hareket edildiği zaman ekseriya taarruz ordusundan daha

44-8ad

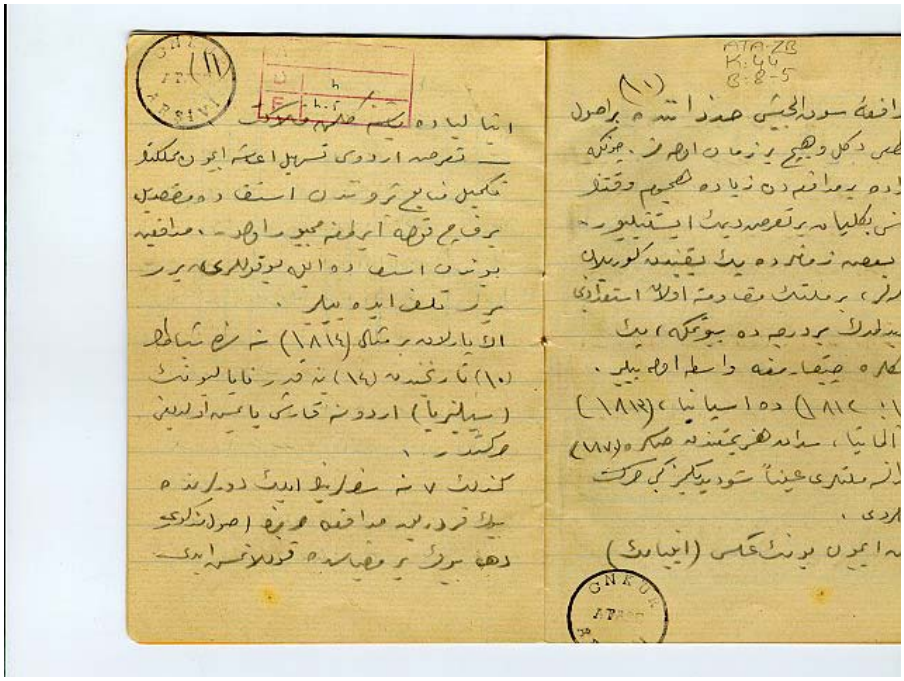
kuvvetli bir hâle gelebilir. Çünkü daima kendi memleketine kendi menbâ-ı servetine doğru çekilir ve ondan başka ilk devrelerde hazır olmayan bir hayli kıt'aât ile birleşmiş olur. Müdafaa-i sevkü'l-ceyşiyenin üçüncü bir usûlü daha vardır ki o da hasım ordusu kendi hazırlık harekâtını yapıncaya kadar kemâl-i sükûnetle beklemek ve ondan sonra onun kusurlarını zayıf noktalarını bir bir meydana koymak hemen bütün kuva-yı askeriye ile üzerine yüklenmek usûlüdür. General Blome yazdığı (Sevkü'l-Ceyş) kitabında şu üç türlü müdafaa sevkü'l-ceyş usûllerine: müdafaa-i mevzi'iye, müdafaa-i ric'atiye, müdafaa taaruziye isimlerini vermiştir.

44-8ada

8ada

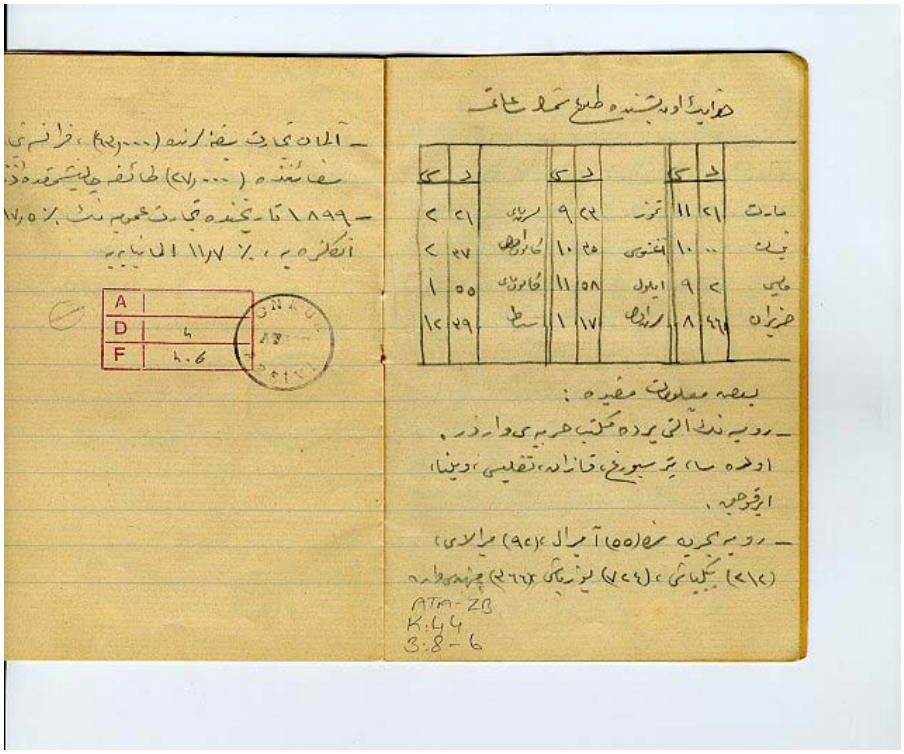
Müdafaa-i sevkü'l-ceyş hadd-ı zâtında bir usûl-i kat'î değil ve hiçbir zaman olamaz. Çünkü burada bir müdafaadan ziyade hücum vaktine gelmesini bekleyen bir taarruz demek isteniyor bazı zamanlarda pek yakından görülen tehlikeler bir milletin mukavemete olan istidâdını işitilerek bir derece de büyütmeye, pek yükseklere çıkarmaya vasıta olabilir. (1808-1812)'de İspanya'da (1812)'de Almanya Sedan hezimetinden sonra, (1870)' de Fransız milletleri aynen şu dediklerimiz gibi hareket etmişlerdi: Hacimin için bunun aksi

44-8ae

8ae

İtalya'da başına gelen felâket-taarruz ordusu teshîl-i iâşe için memleketin tekmil menabi-i servetinden istifade maksadıyla birkaç kola ayrılmaya mecbur olur. Müdâfiîn bundan istifade ile bu kolları birer birer telef edebilir. En parlak bir misâl (1814) senesinin Şubatının 10 tarihinden 14'üne kadar Napolyon'un (Silezya) ordusuna karşı yapmış olduğu harekettir. Kezalik 7 sene seferinin ilk devirlerinde Büyük Frederik müdafaa harbinini usûl-i mezkûru dahi büyük bir mikyasta kullanmıştı.

44-8aea

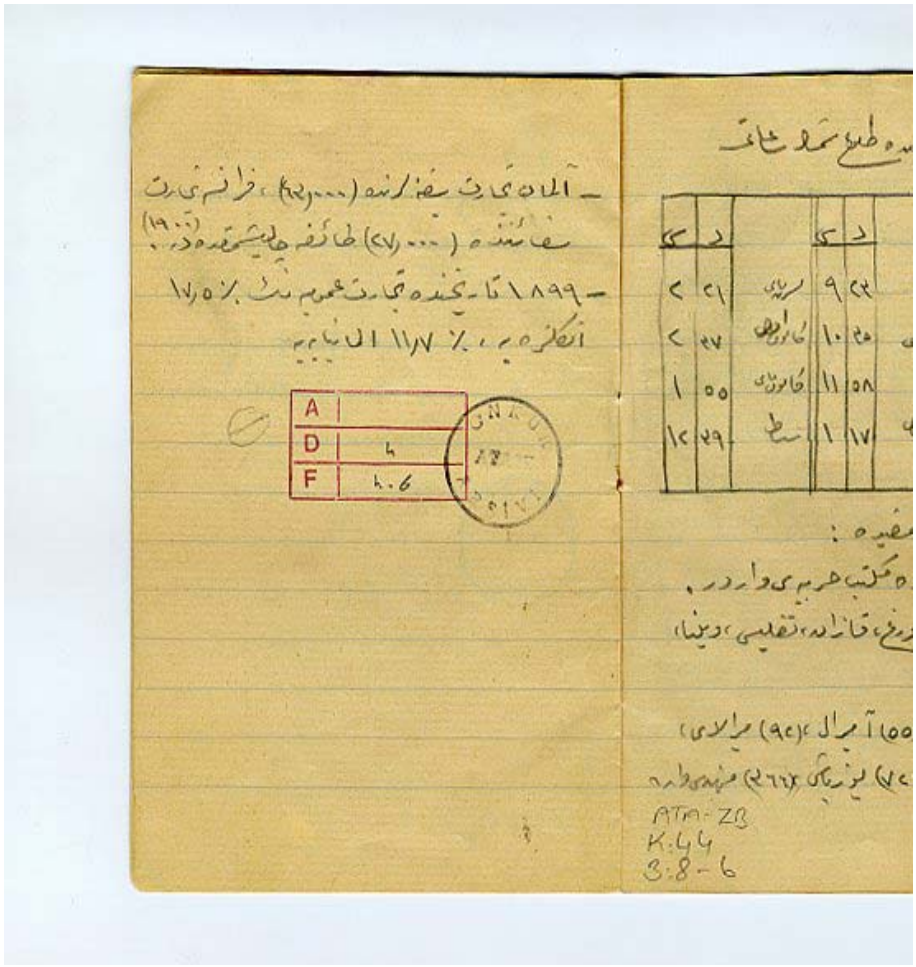
8aea

Her ayın on beşinde tülû'-ı şemsin saati

S	Dk		S	Dk		S	Dk	
2	1	Teşrîn-i sânî	9	23	Temmuz	11	11	Mart
2	37	Kânûn-ı evvel	10	35	Ağustos	10	00	Nisan
1	55	Kânûn-ı sanî	11	58	Eylül	9	2	Mayıs
12	39	Şubat	1	17	Teşrîn-i evvel	8	46	Haziran

Bazı ma'lûmât-ı sagire:

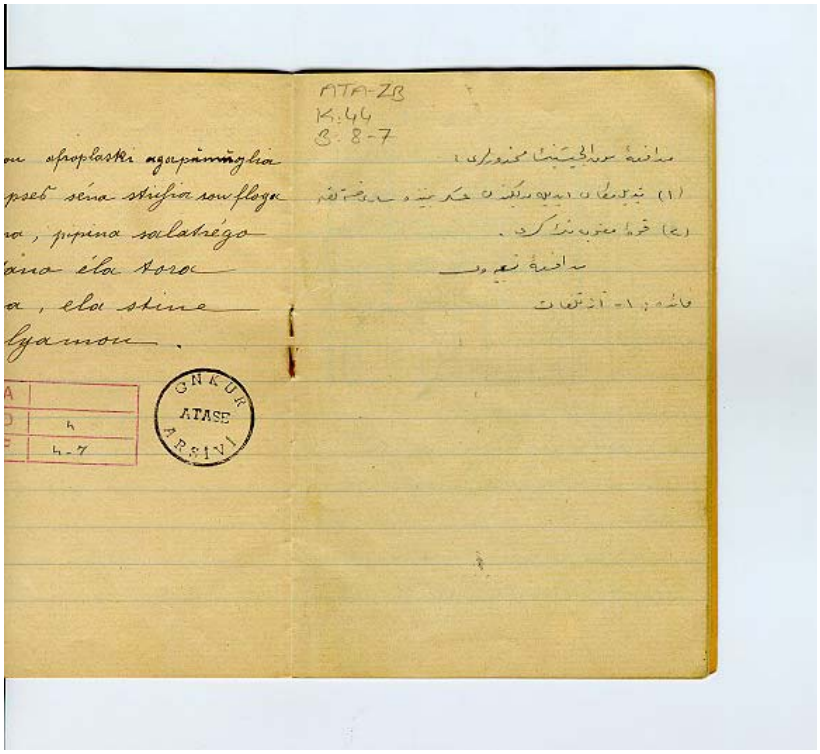
-Rusya'nın altı yerde mekteb-i harbiyesi vardır. Odesa, Sen Petersburg, Kazan, Tiflis, Vilnar, İrkutks-Rusya bahriyesinde (55) amiral, (92) miralay, (313) binbaşı, (724) yüzbaşı, (366) mühendis var.

44-8af

8af

Alman ticaret sefinelerinin (43.000), Fransız ticaret sefâininde de (27.000) taife çalışmaktadır. (1900-1899) tarihinde ticaret-i umumiyenin % 17,5 İngiltere'ye, % 11,7 Almanya'ya

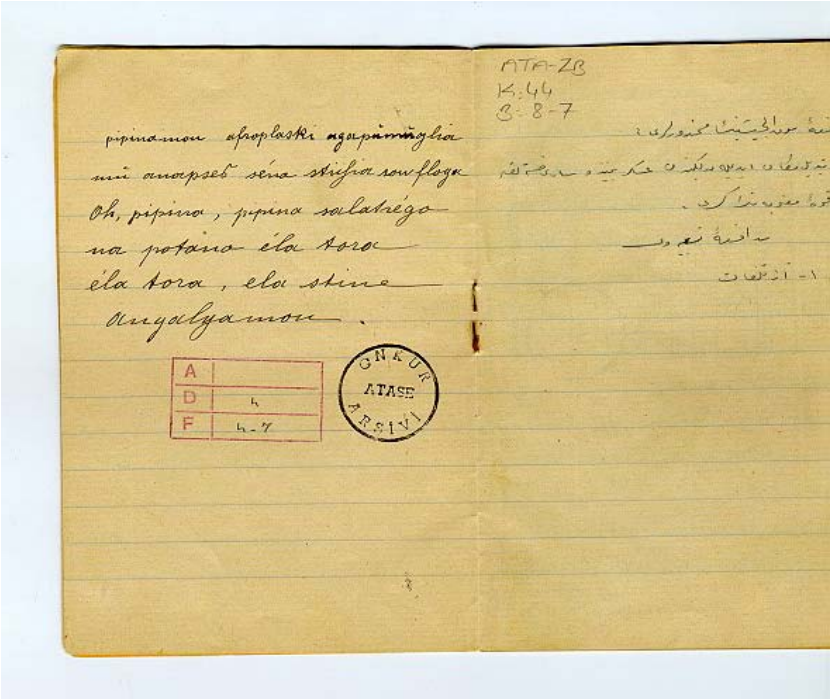
44-8afa

8afa

Müdafaa-i Sevkü'l-Ceyş'in Mahzurları: (1) Tebdil-i mekân edilemediğinden asker beyninde sârî hastalık, (2) Kuva-yı maneviyenin kesri

Müdafaa-i tabiyyeyi

Kaide: 1- Az telefât

ATA-ZB
K.44
8-8-7
pipina mou apoplatki ngapaniglia
mi anapseb séna stisja sou floga
Oh, pipina, pipina salatrégo
na potáno éla tora
éla tora, ela stine
angalya mou.
A
D 4
F 4-7
ATASE
ARŞİVİ

44-8ag

8ag

Pipina mou afraploski agapi ... mou

Anapse sena ... floga

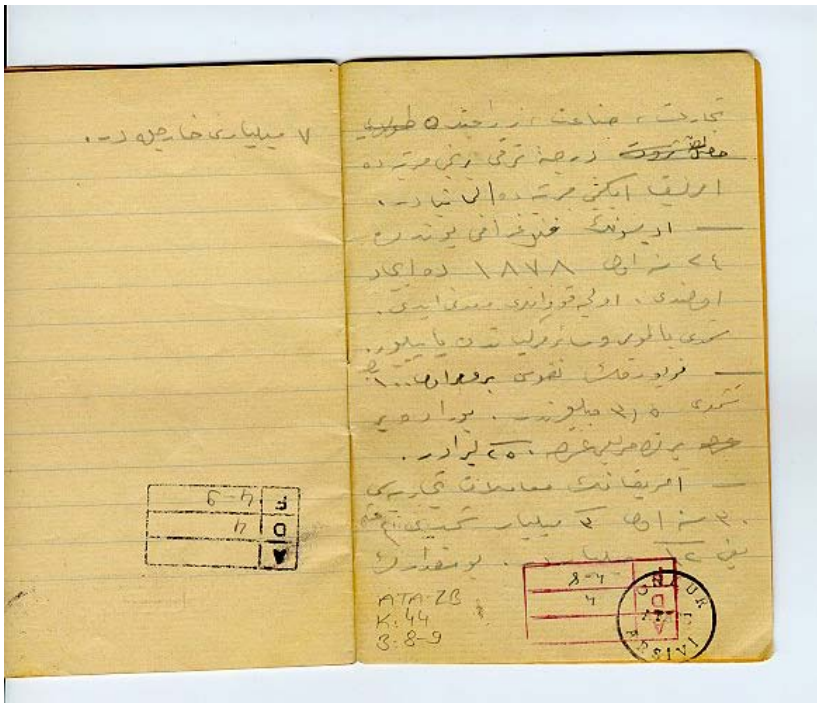
Oh Pipina Pipina ...

Potamo ela tora

Ela tora, ela Atena

Angalya mou*

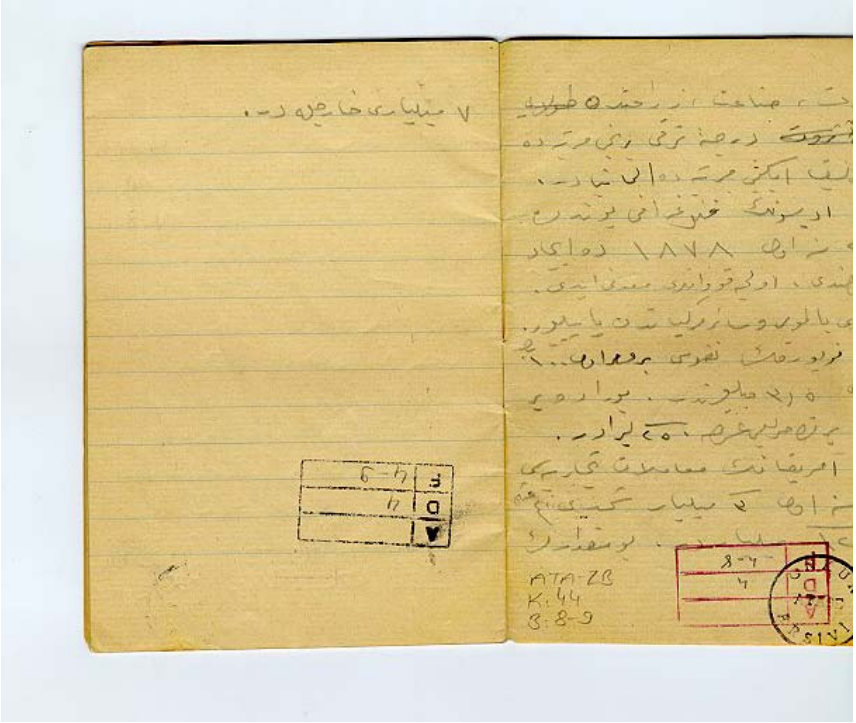
* Lâtin harfleriyle Yunanca olarak yazılan bu cümlelerin Rumca bir şarkı sözü olduğu tahmin edilmektedir.

44-8ah

8ah

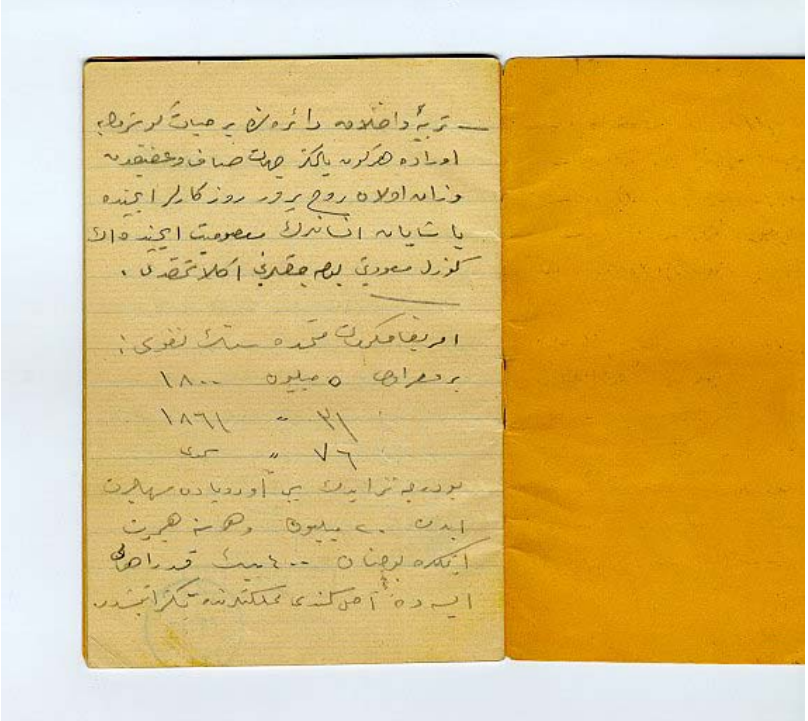
Ticaret, zanaat, ziraatta hasıl derece-i terakki birinci mertebede Amerika, ikinci mertebede Almanya'dır. Edison'un telgrafı bundan 24 sene evvel 1878'de icâd olundu. Evvelce kovanları madenî idi. Şimdi balmumu vesair merkiyattan yapılıyor. Nev York'un nüfusu bir asır evvel 100 bin şimdi 3,5 milyondur. Burada birbirine ... 350 liradır. Amerika'nın muamelât-ı ticariyesi 30 sene evvel 3 milyar, şimdi dört misli yani 12 milyardır. Bu miktarın

44-8aha

8aha

7 milyarı hariçledir.

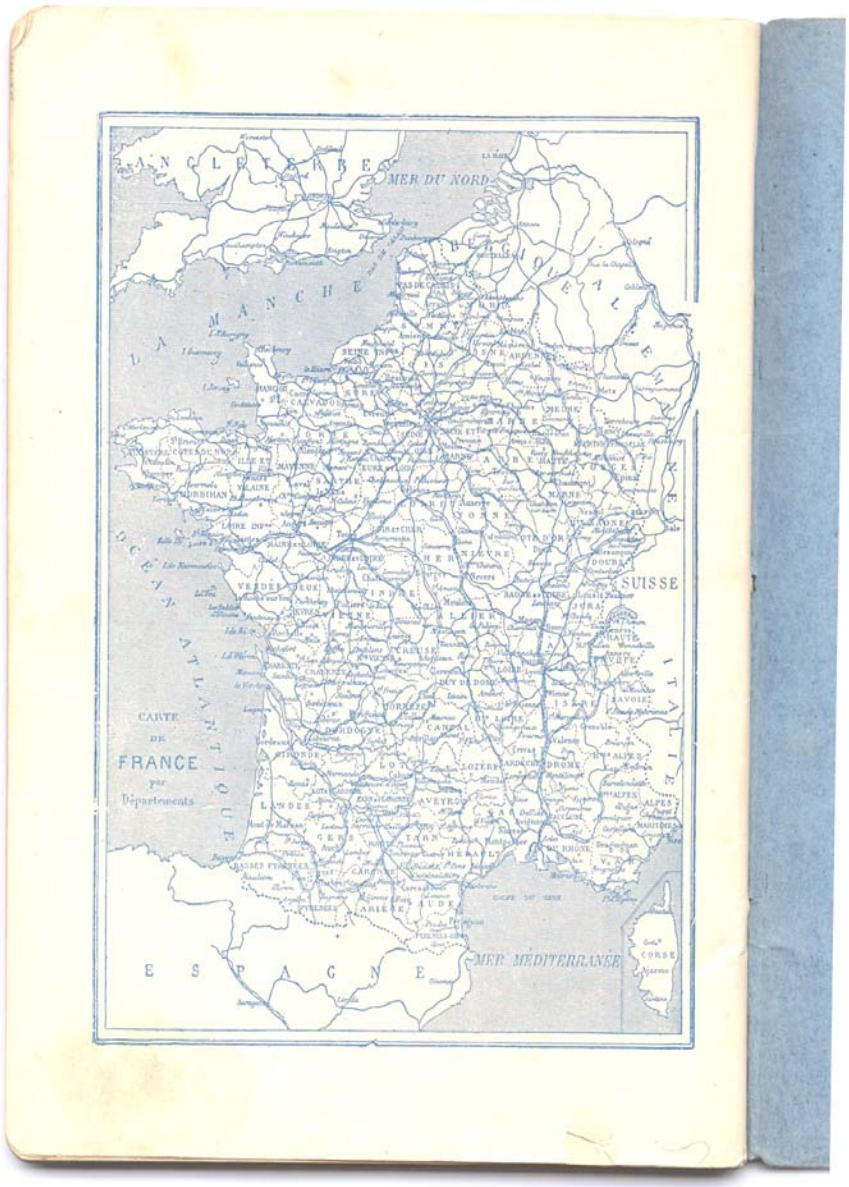

44-8ai

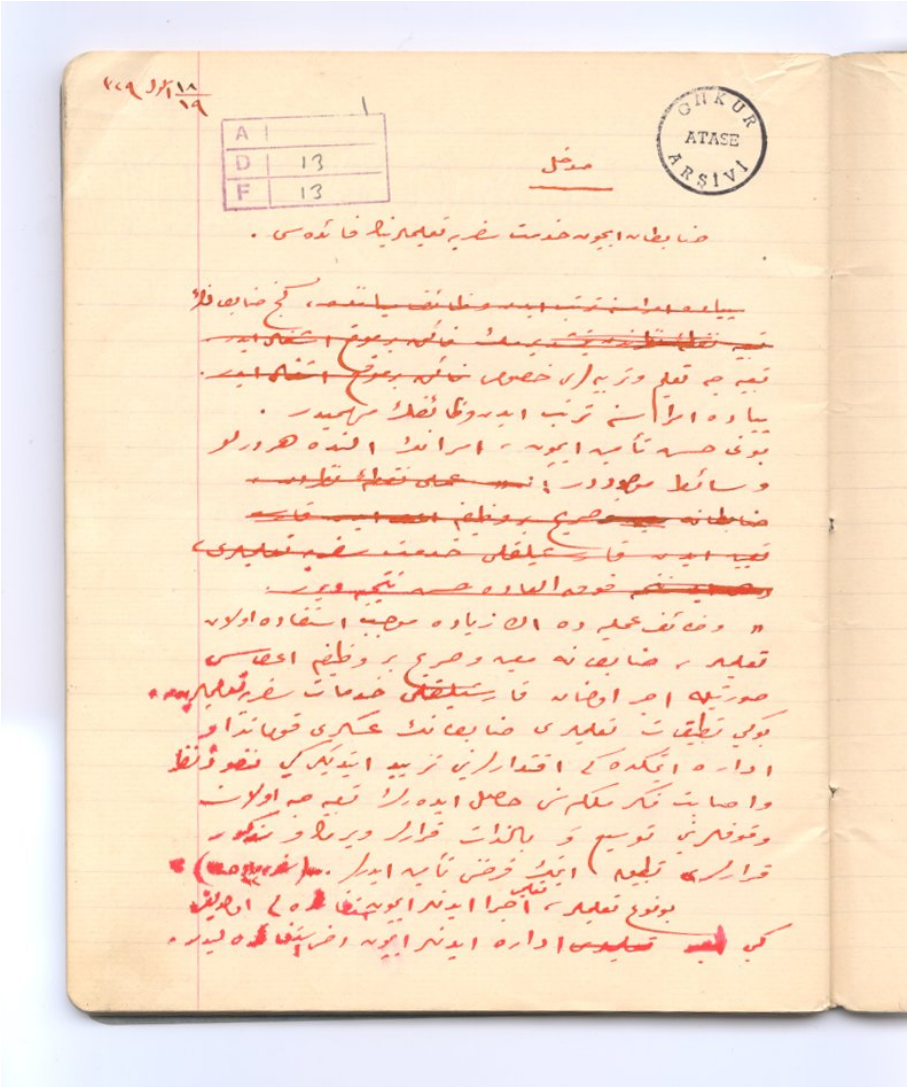
8ai

Terbiye-i ahlâk dairesinde bir hayat gösterecek orada her gün yalnız hayat-ı sıhhat ve afiyetten ve zannolan ruhperver rüzgârlar içinde yaşayan insanların masumiyet içinde en güzel mamuriyeti bulacaklarını anlatmaktı. Amerika Hükûmet-i müddehidesinin nüfusu: Bir asır evvel 5 milyon-(1800) 1861-31 milyon; şimdi-76 milyon. Bu derece nizâ' eden bir Avrupa'da muhaceret eden 20 milyon ve her sene hicret etmekte bulunan 400 bin kadar ahali ise de asıl kendi memleketlerinde teksir etmişti.

C. MUSTAFA KEMAL'İN SUBAYLAR İÇİN YAZILMIŞ OLAN HİZMETİ SEFERİYE TALİMNAMESİNE AİT NOTLARININ ÖZGÜN METİNLERİ VE ÇEVİRİM YAZILARI (K: 45-G: 1)

45-1

45-1a

1a

18/19 Eylül 1329

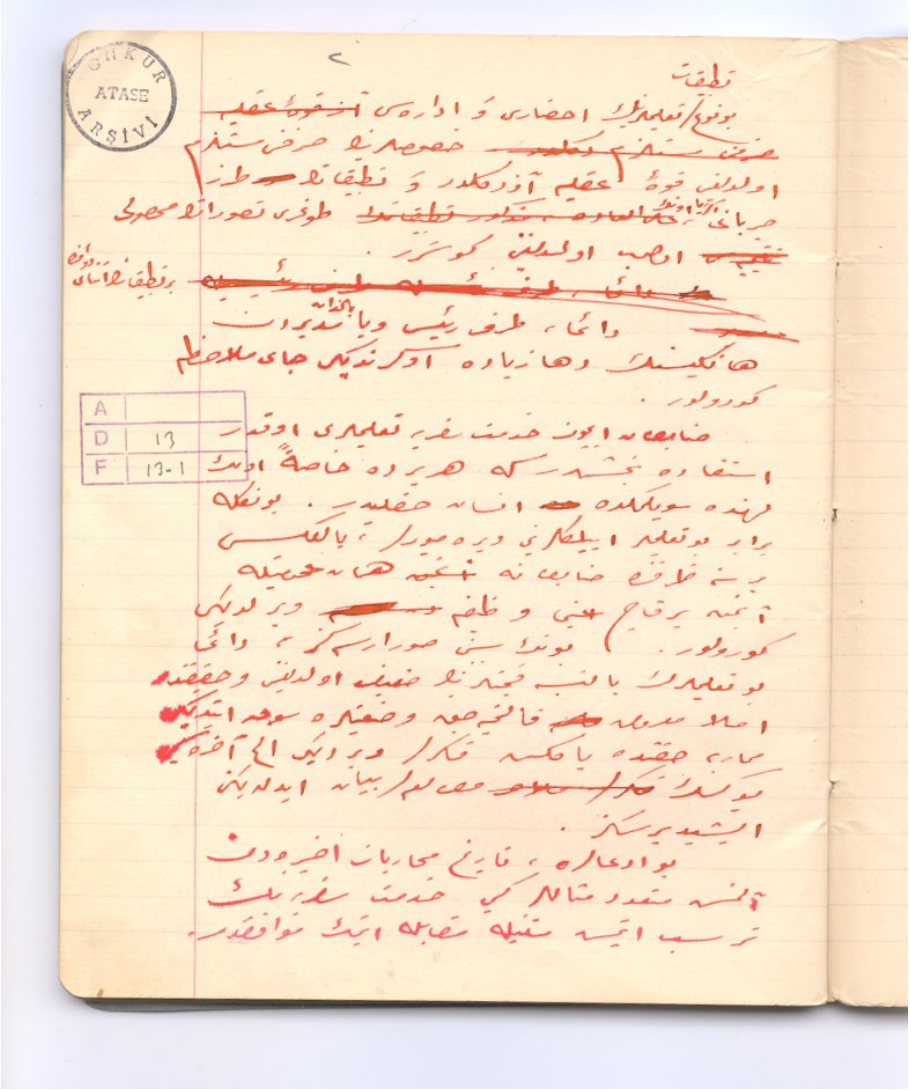
Medhal

Zabitân İçin Hizmet-i Seferiye Talimlerinin Faydası

Piyade ümerâsına tertib eden vezâif meyânında gene zabitânın tabiye nokta-i nazarında yetiştirmek fâik bir mevki işgal eder. Tabiyece talim-terbiyeleri hususu fâik bir mevki iştigal eder.

Piyade ümerâsına terettüp eden, vezâifin mühimmidir. Bunu hüsn-i temin için ümerânın elinde her türlü vesâit mevcuttur. Bu ameli nokta-i nazardan zabitâna sârih bir vazife icab eder. Fayda tayin eden karşılıklı hizmet-i seferiye talimleri fevkalâde hüsn-i netice verir. "Vezâif-i ameliyede en ziyade mucib-i istifade olan talimler zabitâna muayyen ve sârih bir vazife i'tâsı suretiyle icra olunan karşılıklı hidmât-ı seferiye talimleridir. Bu gibi tatbikat talimleri zabitânın askerî kumanda ve idare etmekteki iktidarlarını tezyîd ettiği gibi mutasavvur-ı nazar ve isabet-i fikir melekesini hâsıl ederek tabyaca olan vukûflarını tevsi ve bizzat kararlar vermek ve mezkûr kararları tatbik etmek fırsatını temin ederler."

Bu nevi talimleri icra edenler için istifadeli olduğu gibi işbu talimleri idare edenler için dahi istifadelidir.

45-1aa

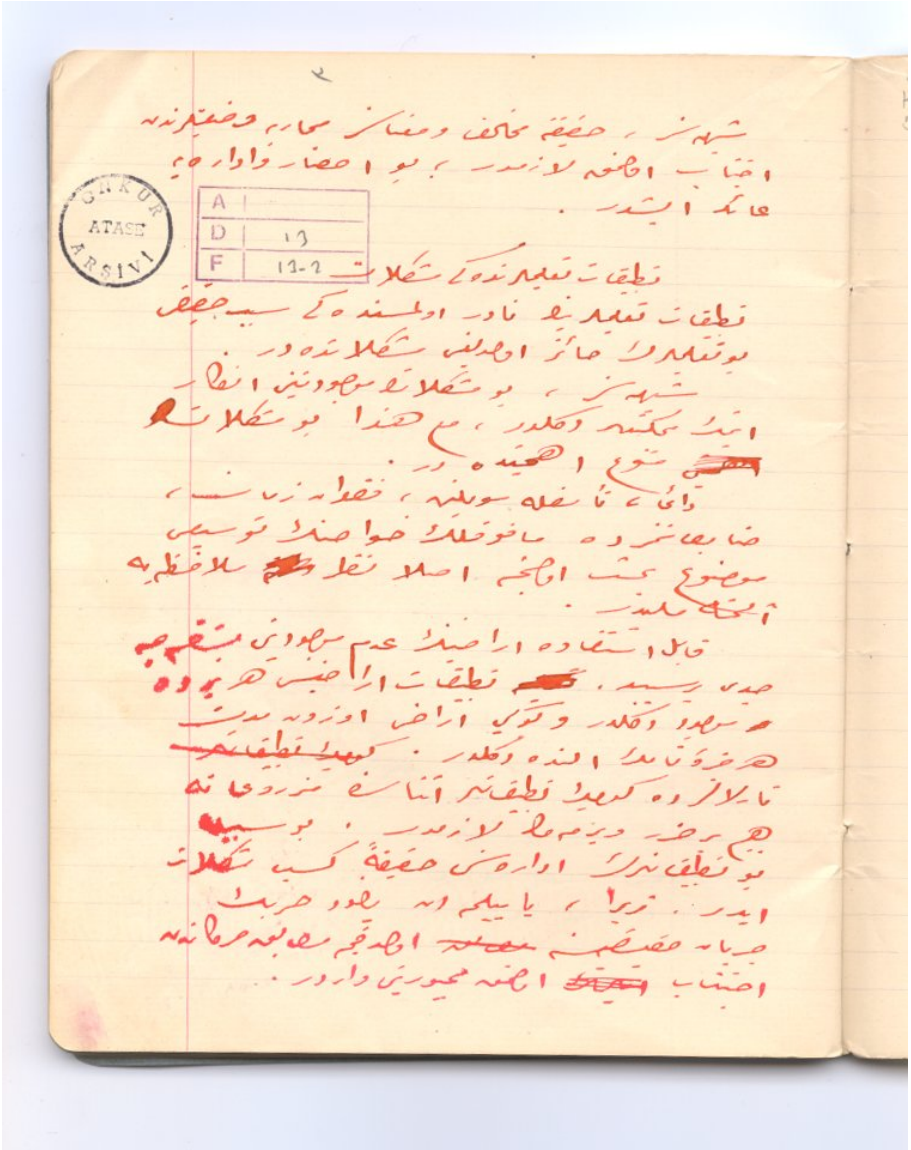
1aa

Bu nevi tatbikat talimlerinin ihzârı ve idaresi ahar kuvvet-i asliye şartını müstelzem değildir. Hususlarının sarfını müstelzem olduğu kuvve-i asliye az değildir ve tatbikatın tarz-ı cereyanı ekseriye onun alelâde mezkûr tatbikatın doğru tasavvuratının mahsûlü olup olmadığını gösterir.

Daima taraf-ı reis veya müdürden bir tatbikatın esnâ-yı devamında hangisinin daha ziyade öğrendiği cây-ı mülâhaza görülür.

Zabitân için hıdmet-i seferiye talimleri o kadar istifade-bahştır ki her yerde hasseten onun lehinde söylenmekte insan haklıdır. Bununla beraber bu talimler iyiliklerini veremiyorsa bilâkis bir sene zarfında zabitâna hemen umumiyetle ancak birkaç cins vazife verildiği görülür. Bunun sebebini sorarsanız yine daima bu talimlerin bi't-tensîp kıymetlerinin hakikî olduğu ve hakikatte asla maruz kalınmayacak vaziyetlere sevk ettiği, muharebe hakkında yanlış fikirler verdiği ilân-ı ahiresini yüksek mütalâalar beyan edildiğini işitirsiniz.

Bu iddialara tarih-i muharebât-ı ahirece alınmış müteaddid misaller gibi hidmet-i seferiyenin terettüb etmiş metniyle mukabele etmek muvafıktır.

45-1ab

1ab

Şüphesiz hakikata muhalif ve mânâsız muharebe vaziyetlerinden içtinâb olmamak lâzımdır.

Bu ihtizar ve idareye ait iştir.

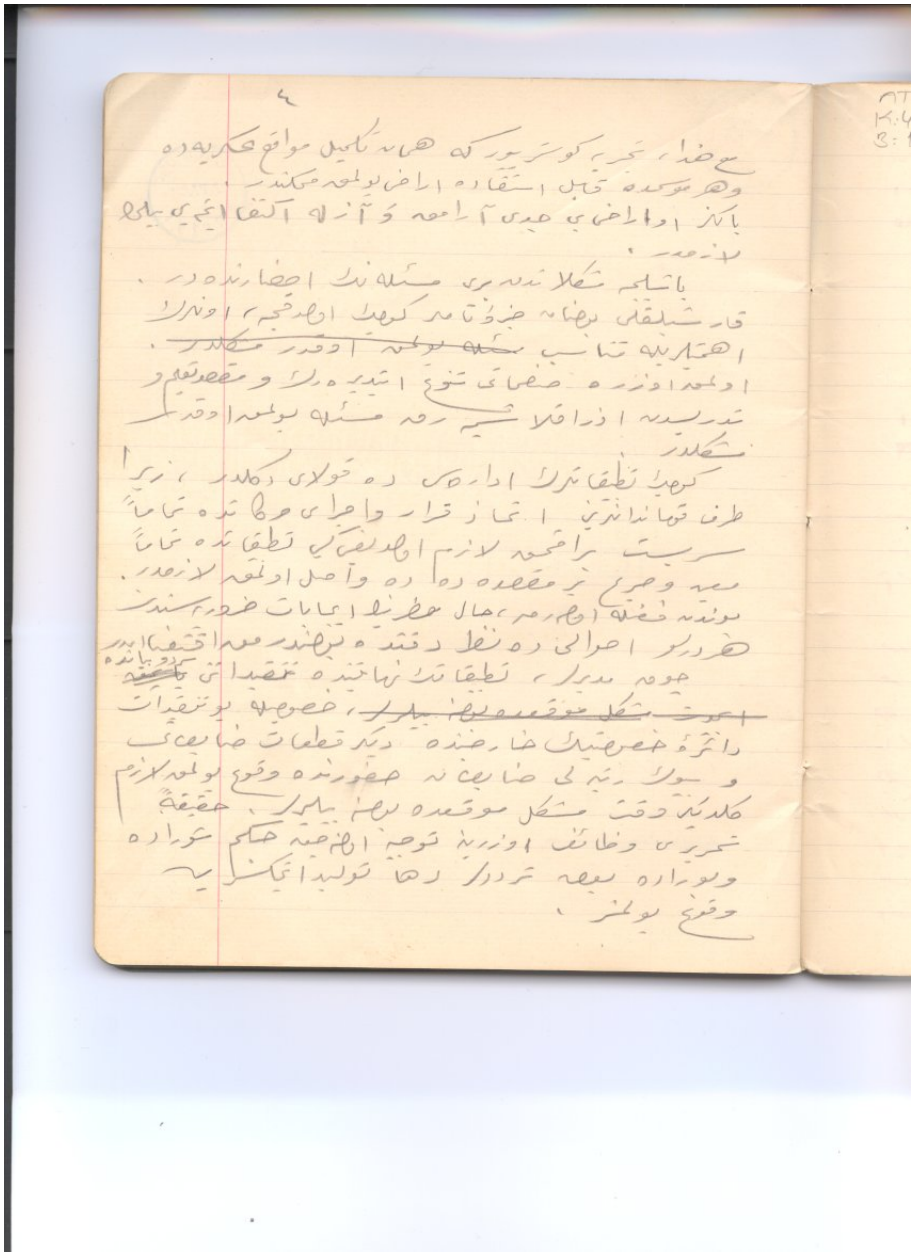
Tatbikat Talimlerinde Müşkilât

Tatbikat talimlerinin nadir olmasındaki sebeb-i hakikî bu talimlerin hâiz olduğu müşkilâttadır.

Şüphesiz bu müşkilâtın mevcudiyetini inkâr etmek mümkün değildir. Mahaza bu müşkilât-ı memnu ve ehemmiyettedir.

Daima teessüfle söylenen fikdan-ı zaman zabitânımızda mâfevklik havasının tevsii mevzubahis olunca asla nazar-ı mülâhazaya alınmamalıdır.

Kabil-i istifade arazinin adem-i mevcudiyeti başkaca ciddî bir sebeple tatbikat arazisi her yerde mevcut değildir. Bu gibi arazi uzun müddet her cüz'î tamın elinde değildir. Küçük tatbikatlar tarlalarda mezru'âta hiçbir zarar vermemek lâzımdır. Bu sebep bu tatbikatların idaresi hakikaten kesb-i müşkilât eder. Zira yapılmadan yahut harbin cereyan-ı hakikatine kesb-i müşkilât eder. Zira yapılmadan yahut harbin cereyan-ı hakikatine mutabık oldukça mutabık harekâttan içtinâb olunmak mecburiyeti vardır.

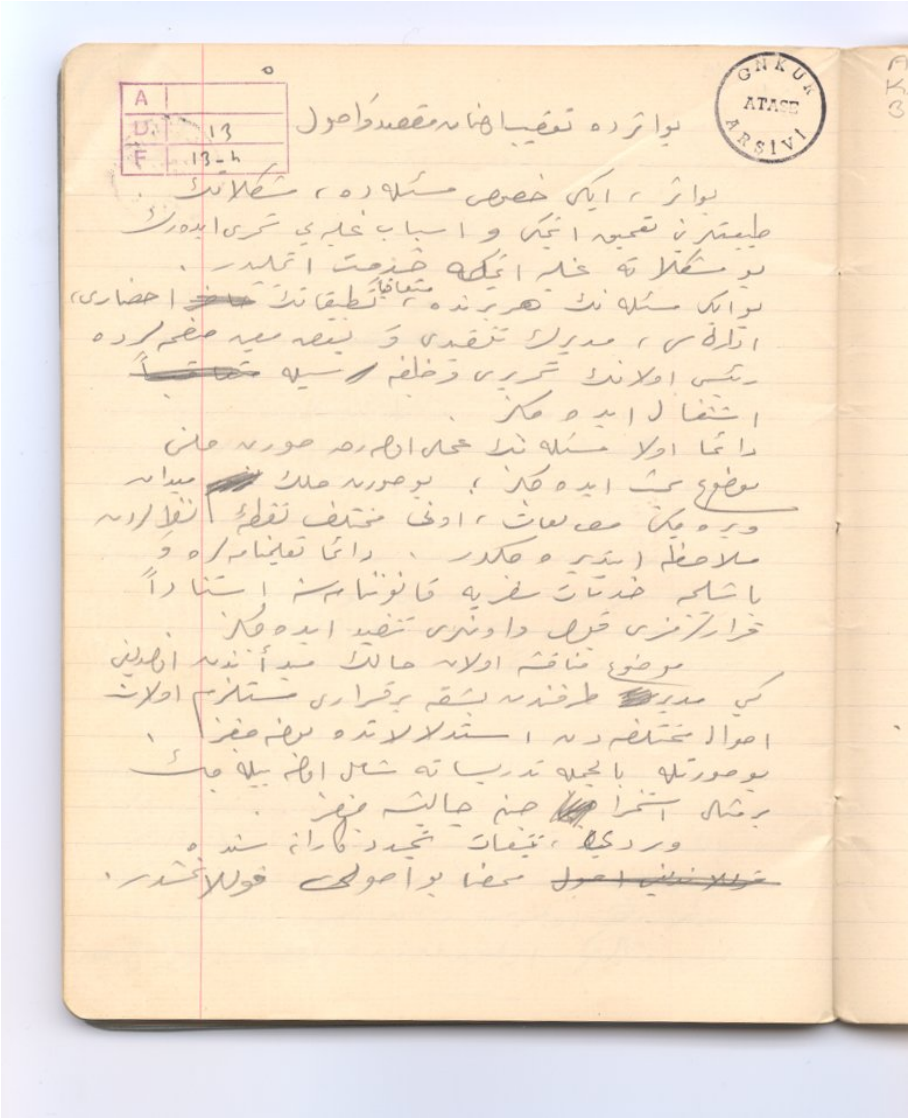
45-1ac

1ac

Ma'ahâzâ, tecrübe gösteriyor ki hemen tekmil mevâki-i askeriyede ve her mevsimde kabil-i istifade arazi bulmak mümkündür. Yalnız o araziyi ciddî aramak ve azla iktifa etmeyi bilmek lâzımdır.

Başlıca müşkilâttan biri mes'elenin ihzârındadır. Karşılıklı bulunan cüz'î tamlar, küçük oldukça onların ehemmiyetleriyle mütenasip olmak üzere safahatı tenevvür ettirerek ve maksad-ı talim ve tedrisden uzaklaşarak mesele bulmak o kadar müşkildir.

Küçük tatbikatların idaresi de kolay değildir. Zira taraf kumandanlarını ittihâz-ı karar ve icrası hareketinde tamamen serbest bırakmak lâzım olduğu gibi tatbikatta tamamen muayyen ve sarih bir maksada da vâsıl olmak lâzımdır. Bundan fazla olarak hâl-i hâzırın icabet-i zarûresinden her türlü ahvâli de nazar-ı dikkate bulundurmak iktizâ eder. Çok müdürler tatbikatlar nihayetinde tenkidâtını yapmak için müşkil mevkide bulunabilirler hususuyla bu tenkidat daire-i hususiyetin haricinde diğer kıt'aât zabitânı ve büyük rütbeli zabitân huzurunda vuku' bulmak lâzımdır. Geldiği vakit müşkil mevkide bulunabilirler. Hakikaten tahrir-i vezâif üzerine tevcih olunacak hüküm şurada ve burada bazı tereddütler daha tevlîd etmeksizin vuku bulmaz.

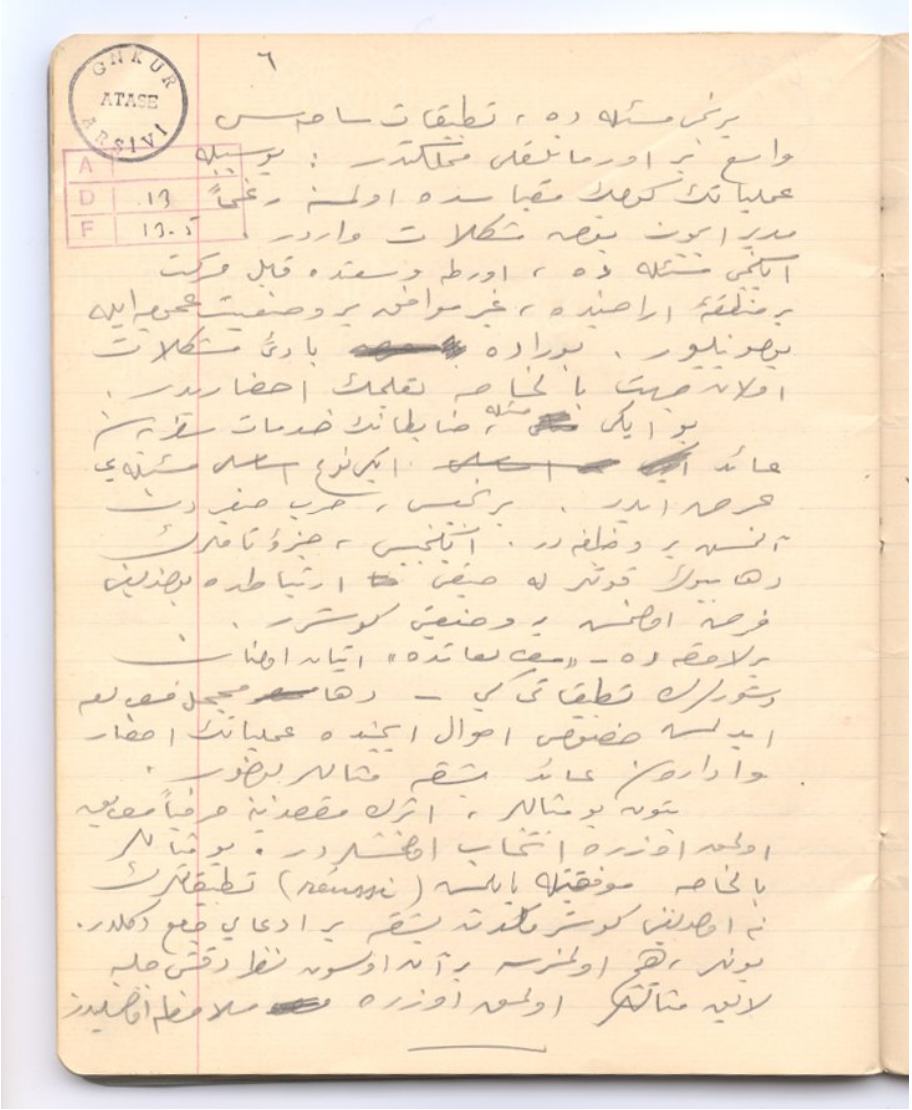
45-1ad

1ad

Bu Eserde Takip Olunan Maksat ve Usûl

Bu eser, iki hususî meselede, müşkilât-ı tabiatlarını ta'mik etmek ve esbâb-ı gayeyi taharrî ederek bu müşkilâta galebe etmeğe hıdmet etmelidir.

Bu iki meselenin her birinde müteakiben tatbikatın ihzârı, idaresi, müdürün tenkidi ve bazı muayyen safhalarda reis-i ûlânın tahrîri vazifesiyle müteakiben iştigâl edeceğiz. Daima evvelâ meselenin amelî olarak sûret-i hallini mevzubahis edeceğiz, bu sûret-i hallin meydan vereceği mütalaât onu muhtelif nokta-i nazarlardan mülâhaza ettirecektir. Daima talimnâmelere ve başlıca hıdmet-i seferiye kanunnâmesine istinaden kararlarımızı kabul ve onları tenkid edeceğiz mevzu-yı münakaşa olan hâlin mebde'inden olduğu gibi müdür tarafından başka kararı müstelzim olan ahvâl-i muhtelifeden istidlâlâtda bulunacağız. Bu suretle bilcümle tedrisâta şâmil olunabilecek bir misâk istihracına çalışacağız ve bir de tensikat-ı teceddüd-kârhanesinden kullandığı usûl ma'ahâzâ bu usûlü kullanmıştır.

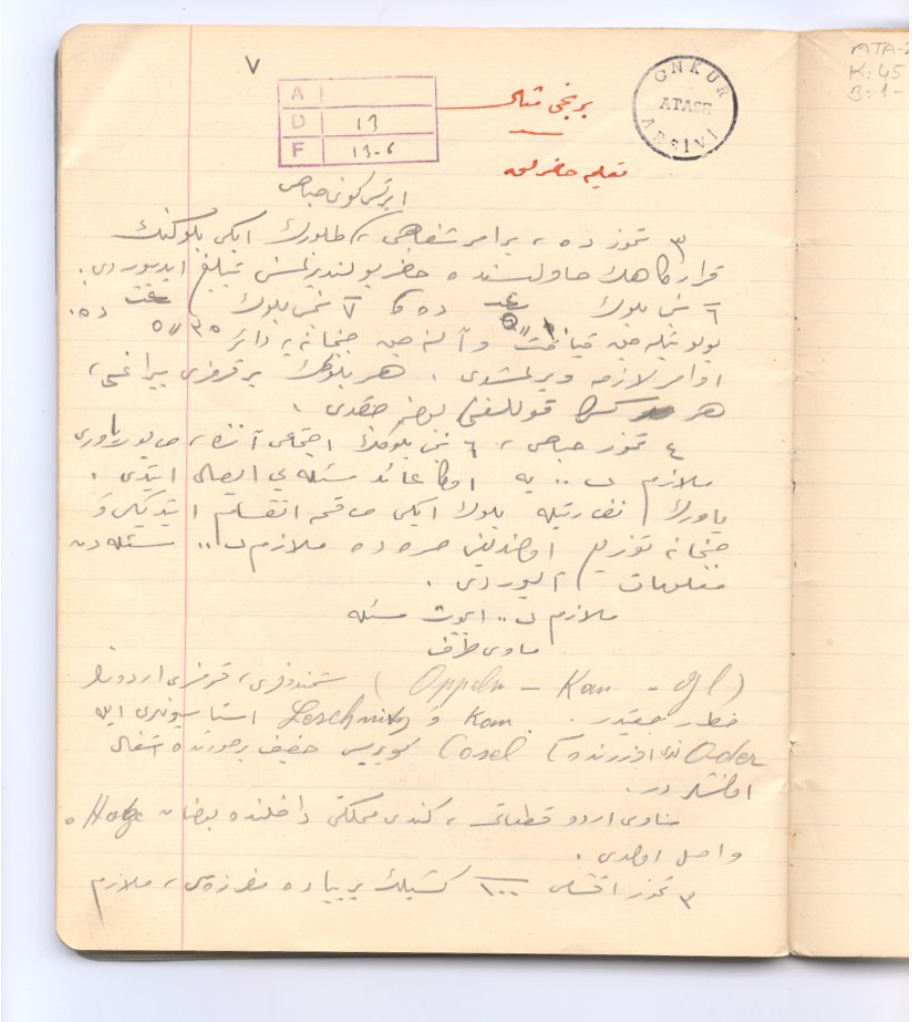
45-1ae

1ae

Birinci meselede tatbikat saha vâsi bir ormanlıklı memlekettir. Bu sebeple ameliyatın küçük mikyasta olmasına rağmen müdür için bazı müşkilât vardır.

İkinci meselede, orta vasıftan kabil-i hareket bir mıntıka arazisinde gayrimuvafık bir vaziyet-i umumiye ile bulunuluyor. Burada bâdi-i müşkilât olan cihet bilhassa talimin ihzârıdır. Bu iki mesele zabitânın hıdmât-ı seferiyesine aid iki nevi esaslı meseleyi arz eder. Birinci, harb-i seferiyeden alınmış bir vazifedir. İkinci cüzitamların daha büyük kuvvetlerle sıkı irtibatta bulunduğu farz olunmuş bir vaziyeti gösterir. Bir lâhikada "mütalâ'âtda" ityan olunan düstûrların tatbikatı gibi daha mücmel mütalâa edilmiş hususu ahvâl içinde ameliyatın ihzâr ve idaresine aid başka meseleler bulunur. Bütün bu misaller eserin maksadına harfiyen mutabık olmak üzere intihab olunmuştur. Bu misaller bilhassa muafakiyetle yapılmış (reussi) tatbikatların ne olduğunu göstermekten başka bir iddia câmi değildir.

Bunlar hiç olmazsa bir an olsun nazar-ı dikkati celbe lâyık misaller olmak üzere mülâhaza olunmalıdır.

45-1af

1af

Birinci Misal

Talime Hazırlık

3 Temmuzda bir emr-i şifâhî, ertesi günü sabahı, taburun iki bölüğünün karargâhın avlusunda hazır bulundurulmasını tebliğ ediyordu. 6 ncı Bölük saat 5.10'da, 7 nci Bölük saat 5.35'de buluşulacak, kıyafet, saat ve alınacak cephaneye dair evâmir-i lâzime verilmiştir. Her bölüğün bir kırmızı bayrağı herkesin kırmızı kolluğu bulunacaktı.

4 Temmuz sabahı 6 ncı Bölük ictimaâtında tabur yaveri, Mülâzım B'ye ona ait meseleyi i'sâl etti. Yâverin nezaretiyle bölük iki takıma inkısâm ettiği cephaneye tevzi' olduğunda sırada Mülâzım B meseleden ma'lûmat alıyordu.

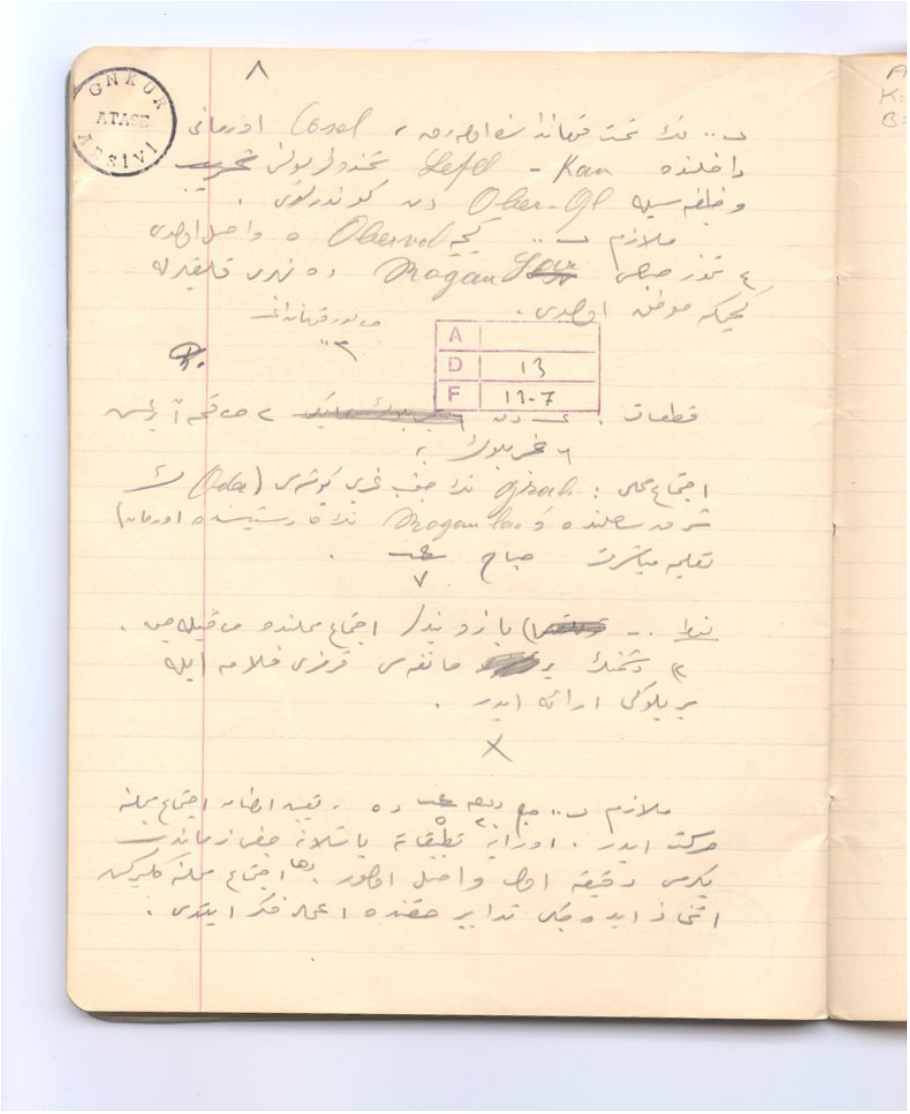
Mülâzım B için Mesele

Mavi Taraf

(Oppel-Kan-Ofl.) şimendifer kırmızı ordunun hatt-ı ric'atıdır. Kan. ve Jeschnitz istasyonları ile Oder nehri üzerinde Casel Köprüsü hafif bir surette işgal olunmuştur.

Mavi ordu kıtaâtı, kendi memleketi dâhilinde bulunan Hotz'e vasıl oldu.

3 Temmuz, 100 kişilik bir piyade müfrezesi Mülâzım

45-1ag

1ag

B'nın tahtı kumandasında olarak Casel ormanı dâhilinde Kan-Letel şimendifer yolunu tahrip vazifesiyle Ober-ofl.den gönderildi.

Mülâzım B gece Obervel'e vâsıl oldu. 4 Temmuz sabahı Rogan'da nehri kayıklarla geçmeye muvaffak oldu.

Tabur komutanı M

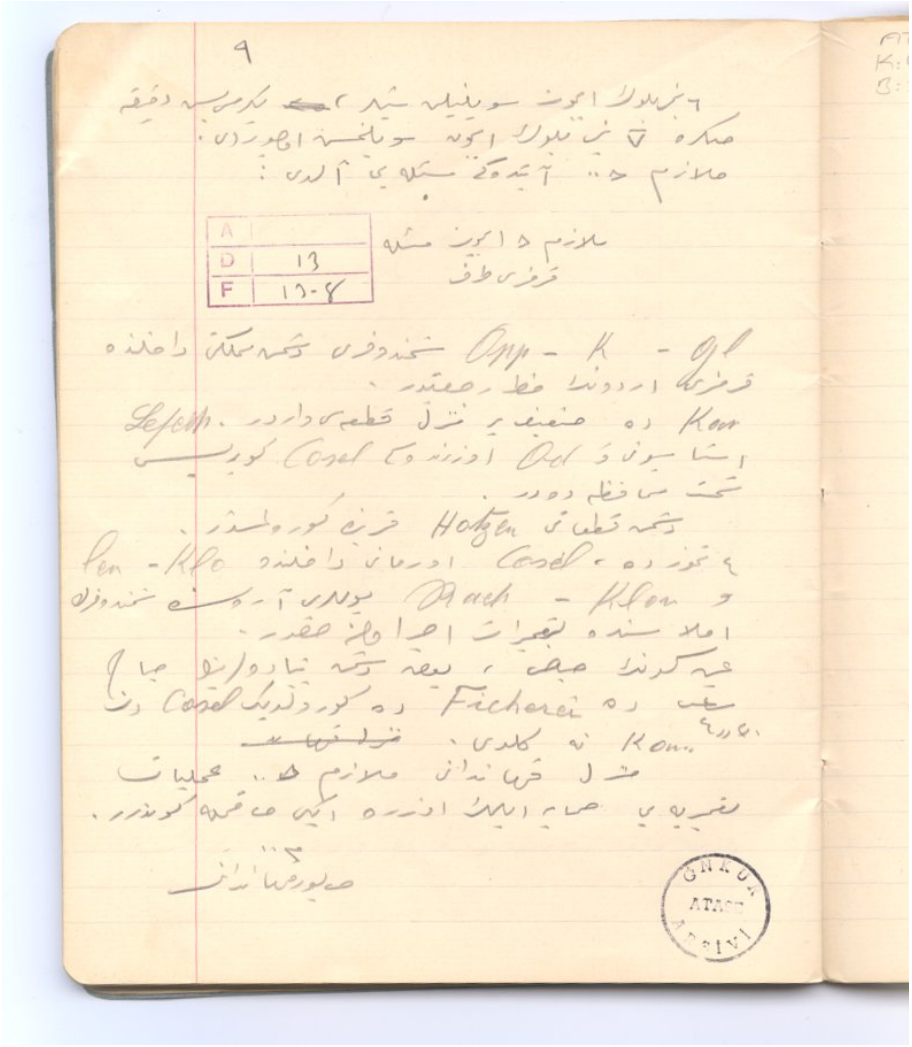
Alayın birlikleri iki takıma ayrılmış 6 ncı Bölük,

İçtimâ mahalli: Grab'ın cenub-i garbî köşesi (Oder şark sahilinde ve Rogavla'nın karşısında orman) eğitime başlama, sabah saat 07.00,

Not: 1. Pazubentler içtima mahallinde takılacak.

2. Düşmanın mangası kırmızı flâma ile bölüğü irâe eder.

Mülâzım B sabah saat 05:20'de tayin olunan içtimâ mahalline hareket eder. Oraya tatbikata başlanacağı zamandan 20 dakika evvel vâsıl olur. Daha içtima mahalline gelirken ittihâz edeceği tedâbir hakkında imâl-i fikir etti.

45-1ah

1ah

6 ncı Bölük için söylenilen şeyler 25 dakika sonra 7 nci Bölük için söylenilmiş oluyordu.

Mülâzım A için Mesele,

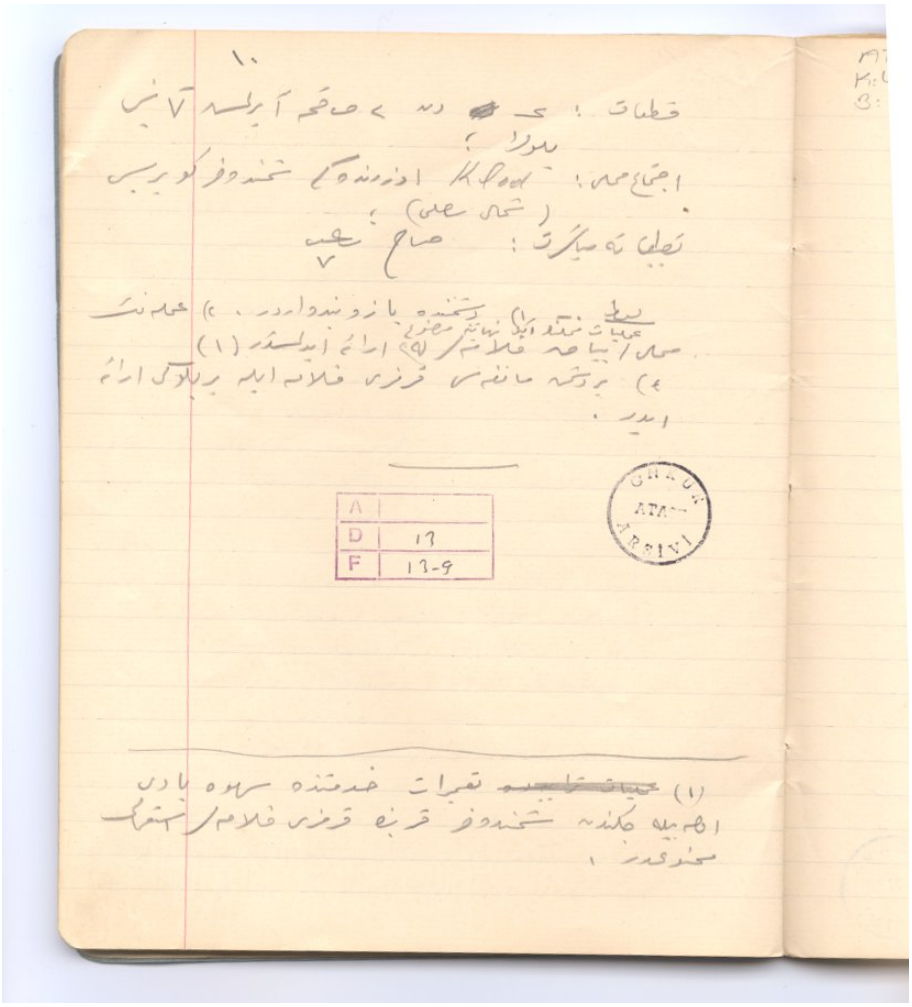
Kırmızı Taraf

Ofl.-Kan-Opp şimendiferi düşman memleketi dâhilinde kırmızı ordunun hatt-ı ric'atıdır.

Kan.'da hafif bir menzil kıt'ası vardır. Leteil istasyonu ve "Od." üzerindeki "Casel" Köprüsü taht-ı muhafazadadır.

Düşman kıt'aâtı "Hotzen" kurbinde görülmüştür. 4 Temmuzda "Casel" ormanı dâhilinde Klo-Pen ve Rach-Klon yolları arasında şimendiferin imlâsında tamirât icra olunacaktır. Aynı günün sabahı bazı düşman piyadelerinin sabah saat 04:20'de "Ficherei"de görüldüğü "Casel"den "Kom."na geldi.

Menzil kumandanı Mülâzım A ameliyatı tamiriyeyi himaye eylemek üzere iki takımla gönderir.

45-1ai

1ai

Kıt'aat: Y'den 2 takıma ayrılmış 7 nci Bölük

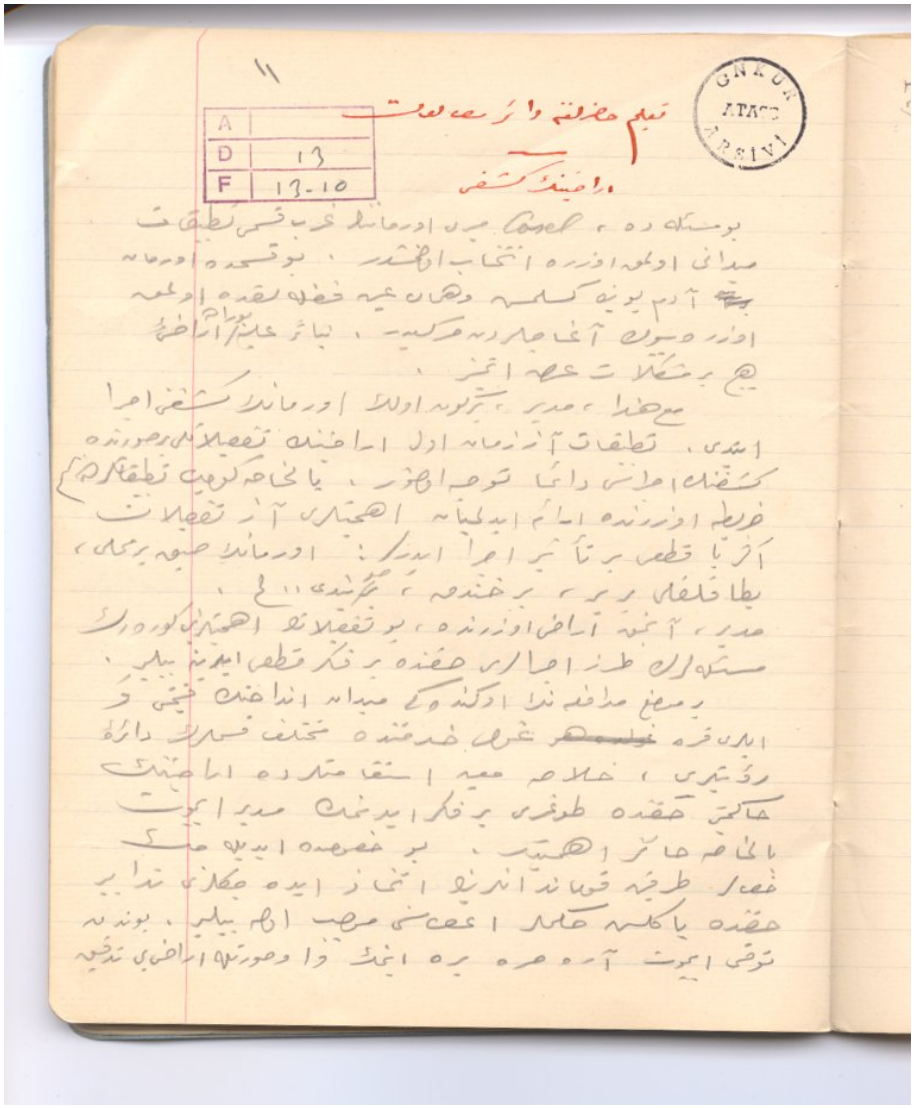
İçtimâ Mahalli: Klod üzerindeki şimendifer köprüsü (şimal sahili) Tatbikata mübaşeret: Sabah saat 07:00'de

Not: 1. Düşmanda pazubent vardır.

2. Amelenin mahalli-i ameliyat mahallinin nihayetine mevzi, beyaz flâmalarla irâe edilmiştir.

3. Bir düşman mangası kırmızı flâma ile bir bölüğü irae eder.[1]

[1] Tamirât hıdmetinde sehve-bâdi olabileceğinden şimendifer kurbinde kırmızı flâmalar istimâli memnû'dur.

45-1aj

1aj

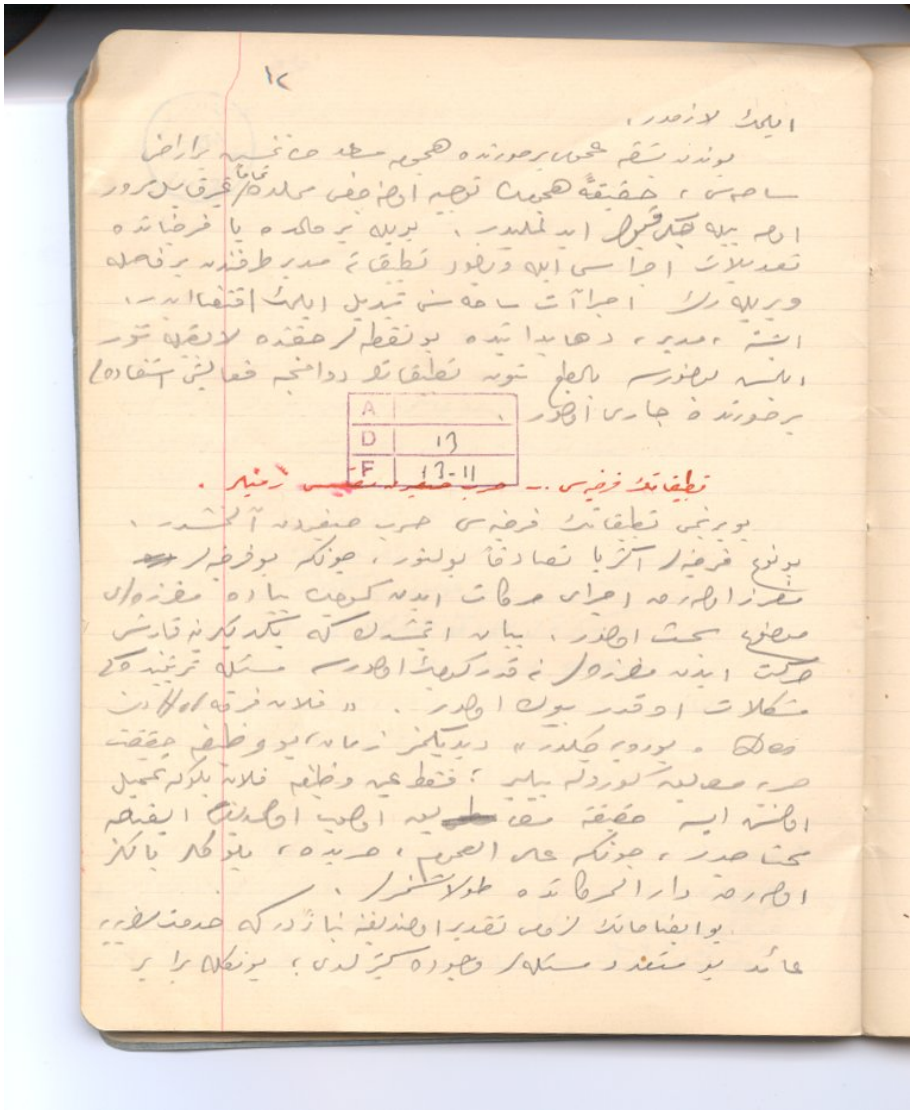
Talim Hazırlığına Dair Mutalaât, Arazinin Keşfi

Bu meselede “Casel” mirî ormanın garp kısmı tatbikat meydanı olmak üzere intihap olunmuştur. Bu kısımda orman adam boyunda kesilmiş ve hemen aynı fazlalıkta olmak üzere büyük ağaçlardan mürekkeptir. Binâenaleyh burada arzı hiçbir müşkilât arz etmez.

Ma’ahâzâ müdür, bir gün evvel ormanın keşfini icra etti. Tatbikat az zaman evvel arazinin tafsilâtlı bir surette keşfinin icrasını daima tavsiye olunur. Bilhassa küçük tatbikatlarda harita üzerinde irâ’e edilemeyen ehemmiyetleri az tafsilât ahar ya kat’î bir tesir icra ederlerdi. Ormanın sık bir mahalli, bataklıklı bir yer, bir hendek idi.

Müdür ancak, arazi üzerinde bu tafsilâtın ehemmiyetlerini görerek meselelerin tarzı icraları hakkında bir fikr-i kat’î edinebilir.

Bir mevzi-i müdafaanın önündeki meydan-ı endahtın kıymeti ve ileri karakol hıdmetinde muhtelif kısımların dairesi rü’yetleri, hülâsa muayyen istikametlerde arazinin hâkimiyeti hakkında doğru bir fikir edinmek müdür için bilhassa hâiz-i ehemmiyettir. Bu hususta edilecek hatalar tarafeyn kumandanlarının ittihâz edecekleri tedâbir hakkında yanlış hükümler i’tâsını mucip olabilir. Bundan tevakki için ara sıra yere inmek ve o suretle araziyi tetkik

45-1ak

1ak

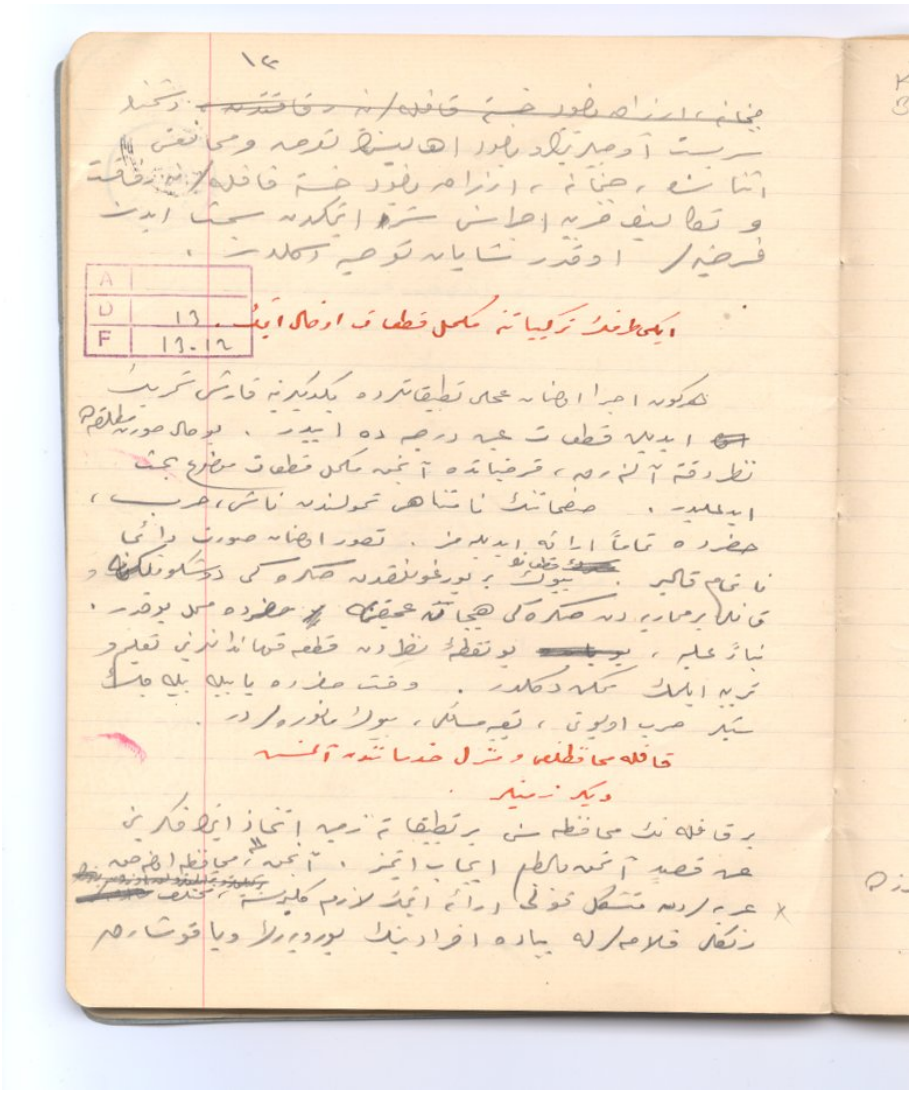
eylemek lâzımdır.

Bundan başka umumî bir surette hücuma müsait tanınmış bir arazi sahasını, hakikaten hücumun tevcih olmayacağı mahalde tamamen gayr-i kabil-i mürûr olabileceği kabul edilmelidir. Böyle bir hâlde ya faraziyâtlı tadilât icrası ile veyahut tatbikata müdür tarafından bir fasıla verilerek icraât sahasını tebdil eylemek iktizâ eder. İşte müdür, daha bidayette bu noktalar hakkında lâyıkıyla tenevvür eylemiş bulunursa bittabii bütün tatbikatın devamınca faaliyeti istifadeli bir surette câri olur.

Tatbikatın Faraziyesi-Harb-i Sagirden Muktezi Zeminler

Bu birinci tatbikatın faraziyesi harb-i sagirden alınmıştır. Bu nevi faraziyeler ekseriya tesadüfen bulunur. Çünkü bu faraziyeler müfrez olarak icra-yı hareket eden küçük piyade müfrezeleri mevzi bahsolunur. Beyan etmiştir ki yekdiğerine karşı hareket eden müfrezeler ne kadar küçük olursa mes'ele tertibindeki müşkilât o kadar büyük olur. "Filân fırka H'den Des'e yürüyecektir." dediğimiz zaman bu vazife hakikat-i harbe mutabık görülebilir. Fakat aynı vazife falan bölüğe tahmil olunmuş ise de hakikata mutabık olup olmadığını izaha muhtaçtır. Çünkü alelhusus, harpte bölükler yalnız olarak dârü'l-harekâtta dolaşmazlar.

Bu izahâtın lüzûmu takdir olunduğunda binâendir ki hıdmet-i seferiyeye ait bu müteaddid meseleler vücuda getirildi. Bununla beraber

45-1al

1al

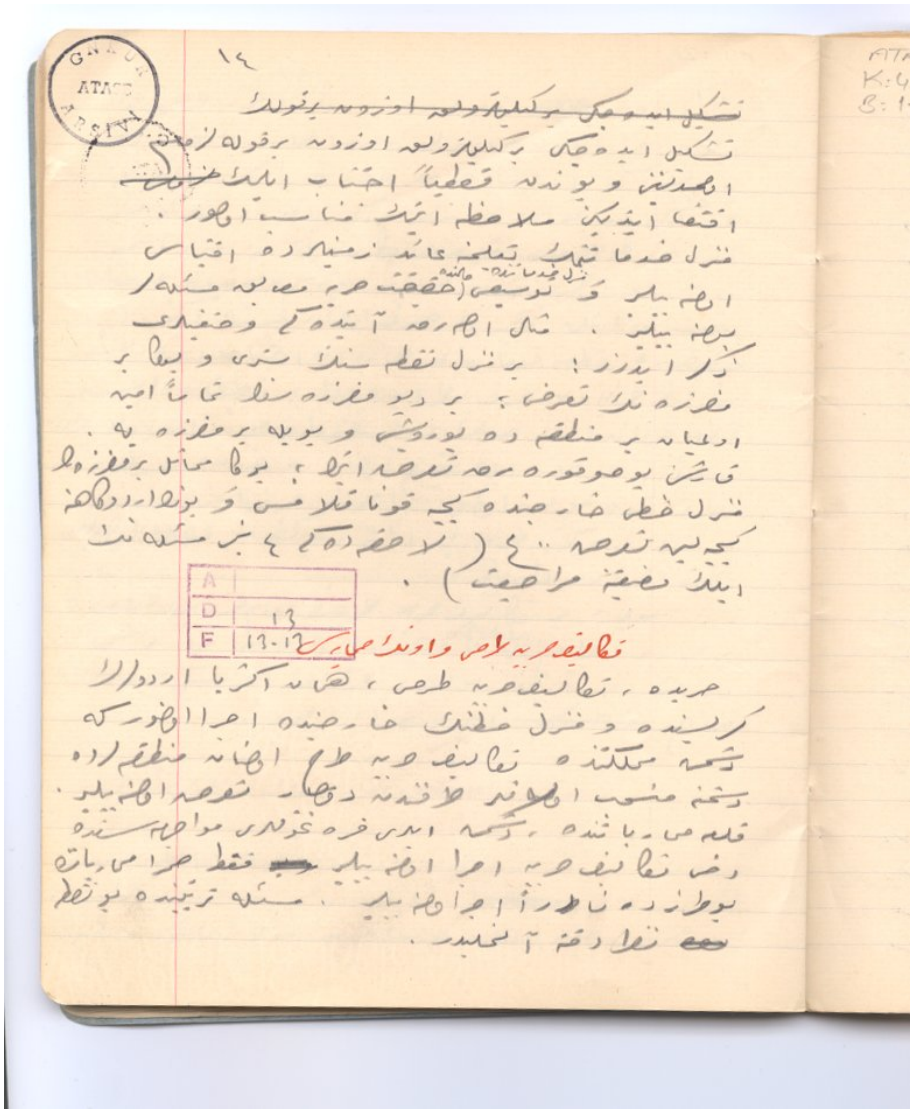
düşmanın serbest avcılarının veyahut ahalisinin taarruz ve mümana'âtı esnasında cephane, erzak yahut hasta kafilelerine refakat ve tekâlif-i harbiye icrasını setretmekten bahseden faraziyeler o kadar şayân-ı tavsiye değildir.

İki Tarafın Terakkîyâtına Mükemmel Kıt'aât İdhal Etmek

Her gün icra olunan amelî tatbikatlarda yekdiğerine karşı tahrik edilen kıt'aât aynı derecede iyidir. Bu hâl suret-i mutlakada nazar-ı dikkate alınarak, faraziyâtta ancak mükemmel kıt'aât mevzu bahis edilmelidir. Safahâtının namütenâhi şümûlünden nâşî harb-i hazırda tamamen icra edilemez. Tasavvur olunan suret daima nâ-tamam kalır. Büyük kıt'aâtın bir yorgunluktan sonraki düşkünlüğüne kanlı bir muharebeden sonraki heyecan-ı amika hazarda mahal yoktur. Binâenaleyh bu nokta-i nazardan kıt'a kumandanlarını talim ve terbiye eylemek mümkün değildir. Vakt-i hazarda yapılabilecek şeyler harp oyunu, tabiye meselesi, büyük manevralardır.

Kafile Muhafızlığı ve Menzil Hıdmâtından Alınmış Diğer Zeminler

Bir kafilenin muhafazasını bir tatbikata zemin ittihâz etmek fikrini an-kasd ancak bittabi'i icap etmez. Ancak, muhafaza olunacak arabalardan müteşekkil kolu irae etmek lâzım gelirse muhtelif renkli flâmalarda piyade efradının yürüyerek veya koşarak

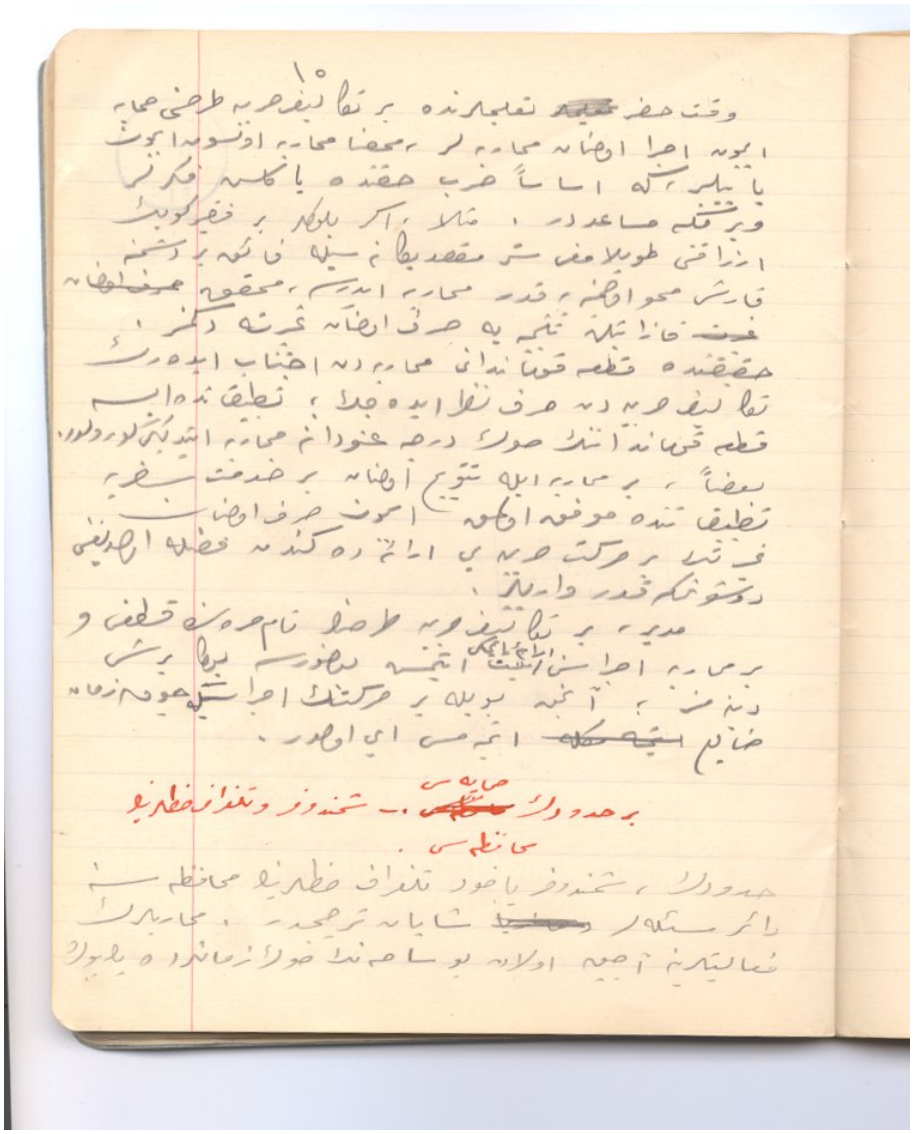

45-1am

teşkil edeceği bir kilometrelik uzun bir kola lüzûmu olmadığını ve bundan kat'iyen ictinâp eylemek iktizâ ettiğini mülâhaza etmek münasip olur. Menzil hıdmâtının talimine ait zeminlerde iktibas olunabilir. Menzil hıdmâtında tevzii hâlinde hakikat-ı harbe mutabık meseleler bulunabilir. Misâl olarak âtîdeki vaziyetleri zikrederiz. Bir menzil noktasının setri ve buna bir müfrezenin taarruzu bir defa müfrezesinin tamamen emin olmayan bir mıntıkada yürüyüşü ve böyle bir müfrezeye karşı pusu kurarak taarruz etmek; buna mümâsil bir müfrezenin menzil hattı haricinde gece konaklamış ve bunun ordugâhına geceleyin taarruz ilh. (Lâhikadaki 4'üncü meselenin ilk vaziyetine müracaat)

Tekâlif-i Harbiye Tarhı ve Onun Himayesi

Harpte, tekâlif-i harbiye tarhı, hemen ekseriye orduların gerisinde ve menzil haricinde icra olunur ki düşman memleketinde tekâlif-i harbiye tarh olunan mıntıkalar da düşmana mensup olanlar tarafından düçâr-ı taarruz olunabilir. Kale muharebâtında düşman iki karakolları muvacehesinde dahi tekâlif-i harbiye icra olunabilir. Fakat sahra muharebatında bu tarzda nadiren icra olunabilir. Mesele tertibinde bu nokta nazar-ı dikkate alınmalıdır.

45-1an

1an

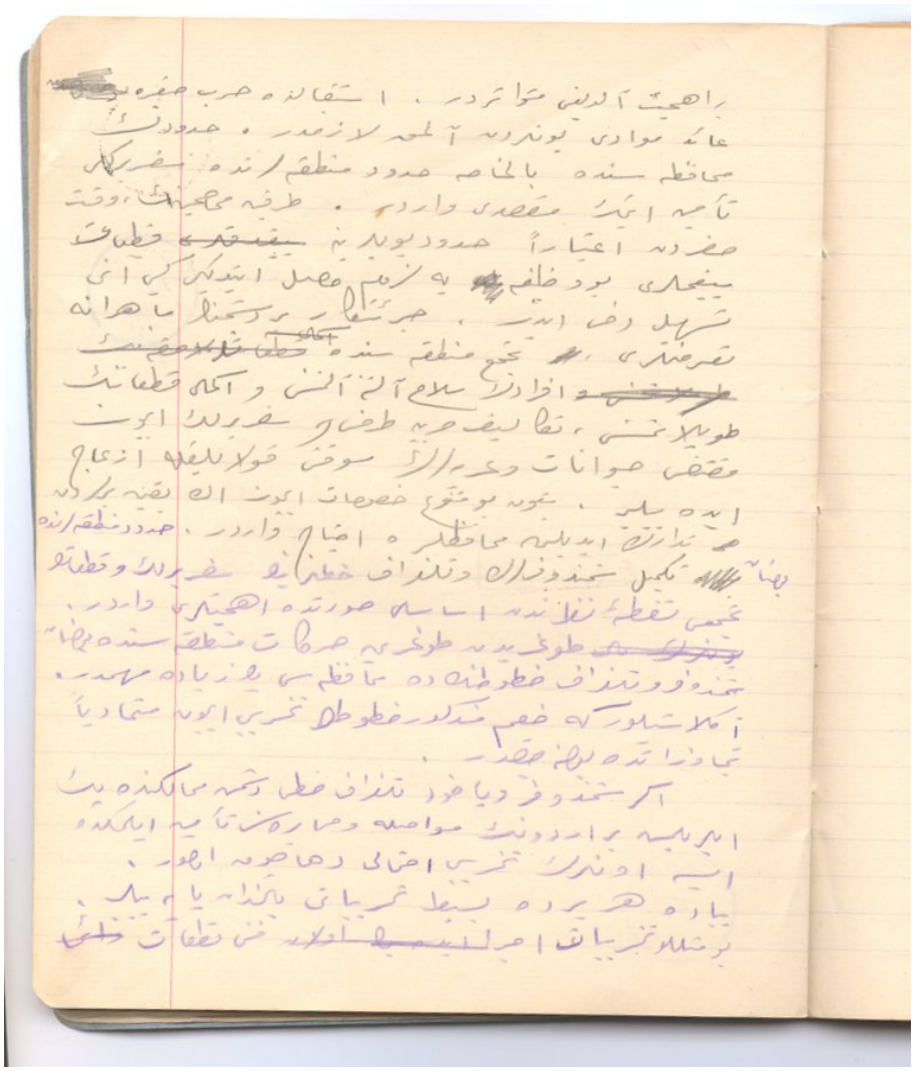
Vakt-i hazar talimlerinde bir tekâlif-i harbiye tarhı himaye için icra olunan muharebeler maahaza muharebe olsun için yapılır ki esasen harp hakkında yanlış fikirler vermeye müsaittir. Meselâ eğer bölükler bir fakir köyün erzakını toplamayı setr maksat bîgânesiyle fâik bir düşmana karşı mahvolmasına kadar muharebe ederse muhakkak kazanılan netice sarf olunan gayrete değmez. Hakikatte kıt'a kumandanı muharebeden ictinap ederek tekâlif-i harbiyeden sarf-ı nazar edecek, tatbikatta ise kıt'a kumandanının son derece anûdâne muharebe ettiği görülür.

Bazen bir muharebe ile tedvîc olunan bir hıdmat-ı seferiye tatbikatından muvaffak olmak için sarf olunan gayretin bir hareket-i harbiyeyi ira'edekinden fazla olduğunu düşünmeye kadar varılır.

Müdür, bir tekâlif-i harbiye tarhının tam sırasında kıt'asını ve bir muharebe icrasını ira'e etmeye niyet etmiş bulunursa buna bir şey denemez. Ancak böyle bir hareketin icrasıyla çok zaman zâyi' etmemesi iyi olur.

Bir Hududun Himayesi-Şimendifer ve Telgraf Hatlarının Muhafazası

Hududun şimendifer veya telgraf hatlarının muhafazasına dair meseleler şayân-ı tercihtir. Muhariplerin faaliyetlerine açık olan bu sahanın son zamanlarda pek büyük

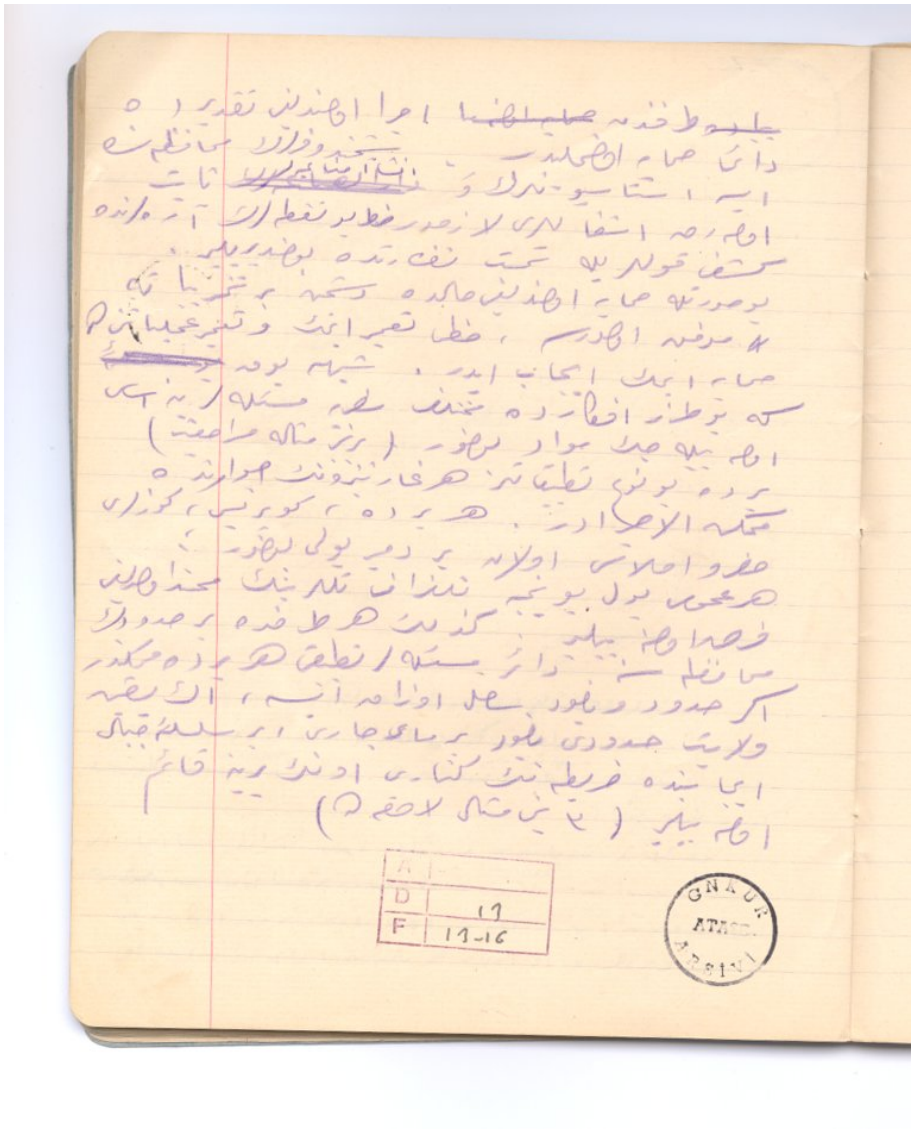
45-1ao

1ao

bir ehemmiyet aldığı mütevâtirdir. İstikbâlde harb-i sagire aid mevaddı bunlardan almak lâzımdır. Hududun muhafazasında bilhassa hudut mıntıkalarının da seferberliği temin etmek maksadı vardır. Tarafeyn-i muhasimînin vakt-i hazardan itibaren hudut boylarına kıt'aat yığmaları bu vazifeye lüzûm hasıl ettiği gibi anı teshil dahi eder. Cüretkâr bir düşmanın mahirâne taarruzları tecemmü' mıntıkasında efradın silâh altına alınmasını ve ikmal kıtaatının toplanmasını, tekâlif-i harbiye tarhı seferberlik için muktezi hayvanatın ve arabalarının sevkini kolaylıkla iz'âc edebilir. Bütün bu mütenevvi hususât için en yakın yerlerde tedarik edilen muhafızların ihtiyaç vardır. Hudut mıntıkalarında tekmil şimendiferlerin ve telgraf hatlarının seferberlik ve kıtaatının tecemmü' nokta-i nazarından esaslı surette ehemmiyetleri vardır. Doğrudan doğruya harekât mıntıkasında bulunan şimendifer ve telgraf hududunun muhafazası pek ziyade mühimdir. Anlaşılıyor ki hasm-ı mezkûr hudut taharrisi için mütemadiyen tecavüzâtta bulunacaktır.

Eğer şimendifer veyahut telgraf hattı düşman memâlikinde pek ilerlemiş bir ordunun muvasala ve muharebesini temin eylemekte ise onların taharrisi ihtimali daha çok olur.

Piyade her yerde basit taharriyâtı bizzat yapılabilir. Bu misillû taharriyât âhiren fenni kıt'aat

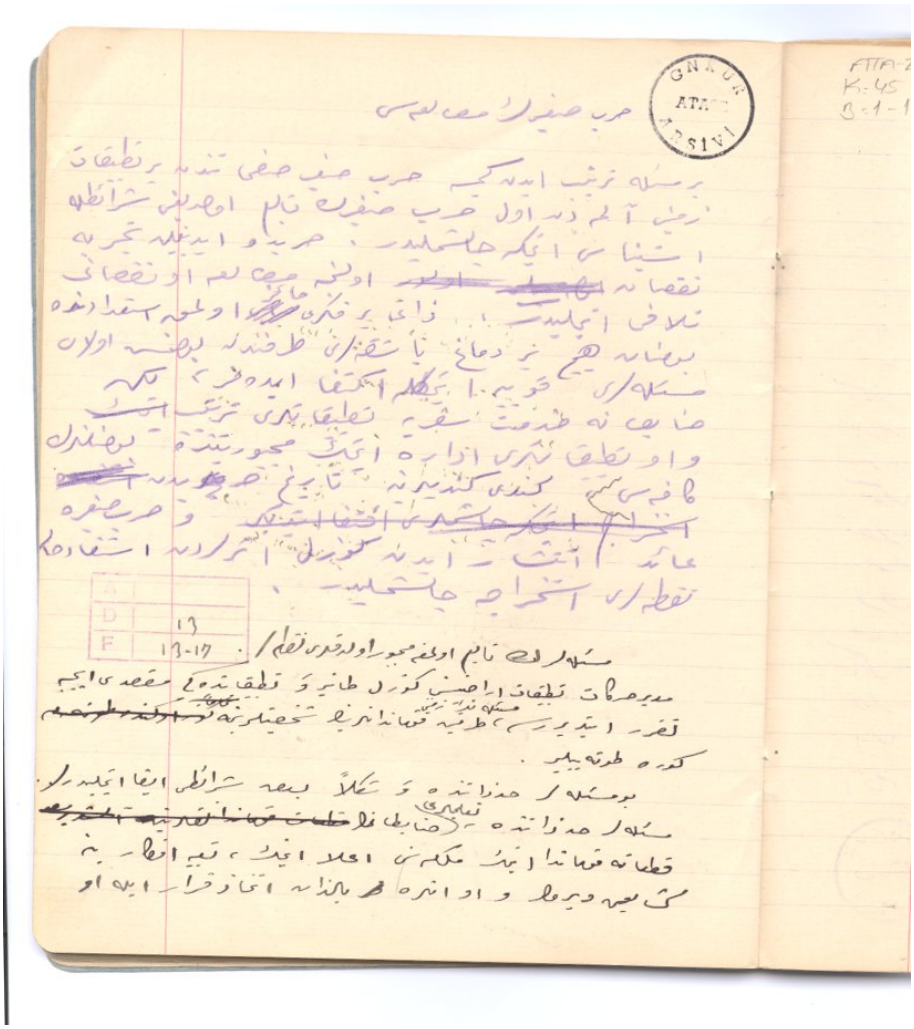

45-1ap

1ap

tarafından icra olunduğu takdirde daima himaye olunacaktır. Şimendiferlerin muhafazasında ise istasyonların ve inşa meta'ları sabit olarak iştigalleri lâzımdır. Hatta bu noktaların aralarında keşif kollarıyla taht-ı nezarette bulundurulur. Bu surette himaye olunduğu hâlde düşman bir taharriyâta muvaffak olursa, hattı tamir etmek ve tamir ameliyatını da himaye etmek icap eder. Şüphe yok ki bu tarz efkârda muhtelif seferiye meselelerine esas olabilecek mevad bulunur. (Birinci misale müracaât)

Bir de bu nevi tatbikatlar her garnizonu civarında mümkünü'l-icradır. Her yerde köprüsü, gözleri hazır ve imlâsı olan bir demir yolu bulunur. Her umumî yol boyunca telgraf tellerinin mümted olduğu farz olunabilir. Kezâlik her taraftan bir hududun muhafazasına dair meseleler tatbiki her yerde mümkündür. Eğer hudut veyahut sahil uzak ise, en yakın vilâyet hududunun yahut bir mây-î cârî bir sisile-i cibâl icabında haritanın kenarı onun yerine kaim olabilir. (3'üncü misal lâhikada)

45-1aq

1aq

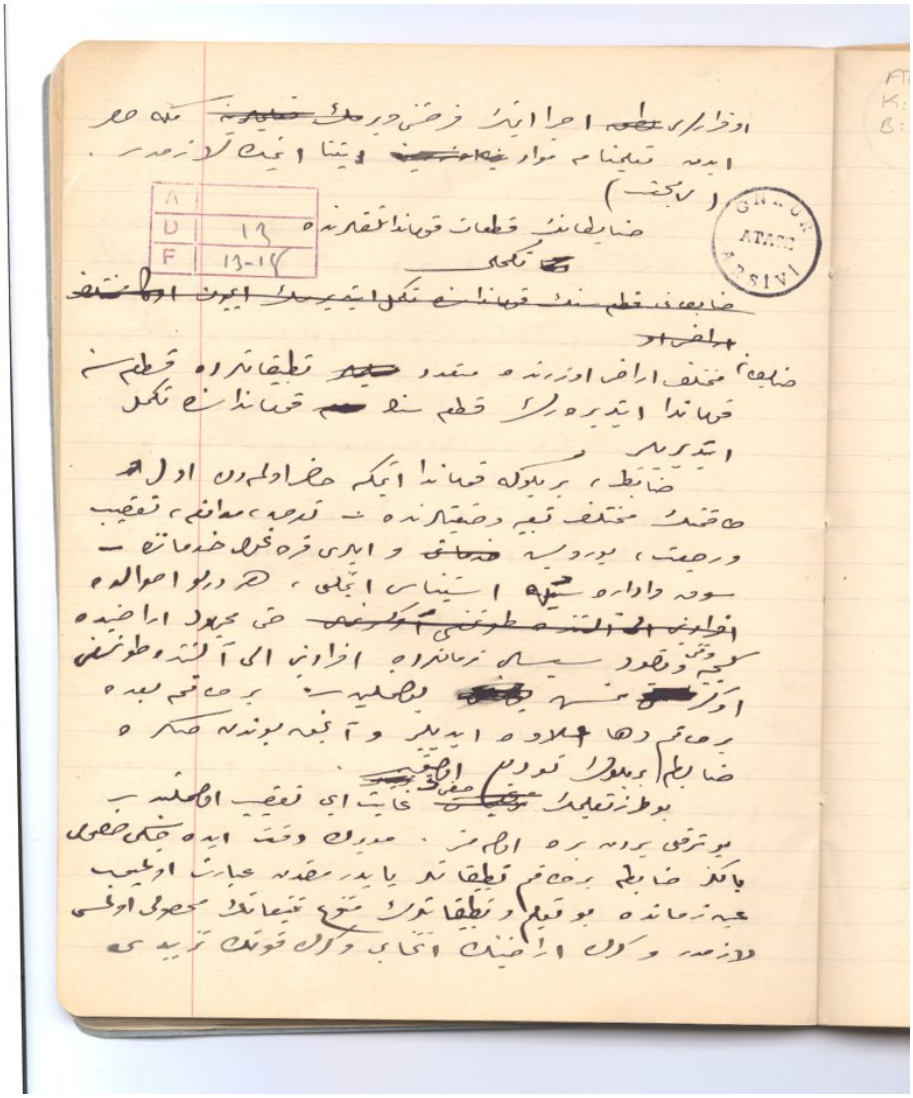
Harbi Sagirin Mütalâ'ası

Bir mesele tertip eden kimse harb-i sagir safahatından bir tatbikat zemini almadan evvel harb-i sagirin tâbi olduğu şerâitle istinâs etmeye çalışmalıdır. Harpte edinilen tecrübe noksan olunca mütalâ'a o noksanı telâfi etmelidir. Zâtî bir fikri hâiz olmak istidâdında bulunan hiçbir dimağ başkaları tarafından bulunmuş olan meseleleri kopya etmekle iktifa edemez. Lâkin zabitâna hıdmet-i seferiye tatbikatları tertib etse ve o tatbikatları idare etmek mecburiyetinde bulunanların kâffesi kendi kendilerine tarih-i ahirlerinden ve harb-i sagirde aid-i intişâr eden güzel eserlerden istifade noktaları istihraca çalışmalıdır.

Meselelerin tâbi olmaya mecbur oldukları noktalar:

Müdir-i harekât tatbikat arazisini güzel tanır ve tatbikattaki maksadı iyice takarrür ettirirse meselenin tercihen tarafeyn kumandanlarının şahsiyetlerine göre tutabilir.

Bu meseleler haddizâtinde ve şeklen bazı şerâiti ika' etmelidirler. Meseleler haddizâtinde talimleri zabitânın kıt'aâta konusunda etmek meselesinin ilâ etmek, tabiye efkârını keşâyiş vermek ve o anların bizzat ittihâz-ı karar ile o

45-1ar

1ar

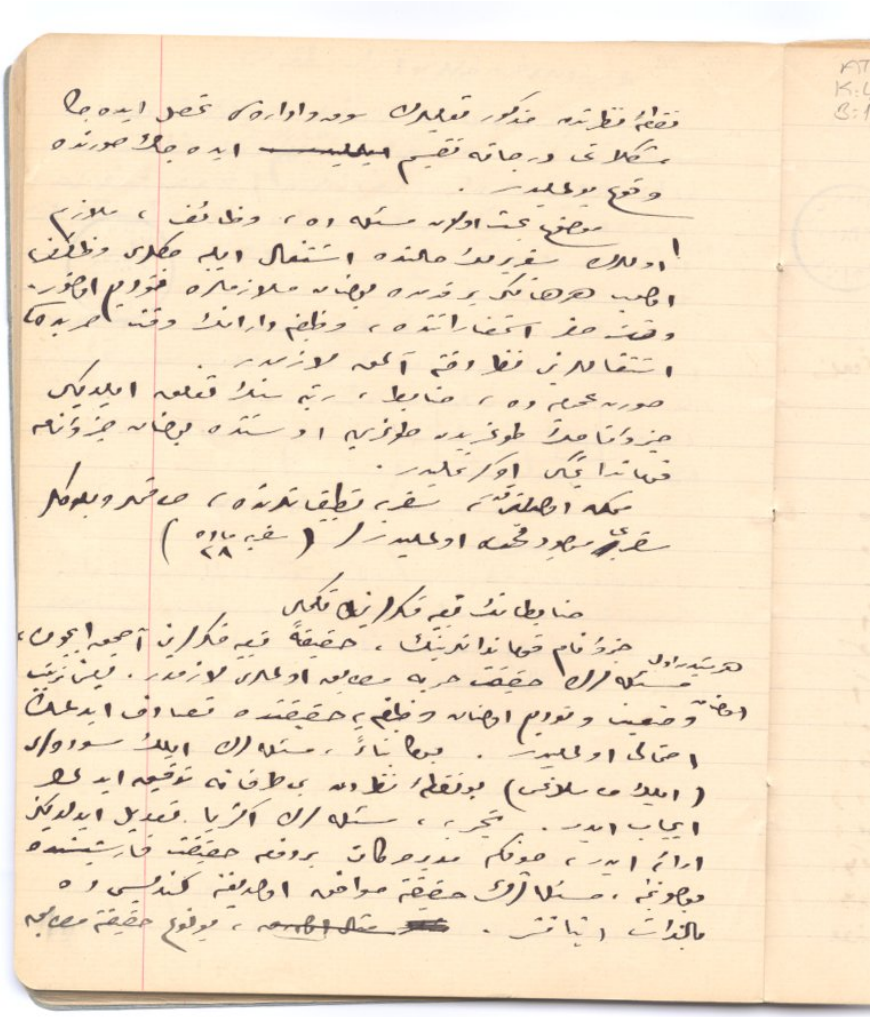
kararları icra etmek fırsatını vermeğe hasreden talimname mevaddını etmek lâzımdır. (7'nci bahis)

Zabitânın Kıtâat Kumandanlıklarında Tekemmülü

Zabitâna muhtelif arazi üzerinde müteadid tatbikatlarda kıt'asına kumanda ettirerek kıt'asının kumandasında tekemmül ettirilir.

Zabit, bir bölüğe kumanda etmeye hazır olmadan evvel takımının muhtelif tabiye vaziyetlerinde taarruz, müdafaa, takip ve ric'at, yürüyüş ve ileri karakol hıdmâtında sevk ve idareye vesile istinas etmeyi her türlü ahvâlde hatta meçhul arazide gece vakti veyahut sisli zamanlarda efradını eli altında tuttuğu evler tahassun bulunmaktadır. Bir takım, bâdehû bir takım daha ilâve edilir ve ancak bundan sonra zabite bir bölük tevdi' olunur.

Bu tarz talimin safahâtı gayet iyi takip edilmelidir. Bu terakki birdenbire olamaz. Müdürün dikkat edeceği hususu yalnız zabite birtakım tatbikatlar yaptırmaktan ibaret almayıp aynı zamanda bu talim ve tatbikatların mütenevvi tatbikatının mahallî olması lâzımdır ve gerek arazinin intihabı ve gerek kuvvetin tezyidi

45-1as

1as

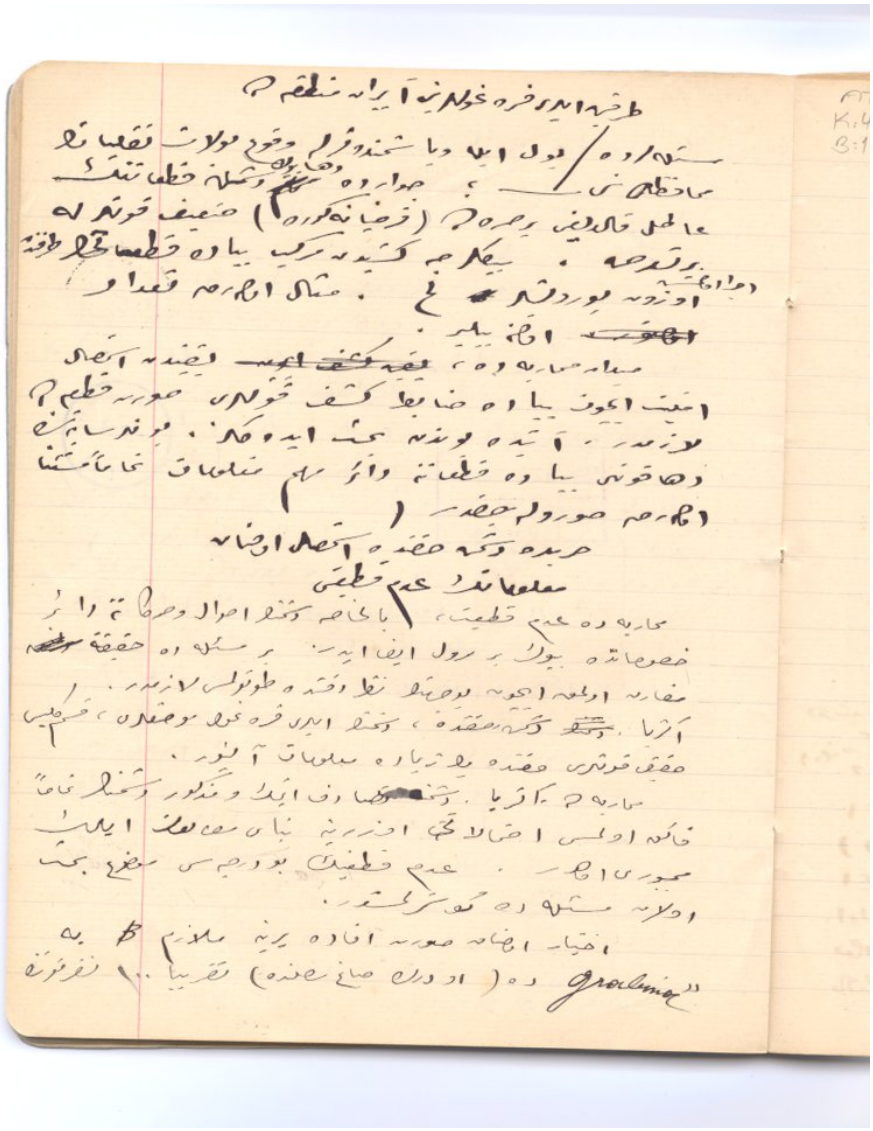
nokta-i nazarından mezkûr kolların sevk ve idaresi tahassul edecek müşkilât-ı derecâtı taksim edecek surette vuku bulmalıdır.

Mevzubahis olan meselede vezâif mülâzım-ı evvelin seferberlik hâlinde iştigal eyleyecekleri vezâif olup herhangi bir kıdemde bulunan mülâzımlara tevdi' olunur. Vakt-i hâzır istihbarâtında vazifedârânın vakt-i harpteki iştigallerini nazar-ı dikkate almak lâzımdır.

Suret-i umumiyede zabit rütbesinin taallük eylediği cüzitamın doğrudan doğruya üstünde bulunan cüzitam kumanda etmeyi öğrenmelidir. Mümkün olduğu kadar sefer tatbikatlarında takımlar ve bölükler sefer mevcudu tahsis olmalıdır. (Seferiye madde 28)

Zabitânın Tabiye Fikirlerin Tekemmülü

Her şeyden evvel cüzitam kumandanlarının hakikaten tabiye fikirlerini açmak için meselelerin hakikat-ı harbe mutabık olmaları lâzımdır. Tertip olunan vaziyet ve tevdi olunan vazifeye hakikatte tesadüf edilmek ihtimali olmalıdır. Buna binâen meselelerin ilk müsvetteleri (ilk taslağı) bu nokta-i nazardan bî-tarafâne tetkik edilmek icap eder. Tecrübe meselelerin ekserîye ta'dil edildiğini ira'e eder; çünkü müdür-i harekât bu defa hakikat karşısında bulununca, meselelerin hakikate muvafık olduğuna kendisine bizzat inanmıştır. Bu nevi hakikate mutabık

45-1at

1at

meselelerde yol ile veya şimendiferle vuku bulan nakliyatın muhafazasını tarafeyn ileri karakollarını ayıran mıntıkada, civarında daha büyük düşman kıt'aatının âtıl kaldığı bir sırada (faraziyata göre) hafif kuvvetlerle bir taarruza, binlerce mürekkep piyade kıt'aatının tarafından uzun yürüyüşler ilâh. Misâl olarak ta'dât olunabilir.

Meydan-ı muharebede yakından istihsal-i emniyet için piyade zabit keşif kolları suret-i kat'iyede lâzımdır. Âtîde bundan bahsedeceğiz. Bunlar sayesinde daha kuvvetli piyade kıt'aâtına dair mühim ma'lûmât tamamen müstesna olarak sorulacaktır.

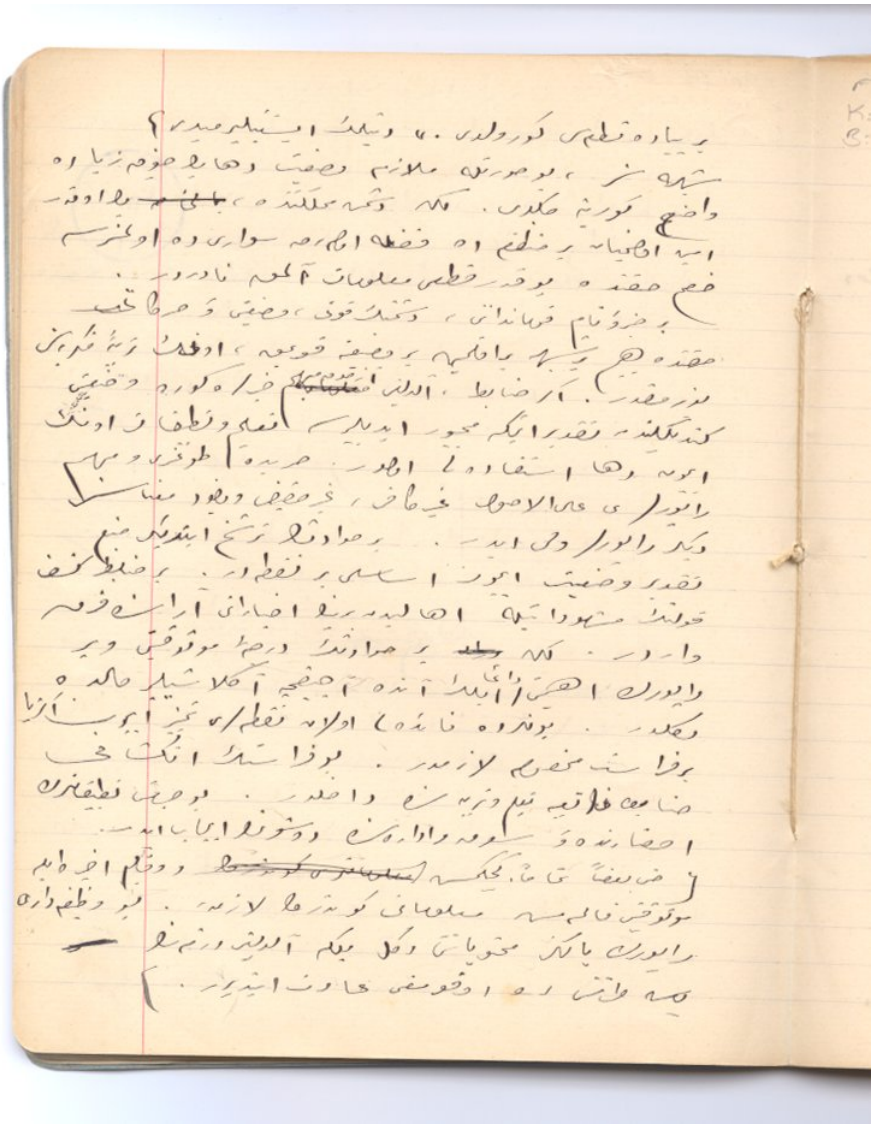
Harpte Düşman Hakkında İstihsal Olunan Ma'lûmâtın Adem-i Kat'iyesi

Muharebede adem-i kat'iyet bilhassa düşmanın ahvâl ve harekâtına dair hususatla büyük bir rol ifâ eder. Bir meselede hakikate mukarin olmak için bu cihetin nazar-ı dikkatte tutulması lâzımdır.

Ekseriye düşman hakkında, düşmanın ileri karakol mevzileri, kısm-ı küllîsî, hakikî kuvvetleri hakkında pek ziyade ma'lûmât olunur.

Muharebelerde ekseriye düşmana tesadüf etmek ve mezkûr düşmanın tamamen fâik olması ihtimalâtı üzerine beyân-ı mutalâ'ât eylemek mecburî olur. Adem-i kat'iyetin bu derecesi mevzu bahis olan meşalede gösterilmiştir.

İhtiyar olunan suret-i ifade yerine Mülâzım B'ye "Grabnia"da (o derenin sağ sahilinde) takriben 100 nefer kuvvetinin

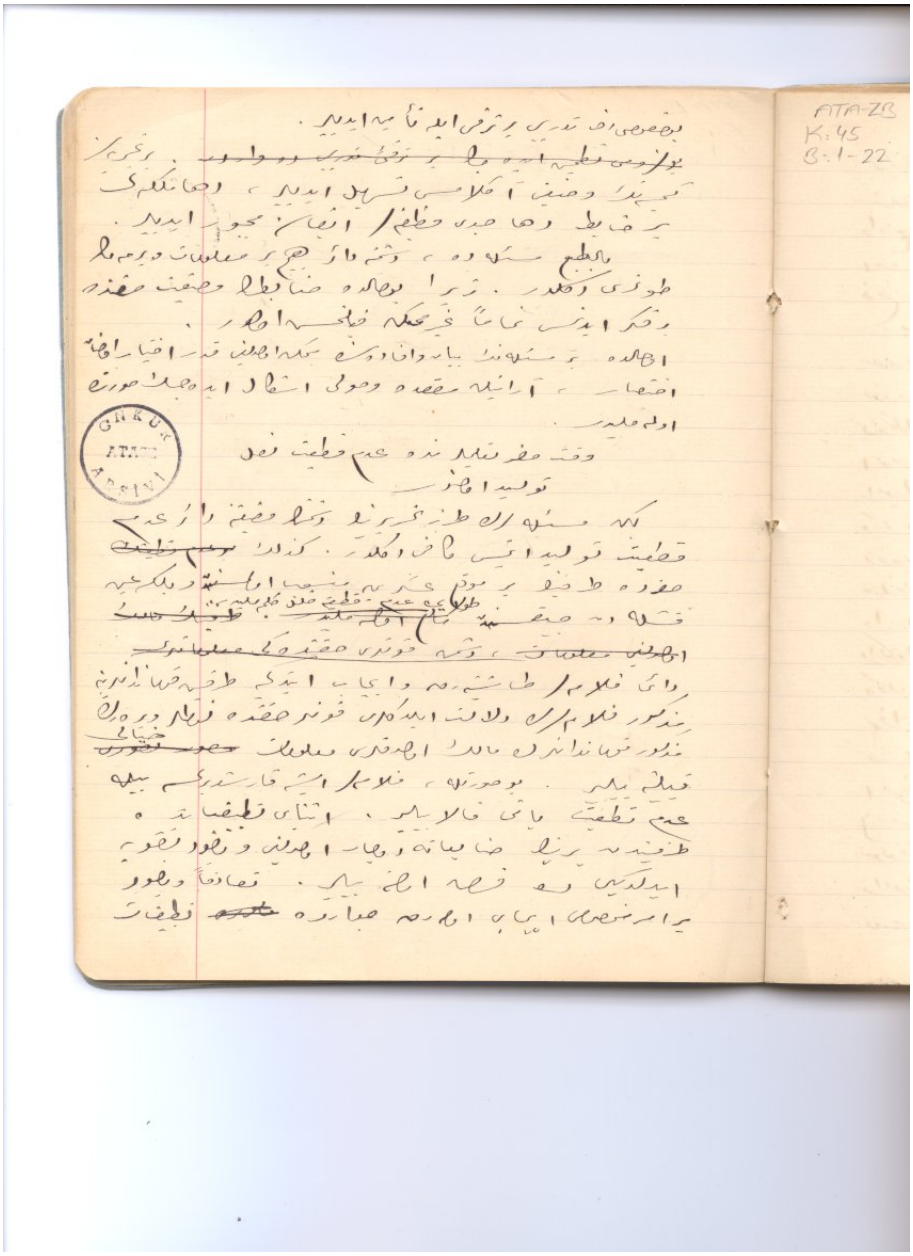
45-1au

1au

bir piyade kıt'ası görülür, denilmek istenebilir midir? Şüphesiz, bu suretle mülâzıma vaziyet daha pek çok ziyade vazıh görünecektir. Lâkin düşman memleketinde pek o kadar emin olunmayan bir mıntıkada fazla olarak süvari de olmazsa hasım hakkında bu kadar kat'î ma'lûmât almak nadirdir.

Bir cüzitam kumandanını, düşman kuvveti, vaziyeti ve harekâtı hakkında hiçbir şüphe bırakılmış bir vazife koymak onun terbiye-i fikriyesini yaratacaktır. Eğer zabit aldığı mühim haberlere göre zahmeti karşılığında takrir etmeye mecbur olursa talim ve tatbikat onun için daha istifadeli olur. Harpte doğru ve mühim raporları alelusûl gayr-ı kâfi, gayr-i hakikî veyahut mânâsız diğer raporlar dahi eder.

Bir havadisin tersim ettiği menba takdir-i vaziyet için esaslı bir noktadır. Bir zabit keşif kolunun meşhudâtıyla ahaliden birinin ihtiyarı arasında fark vardır. Lâkin bir havadisin derece-i mevsukiyeti ve bir raporun ehemmiyeti daima ilk anda açıkça anlaşılır hâlde değildir. Bunlar da faydalı olan noktaları temayüz için ekseriye bir feraset-i mahsusa lâzımdır. Bu ferasetin inkişafa zabitânın tabiye takım ve terbiyesinde dâhildir. Bu ciheti tatbikatlarının ihzârında ve sevk ve idaresinde düşünmek icap eder. Hatta bazen tamamen gecikmiş ve vekayi'-i ahire ile mevsukiyet kalmamış ma'lûmâtı göndermek lâzımdır. Bu vazifedarı raporun yanız muhteviyâtını değil, belki aldığı varakasının baş tarafını da okumaya âdet ettirir.

45-1av

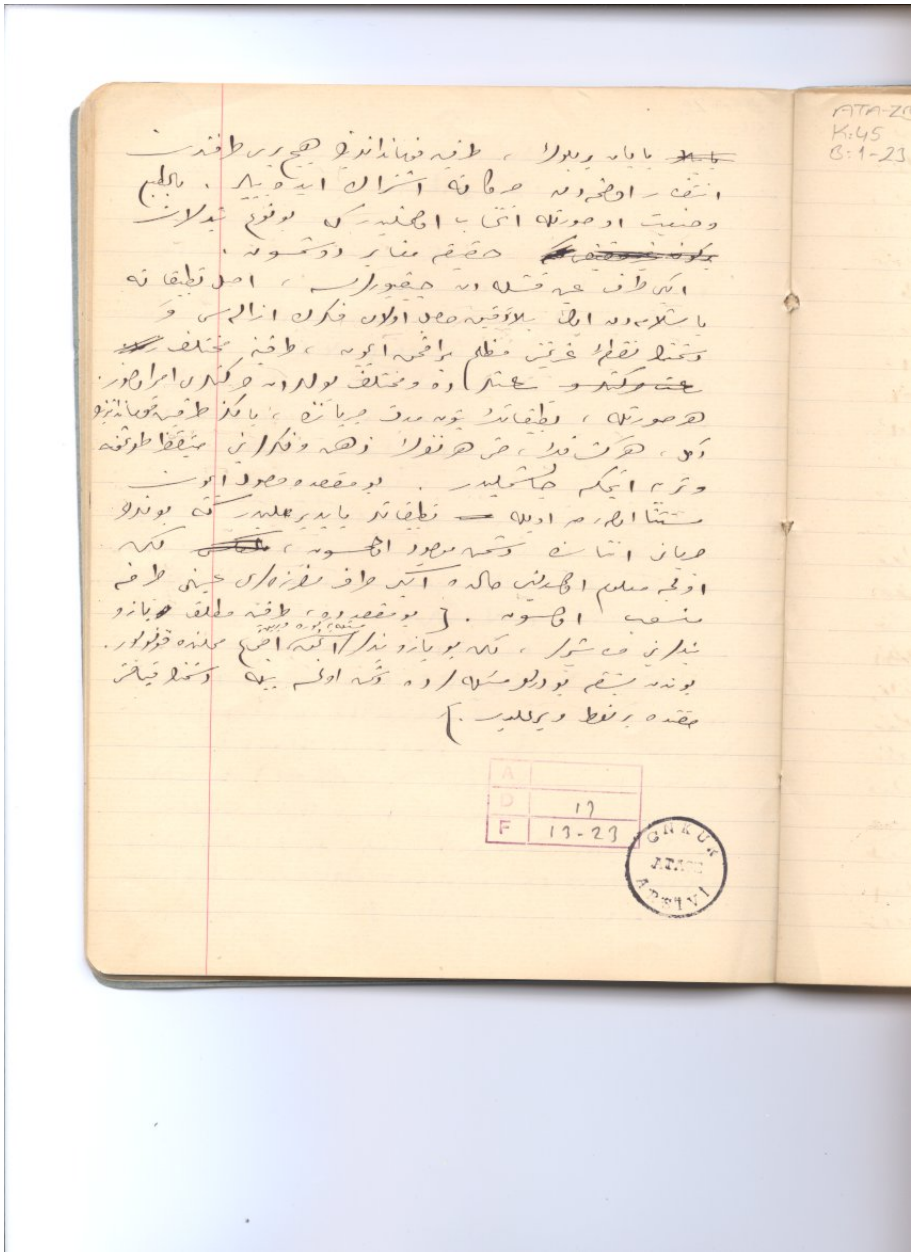
1av

Bu hususu dahi takdiri bir terakki ile temin edilir. Bir tecrübesiz kimsenin vaziyeti anlaması teshîl edilir. Daha melekeli bir zabite daha ciddî vazifeler ifasına mecbur edilir.

Bittabi'i meselede düşmana dair hiçbir ma'lûmât vermemek doğru değildir. Zira bu hâlde zabitin hakkında bir fikir edinmesi tamamen gayrimümkün bulunmuş olur. O hâlde bir meselenin beyan ve ifadesinde mümkün olduğu kadar ihtiyar olunan ihtisar, aranılan maksada vusûlü işgal edecek surette olunmamalıdır.

Vakt-i Hazar Talimlerinde Adem-i Kat'iyet Nasıl Tevlîd Olunur?

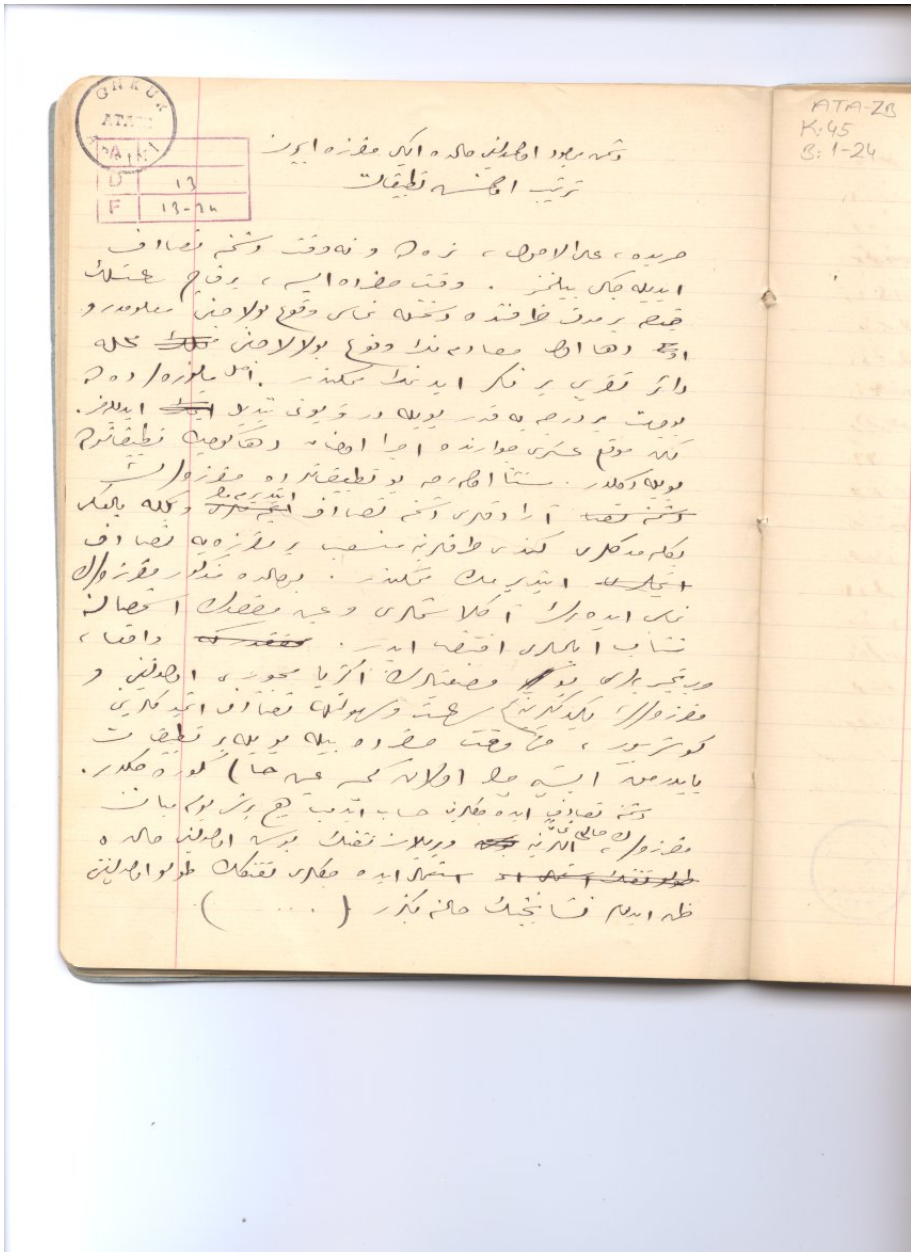
Lâkin meselelerin tarz-ı tahririnin düşmanın vaziyetine dair adem-i kat'iyet tevlid etmesi kâfi değildir. Kezâlik hazarda tarafeynin bir mevki-i askeriye mensup olmasından ve belki aynı kışladan çıkmasından dolayı adem-i kat'iyeye halel gelmemelidir. Daima flâmalar taşınarak ve icap ettikçe tarafeyn kumandanlarına mezkûr flâmaların delâlet eyledikleri ma'lûmât hayatî kılınabilir. Bu suretle flâmalar işe karıştırılsa bile adem-i kat'iyet bâkî kalabilir. Esna-yı tatbikatta tarafeynden birinin zayiâta düçâr olduğu veyahut takviye farz olunabilir. Tesadüfen veyahut bir emri mahsus icabı olarak civarda tatbikat

45-1ax

yapan bir bölük tarafeyn kumandanlarının hiçbiri tarafından intizar olunmadan harekâta iştirak edebilir. Bittabi'i ve ciddiyet o suretle intihap olunmalıdır ki bu nevi tebeddülât hakikate mugayir düşmesin.

İki taraf aynı kışladan çıkıyorlar ise asıl tatbikata başlamadan evvel ilk belâ-i dakik olan fikrin izalesi ve düşmanın nokta-i azimetini munzam bırakmak için tarafeyne muhtelif saatlerde ve muhtelif yollardan hareketleri icra olunur. Her suretle tatbikatın bütün müddet-i cereyanında yalnız tarafeyn kumandanlarının değil her keşşâfın hatta her neferin zihin ve fikirlerini muteyakkız tutmaya ve terbiye etmeye çalışmalıdır. O maksada vusûl için müstesna olarak şöyle tatbikatlar yaptırılmalıdır ki bunların cereyanı esnasında düşman mevcut olmasın. Lâkin evvelce ma'lûm olduğu hâlde iki taraf müfrezeleri aynı tarafa mensup olsun. Bu maksatta tarafeyn mutlaka pazubentlerini taşırlar. Lâkin bu mahallinde konulur. Bundan başka bu türlü meselelerden düşman olmasa, dahi düşmanın kıyafeti hakkında bir not verilmelidir.

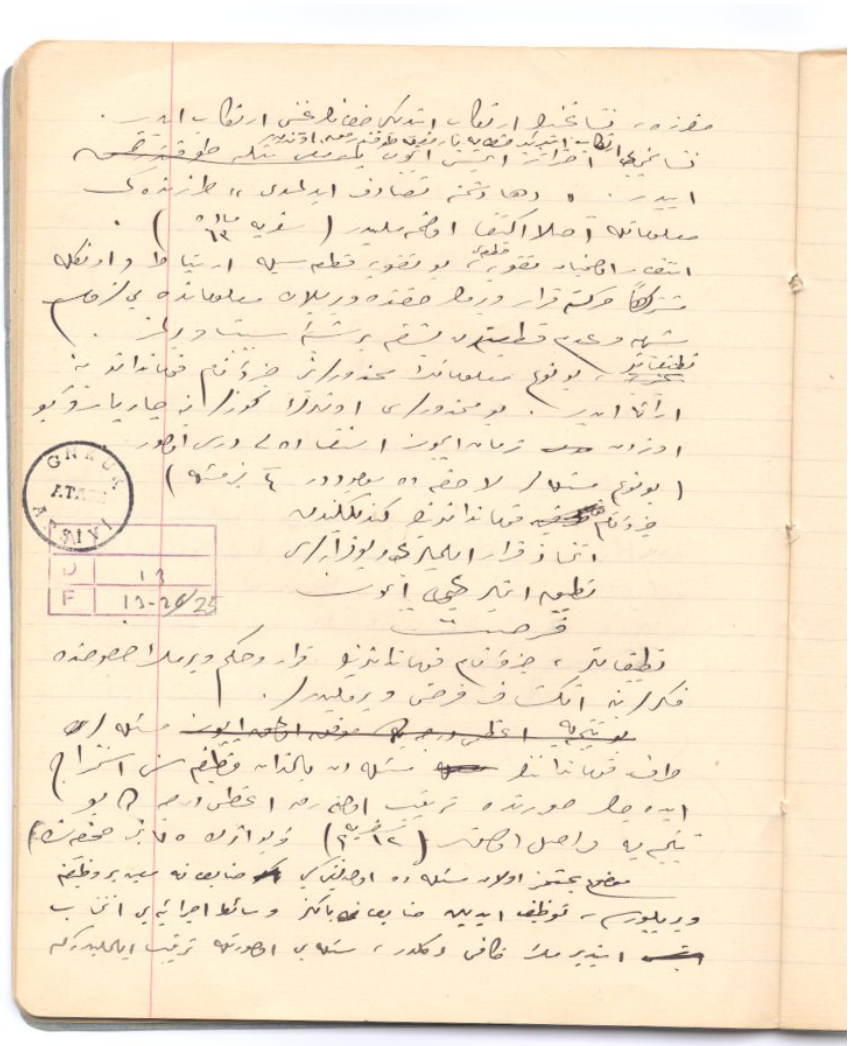
45-1ay

1ay

Düşman Mevcut Olmadığı Hâlde İki Müfreze İçin Tertip Olunan Tatbikat

Harpte alelusûl nerede ve ne vakit düşmana tesadüf edileceği bilinmez. Vakt-i hazarda ise birkaç saatlik kısa bir müddet zarfında düşmanla temas vuku bulacağı ma'lûmdur ve o daha evvel müsademenin vuku bulacağı mahalle dair takribi bir fikir edinmek mümkündür. Asıl manevralarda da bu cihet bir dereceye kadar böyledir ve bu tebdil edilemez. Lâkin mevki-i askerî civarında icra olunan daha küçük tatbikatlarda böyle değildir. Müstesna olarak bu tatbikatlar da müfrezelerin aradıkları düşmana tesadüf ettirmemek belki bilâkis bekledikleri kendi taraflarına mensup bir müfrezeye tesadüf ettirmek mümkündür. Bu hâlde mezkûr müfrezelerin temas ederek anlaşmaları ve aynı maksadın istihzârına şitâp eylemeleri iktiza eder. Vakıa, harp tecrübeleri bu vaziyetin ekseriyâ mecburî olduğunu ve müfrezelerin yekdiğerine sür'atle ve suhûletle tesadüf etmediklerini gösteriyor. Hatta vakt-i hazarda bile böyle bir tatbikatı yaptırmak isteyecek olan kimse bile aynı hâli görecektir.

Düşmana tesadüf edeceklerini hesap edip hiçbir şey bulamayan müfrezelerin hâli temastan ellerine verilen tüfenk boş olduğu hâlde isti'mâl edecekleri tüfengin dolu olduğunu zanneden nişancının hâline benzer.

45-1az

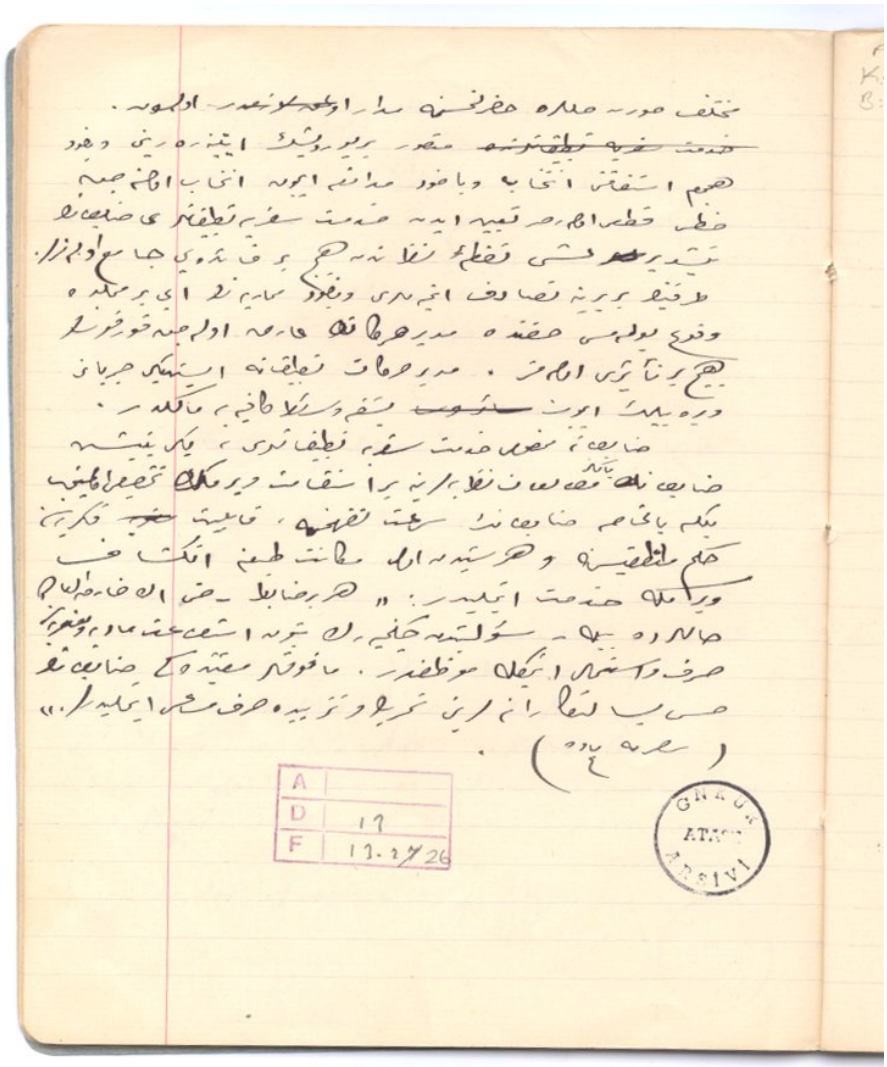
1az

Müfrezeye nişancının irtikap ettiği hatanın aynını irtikap eden nişancıyı irtikap ettiği hataya yaramaz diye dokundurmak ondan iyidir. Daha düşmana tesadüf edilmedi tarzındaki ma'lûmâtla asla iktifa olunmamalıdır. (Seferiye, madde: 63) İntizar olunmayan takviye kıt'ası bu takviye kıt'asıyla irtibat ve onunla müştereken harekete karar vermek hakkında verilen ma'lûmâta billüzûm şüphe ve adem-i kat'iyeden başka bir şeye sebebiyet verilmez. Tatbikatlar bu nevi ma'lûmâtın mahzurlarını cüzitam komutanlarına irâ'e eder. Bu mahzurlarını onların gözlerine çarpan ve bu uzun zaman için istifadeli ders olur. Bu nevi meseleler lâhikada mevcuttur. (4. mesele)

Cüzitam Kumandanlarının Kendiliğinden İttihâz Eylemek ve Bu Kararları Tatbik Etmeleri İçin Fırsat

Tatbikatlar, cüzitam kumandanlarının karar ve hüküm vermek hususunda fikirlerine inkişaf fırsatı vermelidirler.

Meseleler taraf kumandanına meseleden bizzat vazifesini iştirak edecek surette tertip olunarak azamî derecede bu neticeye vasıl olmak (Seferiye 12) ve bu eserin 75'inci sayfasında mevzu bahis olan meselede olduğu gibi zabitâna muayyen bir vazife verilirse tavzif edilen zabitân yalnız vesait-i icraatiyesini intihap ettirmek kâfi değildir. Meseleyi ol surette tertip eylemelidir ki

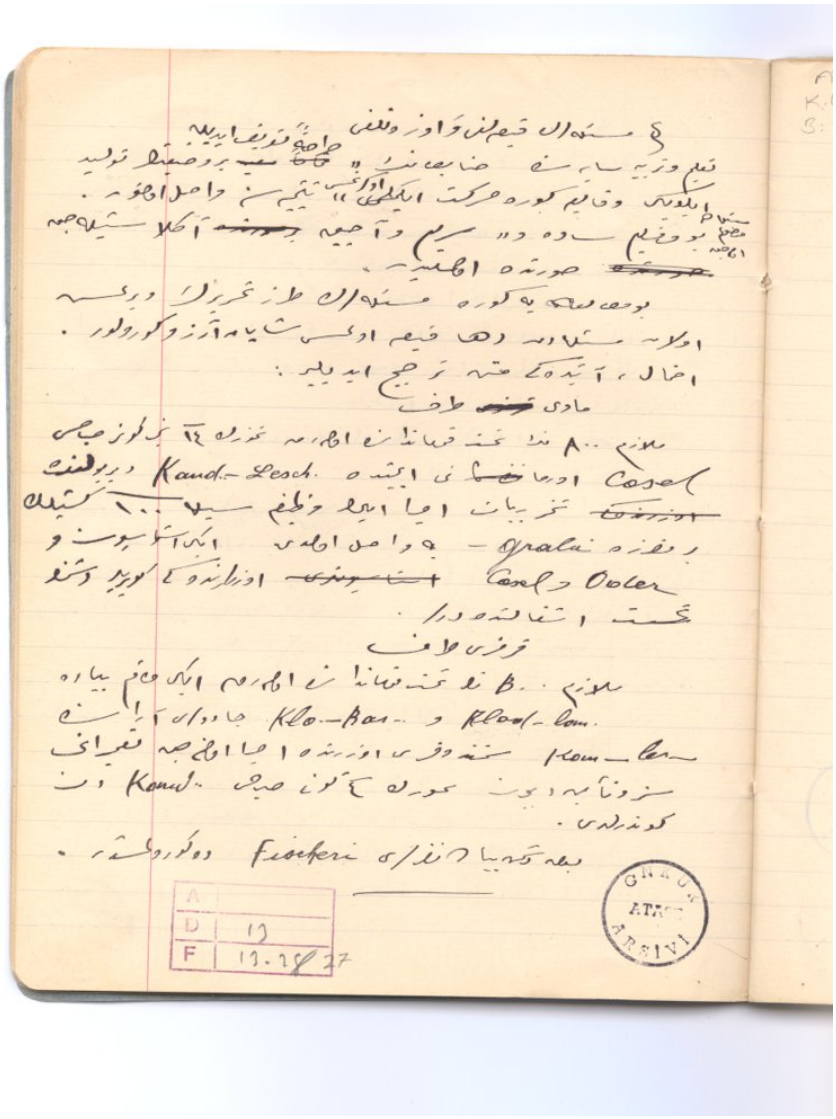
45-1ba

1ba

muhtelif suret-i hâllere hazırlanmasına medâr olsun. Mutasavvur bir yürüyüşün istikameti veyahut hücumun istikameti intihap veyahut müdafaa için intihap olunacak hattı kat'î olarak tayin eden hıdmât-ı seferiye tatbikatları zabitânın yetiştirilişi nokta-i nazarından hiçbir faideyi câmi olamazlar. Tarafeynin birbirine tesadüf etmemeleri veyahut muharebenin iyi bir mahalde vuku bulmaması hakkında müdür-i harekâta ârız olacak korkunun hiçbir tesiri olmaz. Müdür-i harekât tatbikata istediği cereyanı verebilmek için başka vesait-i kafiyeye maliktir.

Zabitâna mahsus hıdmât-ı seferiye tatbikatları yeni yetişen zabitânın yalnız mutalâ'ât-ı nazariyelerine istikamet vermeye tahsisi olmayıp belki bilhassa zabitânın sür'at-i tefhimine, kabiliyet-i fikriyesine hükm-i mantıkîsine ve her şeyden evvel metanet-i tab'ına inkişaf vermeye hıdmât etmelidir. Her bir zabit hatta en harikulâde hâllerde bile söylentiden çekinmeyerek bütün istitlaât-ı maddiyeler ve maneviyeler sarf ve istimal etmekte muvazzaftır. Mafevkler maiyetindeki zabitânın hiss-i besaletkârânelerini tahrik ve tezyide sarf-ı mesâi eylemelidirler.

(Seferiye, madde: 4)

45-1bb

1bb

Meselelerin Kısalığı ve Azlığı

Talim ve terbiye sayesinde sarahaten taarruz edilen bir mevziin tevlid eylediği vekayie göre hareket eylemeyi öğrenmesi silsilesine vâsıl olunur. Mevzu alacak bu vekayi sade ve seri ve açık anlaşılacak surette olmalıdır.

Bu mütalâ'aya göre meselelerin tarz-ı tahrîri verilmiş olan meseleden daha kısa olması şayan-ı arzu görülür, ihtimali âtîdeki metin tercih edilir.

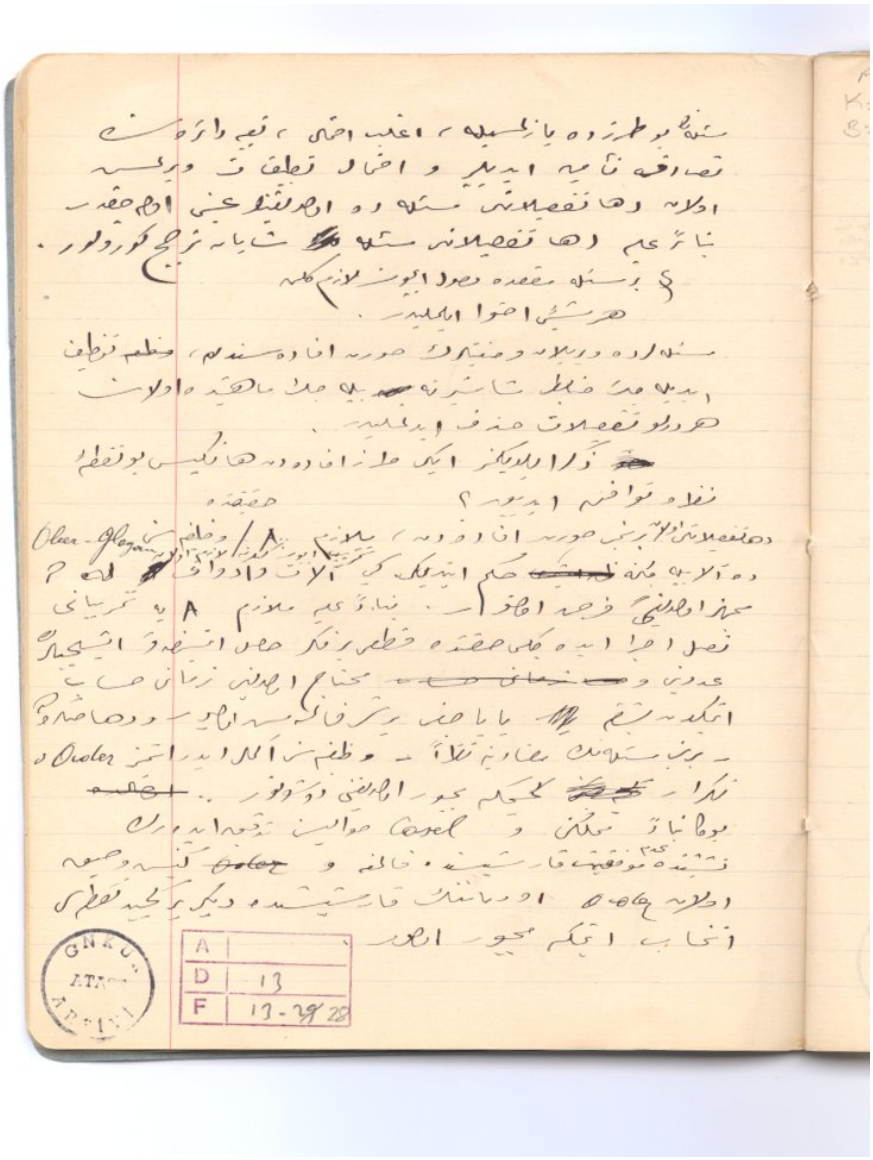
Mavi Taraf

Mülâzım A'nın taht-ı kumandasında olarak Temmuzun 14'üncü günü sabahı Casel ormanı içinde Kond-Lesch demir yolunda tahribat icra eylemek vazifesiyle 100 kişilik bir müfreze Grola'ya vâsıl oldu. İki istasyon ve Oder ve Casel üzerindeki köprüler düşmanın taht-ı işgalindedirler.

Kırmızı Taraf

Mülâzım B'nin taht-ı kumandasında olarak iki takım piyade Klod-Lam ve Klo-Ban caddeleri arasında Kom-Len şimendiferi üzerinde icra olunacak tamirâtı setr ve temin için Temmuzun 4'üncü günü sabahı Kond'dan gönderildi.

Bazı düşman piyade neferleri Fischeri'de görülmüştür.

45-1bc

1bc

Meselenin bu tarzda yazılmasıyla agleb-i ihtimal, tabiye dairesinde tesadüf temin edilir ve ihtimal tatbikat verilmiş olan daha tafsilâtlı meselede olduğunun aynı olacaktır. Binâenaleyh daha tafsilatlı mesele şayân-ı tercih görülür.

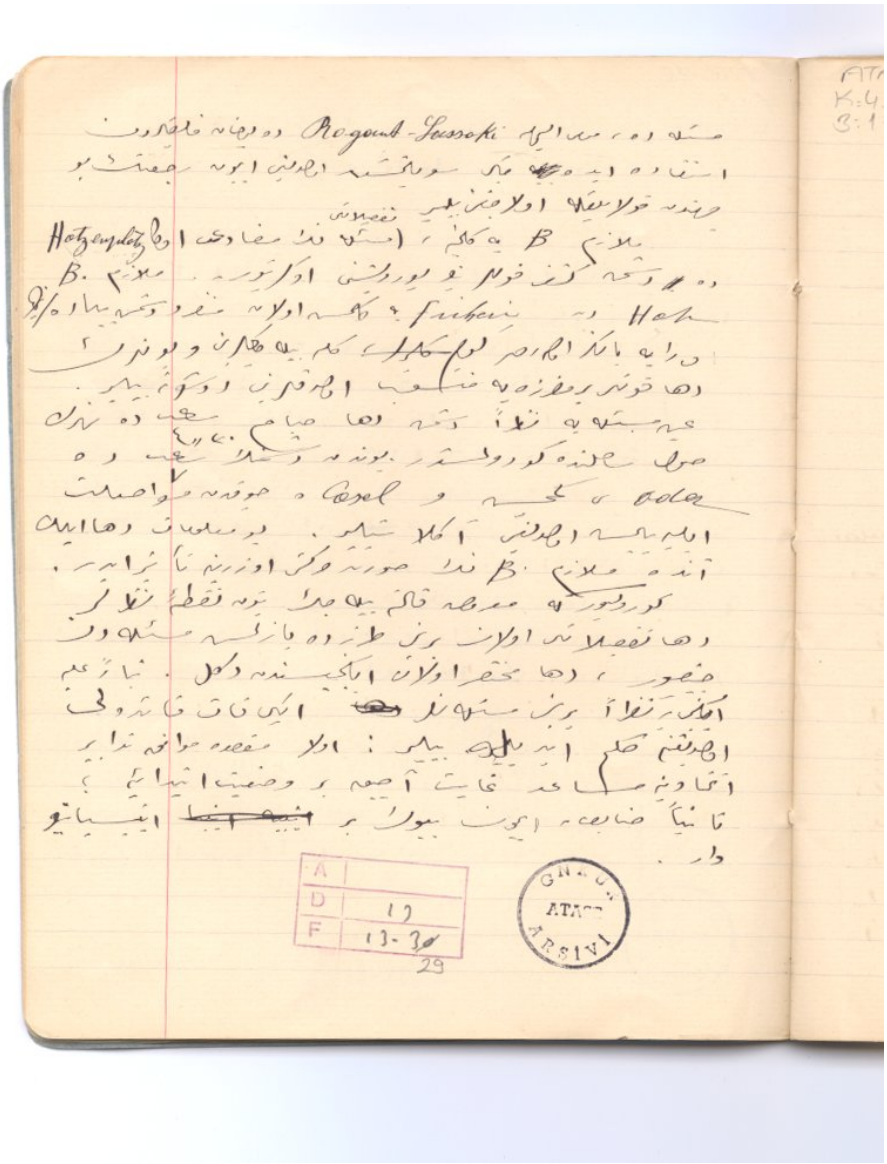
Bir mesele maksada vusûl için lâzım gelen her şeyi ihtiva eylemelidir.

Meselelerde verilen vaziyetlerin suret-i ifadesinden tavzif edilecek zabiti şaşırtabilecek mahiyette olan her türlü tafsilat hedef edilmelidir.

Zikreylediğimiz iki tarz-ı ifadeden hangisi bu nokta-i nazara muvafakat ediyor?

Daha tafsilâtlı olan birinci suret-i ifadeden Mülâzım A hakikatte vazifesini Obar-Flogsu'da alabileceğine hükmetmediği gibi tahrip için taarruza lâzım olan alât ve edevâtı da mücehhez olduğu farz olunur. Binaenaleyh Mülâzım A'ya tahribatı nasıl icra edeceği hakkında kat'î bir fikir hasıl etmesinden ve işçilerin adedini muhtaç olduğu zamanı hesap etmekten başka yapacağı bir şey kalmamış oluyor ve daha sonra da birinci meselenin müfâdına nazaran vazifesini ikmal eder etmez Oder'e tekrar geçmeğe mecbur olduğunu düşünüyor.

Buna binâen memleketi ve Casel havalisini tetkik ederek teşebbüste adem-i muvaffakiyet karşısında kalmağa ve geniş ve sık olan Oder ormanının karşısında diğer bir geçit noktası intihab etmeğe mecbur olur.

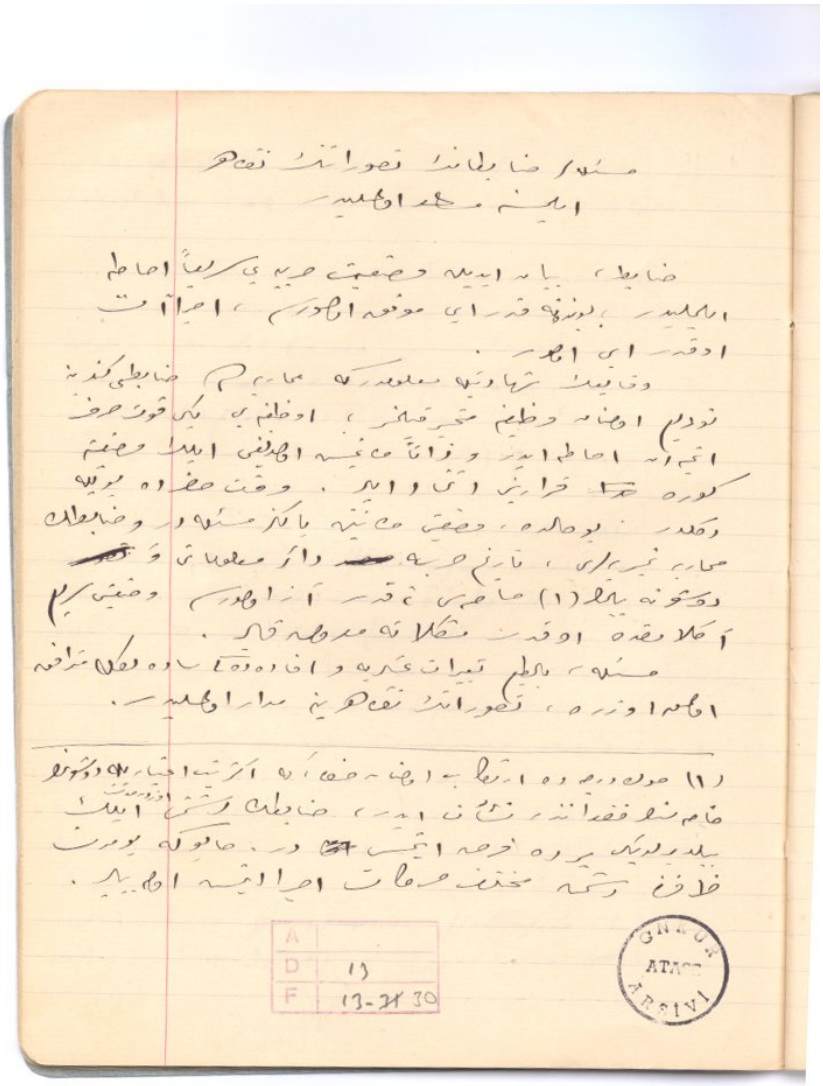

45-1bd

1bd

Meselede mumâileyhe Rogout-Lussoki'de bulunan kayıklardan istifade edeceği söylenmiş olduğu için ric'atın bu cihetten kolaylıkla olacağını bilir.

Mülâzım B'ye gelince meselenin müsara'ât olunan Hotzemdotz'da düşman keşif kollarının yürüyüşünü öğreniyor. Mülâzım B Hok.dan Friheri'ye gelmekte olan münferit düşman piyadelerinin oraya yalnız olarak gelebileceklerini ve bunların daha kuvvetli bir müfrezeye mensup olduklarını düşünebilir. Aynı meseleye nazaran düşman daha sabah saat 04:30'da nehrin sol sahilinde görülmüştür. Bundan düşmanın saat 7:00'de Oder'i geçmiş ve Casel'e çoktan muvasalât eyleyebilmiş olduğu anlaşılır. Bu ma'lûmât daha ilk anda Mülâzım B'nin suret-i hareketi üzerine tesir eder. Görülüyor ki maruz kalınabilecek bütün nokta-i nazarlar daha tafsilatlı olan birinci tarzda yazılmış meseleden çıkıyor. Daha münhasır olan ikincisinden değil, binaenaleyh ikinciye nazaren birinci meselenin iki kat faydalı olduğunu hükmedebilir. Evvelâ maksada muvafık tedâbir ittihâzına müsait gayet açık bir vaziyet-i ibtidaiyeye, sâniyen zabitân için büyük bir inisiyatif var.

45-1be

1be

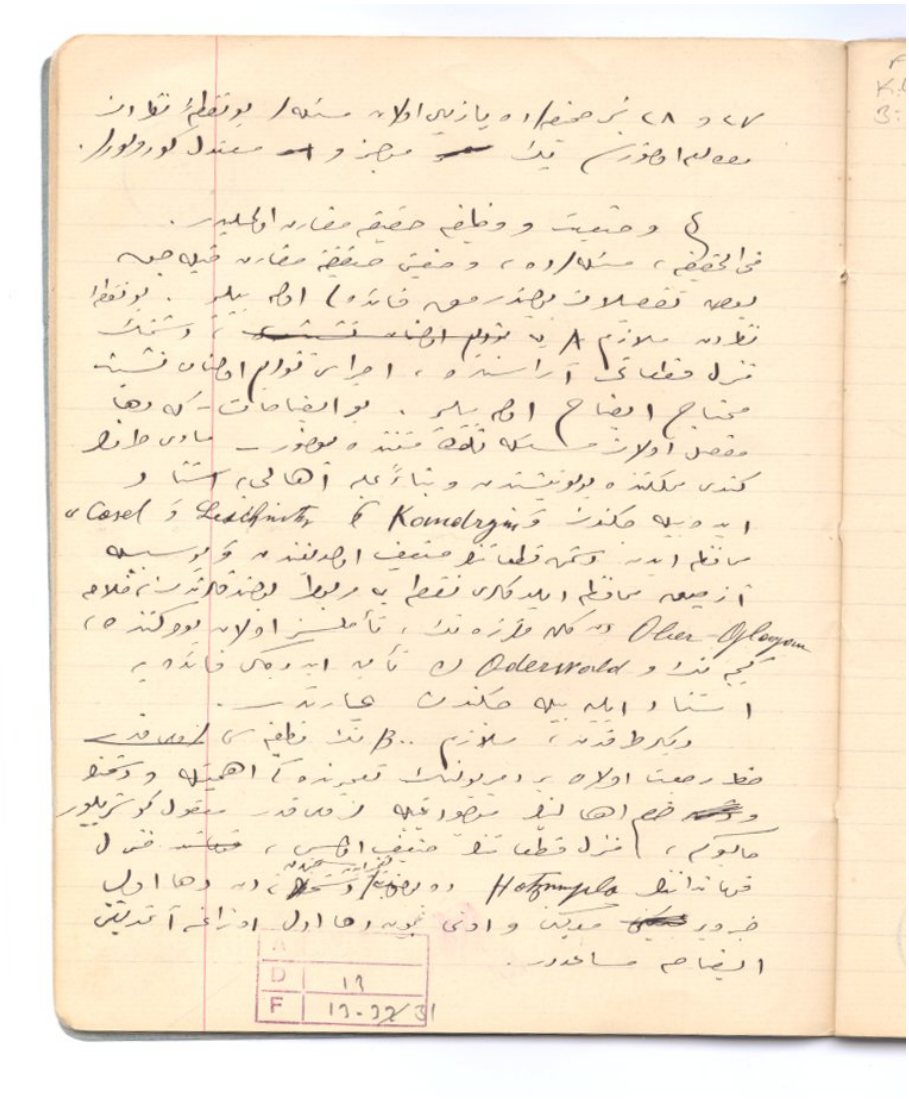
Meseleler zabitânın tasavvuratının tezahür eylemesine müsait olmalıdır.

Zâbit, beyân edilen vaziyet-i harbiye-yi serian ihâta eylemelidir. Bunda ne kadar iyi muvaffak olursa, icraat o kadar iyi olur.

Vekayiin şehadetle ma'lûmdur ki muharebede de zabitin kendine tevdi olunan vazife mütehayyir kalmaz; o vazifeyi yeni kuvvet sarf etmeden ihâta eder ve zaten tanımış olduğu ilk vaziyete göre kararını ittihad eyler. Vakit-i hazarda böyle değildir. Bu hâlde vaziyeti tanıtan yalnız meseledir ve zabitin muharebe tecrübeleri tarih-i harbe dair ma'lûmâtı ve düşünebilmek[1] hassası ne kadar az olursa vaziyeti seri anlamakta o kadar müşkilâta maruz kalır.

Mesele bittabi'i tabirât-ı askeriye ve ifadedeki sadelikle mutavaffık olmak üzere tasavvurâtın tezahürüne medâr olmaktadır.

[1] Son derecede irtikap olunan hata ki ekseriyet itibariyle düşünmek hassasının fıkdanından neş'et eder. Zabitin düşman ordusunu ilk bildirdiği yerde farz etmesidir. Hâlbuki bu müddet zarfında düşman muhtelif harekât icra etmiş olabilir.

45-1bf

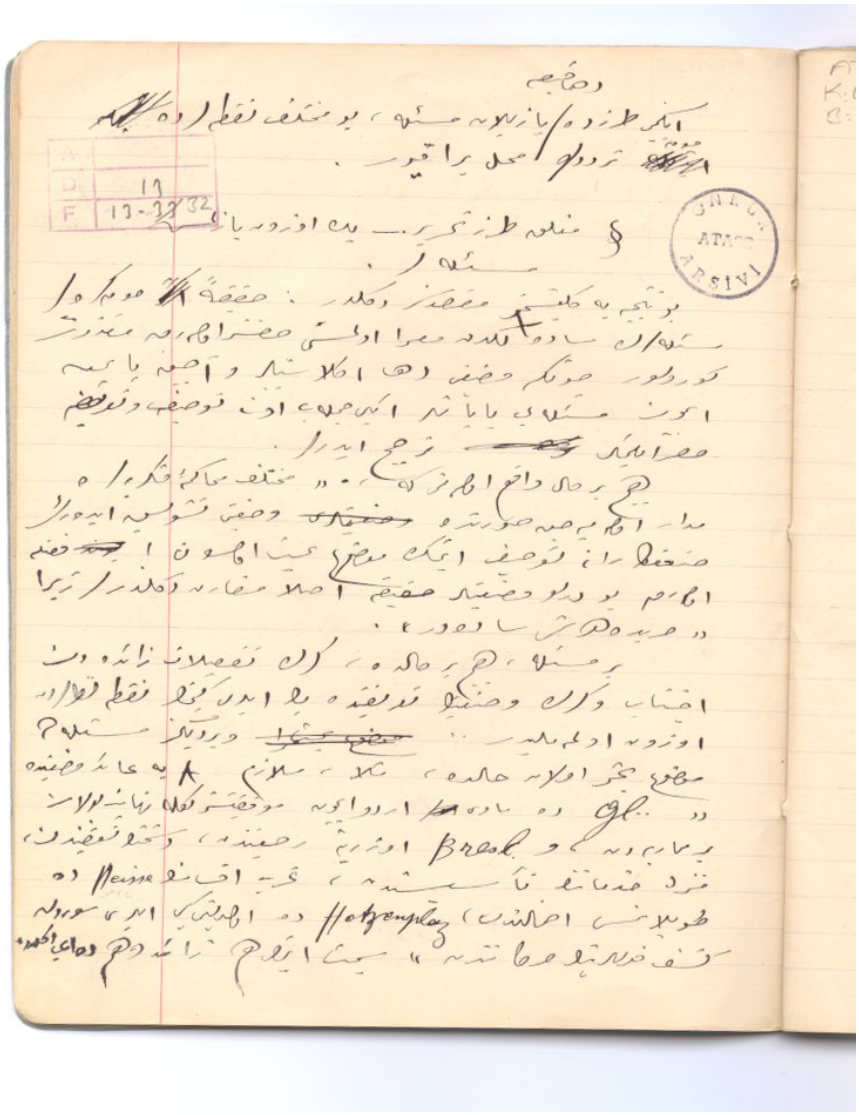
1bf

27 ve 28 nci sayfalarda yazılı olan meseleler bu nokta-i nazardan mütalâa olunursa pek müveccez ve mu'tedil görülürler.

Vaziyet ve vazife hakikate mukarin olmalıdır.

Filhakika meselelerde, vaziyeti hakikate mukarin kılacak bazı tafsilât bulundurmak faydalı olabilir. Bu nokta-i nazardan Mülâzım A'ya düşmanın menzil kıt'aatı arasında icrası tevdi olunan teşebbüs, muhtac-ı izah olabilir. Bu izahat ki daha mufassal olan meselenin metninde bulunur. Mavi tarafın kendi memleketinde bulunuşundan ve binâenaleyh ahaliye istinad edebileceğinden ve Kandrgui ve Leichnit ve Casel'i muhafaza eden düşman kıtaâtının zayıf olduğundan ve bu sebeple az çok muhafaza eyledikleri noktaya merbut bulunduklarından hülâsa Ober-Ofloyan'den gelen müfrezenin teemmülsüz olan bu hareketinde gecenin ve Oderworld'un temin edeceği faydaya istinad eyleyebileceğinden ibarettir.

Diğer taraftan Mülâzım B'nin vazifesi, lüzumu kadar hatt-ı ri'cat olan bir demir yolunun tamirindeki ehemmiyetle ve düşmanın ve hasmın ahalinin mevcudiyetiyle lüzumu kadar makul gösterilir. Hâlbuki menzil kıt'aâtının zayıf olması menzil kumandanının Hotzoryılo'da bulunduğu tamirâtdan düşmanın neden daha evvel haber vermediğini ve onu niçin daha evvel uzağa atmadığı izaha müsaittir.

45-1bg

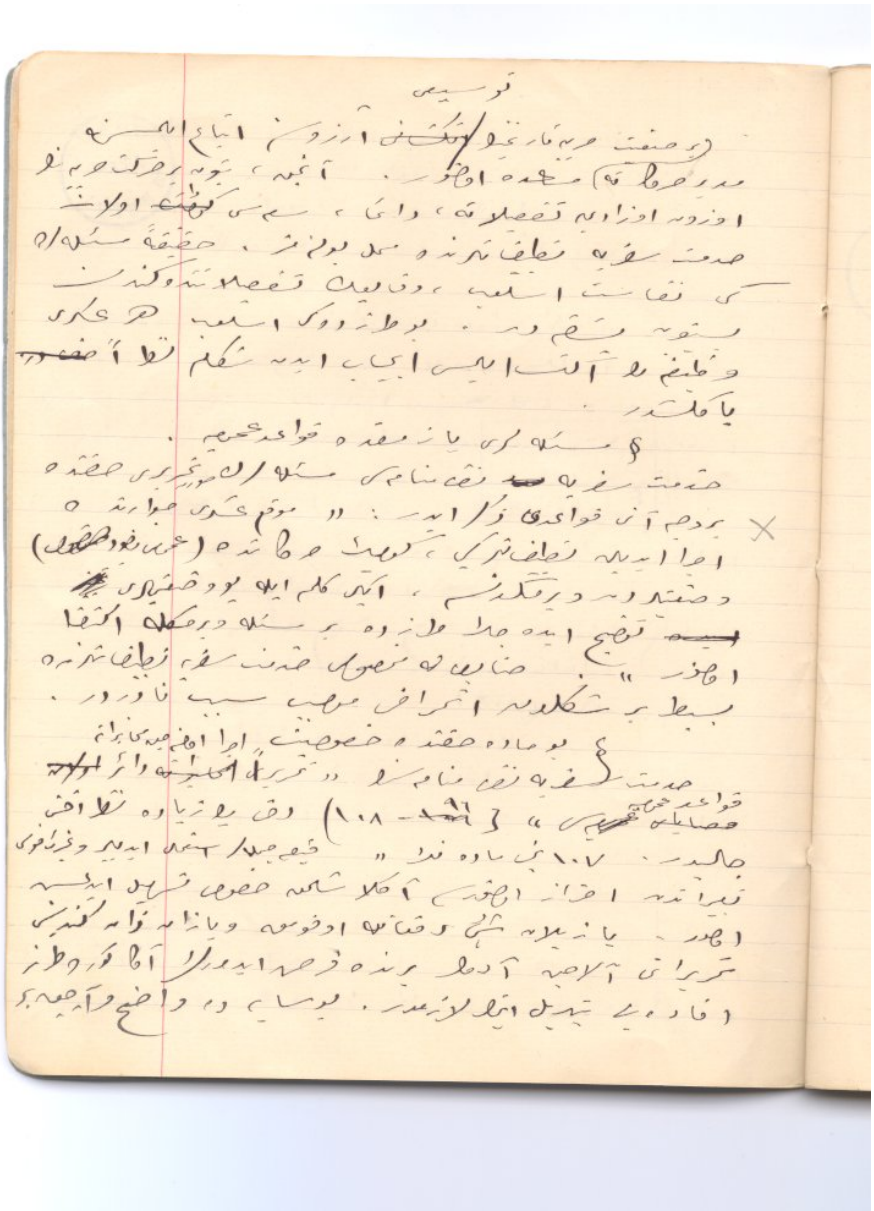
1bg

İkinci tarzda daha kısa yazılan mesele bu muhtelif noktalarda çok tereddütlere mahal bırakıyor.

Müteallik tarz-ı tahrîr. Pek uzun yazılmış meseleler. Bu neticeye gelişim maksatsız değildir. Hakikaten çok kereler meselenin sadelikten mutazarrır olmasını haksız olarak makderet görülür. Çünkü vaziyeti daha anlaşılır ve açık yapmak için meseleyi yapanlar iki cümleyi izn-i tavsif ve tarife hasreylemeyi tercih ederler.

Hiçbir hâl vaki olamaz ki "Muhtelif muhakeme-i fikriyeye medâr olamayacak surette vaziyeti teşvik ederek sanatkârâne tavsif etmeğe mevzu bahis olsun! Fazla olarak bu türlü vaziyetler hakikate asla mukarin değildirler. Zira harpte her şey sadedir."

Bir mesele hiçbir hâlde gerek tafsilât-ı zâideden ictinap ve gerekse vaziyetin tacizinde pek ileri geçmek nokta-i nazarlardan uzun olmamalıdır. Verdiğimiz meselede mevzu bahis olan hâlde mesele, Mülâzım B'ye ait vaziyette "Ofl.de mavi ordu için muvaffakiyetsizlikle nihayet bulan bir muhabereden ve Brol üzerine ric'aten düşmanın takibinden menzil hıdmâtının tesisinden garb aksamının Heisse'de toplanması ihtimalinden Hotzenplaz'da olduğu gibi ileri sürülen keşif kollarının harekâtından Hotzenplaz'da sebat etmek hem zâit ve hem de daimî değildir."

45-1bh

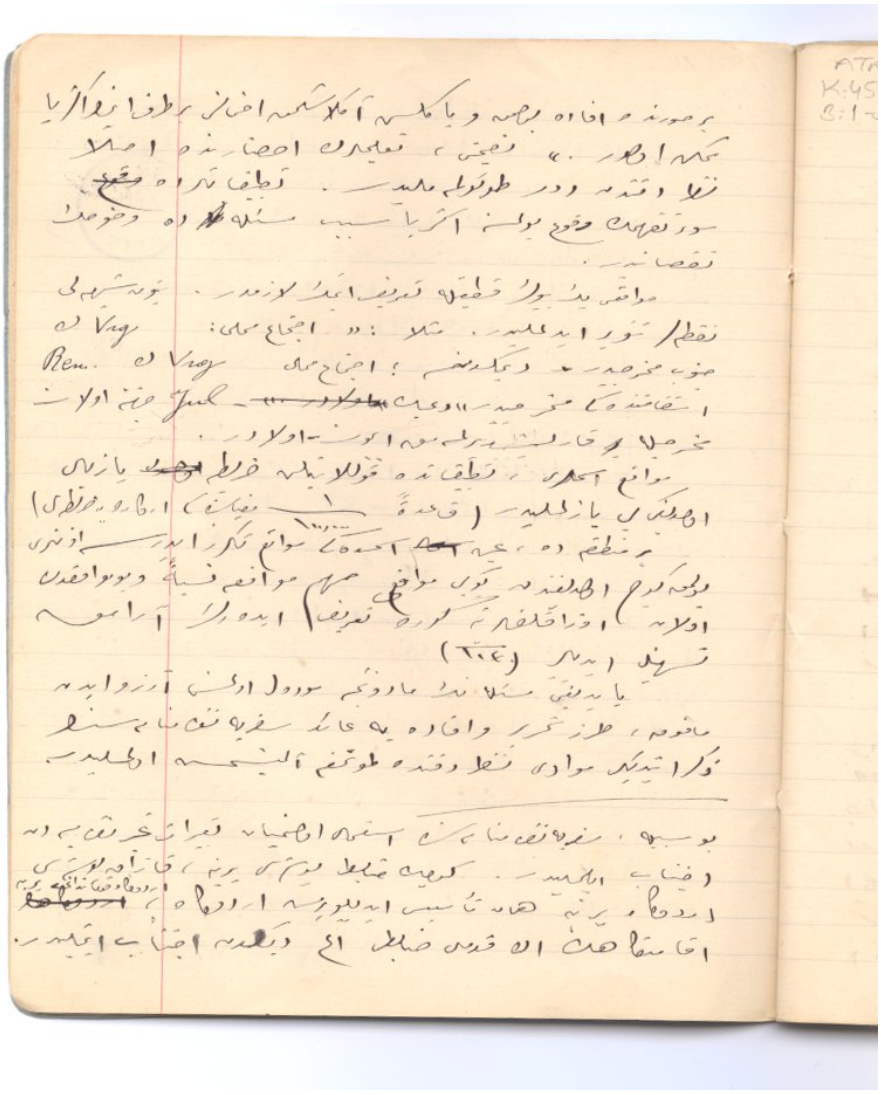
1bh

Bir san'at-ı harbiye tarihinin tevsi'i arzusuna ittiba eylemesinden müdebbir harekâta müsaade olunur. Ancak bütün bir hareket-i harbiyenin uzun uzadıya tafsilâta daima ...dâr olan hıdmâtın seferiye tatbikatlarında mahal bulunamaz. Hakikaten meseledeki nefaset-i üslûb vekayi'in tafsilâtındakinden büsbütün başkadır. Bu tarzdaki üslûp her askerî vazifenin alt eylemesi icap eden şekline nazaran yanlıştır.

Meseleleri Yazmaktan Kavâid-i Umumiye

Hıdmet-i seferiye nizamnâmesi meselelerin suret-i tahriri hakkında bervech-i âtî kavâidi zikreder. "Mevki-i askerî civarında icra edilen tatbikatlar gibi, küçük harekâtla (umumî yahut ma'kul) vaziyetlerden vermektense, iki kelime ile bu vaziyetleri tavzih edecek tarzda bir mesele vermekle iktifa olunur." Zabitâna mahsus hıdmât-ı seferiye tatbikatlarında basit bir şekilden ihtirazı mucib sebep nadirdir.

Bu madde hakkında hususiyetle icra olunacak muhaberâta hıdmât-ı seferiye nizamnamesinin tahririne dair kavaid-i umumiyesi (96-108)nden pek ziyade nazar-ı dikkati galiptir. 107'nci maddenin "Kısa cümleler isti'mâl edilir ve tahrir oluşu tabirâttan ihtiraz olunursa anlaşılmak hususu teshil edilmiş olur. Yazılan şeyi dikkatle okumak ve yazan zât kendisini tahrirâtı alacak adamın yerinde farz ederek ona göre tarz-ı ifadeyi teshîl etmek lâzımdır. Bu sayede vâzıh ve açık bir

45-1bi

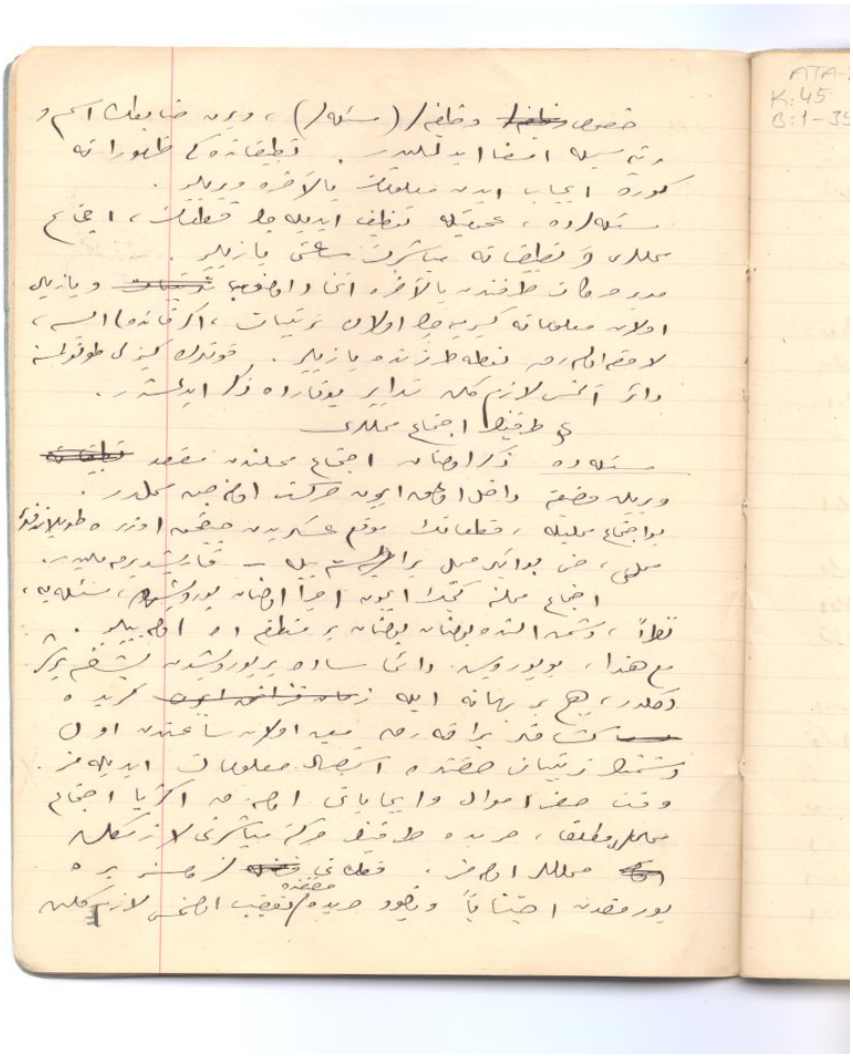
bu surette ifade bulmak ve yanlış anlaşılmak ihtimalini bertaraf etmek ekseriya mümkün olur." Nasihatî talimlerin ihzârında asla nazar-ı dikkatten dûr tutulmamalıdır. Tatbikatlarda sû-i tefhimin vuku' bulmasına ekseriya sebep, meselede vuzûhan noksanlıktır.

Mevaki'i pek büyük katiyetle tarif etmek lâzımdır. Bütün şüpheli noktalar tasvir edilmelidir. Meselâ: "İçtima mahalli; Vrog'un cenup mahrecidir, demektense, içtima mahalli Vrog-un Reu istikametindeki mahreçdir." demek "Zul" cihetine olan mahreçle karıştırılmamak için evlâdır.

Mevaki isimleri, tatbikatta kullanılan haritada yazılı olduğu yer yazılmalıdır. Kaideten 1/100.000 mikyasındaki erkân-ı harbiye haritası bir noktada aynı isimdeki mevaki müphem mevak'ie nispeten ve bu mevakiden olan uzaklıklarına göre tarif ederek aramak teshîl edilir.

Yaptığı meselelerin ma'dûnunca model olmasını arzu eden mâfevk tarz-ı tahrir ve ifadeye ait Seferiye Nizamnâmesi'nin zikrettiği mevâddı nazar-ı dikkatte tutmağa alışmış olmalıdır.

Bu sebeple Seferiye Nizamnamesi'nde isti'mal olunmayan tabirât-ı gayr-ı nizamiyeden içtinap eylemektedirler. Küçük zabit postası yerine, kazak postası, ordugâh yerine hemen tesis edilivermiş ordugâh, ordugâh kumandanı yerine ikametgâhın en kıdemli zabit ilâh demekten içtinap etmelidir.

45-1bj

1bj

Hususî vazifeler (mes'eleler) veren zabitin isim ve rütbesiyle imza edilmelidir. Tatbikattaki zuhûrâta göre icap eden ma'lûmât bilâhare verilir.

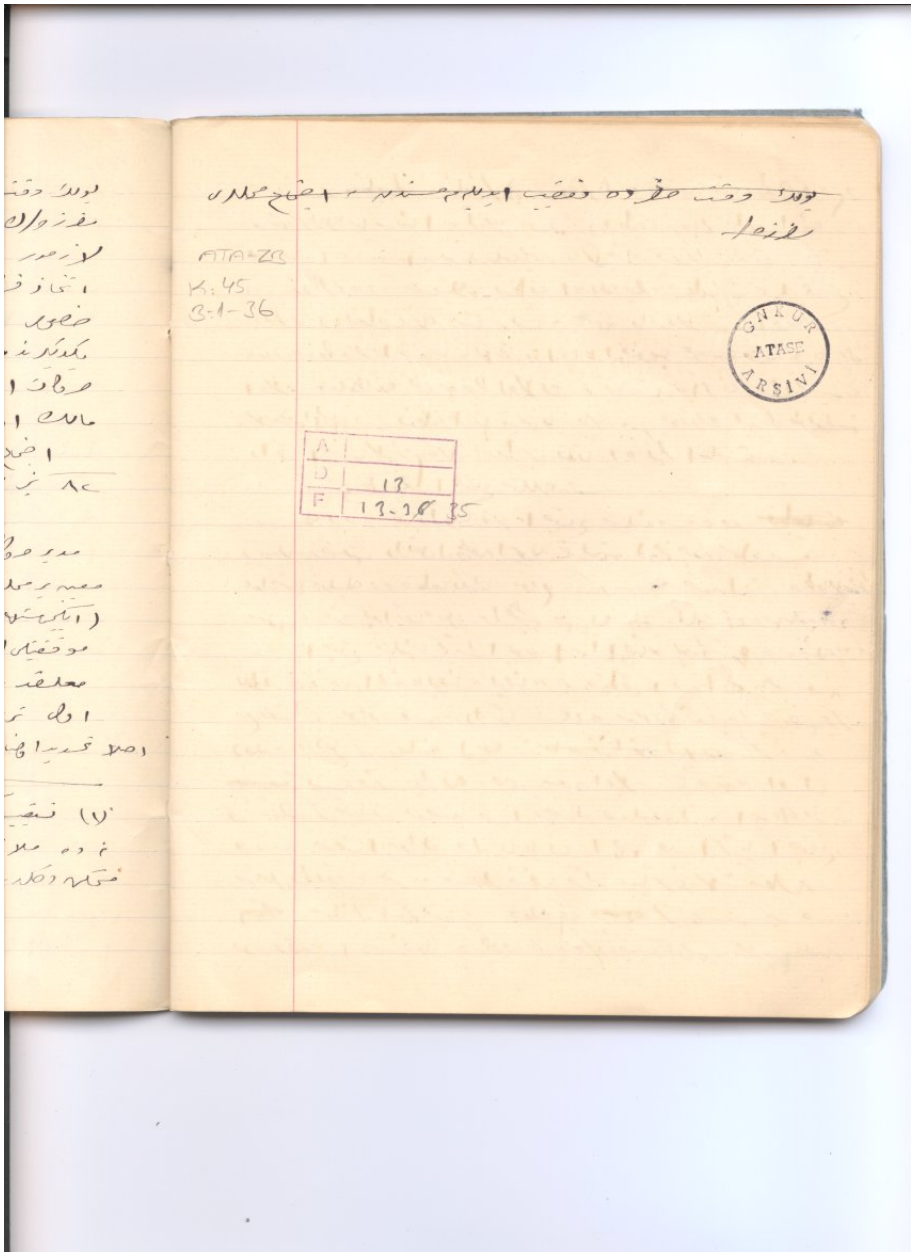
Meselelerde umumiyetle tavzif edilecek kıt'aât içtima mahalleri ve tatbikatın mübaşeret saati yazılır.

Müdür-i harekât tarafından bilâhare ittihâz olunup ve yazılı olan ma'lûmâta girmeyecek olan tertibat eğer faideli ise lâhika olarak nota tarzında yazılır. Kuvvetlerin gizli tutulmasına dair alınması lâzım gelen tedabir yukarıda zikredilmiştir.

Tarafeynin İçtimâ Mahalleri

Meselede zikrolunan içtima mahallinden maksat, vaziyete dâhil olmak için hareket olunacak mahaldir. Bu içtima mahalliyle mevki-i askerîden çıkmak üzere toplandıkları mahalli, hatta bu iki mahal birleşebilir-karıştırmamalıdır.

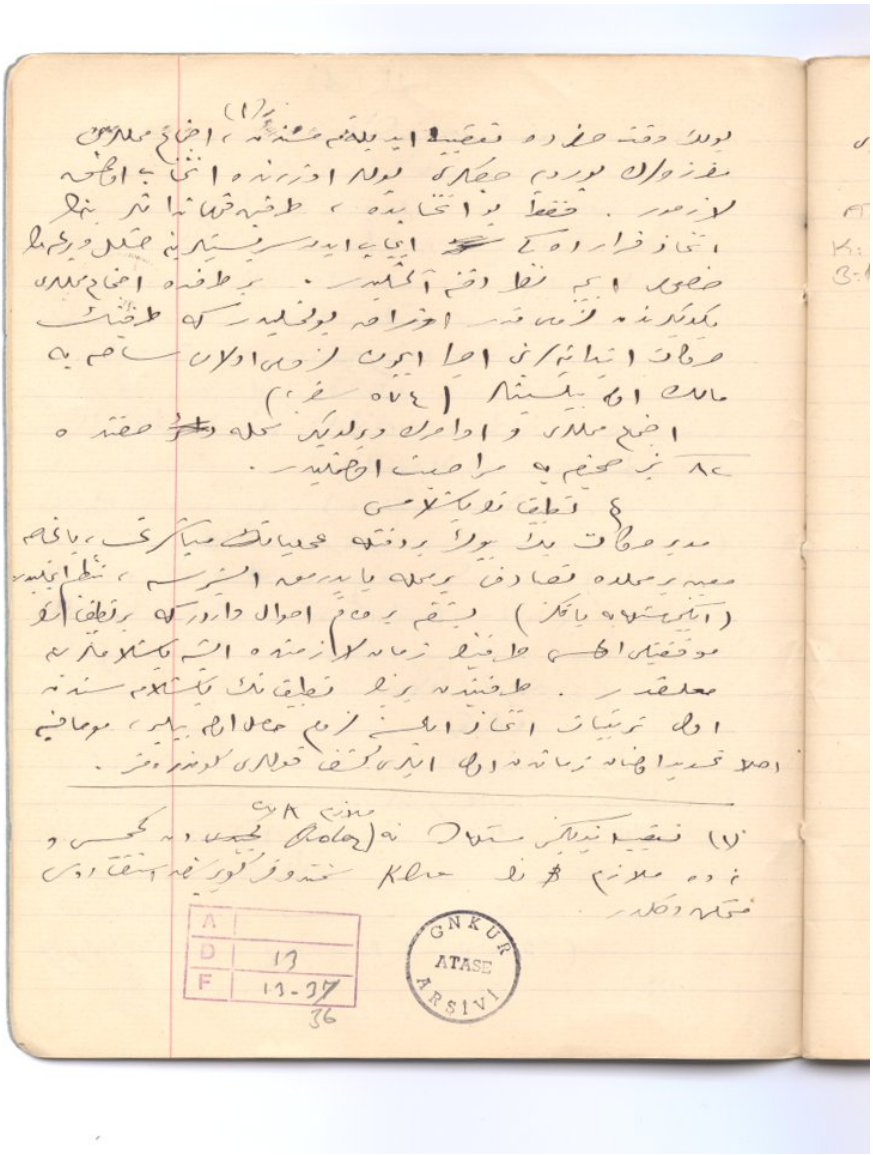
İçtima mahalline gitmek için icra olunan yürüyüş, meseleye nazaran düşman altında bulunan bir mıntıkada da olabilir. Ma'ahazâ yürüyüş daima sade bir yürüyüşten başka bir şey değildir. Hiçbir bahane ile geride keşşâflar bırakarak muayyen olan saatten evvel düşmanın tertibat-ı hakkında istihsâl-i ma'lûmât edilemez. Vakt-i hazar ahval ve icabâtı olarak ekseriya içtima mahalleri mutlaka harpte tarafeynin harekete mübaşereti lâzım gelen mahaller olamaz. Kıt'aatı lüzumsuz yere yormaktan içtinaben veyahut harpte hakikatte takip olunması lâzım gelen

45-1bja

1bja

yolun vakt-i hazarda takip edilememesinden içtima mahalleri müfrezeler

45-1bk

1bk

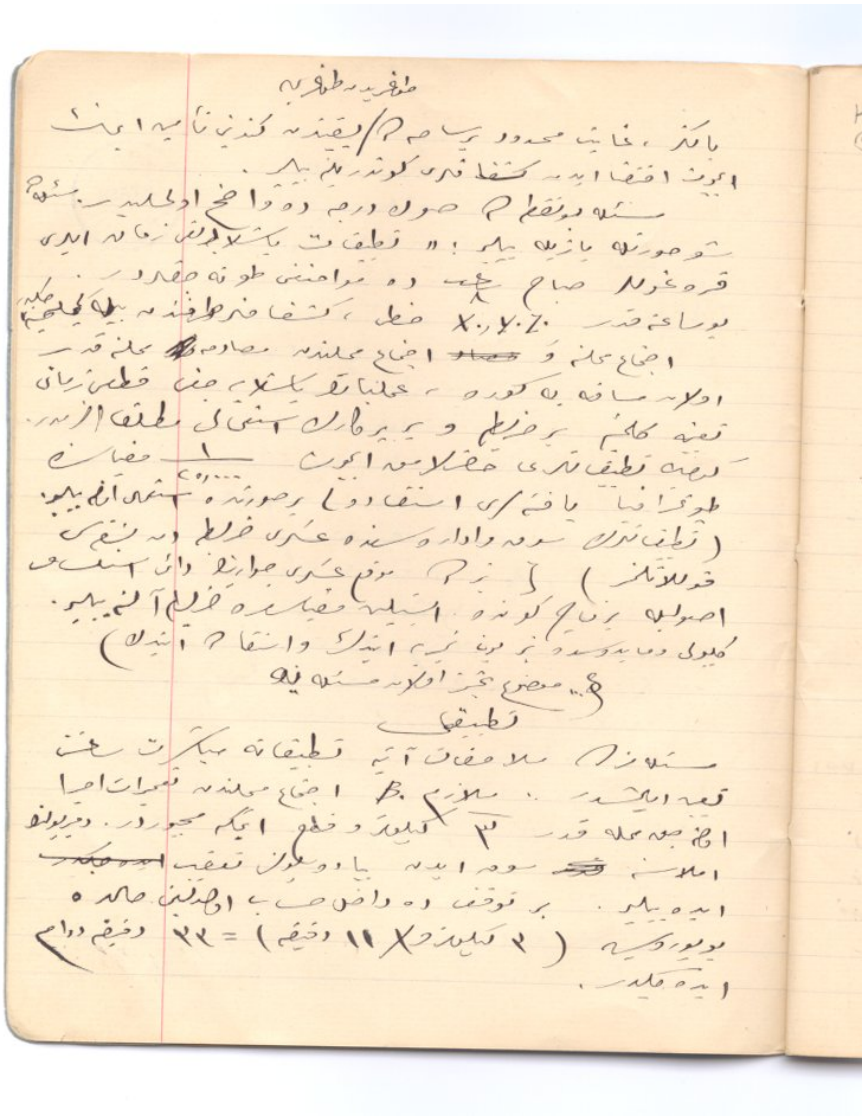
yolun vakt-i hazarda takip edilememesinde[1] içtima mahalleri müfrezelerin yürüyecekleri yollar üzerinde intihap olunmak lâzımdır. Fakat bu intihapta, tarafeynin kumandanlarının ittihâz-ı karardaki icab eden serbestilerine halet verilmemek hususu iyice nazar-ı dikkate alınmalıdır. Bir tarafta içtima mahalleri, yekdiğerinden lüzûmu kadar uzak bulunmalıdır ki tarafeynin harekât-ı ibtidaiyelerini icra için lüzûmu olan sahaya mâlik olabilsinler. (Seferiye: 574)

İçtima mahalleri ve evâmirin verildiği mahaller hakkında 72'nci sayfaya müracaat olunmalıdır.

Tatbikatın Başlaması

Müdür-i harekât pek büyük bir dikkatle ameliyatın mübaşereti bilhassa muayyen bir mahalden tesadüfü bir mahalle yaptırmak isterse tanzim etmelidir. (İkinci mes'eleye bakınız.) Başka birtakım ahvâl vardır ki bir tatbikatın muvaffakiyetli olması tarafeynin zaman-ı lâzımında işe başlamaları muallaktır. Tarafeynin birinin tatbikat ittihâz eylemesine lüzûm hasıl olabilir. Mamâfih asla tahdit olunan zamandan evvel ileri keşif kolları gönderemez.

[1] Takip ettiğimiz meselede ne Mülâzım A'nın Gober'den geçmesi ve ne de B'nin Kle Şimendifer Köprüsü'nden istifadesi mümkün değildir.

45-1bl

1bl

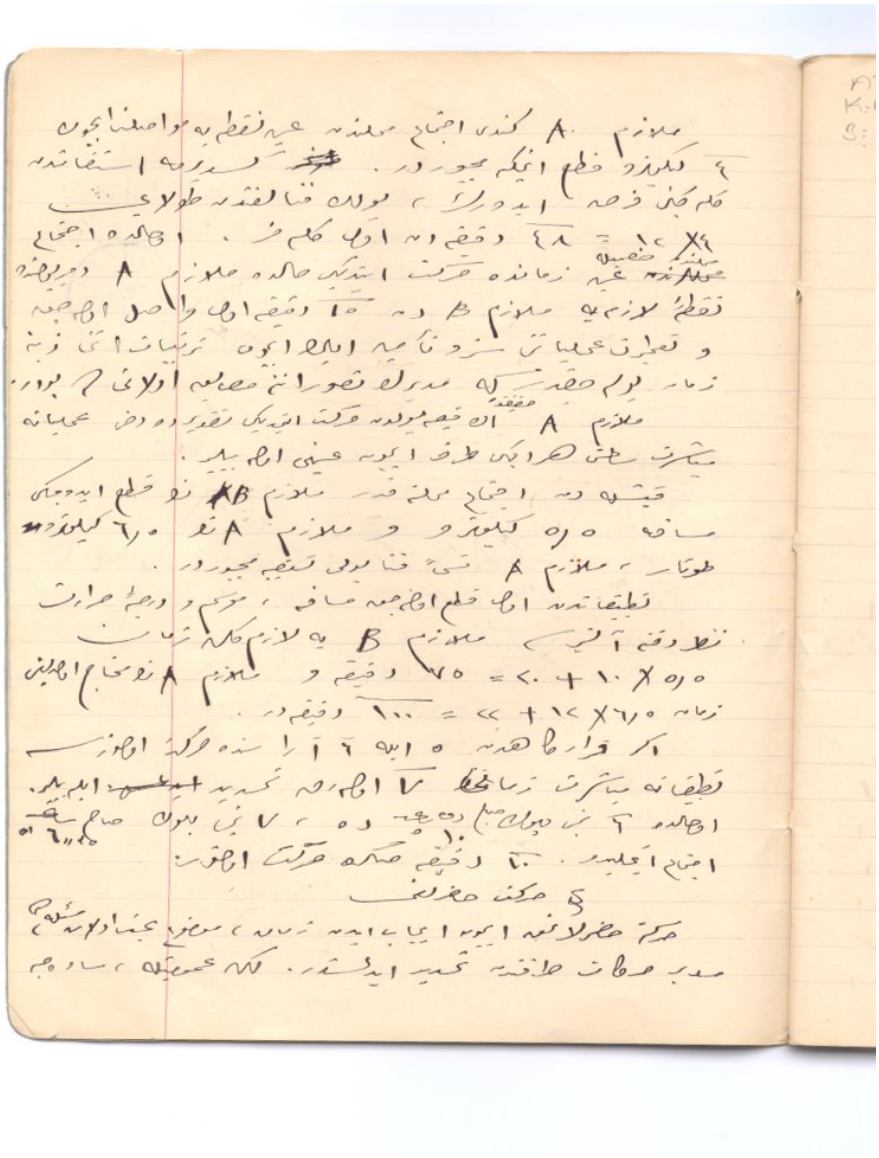
Yalnız gayet mahdut bir sahada doğrudan doğruya yakından kendini temin etmek için iktiza eden keşşafları gönderebilir.

Mesele bu noktada son derece vâzıh olmalıdır. Mesele de şu suretle yazılabilir: "Tatbikat başladığı zaman ileri karakollar sabah saat 8'de mevâziini tutacaklardır. Bu saate kadar X, Y, Z hattı keşşaflar tarafından bile geçilemeyecektir.

İçtimâ' mahalline ve içtimâ' mahallinden müsademe mahalline kadar olan mesafeye göre ameliyâtın başlayacağı kat'î zamanı tayine gelince bir harita ve bir pergârın isti'mâli mutlaka elzemdir. Küçük tatbikatları hazırlamak için 1/25.000 mikyâsında topografya paftaları istifadeli bir surette isti'mâl olunabilir. (Tatbikatların sevk ve idaresinde askerî haritadan başkası kullanılmazsa) (Biz de mevki-yi askerî civarın daimî istikşâf usûlüyle birkaç günde istenilen mikyâsta harita alınabilir. Gelibolu ve Maydos'ta biz bunu çok tecrübe ettik ve istifade ettik.)

Mevzu Bahsimiz Olan Meselenin Tatbiki

Meselemizde mülahazât-ı âtîye tatbikata mübaşeret saatini tayin eylemiştir. Mülâzım B içtima mahallinden tamirât icra olunacak mahalle kadar 3 kilometre kat'etmeye mecburdur. Demir yolunun imlâsına sevk eden piyade yolunu takip edebilir. Bir tevakkuf da dâhil-i hesap olduğu hâlde bu yürüyüşe (3 kilometre ve x 11 dakika) = 33 dakika devam edecektir.

45-1bm

1bm

Mülâzım A kendi içtimâ mahallinden aynı noktaya muvasalât için 4 kilometre kat'etmeye mecburdur. Kestirme istikametten geleceğini farz ederek yolun fenalığından dolayı 4 x 12 = 48 dakikadan evvel gelemez. O hâlde içtimâ mahallinde hakkıyla, aynı zamanda hareket ettiği hâlde Mülâzım A demir yolundan nokta-i lâzimeye Mülâzım B'den 15 dakika evvel vâsıl olacak ve tamirât ameliyatını setr ve temin eylemek için tertibât ittihâzına zaman bulacaktır ki müdür tasavvurâtına mutabık olanı da budur.

Mülâzım A hakikatte en kısa yoldan hareket etmediği takdirde dahi ameliyata mübaşeret saati her iki taraf için aynı olabilir.

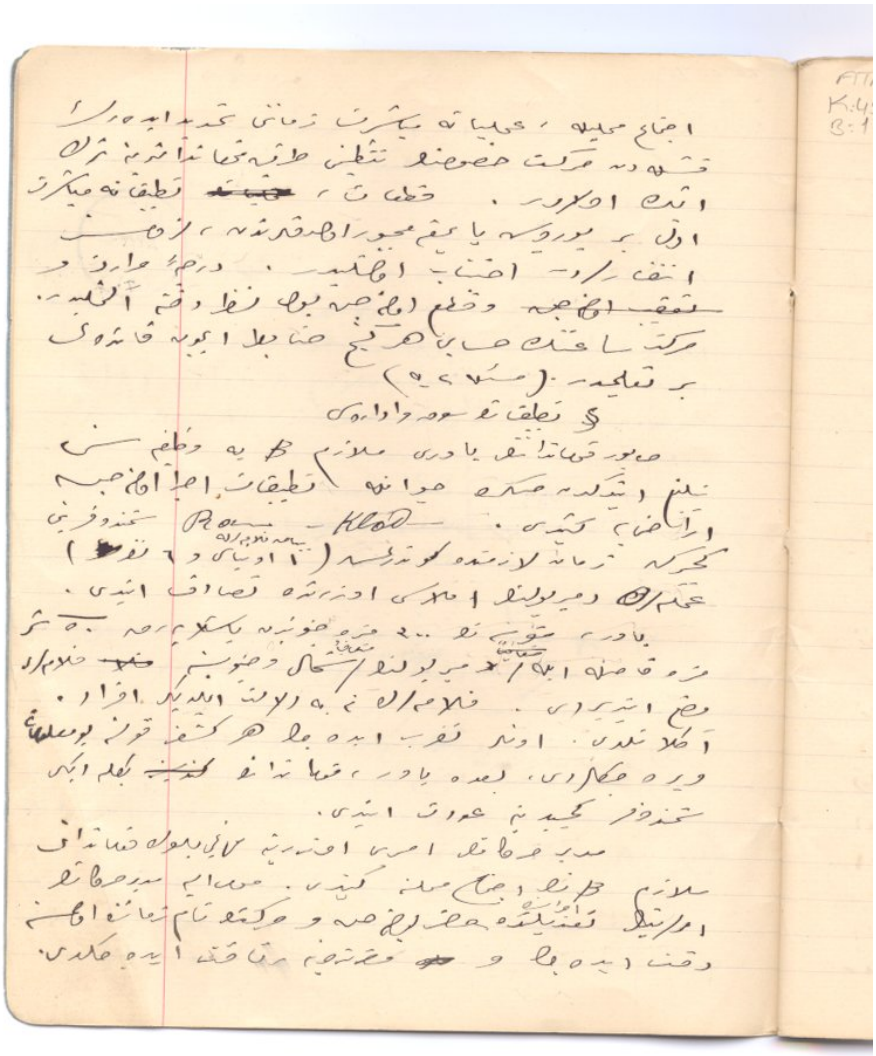
Kışladan içtimâ mahalline kadar Mülâzım B'nin kat'edeceği mesafe 5,5 kilometre ve Mülâzım A'nın 6,5 kilometre tutar. Mülâzım A kısmen fena yolu takibe mecburdur.

Tatbikattan evvel kat'olunacak mesafe, mevsim ve derece-i hararet nazar-ı dikkate alınırsa Mülâzım B'ye lâzım gelen zaman 5,5 x 10 + 20 =75 dakika ve Mülâzım A'nın muhtaç olduğu zaman 6,5 x 12 + 22 = 100 dakikadır.

Eğer karargâhtan 5 ilâ 6 arasında hareket olunursa tatbikatta mübaşeret zamanı 7 olarak temdit eyleyebilir. O hâlde 6 ncı Bölük sabah saat 5:10'da 7 nci Bölük sabah saat 6:35'de içtimâ etmelidir. 10 dakika sonra hareket olunur.

Hareket Hazırlığı

Harekete hazırlanmak için icap eden zaman, mevzu bahis olan mes'elede müdür-i harekât tarafından temdit edilmiştir. Lâkin umumiyetle sadece

45-1bn

1bn

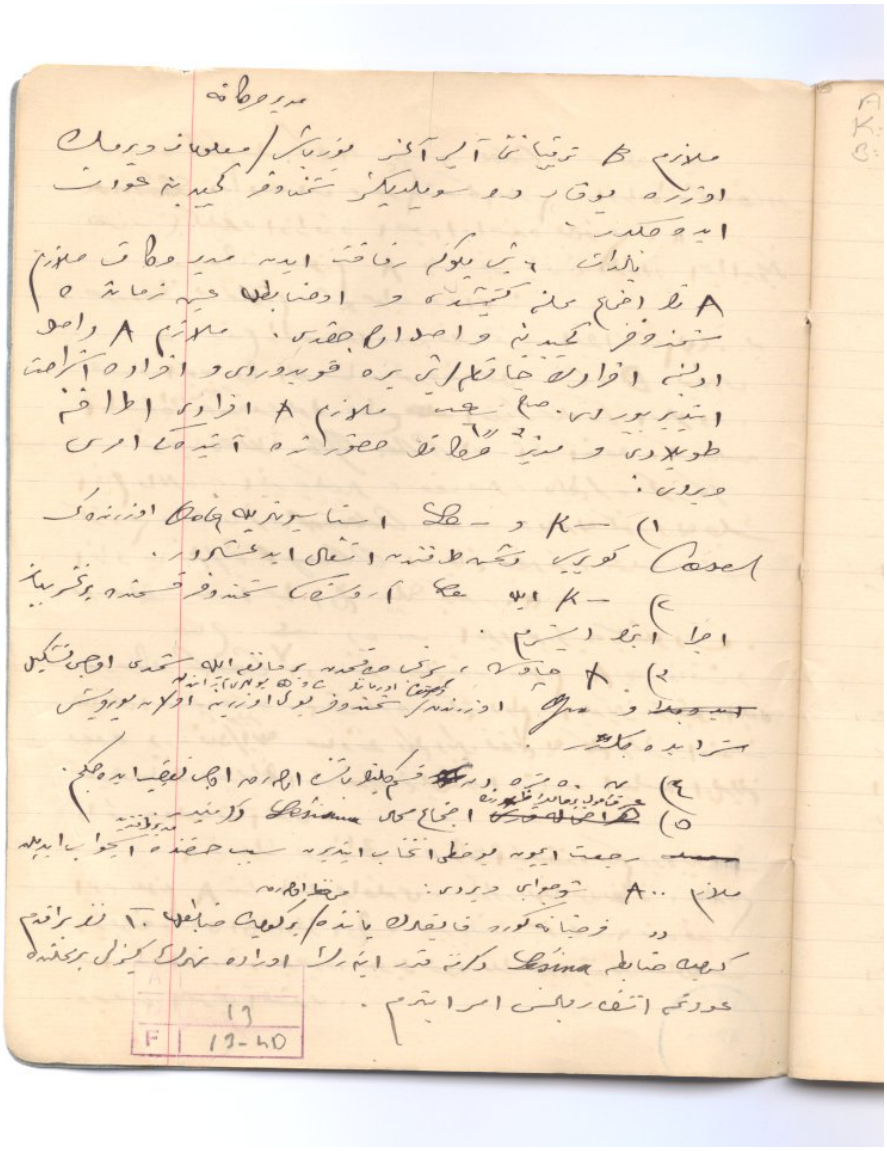
içtimâ mahalliyle, ameliyâta mübaşeret zamanın temdit ederek kışladan hareket hususunun tanzimini tarafeyn ma'ahazâ setrine terk etmek evlâdır. Kıt'aât tatbikata mübaşeretten evvel bir yürüyüş yapmağa mecbur olduklarından lüzûmsuz intizarlardan ictinap olunmalıdır. Derece-i hararet ve kat' olunarak yol nazar-ı dikkate alınmalıdır. Hareket saatinin hesabı her genç zabit için faydalı bir talimdir. (Mes'ele 2'ye)

Tatbikatın Sevk ve İdaresi

Tabur kumandanının yâveri Mülâzım B'ye vazifesini tebliğ ettikten sonra hayvanla tatbikat icra olunacak araziye gittik. Kold-Row şimendiferini geçerken zaman-ı lâzımında gönderilmiş (Beyaz flâmalarla 1 onbaşı, 6 nefer) ameleler demir yolunun imlâsı üzerinde tesadüf etti.

Yâver şubenin 300 metre cenûbundan başlayarak 50'şer metre fasıla ile demir yolunun müteâkiben şimal ve cenûbuna flâmaları va'z ettirdi. Flâmaların neye dikkat eylediği efrada anlatıldı. Onlar tekarrup edecek her keşif koluna bu ma'lûmâtı vereceklerdi. Badehû yâver, kumandanın belirlediği şimendifer geçidine avdet etti.

Müdür-i harekâtın emri üzerine 7 nci Bölük Kumandanı Mülâzım B'nin içtimâ mahalline gitti. Mumâileyh müdür-i harekâtın emirlerinin icrasında/ta'dilinde hazır bulunacak ve hareketin tam zamanında olmasına dikkat edecek ve müfrezeye refakat edecekti.

45-1bo

1bo

Mülâzım B terakkiyâtını alır almaz yüzbaşı, müdür-i harekâta ma'lûmât vermek üzere yukarıda söylediğimiz şimendifer geçidine avdet edecektir.

Bizzat 6 ncı Bölüğe refakat eden müdür-i harekât Mülâzım A'nın içtimâ mahalline gitmişti. O zabitle aynı zamanda şimendifer geçidine vasıl olacaktı. Mülâzım A vâsıl olunca efradın çantalarını yere koydurdu ve efrada istirahat ettiriyordu. Sabah saat 6:30'da Mülâzım A efradı etrafında topladı ve müdür-i harekâtın huzurunda âtî'deki emri verdi:

1. K ve Le istasyonlarıyla Oder üzerindeki Casel Köprüsü düşman tarafından işgal edilmişlerdir.

2. K ile Le arasındaki şimendifer kısmında bir tahribat icra etmek isterim.

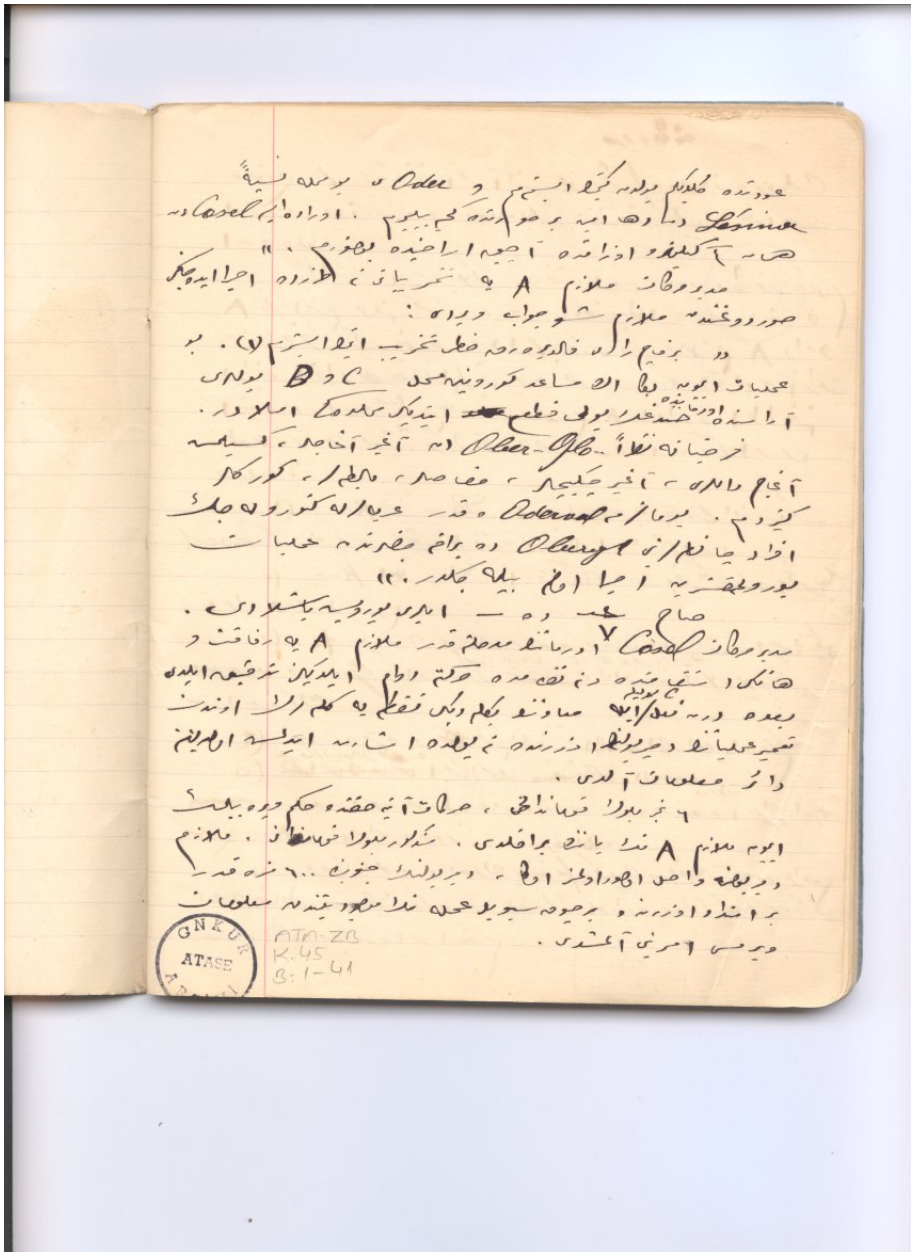
3. X Çavuş birinci takımdan bir manga ile şimdi avcı teşkil ve Ofl. üzerindeki ormanın şimendifer yolu ve üzerine olan yürüyüşü setredecektir.

4. Ben 50 metreden kısm-ı küllinin başında olarak avcı takip edeceğim.

5. Gayr-ı me'mûl bir hâlin zuhûrunda içtimâ mahalli Lesina değirmenidir.

Ric'at için bu hattı intihap ettiren sebep hakkında müdür tarafından isticvap edilen Mülâzım A şu cevabı verdi:

"Faraziyata göre kayıkların yanında muhafız olarak bir küçük zabitle 10 nefer bıraktım. Küçük zabite Lesina değirmenine inerek orada nehrin gizli bir mahallinde avdetime intizar kalmasını emrettim."

45-1boa

1boa

“Avdette geldiğim yoldan gitmek istemem ve Oder yoluna nispeten Lesina’dan daha emin bir surette geçebilirim. Orada ise Casel’den hemen 4 kilometre uzakta açık arazide bulunurum”

Müdür-i harekât, Mülâzım A’ya tahribatı ne tarzda icra edeceğini sorduğunda Mülâzım şu cevabı verdi:

“Birkaç ray kaldırarak hattı tahrip etmek isterim. Bu ameliyat için bana en müsait görünen mahal C ve D yolları arasında ormanda ... yolu kat ettiğim mahaldeki imlâdır.

Sarfiyata nazaran Glo-Ober’den ağır ağaçlar kesilmiş ağaç dalları, ağır çekiçler, makaslar, baltalar, kürekler getirdim. Bu malzeme Odernhardt’a kadar arabalarla gönderilecek efrad çantalarını Obergle’de bırakacaklarından ameliyat durdurulmaksızın icra olunabilecektir.”

Sabah saat 7’de ileri yürüyüş başladı. Müdür-i harekât Casel ormanını medhâline kadar Mülâzım A’ya refakat ve hangi istikamette ve ne nizamda harekete devam eylediğini tetkik eyledi. Badehû dörtnal yolu ile muavenetini beklediği noktaya gelerek ondan tamir ameliyatının demir yollarının üzerinde ne yolda işaret edilmiş olduğuna dair ma’lûmât aldı.

6 ncı Bölük kumandanı, harekât-ı âtîye hakkında hüküm verebilmek için Mülâzım A’nın yanında bırakıldı. Mezkûr bölük kumandanı Mülâzım A demir yoluna vâsıl olur olmaz evvelâ, demir yolunun civarlarında 600 metre kadar bir imtidâd üzerine birçok sivil amelenin mevcudiyetinin ma’lûmât vermesi emrini almıştır.

DİZİN (Şahıs ve Yer İsimleri)

6

6 ncı Bölük, 47, 63, 65, 183, 185, 187, 249, 255

7

7 nci Bölük, 46, 47, 48, 63, 183, 187, 189, 249, 251

A

Akkirman, 11, 70

Alman, II, 2, 12, 13, 22, 43, 72, 74, 98, 100, 158

Almanya, 4, 5, 6, 15, 21, 42, 43, 44, 78, 80, 98, 152, 158, 164

Amerika, 3, 43, 44,164, 168

Ara ambarlar, 2, 17

ATATÜRK, I, II, III, VII, VIII, 1, 3, 5, 6, 7

Avrupa, 3, 44, 168

Avusturya, 40, 136

B

Balkan, VII, 5, 40, 140

Barut mağazaları, 2, 16, 38, 84, 130

Birinci mevzi, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 29, 80, 92, 94, 96, 98, 104, 110

Bit, 37, 128

Bonapart, 40, 138

Bremen, 2, 32, 33, 118, 120

Bremen bataryaları, 2, 32, 33, 118, 120

Burç bataryası, 19, 90

Busyer, 37, 128

Büyük Frederik, 42, 154

Büyük Park, 74, 82, 84, 86

C

Casel, 47, 48, 57, 58, 59, 64, 65, 183, 185, 187, 191, 225, 227, 229, 233, 253, 255

Casel ormanı, 47, 57, 65, 185, 225, 255

Cephane veya ateşli mühimmât alanı, 2, 16, 84

Ç

Çanakkale, II, 3

Çatalca, 41, 142

D

Dekovil, 16, 17, 18, 82, 84, 88

Demaliyon - tahrip bataryası, 19, 90

Demet tezgahları, 2, 17, 86

Demontaj bataryası, 19, 90

E

Eceabat, XI, 62

Edirne, 4, 40, 142

Edison, 43, 164

F

Ficherei, 48, 57, 187

Fondblonk, 2, 22, 98

Fondblonk Savaşı, 2

Fransa, 5, 6, 22, 34, 41, 44, 98, 122

Fransız, II, 2, 4, 22, 40, 41, 42, 43, 100, 140, 142, 152, 158

Fransız bataryaları, 22, 100

Friheri, 58, 229

G

Gelibolu, 62, 247

General Bilbalmon, 2, 21, 22, 96, 98, 100

General Blome, 42, 150

General Burbaki, 2, 12, 72
General Fondenzavier, 19, 92
General Sör Palmern, 19, 92
General Verdün, 2, 4, 12, 41, 72
General Totloben, 22, 100
Gözetleme mevkileri, 2
Grab, 47, 185
Grabnia, 54, 211
Grola, 57, 225

H

Hahon, 33, 118
Harp Akademisi, II, VII, VIII, 1, 3, 5
Harp Okulu, II, VII, 1, 3, 43
Heisse, 59, 235
Herıkur, 12, 72
Hohenlohe, 27, 108
Hotzemdotz, 58, 229
Hotzen, 48, 187
Hotzenplaz, 59, 235
Hotzoryılo, 59, 233

İ

İngiltere, 40, 43, 136, 158
İrkutks, 43, 156
İspanya, 4, 40, 42, 138, 140, 152
İstihkâm alanı, 2, 17, 84

K

Kafkasya, 3
Kahnsdorf, 47
Kars, 1, 39, 132
Kazan, 43, 156
Kırım, 11, 40, 70, 136
Klo - Ban, 57, 225
Klod, 48, 57, 63, 64, 189
Klod - Lam, 57, 225
Klod - Row, 63
Kloswitz, 48
Klotten, 48
Kom - Len, 57, 225
Kurtuluş Savaşı, I, II, VII, VIII, 3

L

Leteil, 47
Leichnit, 59, 233
Lesina, 64, 253, 255
Lesina değirmeni, 64, 253
Lizbon, 4, 40, 140
Lizen, 4, 12, 41, 72, 144
Lizen Meydan Muharebesi, 4, 41
Lussoki, 58, 229

M

Malakof, 32, 118
Mareşal Diyebiç, 4, 40
Mareşal Masena, 40
Maydos, 62, 247
Mençikof, 11, 70
Moskova, 4, 40, 138
Mustafa Kemal, II, III, V, VI, VII, VIII, 1, 3, 4, 5, 11, 39, 44, 67, 69, 133, 169

N

Napolyon, 3, 4, 42, 154
Nev York, 43, 164
Nutuk, I, VIII

O

Obar - Flogsu, 57, 227
Ober - Ofl., 47, 185
Ober - Ofloyan, 59, 233
Obervellmar, 47
Odenworld, 59, 233
Oder, 47, 48, 57, 58, 64, 183, 185, 225, 227, 229, 253, 255
Oderberg, 64

Odernhardt, 47, 48, 64, 255
Odesa, 43, 156
Oflingen, 47, 59, 64
Osmanlı, I, II, 2, 35, 40, 136

P

Paris, 4, 41, 144
Pennewitz, 48
Pirene, 4, 40, 140
Plevne Muhasarası, 2,118

R

Rachlou - Kloswitz, 48
Ramo, 36, 37, 126, 128
Reubach, 60
Rogan, 47, 185
Rogout-Lussoki, 58, 229
Rus, II, 2, 4, 22, 40, 100, 136
Ruslar, 21, 32, 96, 118
Rusya, 2, 4, 14, 40, 43, 78, 140, 156

S

Sakarya Meydan Muharebesi, 4
Sedan, 4, 42, 152
Sen Petersburg, 43, 156
Sicilya, 42
Sivastopol, 21, 22, 32, 35, 96, 100, 118, 124

T

Tiflis, 43, 156
Topçu Muharebesi, 2, 11, 18, 34, 39, 70, 88, 122, 132
Toresti Madrası, 40, 140
Tuna, 40, 142
Türk Silâhlı Kuvvetleri, I, IX

V

Vilnar, 43, 156
Vrog, 60, 239

Y

Yunan, II
Yük taşıma deposu (Bargir deposu), 2, 86

Z

Zırhlı burç bataryası, 19, 90
Zultenberg, 60